

SINIF PUSULASI

İki Aylık Teorik Dergi

Mart / Nisan 2000

Fiyatı: 500.000 TL (kdv dahil)

● **Siyasal Gelişmelerin Yönü ve Devrimci Müdahale**

● **İşçi Sınıfının "Örgütlenme Merkezleri" Olarak Sendikalar**

● **Propagandacıya Notlar-1**

● **Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Proleter Gazetecilik**

● **İran'da Köktendinciliğin Doğuşu, Yükselişi ve İnişi**

● **Tarih Bilinci: 20. Yüzyılda Kuzey Kürdistan'daki Ulusal Mücadeleler**

● **Siyasal Gelişmelerin Yönü Ve Devrimci Müdahale**

6

SİYASAL GELİŞMELERİN YÖNÜ ve DEVİRİMCİ MÜDAHALE

Siyasal istikrarsızlık, iç iktidar mücadelesi, siyasal parçalanma ve çatışma içerisinde debelenen Türk egemen sınıflarının siyasal rejimi, son süreçte ihtiyaç duyduğu bir “istikrar” görünümü; dışarıda ve içeride yığılı ağır sorunlar karşısında görece bir nefeslenme yaşadığını sergilemektedir. Bu nefeslenme ve “istikrar”, iktisadi ve siyasi kriz unsurlarını, çelişkileri ve nesnel zeminini ortadan kaldırmadığı için büyük ölçüde sahici değildir. Nitekim “Yeniden Yapılandırma Programı” herhangi bir değişikliğe uğratılmadan sürdürülüyor. Yeni gerici-faşist yasal düzenlemeler ve kurumlarla devlet tahkim ediliyor. Karşıdevrimci şiddete dayalı planlar ve yatırımlarla militarizm ve iç savaş aygıtı güçlendiriliyor. Ülkede emekçi sınıflara faşist yönetim tarzı ve yeni uygulamalar kanıksatılmaya, yasallaştırılmaya çalışılıyor. Susurlukçu/ Hizbullahçı örgütlenme, uygulama ve pratikler şimdilik devletin kurumları ve yasaları içine çekiliyor. Böylece “Susurluk rapor”unda da belirtildiği gibi, adam öldürmek gerekiyorsa bir dönem bunu derin devlet, devlet ciddiyetiyle bağdaşır şekilde yapacaktır.

Emperyalizmin yönlendirmesi, işbirliği ve desteği ile “istikrar”a kavuşacak bir Türkiye,

ancak ABD ile stratejik ortaklığın yükümlülüklerini yerine getirebilir, bölgesel güç olarak süreçten “kazançlı” çıkar ve 21. yüzyılın biçimlenmesinde “belirleyici” olabilir. Hedeflenen ve yapılmak istenen budur.

Türkiye-Emperyalizm

İlişkilerine Yeni Unsurlar Katıldı

Yeni sömürge Türkiye’de emperyalizme bağımlılık geliştirdi, derinleşti ve kapsamlaştı. Yeni dönemde Türkiye’nin jeostratejik ve jeopolitik konumu Avrasya’daki önemini ve buna bağlı olarak da rolünü artırdı. Balkanlar, Kafkaslar ve Ortaadoğu üçgeninin tam ortasında bulunan Türkiye, bu bölgelerde büyük bir hegemonya ve rekabet dalaşı içerisinde bulunan emperyalist güçlerin doğrudan ilgisi ve müdahalesine çok daha açık hale geldi.

ABD, Türkiye ile ilişkileri ve kurduğu egemenliğini “stratejik ortaklık” biçiminde nitelendirdi. Bunun taşlarını döşeyerek bugünlere geldi. Son yılların köşe taşlarından biri ABD-Türkiye-İsrail stratejik işbirliği anlaşmasıydı. Türkiye’nin iktisadi, siyasi, askeri ve diplomatik olarak ABD emperyalizmine bağımlılığı inişli-çıkışlı, dönem

dönem ambargolu olsa da sürekli gelişti, derinleşti. IMF ve Dünya Bankası, raporları, uzmanları ve anlaşmalarıyla iktisadi politikaları belirledi; yönetme, yönlendirme ve “istikrar paketleri” hazırlamada heyetler ve direktifler yağdırdı.

Emperyalist politikaların yönlendirdiği iktisadi yapı ve yönetimin sonuçları işçi sınıfı ve emekçi yığınları kara bulutlar gibi sardı. Ücretler düşürüldü, özelleştirme, taşeronlaştırma, esnek üretim, vb. saldırılarla işçiler sokağa atıldı, kazanılmış sosyal haklar gasp edildi. Tarımsal üretimi destekleme politikaları terk edildi, taban fiyatları düşürüldü. Dün Ortadoğu'nun bakkalı, manavı olması öğütlenen ve istenen Türkiye, bugün tarım ürünleri gereksiniminin önemli bölümünü ithal etmek zorunda kaldı; artık sanayii ürünlerinin pazarlandığı bir alan olmakla kalmadı, tarım ürünlerinin de pazarlandığı bir alan oldu.

ABD'ye siyasi ve diplomatik alandaki bağımlılık da giderek derinleşti. Amerikan emperyalizmi Türkiye'de askeri faşist darbeler planladı, teşvik etti, hükümetler düşürdü, yeni hükümetler kurdu. Sömürgeci Türk devletini iktisadi, siyasi, askeri ve ideolojik açılardan büyük sıkıntı ve tikanıklığa sürükleyen Kürt ulusal kurtuluş savaşını karşısında sömürgeci rejimi destekledi, nefes aldırdı. İsrail ile birlikte Kürt ulusal devriminin A.Öcalan üzerinden tasfiye ve yenilgi sürecine girmesinde başrolü oynadı. Politik islama karşı mücadele taktiklerinde, AB ile ilişkilerin geliştirilmesinde, dış ilişkiler ve diplomatik alanın sorunlarında katkılarını sunmaktan geri durmadı.

Körfez Savaşı sürecinde Türkiye, ordusunu topraklarındaki emperyalist üslerle, ABD ve diğer emperyalistlerin hizmetine koşmakta kusur etmedi. Irak'a ve Güney Kürdistan'a, Kosova'ya, Sırbistan'a müdahale ve saldırılarda bu emperyalist üsler ve Türk burjuva ordusu kullanıldı.

ABD emperyalizmi, 21. yüzyılda dünya jandarmalığı ve egemenliğinin büyük ölçüde Kafkasya ve Orta Asya'da güç olabilmekten, nüfuz ve hegemonya kurmaktan geçtiğini; bu egemenliği kurmanın büyük bir rekabet ve dalaşı beraberinde getirdiğini; bunun diplomatik, istihbarat, siyasi ve askeri boyutlarının bulunduğunu biliyor ve buradan hareketle bütün ağırlığıyla,

çok yönlü, dönemsel ve stratejik olarak yükleniyor. Onun için Türkiye'yi stratejik ortak ilan etti. 21. yüzyılı, Türkiye'nin belirliyeceğini dünyaya açıkladı. Türkiye Cumhurbaşkanı S. Demirel'in “Yurtta sulh cihanda sulh”u bırakıp şahin kesilmesi, apar topar Gürcistan'a ziyareti ve orada bölgede istikrar(!) için “Kafkasya Paktı”nı öngörmesi, bu amaçla AGIT'i göreve çağırması; Gürcistan'ı herhangi bir saldırıda destekleyeceğini açıklaması, tek başına Türk burjuva devletinin bağımsız siyaseti veya diplomatik hamlesi biçiminde açıklanamaz.

Başta ABD gelmek üzere emperyalizm ve dünya gericiliği, YDD politikalarının bir gereği ve emperyalizmin Kafkasya, Balkanlar ve Ortadoğu üçgenindeki stratejik çıkarları nedeniyle Türkiye'yi daha itinalı ve kapsamlı iktisadi, siyasi, diplomatik ve askeri alanlarda destek içine girdi.

NATO'nun Aralık '98 Brüksel toplantısında belirlenen “Yeni Konsepti”, NATO üyesi ülkelerde “karışıklıklar”a, devrimci ayaklanmalara, ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşlarına doğrudan müdahaleyi öngörüyor. Keza bölgesel çatışma veya savaşlara, NATO üyesi olmayan ülkelerdeki iç çatışmalara “terörizm”e karşı mücadele adı altında müdahale etmenin yolu açılıyor. Bunun için BM kararına bile gerek duyulmadan müdahale edilecektir. Zaten nerede bölgesel veya yerel, etnik ve dinsel bir çatışma, sorun varsa ABD, NATO ve diğer emperyalist ülkeler orada. Kosova'da, Bosna -Hersek'te, Çeçenistan'da, Azerbaycan- Ermenistan, Filistin-İsrail, İsrail-Suriye, Yunanistan- Türkiye, Kıbrıs görüşmelerinde, Endonezya ayaklanmasında, Ekvador'da, Irak, Kuveyt, Afganistan'da vb. her tarafta ABD ya taraf, ya “arabulucu” ya da “hakem”dir. Amerikan emperyalizmini böylesine etkin ve nüfuzlu kılan, onun iktisadi, siyasi ve askeri gücüdür. Bu gücüyle uluslararası iktisadi, siyasi ve askeri kurum, kuruluş ve platformlarda belirleyici-yönlendirici olmuş, egemenlik ve nüfuz sağlamıştır.

NATO'nun yeni konsepti, yeni sömürge ve emperyalizme bağımlı ülkelerde; işçi sınıfı ve halkların olası devrimci uyanışı, ayağa kalkışı ve savaşımını doğrudan, fiili müdahale ve bastırma-yı öngörüyor.

Buna göre, ABD'nin stratejik ortağı Türkiye'de de faşist rejimi tehdit eden devrimci bir kalkışma, ABD ve NATO'nun doğrudan müdahalesine açıktır. Bu potansiyel bir tehlike olduğuna göre, her dönem siyasal ve sınıfsal güç ilişkilerine göre farklı biçimlerde müdahale gündeme gelebilir. İki kutuplu dünyada emperyalist güçler çeşitli ülkelere, ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşlarına doğrudan müdahalede zorlanıyorlardı. Emperyalistler arası çelişkiler, revizyonist blokun varlığı bunu engelliyordu. Bugün ise, ABD, Kürdistan'da sürdürülen "düşük yoğunluklu savaş"ta sömürgeci rejimi siyasal, diplomatik, askeri ve istihbarat yönüyle açık ya da gizli, çeşitli biçimlerde destekledi. Uzmanları, stratejistleri ve diplomatlarıyla. Yetmediği yerde fiili müdahale planları da hazırladı. Yeni süreçte birçok olgu ve gelişmeyle de görüldü ki, antiemperyalist demokratik halk devriminin antiemperyalizm yönü güçlü bir unsurdur. "Yeni Dünya Düzeni" ve "küreselleşme" saldırıları, IMF, AGIT, WTO, AB, Davos Zirvesi gibi emperyalist kuruluş ve birlikler; Türkiye'de antiemperyalist mücadelenin görevlerini, uluslararası alanda ise "global saldırılara" karşı antiemperyalist ve enternasyonalist savaşımın "global görevleri"ni önemli ve ivedi kılıyorlar. Emperyalizm, Türkiye'de ekonomiyi, siyaseti, hükümeti ve MGK'yı yönlendiriyor. CIA ve MOSSAD, A. Öcalan'ı uluslararası emperyalist bir komployla Türkiye'ye teslim ediyor. Hizbullah operasyonu için istihbarat bilgi veriyor. Gizli görüşme, anlaşma ve protokollerle nelerin satıldığı ya da yapıldığını ise bilemiyoruz.

AGIT, bir diğer emperyalist kuruluştur. Avrupa'nın güvenliğini ve işbirliğini amaçladığı söylene de, esasında ABD ve AB emperyalistlerinin iktisadi, siyasal ve askeri çıkarları doğrultusunda geri ve yeni sömürge ülkeler üzerinde egemenlik ve nüfuz kurmanın; uluslararası yasallıkla müdahale etmenin, bu alanlarda yaptırımcı olmanın aracıdır.

Uluslararası emperyalist kuruluş ve birlikler; iktisadi, askeri ve siyasal örgütler emperyalist ülkelerin stratejik ve bölgesel çıkarlarını güden; yeni sömürge ve geri ülkelerin emperyalizme bağımlılığını üreten ve geliştiren örgütlerdir. Türkiye'nin AB'ye aday üyeliği, İstanbul AGIT toplantısındaki mesajlar, IMF'nin stand-by anlaşma-

sı ve direktifleri, Kafkasya ve Orta Asya'ya "Kafkasya Paktı"nın öngörülmesi, Davos Zirvesi'nde emperyalist sermayeye yapılan çağrılar, vb. emperyalizme bağımlılığın kapsamını genişleten ve derinleştiren ilişki ve bağlantılardır.

Peki "21. yüzyılı biçimlendirecek" Türkiye üzerine stratejik ve bölgesel çıkarlara dayalı hesaplar yapan ABD'nin karşısında AB ve Rusya emperyalistleri sessiz kalacaklar mı? Tabii ki hayır! Onların ve de İran'ın gözleri Türkiye'nin üzerinde. Kafkasya ve Hazar havzası üzerindeki gizli ve açık, yakın ve uzak rekabet, beraberinde daha güçlü olarak yeni denge arayışlarını, ittifak ve işbirliği anlaşmalarını getiriyor. Türkiye ve İran gibi, kendilerini bölgesel güç gören ülkeler de emperyalistlerin vesayeti ve emperyalistler arası çelişkelerden yararlanarak (örneğin İran'ın Çin ve Rusya ile ilişkileri) bölgesel rakabet çerçevesinde taşeronluk peşindedirler. Hizbullah'ın gereğinden fazla İran'la bağlantılı kılınmasında bu yönlendirmeli rekabetin payı yüksektir. Ve bunu Türkiye, ABD ve İsrail ile işbirliği içerisinde yürütüyor. Bu, İran'ı sıkıştırma ve sınırlandırma, bölgesel bir güç olmaktan görece çıkarma, bölgede etkisini düşürme politikasının bir parçası olarak da görülmelidir. Dün Suriye'ye yönelik kuşatma politikası güden bu güçler, Suriye'ye geri adım attırdılar ve A.Öcalan'ın Suriye'den çıkışını sağladılar. Aynı zamanda Suriye'nin İsrail'le masaya oturmasını da sağladılar. ABD, Türkiye ve İsrail'in, ortak politikaları karşısında engel teşkil eden (örneğin Bakû-Ceyhan boru hattı, İsrail'e karşı Hamas'ı destekleme, islami yayma, vb.) İran'a karşı da benzer bir politika içinde oldukları açıktır.

Sömürgeci Türk faşizminin de emperyalist emeller taşıdığı, yayılcı politikalar güttüğü dış politikaları, hamleleri ve girişimleriyle ortadadır. Türkiye'nin Güney Kürdistan'a işgal seferleri, Yunanistan, Irak, İran ve Suriye tehditlerinin yanında bir süredir Kafkasya ve Orta Asya'da darbeler planlama dahil, etnik ve dinsel çelişkiler temelinde çatışmaları, uzlaşmazlıkları ve karışıklıkları teşvik ettiğini herkes görüyor. S. Demirel'in giderek sıklaşan Kafkasya gezileri, bölgedeki sorunların içinde olduğunun en kesin kanıtıdır. Bölgesel savaş etkenleri giderek artıyor. Türkiye, Gürcistan'a, olası bir Rusya saldırısına karşı

koruyacağını güvencesini verdi. Böylesi gerici-emperyalist savaşlarda savaşın yükü siyasi, iktisadi ve toplumsal, manevi ve maddi olarak yine emekçi yığınların sırtına bindirilecektir. Emekçi yığınlar üzerindeki politik baskılar koyulaşacak, iktisadi sefalet ve yoksullaşma artacaktır.

AB- Türkiye İlişkilerindeki Gelişmeler

AB, başını Almanya'nın çektiği Avrupalı emperyalist ülkelerin birliğidir. Dünya çapında büyük iktisadi bir güçtür. Dünya ticareti ve sanayi üretiminde büyük paya sahiptir. Bu iktisadi ve ticari güce denk düşecek askeri, diplomatik ve siyasi bir güce, dünya çapında ABD karşısında ciddi bir hegemonyaya sahip değildir. Bu da ABD ve Rusya karşısında rekabet sürdürme ve hegemonya kurmada AB'yi etkisiz ya da zayıf kıyor. Dünyada ve bölgesel anlamda egemenlik kurmada, rekabet etmede askeri ve siyasi gücün önemi görüldükçe, bölgesel sorunlara askeri müdahale veya çatışma tehlikesi büyüdükçe bu yönlü arayış ve yönelimler yoğunlaştı.

NATO'nun 50. kuruluş yıldönümünde, AB'nin Helsinki toplantısında, Körfez Savaşı sürecinde ve son olarak Avrupa'nın güvenlik sorunları ve çeşitli bölgelere "bağımsız" müdahale etme ihtiyacı güçlü olarak ortaya çıktı, gündeme geldi. Bu anlamda AB ülkelerinin "Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği"ni (AGSK) hedeflemesi, esasında kendi askeri gücüne sahip olma isteğidir. 1/2ubat 2000'de Münih'te yapılan Güvenlik Politikası Konferansı'nda bu sorun üzerine ABD ve Almanya kapıştı. Almanya, AB'nin Avrupa ordusunu kurmasını istedi. Bunun üzerine ABD Savunma Bakanı Cohen sert karşılık verdi. Cohen, ABD'siz bir NATO'ya müsaade etmeyecekleri uyarısında bulundu ve Avrupalı müttefikleri NATO'daki yükümlülüklerini yerine getirmeye çağırdı. Çin, ABD karşısında Almanya'yı destekledi. Rusya, NATO'nun genişlemesine karşı olduğunu tekrardan belirtti. Bu yönlü arayış ve yönelim içinde olan AB gibi dev iktisadi bir güç açısından açık ki, bölgede büyük bir ordu besleyen ekonomik, siyasi ve askeri olarak sınırlı da olsa büyüme potansiyeli taşıyan Türkiye, ABD emperyalizmiyle hegemonya dalaşında kendi hegemonya alanına çekilebilirse bölgede jandarmalıkta önemli bir avantaj olur AB için.Balkan-

lar, Kafkasya, Hazar Havzası ve Ortadoğu'daki emperyalist rekabet ve kapışmasında stratejik öneme sahiptir. Bu bir yana, Türkiye'nin bütünüyle ABD'nin etki alanına terk edilmesi sadece bugün için değil, gelecekte de yeni güç ilişkileri ve dengelerinde, yeni sıkıntılar doğurabileceğinden hareketle Türkiye AB'ye aday üye olarak kabul edildi. Çünkü böyle bir statü, ilişkileri sürdürmenin, etkili olmanın vesilesidir.Ve Türkiye'nin AB'ye aday üye olması koşullarında Kafkasya, Orta Asya ve Ortadoğu'ya ilişkin çıkarlar, politikalar ve hamleler doğrultusunda yönlendirilmesi daha kolay olacaktır. Kaldı ki, Türkiye'nin ticari ilişkilerinde Avrupalı emperyalistlerin belirgin ve özel bir yeri var ve Türkiye'nin de bunu kaybetmek istemeyeceği açıktır. Aslında aday üyelik fazladan siyasi ve mali bir yükümlülük de getirmiyor. Çünkü tam üyelik için uzun bir süre gerekli görülüyor. Bu süre içerisinde yeni ilişkiler, yeni güç dengeleri, yeni AB politikaları gelişebilir.

Türkiye güçlü ordusu ve militarizmi, ucuz ve genç işgücü, geniş pazarı ve stratejik konumu ile AB emperyalistleri için de önemlidir.

Türk egemen sınıfları, burjuva ideologları ve politik sözcülerinin "Avrupa'yla bütünleşme" politikası, toplumda "refaha kavuşma" umutları yaratmayı, işçi sınıfı ve emekçi yığınların tepkileri ve enerjilerinin eyleme dönüşmesini engellemeyi, liberal aydınların ve reformist partilerin "demokratikleşme" beklentilerine malzeme sunmayı; iktisadi, toplumsal ve siyasi alanda yapısal bazı sorunları hafifletmeyi vb. kapsamaktadır.

Önümüzdeki süreçte dünya çapında burjuva demokrasinin sınırlılığı ve biçimselliğinin sergilenmesi önemli teorik ve siyasi bir görev oluyor. Aynı şey, Türk egemen sınıfların liberalleştiği biçimindeki beklentiler için de geçerli. Avrupa'nın burjuva demokrasisinin ideolojik ve siyasi etkisinde çeşitli renklerde önemli reformist güçler bulunmaktadır. Bunlara sonradan dahil olanlar ise yurtsever güçlerdir. "Demokratikleşme" grupları, girişimcileri ve bunların hazırladıkları raporlar çoğaldı. Diğer yandan ise, faşist rejimin en ufak bir esnemesi ve alan açmasının işaretleri görülmedi. Sokağa, devrimci ve muhalif örgütlenmelere ve siyasi faaliyetlere saldırmaya devam ediyor. Faşist diktatörlüğün çözülmesini

getirecek iktisadi, toplumsal ve siyasi verilerin aksine sömürgeci Türk burjuva devleti, faşist-gerici siyasal çehresiyle AB'ye kabul edilmek istiyor, buna uygun kirli, oyalayıcı ve makyajlı politikalar üretiyor.

Egemen Sınıflar Cephesinde İç İktidar Mücadelesi Devam Ediyor

“Yeniden Yapılandırma Programı”nın uygulanması ABD, sermaye oligarşisi ve askeri bürokrasinin ittifakına dayalı çeşitli politika ve ataklarla devam ediyor. Sermaye oligarşisinin örgütü TÜSIAD bunu, “devletin etkinleştirilmesi ve yeniden yapılanmasının zorunluluğu” olarak ifade etmişti. İç iktidar mücadelesi, egemen sınıflar arasındaki çelişki ve çatışmalar sürse de ABD ve MGK politikalarına uyumda büyük sorunların yaşandığı söylenemez. Kürt ulusal devrimi yenilgi sürecine sokuldu. RP(FP) ve politik islam geriletildi. Sendika bürokratları yedeklendi. Hükümet ve parlamento, kendi sınıf içi burjuva muhalefetinden bile yoksundur.

Yeniden Yapılandırma Programı, Amerikan emperyalizminin stratejik çıkarları, YDD ve küreselleşme saldırıları, Türk egemen sınıflarının çıkarlarıyla birleştirilerek uygulanıyor. Emperyalist tahkim yasası yetmedi, geriye doğru işletilmesi için kısa bir süre önce çıkartılan bu yasa yeniden düzenlemeye alındı. Özelleştirmeyi kolaylaştırıcı anayasal değişikliğe gidildi. MIGA ile ilgili hükümet kararı, resmi gazetede yayımlandı. Ecevit'in ABD gezisinde imzaladığı gizli ticaret anlaşması da yürürlüğe girdi. IMF ve Dünya Bankası'nın talimatları sektirilmeden yerine getiriliyor, IMF hükümetin uygulamalarında, hükümet de mükafatlardan memnun. İlk mükafat, ülkeyi satışa çıkaran B. Ecevit'in Türkiye'yi az kalsın(!) Davos Zirvesi'nin “gözde ülkesi”(!) yapması olacaktı.

AGIT'in İstanbul, AB'nin Helsinki toplantıları “güven” verdi. Bunu Dünya Ekonomik Forumu'na ilişkin Ecevit'in açıklamasında görmek mümkün: O, “Özellikle 57. Hükümet döneminde gerek hükümetin, gerek TBMM'nin çok hızlı ve tutarlı bir çalışma yapmasını hayranlıkla izlediklerini gördüm. Birçok siyasetçi ve girişimci bunu açıkça dile getiriyorlar. Dolayısıyla

yabancı sermayenin yeni teknolojiler getirerek yatırımda bulunma isteğinin de gitgide arttığı artık açıkça belli oluyor. Bu toplantıda da bunun kanıtlarını gördüm. Türkiye'nin jeopolitik konumundaki değişikliğin, yani Türkiye'nin bölgesinin genişlemesinin ve bölgesinde bir rehber ülke durumuna gelmesinin, yatırımcıları ayrıca ilgilendirdiğini gözlemledim”(Hürriyet gazetesi, 30 Ocak 2000) diyor. Davos'un “gözde ülkesi”nin “gözde” başbakanı, beklediği pazarlamayı yapamamasına rağmen bu açıklamaya ihtiyaç duydu.

Yeniden yapılandırmaya bağlı olarak devlet kurumlarının işlevli kılınması; faşist-gerici yasa ve yönetmeliklerin uygulanması, yetmediği yerde “uyumlu hükümet”in icraatıyla yeni kurum ve yasaların devreye sokulması- böylece devlet otoritesi ve resmiyetinin hakim kılınması ya da oturtulması hedefleniyor. İşbirlikçi Türk burjuvazisi ve askeri bürokrasi, faşist askeri darbelerle terbiye edilen ve devleti tanıyan, ömrünün son yıllarını yaşayan ve fazla oy kaygısı da taşımayan S. Demirel ve B. Ecevit'in “etkili ve saygın” devlet adamlığını değerlendiriyor. Devlet otoritesi, gücü ve yaptırımcılığının gösterilmesi amaçlı uygulamalarla, gerektiğinde yasaları da çiğneyen fiili uygulamalarla siyasal ve toplumsal yaşama “yeniden” düzen veriliyor. Ve bunun açıklanması da, gerektiğinde “rutinin dışına çıkılabilir”, “işkence istisnadır”, vb. oluyor. Artık “Fırat'ın kenarındaki keçi”den devlet haberli olacaktır(!). Susurluk, Hizbullah ve çeşitli renklerden çete mensuplarının göstermelik soruşturmalara tabi tutulmaları, bir kesiminin tutuklanması, bir yandan, kontrol dışına çıkan, siyasallaşan ve siyasal otoriteye ortak olmak isteyen yarı resmi güçlerin tasfiyesi, diğer yandan, devleti suçüstü yakalayan “faili meçhul” cinayetlerin bu “devlet dışı” güçlere yüklenmesiyle faillerinin bulunması, geniş yığınlara devletin yeniden güven tazeleme çabası olarak sunuluyor.

Son aylarda hükümet krizi geçici olarak aşıldı. Hükümetin icraatı burjuva medyanın da özel propagandası ve çabasıyla olumlu tarzda empoze ediliyor; hükümetin yasaları uyguladığı, Meclisi çalıştırdığı ve uyumlu bir yönetim sergilediği imajı veriliyor. Oysa, gerek politik islama yönelik politikalarda, gerek Kürt sorunu ve A. Öcalan'ın idamının ertelenmesinde, gerekse de af

yasasında H.Kırcı konusunda hükümet partileri arasında ipler kopma noktasına geldi. MGK'nin istemiyle muhtelif krizler aşıldı. İdam gibi bir sorunda sıkışan MHP'nin, FP ve DYP'nin Devlet Bahçeli'nin başkanlığında yeni hükümet önerilerine sıcak bakmaması, sergilenen "istikrar"ın bir yönlendirme ve dayatmayla sürdürüldüğünün en iyi kanıtıdır. TÜSIAD, sermayenin hükümet karşısındaki memnuniyetini "... Türkiye bugüne kadar eşine rastlanmamış bir koalisyon tarafından yönetilmeye başladı" biçiminde ifade etti.

Politik İslam Geriletildi

28 Şubat süreci devam ediyor. Genelkurmay, sermaye oligarşisi ile politik islam çelişkisi, MGK'da politik islam üzerine Hükümet - generaller çelişkisi yumuşamakla birlikte çeşitli biçimler altında sürüyor. V. Savaş, N. Mete Yüksel, Y. Güngör Özden Genelkurmayın teşviki ve desteğiyle "siyasi"leri ve hükümeti topa tutuyor. Politik islama karşı mücadelede farklı yöntemleri gerekli gören hükümet, kendisini topa tutan sivil ve askeri bürokratlar hakkında herhangi bir idari soruşturma yürütmesi bir yana, büyük bir pişkinlikle "demokratik hakları"ni kullandıklarını belirterek geçiştirme yoluna gitmiştir.

Askeri bürokrasi, mevcut siyasal koşullarda kurdurduğu hükümetle en genelde uyumlu olsa da , 28 Şubat kararları doğrultusundaki uygulama ve politikaları yetersiz görmekte, bu kararlara ya da uygulama yöntemlerine yönelik çatlak seslere ve homurdanmalara anında Genelkurmay imzalı, yer yer tehditkar açıklamalarla yanıt vermektedir. Hizbullah operasyonundan sonra hükümet, askeri bürokrasiye yaklaştı. Önümüzdeki süreçte 28 Şubat kararları doğrultusunda bazı yasal düzenlemeler gündeme gelecek, politik islamın kurum ve kuruluşları daha sıkı denetime ve baskılara uğrayacaktır.

Hizbullah vahşetinin sergilenmesiyle toplumda korku, tedirginlik ve gerginlik yaratıldı, emekçi yığınların devlete yaklaşması, güven duyması ve itaat etmesi amaçlandı. Bu, bir kirli savaş yöntemidir. Psikolojik ve ideolojik boyutları vardır.

Hizbullah operasyonu ve vahşetinin sergilenmesiyle devletin, kontrgerillanın vahşetinin gizlenmesi amaçlandı. Binlerce faili meçhul, faili

bilinir kılınarak devletin resmi kurumlarının katliamları ve işkence uygulamaları örtülme isteniyor. Devlet, Hizbullah operasyonu ile dönemin devlet yöneticilerini, yüksek kademelerde asker ve sivil bürokratları koruyor. Susurluk'ta da asıl suçlular, bazı çakalların göstermelik soruşturulmaları ve kısa vadeli gözaltılarıyla gizlendi, aklandı, unutturuldu. FP Genel Başkanı R. Kutan, faşist ordu -Hizbullah ilişkilerini ortaya koyacak belgeleri açıklamak istedi, ancak bu S. Demirel tarafından engellendi.

FP'nin Hizbullah operasyonuna yönelik tepkisi, Genelkurmay'ın doğrudan saldırısına hedef oldu. FP'nin Hizbullah'ı, şeriatı desteklediği ve koruduğu belirtildi. FP ise, bu açıklama karşısında binbir pişmanlık duyarak her zamanki gibi "yatıştırma" yolunu tuttu. Parçalanmayla yüz yüze geldi. Sermaye oligarşisi ve askeri bürokrasi, politik islamı bütün mevzilerinden (siyasi, iktisadi, örgütsel, basın vb.) koparmayı, sökmeyi ve yaygınlaşmasını önlemeyi "çağdaş yaşam"ın ve cumhuriyetin icabı sayıyor.

MGK, Türkiye- İsrail anlaşması ve 28 Şubat kararlarını RP ve N. Erbakan'a imzalattı. A.Öcalan'ın idamının ertelenmesi kararına da MHP'yi kattı. İkisi de "memleketin yüksek menfaatları" hayrına gerçekleştirildi. Böylece iki partinin de istismar edecekleri, oy topladıkları bir konudaki sivrilikleri törpülenmiş, olası tepkilerin yöneleceği adresi değiştirmiş oldu.

Nisan '99 seçim sonuçlarına göre FP geriledi, güçten düştü. Gözaltı, hapis, yasak ve baskılarla gözdağı verildi. Burjuva medyanın politik islam aleyhtarı yayını etkili oldu. Vakıf, cami, islami sermaye ve örgütlerinin sıkı denetimi, 8 yıllık eğitim, Kur'an kurslarının sınırlandırılması vb. ideolojik, siyasi ve stratejik politika ve yönelimlerle politik islamın çalışmaları, örgütlenmesi ve eylemi kuşatma altına alındı. Bunun karşısında FP ve politik islam geri çekildi ve savunmaya geçti. Bir kesimi "laik"leşti. Bir kesimi takkiye yaparak süreci atlatmaya çalışıyor. Bir kesiminin ise yer yer ileri hamleleri daha sert karşı çıkışlarla önledi. Hizbullah operasyonunun zamanlaması ve bağlantıları bu anlamda önemlidir. Devlet, bu bakımdan Hizbullah üzerinden İran'a ve politik islama yöneldi.

Politik islamla askeri militarizm ve Kemalist sivil bürokrasi arasındaki çatışma, sürecin ana çizgilerinden birisi olma özelliğini taşımaya devam ediyor.

Kürt Ulusal Devrimi Yenilgi ve Tasfiye Sürecine Girdi

Başını Amerikan emperyalizminin çektiği uluslararası emperyalist komplo ile PKK Genel Başkanı A. Öcalan, sömürgeci Türk devletine teslim edildi. A. Öcalan üzerinden/ onun eliyle Kürt ulusal devrimine tasfiyeci/ teslimiyetçi bir yenilgi dayatıldı. Ve yazık ki, tarihsel bir tragedyaya yaşandı. Imralı savunmaları, Kürdistan devriminin tasfiye edilmesinin teorik açıklaması ve perspektiflerini; siyasal talimatları, politikaları ve taktiklerini ortaya koydu. Faşist rejim, A.Öcalan'ı rehlin tutarak PKK'yi taktik ve stratejik olarak en geri noktalara kadar çekti. Bu anlamda hükümet partileri Genel Başkanlarının 12 Ocak 2000 zirvesi, aslında Kürt ulusal hareketinin reformist çizgide "siyasallaşması"nı, çalışma yürütmesini ve örgütlenmesini; Kürt ulusal devriminin kazanımı ve ürünü çeşitli kurum, kuruluş, basın, kitle örgütü ve HADEP'li belediyelerin çalışmasını sınırlandırdı, fiilen geriletme ve engelleme görüşmesiydi. Nitekim görüşmenin hemen sonrasında yapılan açıklamalar da aynı doğrultuydu. 12 Ocak Zirvesi öncesinde yaratılan gerginlik, tamamıyla bir kirliliğe oyun ya da hilesiydi. Zira A. Öcalan'ın idamının erteleneceği, Imralı savunmaları sürecinde zaten ortaya çıkmıştı; belki de komplo sürecinde konuşuldu, görüşüldü ve A.Öcalan, böylece Türkiye'ye anlaşmalı olarak teslim edildi.

Sömürgeci faşist diktatörlük, sistem içi bir Kürtçülüğün, Kürt kültürü ve dili üzerindeki baskıların kalkmasının Kürtlük düşüncesi ve bilincini geliştireceği ve diri tutacağından, gelecek için potansiyel tehlike teşkil edeceğinden hareketle, A.Öcalan ve PKK'den Kürt ulusal devrimini "son Kürt isyanı" yapmasını istemekte, pişmanlık yasasını dayatmaktadır. Kürt ulusal devriminin yenilgi sürecine girmesiyle şimdi de "siyasallaşma" eğiliminden vazgeçilmesi; idam tehdidiyle, her türlü siyasal çalışma yapılmasının önüne geçilmek isteniyor. Türk burjuva devleti, muhalif ya da kendisiyle çatışmalı gördüğü siyasal partilere ve eyleme bazı halkalar üzerinden yöneliyor.

Politik islamın üzerine, öncesi bir yana, son zamanda daha önce kendisinin kurduğu Hizbullah'a yönelik operasyon ve onun vahşetiyle gidiyor. Yarın MHP ile çelişkisi doğarsa onun üzerine Susurluk'la gidecek. Kürt ulusal dinamiği ve hareketi üzerine A.Öcalan'ın idamı tehdidiyle gitmektedir. Bu halkaların en son örneği ise, devrimci ve komünist harekete dayatılan tasfiyeci kuşatmadır. "Hücre tipi" saldırısıyla devrimci ve komünist tutsaklara yönelmesi de bunun bir parçasıdır.

Kürt ulusal devriminin teslimiyetçi- tasfiyeci sürece çekilmesi şüphesiz ki, Kürt halkı, yurtsever devrimci öncü güçlerinin önemli kesimi nezdinde büyük rahatsızlık yaratıyor. İçten içe bir kaynaşma ve tepkinin doğması ve gelişmesi çok doğaldır. PKK Başkanlık Konseyi'nin çağrıları ve propagandaları, Kürt halkı ve devrimci çizgide yürümek isteyen yurtsever güçleri zor durumda bıraktı. Ulusal savaşımı sürdürmenin A.Öcalan'ın idamına yol açabileceğinden hareketle hoşnutsuz olanlar, vefa duyguları ve küçük burjuva ahlaki kurullarla yüz yüze bırakılmış oldular. Hatta teslimiyetçi ve tasfiyeci çizgi karşısında bir duruş sergilemek, "kirliliğe rantçısı" olmak ya da "ihane"le özdeşleştirildi. Bu durum, B. Ecevit'in tehditleriyle birleşince Kürt halk yığınlarında bir tereddüt ve duraksama yarattı. A.Öcalan'ın idam kararı, ulusal hareketin canlı ve siyasallaşmış kitlesinin adeta hareketsiz ve sessiz kalmasına neden oldu. Ve bu, iki yıl gibi bir zamana yayılarak Kürt ulusal dinamiklerinin çözülmesi, dağıtılması ve çürütülmesi hedefleniyor. Plan ve taktik, sinsili ve ciddidir. Eller ve ayaklar bağlanıyor, ağızlar bantlanıyor. Nitekim Kürt medyası, kurumları ve çalışmalarında belirgin bir bozulma ve yanılmalı yayın sürüp gidiyor. Zayıf bazı eylemliliklerle bu kırılma ve gerilemenin önüne geçileceği mümkün değildir.

Kürt ulusal devriminin yenilgi sürecine girmesi, dünya, bölge ve coğrafyamız devrimci hareketi bakımından büyük bir kayıptır. Kürt halk yığınları üzerinde görece zamana da yayılacak geriletici ve olumsuz etkileri olacaktır. Bu, genelde devrimci harekete karşı bir süre güvensizlik ve karamsarlık biçiminde de yansıtacak. Kürt ulusal devrimi sömürgeci Türk faşizmini büyük çıkmazlara, tikanıklığa, acizliğe ve yıpranmaya soktu.

Türk burjuva ordusu ve militarizmine kök söktürdü, otoritesini sarstı. Devrim ve emek cephesi için büyük bir umut, moral ve esin kaynağıydı. Böylesi bir kaynaktan mahrum kalmak, doğal ki, devrimci saflarda da inanç zayıflaması ve umutsuzluk belirtileri gibi tehlikeleri beslemektedir.

Bütün bu sonuçların yanında yeni sürecin, yeni nesnel koşullar ve zeminde yeni olanaklar getirdiği de görülmelidir. Türk şovenizmi ve milliyetçiliği, istismar malzemesi ve gerekçesi yapacağı koşulları bulmakta zorlanacaktır. Türk faşistleri eskisi kadar şovenizm furyasına giresemeyceklerdir. İşçi sınıfı ve emekçileri ulusal ve etnik temeldeki çelişkiden hareketle kışkırtan sermaye ve faşizm, yeni durumda fazla etkili olamayacak; böylece sınıf çıkarlarına dayalı ortak savaşımın gelişmesi ve büyümesinin zemini güçlenecektir. Sınıf kimliği ya da aidiyetinde yaşanan deformasyon, kirli savaş sürecindeki koşulları bulamayacak. Önümüzdeki süreçte burjuvazi, hükümet ve sivil faşist güçlerin “vatan, millet, sakarya” edebiyatının karşılık bulacağı bir toplumsal zemine sahip olmayacaklardır.

Kapitalist Sistemin Hastalıkları ve Kötülükleri Bitmez; Faşist Rejimin Sorunları Çözünsüzdür

Kapitalist üretim ilişkileri ve iktisadi yasaları, bu alt yapının belirlediği üst yapıdaki gelişme, değişim ve gelişim; toplumsal, ulusal, ahlaki, kültürel sorunlardaki kötülük ve hastalıklar ne tesadüftür, ne de şaşkıncıdır. Marks ve Engels, 19. yüzyılın ortasında İngiliz kapitalizminin yaratmış olduğu “refahın” proletaryayı nasıl satın aldığını, yozlaştırdığını, burjuvallaştırdığını, İngiliz proletaryasının Çartistlerin kemiklerini nasıl sızlattığını göstermiş, yazmışlardı. Orada burjuvazi, proletaryanın devrimci enerjisini “havuç politikası”, iktisadi kısıntılar ve rüşvetle toprağa akışını sağlamış oldu. Tabii ki, burjuvazi İngiltere’de bu işi “satın almak”la yaptı, başka yerde ise devlet şiddeti, baskısı, yasak ve siyasal zoruyla yapılabildi. Almanya’da Hitler’in orduları biraz böyle oluştu. Komünist partisine oy veren milyonlarca işçi, sonra Hitler’e de oy verdiler. Türkiye’de işçi ve emekçi kimliğinin bozulmasında siyasal zor ve şiddet esas olmakla birlikte, şovenizmin alıklaşırmasının ve daha geniş olarak da kapitalist siste-

min ideolojik ve kültürel hegemonyası ve yönlendirmesinin de büyük etkisini bir yana koyamayız. Türk kapitalizmi izlediği iktisadi, siyasi ve ideolojik saldırılarla -bunlar kaba ve ince halde, medyadan okula, ordudan sendikalara kadar geniş ve çok boyutlu olarak- inceden inceye, zamana yayarak işçi sınıfı ve emekçilerin zihnine kazı-maktadır. İşçi sınıfını zihinsel bir kuşatma, ilgisizlik ve duyarsızlıkla siyasi ve ideolojik etki altında tutmaktadır. İşte işçi sınıfı ve emekçileri, burjuvazinin bu ideolojik ve siyasal kuşatmasından kurtaracak olan proletarya partisi önderliğinde verilecek devrimci bir savaşımdır. Burada işçi sınıfını devrimci siyasallaştırma görevinde, devrimci bir kuşatmanın zorunluluğu kendiliğinden anlaşılır.

Burjuvazinin sorunları köklüdür ve çözememektedir. Sistem, kendi dinamikleri ve güçleriyle bunu aşacak durumda değil. Reformist güçlere alan açmaya, liberal müdahalelere bile takati yok. Çünkü bu, başka şeylerin yanında işçi sınıfı ve emekçi yığınlara, en azından onların bir bölümüne bazı iktisadi kısıntılar vermeyi öngörür. Bırakalım iktisadi kısıntılar ya da yeni sosyal haklar vermeyi, kapitalizm dünya ve ülke çapında işçi sınıfı ve emekçilerin kazanılmış haklarına ve mevzilerine saldırıyor, hak gasplarına yöneliyor. Özelleştirme, SSK’nın yağmalanması, emeklilik yaşının yükseltilmesi, sendikasılaşırma vb. bunlardan birkaçı. Türkiye’de siyasal zor, gerici yasalar ve militarizm, iktisadi ve toplumsal baskı, toplumsal üretimin bölüşümündeki dengesizliğin büyümesini ve meşrulaşmasını sağlayan başlıca hakimiyet taktikleridir.

Türkiye’nin emperyalizm ve dünya gericiliği için önemi ve stratejik değeri, bir yanıyla sahip olduğu askeri güç ve militarizmdir. Emekçi yığınlara iktisadi kısıntılar vermeden egemenliğini ve yönetimini sürdürmesinin; her türlü siyasal ve toplumsal muhalefete karşı yeni gerici yasalar çıkarmanın, kurumlar oluşturmanın ve savaş aygıtı ve gücünü (tahkim etmenin) dışında başka etkili silahı yoktur. Faşist baskı ve yasaklarla içine girdiği “istikrar arayışı” da bir çözüm getirmeyecektir. Bu, tarihi olgular ve bugünkü verilerle kesindir. Aksi takdirde devletin neden yeniden yapılandırıldığı, tahkim edildiği, militarizmin yetkinleştirildiği anlaşılabilir; Susurluk, Hizbul-

lah vb. örgütlere neden ihtiyaç duyulduğu, üzeri- ne gidilmediği izah edilemez.

Emperyalizm, sermaye ve askeri bürokrasi- nin çıkarları ve istemleri doğrultusunda oluşan bir hükümet; bu hükümetin çalıştırdığı bir Meclis; hükümeti ve Meclisi destekleyen Cumhurbaşkanı ve burjuva medya... Bu sadece görüntü. İçten içe burjuva klik dalaşları, çelişkileri her türden kirlî ve karanlık ilişki, çatışma ve uzlaşma yöntemle- riyle devam ediyor. Yolsuzluk dosyaları raflara kaldırılmış, çete davalarında tutuklu kalan sadece birkaç kişi var. Susurluk'un öteki yüzü Hizbullah ile devlet arasındaki ilişkilerin ortaya çıkması, bu ilişki ve suçüstü durumu yüzüzce "rutinin dışına çıkma" olarak açıklandı. Hortumlanan bankaların sahipleri ve yöneticileri içinde Cumhurbaşkanı'nın "aile efradı"nda olanların yanında JITEM'ci general Teoman Koman da var. İşken- celer bütün hızı ve yoğunluğuyla devam ediyor. İşkence yapıldığına dair raporlar veren namuslu ve hipokrat yeminine bağlı kalan doktorlar tehdit- le, gözdağı ve soruşturmalara sindirilmeye çalışılıyor. Cezaevleri devrimci dolu. Muhalif radyo, TV, gazete, dergi vb. kapatılmaları sürdürülüyor.

Sermaye ve faşizm, baskı ve yasaklara dayalı yönetimini "düşük yoğunluklu savaş", "irtica tehlikesi", "öncelikli tehditler", "terörizm" vb. kavramlarla gerekçelendirmeye çalışıyor. A. Öcalan'ın yakalanması, Susurluk, Hizbullah ope- rasyonu gibi icraatlarla 28 ½ubat kararlarının uygulanmaya devam etmesi ve MGK'nın ne kadar gerekli olduğunu, iş yaptığını, her ülkede bu türden güvenlik kurumlarına ihtiyaç duyuldu- ğunu B. Ecevit, Çevik Bir ve diğerleri her seferin- de açıkladılar. AB ve bazı "iç odaklar"ın Genel- kurmay'ın Milli Savunma Bakanlığı'na bağlan- ması biçimindeki istemlerinin karşısına TC'nin stratejik konumu, Türkiye'nin bulunduğu istik- rarsız bölge, iç ve dış kışkırtmalar çıkarıldı. O nedenle TÜSIAD, 28 ½ubat öncesinde hazırladı- ğı "demokratikleşme pespektifleri" raporunda, "Genelkurmay Başkanı'nın Başbakan'a değil, Milli Savunma Bakanlığı'na karşı sorumlu olma- sı ve MGK'nın anayasal bir kuruluş olmaktan çıkarılması"ni isterken, Aralık'99'da yayınladığı raporda ise, ilk tutumunu sürdürmemiş, "MGK ve Silahlı Kuvvetler'in siyaset ve sivil otorite üzerindeki etkisi, Batı standartlarına göre yüksek-

tir" biçiminde ifade etmeyi tercih etmiştir. Düzen partilerinin büyük bölümü de aynı yaklaşım için- dedir.

MGK, A.Öcalan'ın idamını erteletti. AB Türkiye'nin aday üyeliğine onay verdi. Türkiye AIHM kararlarına uydu. "Dost ülkeler" bakımın- dan da tehlike arz eden PKK ve Hizbullah gibi "terör" örgütlerini "bertaraf" etti. Kaldı ki, DGM'lerden askeri yargıcın çıkarılmasına da karşı çıkmadı. Sivil örgütlerin "cumhuriyeti koru- ma ve kollama" şuru ve hassasiyetine de büyük önem veriyor. O halde Avrupa'nın ve Türkiye'nin "güvenliği" için çalışan böylesi bir kurumun kal- dırılması istenemezdi. Emperyalistlerin bölgede- ki stratejik çıkarları için de "istikrarlı" bir Türki- ye'ye ihtiyaçları var; bunu sağlamada MGK irade- si ve yönetimi belirleyicidir. Sömürgeci rejim, MGK ve mevcut devlet kurumları ve "güvenliğe ilişkin yasalar"a fazla dokunmadan AB'de yer almaya çalışıyor.

18 Nisan seçimleri, sermaye oligarşisi-aske- ri bürokrasi ittifakına karşı burjuva düzen partile- rinin bir hamlesi ve başarısızdı. Yine 28 ½ubat kararlarının tavsatılmaya çalışılması, gerekli görülen yasal düzenlemelerin ağırdan alınması hükümetin başvurmayı uygun gördüğü dirençtir. Arada Merve Kavakçı'ya tepki gibi çıkışlar olsa da, hükümet ve askeri bürokrasinin Vural Savaş ve N. Mete Yüksel gibi sivil bürokratlarla birlikte politik islama karşı mücadelede başvurdukları yöntemleri tümüyle tasvip ettikleri söylenemez.

A. Öcalan'ın idamının ertelenmesi MGK ve devletin kararıydı. MHP'nin, buna onay vermesi istendi. FP ve DYP'nin idam çığırtkanlığı, burju- va klikler arasındaki çelişkiler ve oy kaygısının yansımalarıydı. MGK, Hizbullah operasyonu ve vahşetiyle DYP ve FP'yi de susturdu. Önümüzde- ki süreçte FP'nin kapatılması davası, Cumhurba- şkanı seçimi, hükümet politikaları üzerine benzer çelişkiler devam edecektir. Burjuva düzen partile- ri, S. Demirel'i yeniden seçme arayışına girdi ve pazarlıklar sürüyor. Askeri bürokrasi, S. Demi- rel'in aday gösterilmesi durumunda kendi adayını ileri sürmese de, ancak her halükarda onay ver- meyeceği birinin ileri sürülmesi durumunda ken- di adayını dayatacağıdır.

Devletin kurumları arasında, her kurumun kendi içindeki çelişki, çatışma ve güvensizlikler; ciddi mali kaynak transferleri ve idari tedbirlerle, ayıklama ve tasfiyelerle aşıldığı görüntüsüyle yeniden güven tazelenmeye çalışılıyor. Devlet, yasa ve kural tanımazlığıyla halk yığınları nezdinde yarattığı itibarsızlığı, yasallık eğilimini güçlendirerek ortadan kaldırmaya yönelmiştir. Ancak bunu yaparken- son örneği Hizbullah ile organik ilişkisidir- iyice batıyor. Çünkü ortaya çıkan her gelişme, devletin suçüstü yakalanmasını beraberinde getiriyor.

Gerçekleştirilen Hizbullah operasyonuyla onlarca ceset çıkarılıyor, yüzlerce Hizbullah militanı sorugulaniyor, tutuklanıyor; büyük silah yığınağı ortaya çıkarılıyor. Ortaya çıkan manzara, Türkiye kapitalizmi ve devletin yapısal özelliklerini, onun egemenlik sisteminin yarattığı ilişkiler sistemini tanımayan ve kavramayan herkesi şaşırtıyor. Kürdistan'da her tarafın asker, özel tim, korucu, itirafçı kaynadığı, adım başı aramaların yapıldığı; Türkiye metropollerinde “huzur operasyonları”nın aralıksız sürdürüldüğü koşullarda ne hikmetse silahların ya da cesetlerin şimdiye kadar hiçbirine rastlanmamıştı(!). Ama devletin silahlı güçleri, elleriyle koymuş gibi habire ceset çıkarıyor. Anlaşılması çok da zor olmayan bu durumu, faşist rejimin hiçbir yalanı, saptırması ve demagogisi örtmiyor ve örtemez.

Emperyalist Kapitalizm, Sömürgeci Faşizm ve Tasfiyeci Kuşatma

1989-1991 yıllarında sosyal-emperyalist SB ve revizyonist Doğu Avrupa ülkelerinin klasik kapitalizme entegre olmaları; emperyalist kapitalizmi ve dünya gericiliğini, YDD ve küreselleşme saldırılarında daha da pervasızlaşmasının koşullarını yarattı. Bu saldırılar, ezilen ulus ve halkları, proletarya ve emekçi yığınları; onların siyasal parti ve savaşımalarını hedef aldı. Dünyanın her tarafında sosyalizmin ve devrimlerin toplumsal kazanımlarına ve mevzilerine tek tek saldırıldı. Bu, emperyalizmin global örgütleri vasıtasıyla global saldırılar biçiminde yürütüldü. Dünyanın çeşitli bölgelerindeki devrimci gelişme ve savaşımına doğrudan ve dolaylı çeşitli biçim ve düzeylerde ortak saldırı planları gerçekleştirildi.

Kürdistan, Kolombiya, Peru, Sri Lanka, Filipinler, Filistin, G. Afrika bunların başında gelir. Bu ülkelerdeki devrimci ve ilerici hareketlerin uğradığı saldırılar, uluslararası karşıdevrimci tasfiye kuşatması ve politikalarının ürünleridir.

Emperyalizm ve sömürgeci Türk faşizminin tasfiyeci kuşatması Kürdistan'da etkisini gösterdi. Bu kuşatma altında A. Öcalan ve PKK Başkanlık Konseyi, devrimci bir duruş yerine tasfiyeci-teslimiyetçi stratejik bir yönelimle Kürdistan devrimini ve PKK'yi tasfiye yoluna soktular. Onlar, YDD karşısında değil, içinde yer alacaklarını açıkladı ve ona uygun pratik politikalar sergilediler. Oysa PKK Ortadoğu'da uzun süre YDD'ye karşı savaşan, ona kafa tutan devrimci direniş odaklarından biriydi. Ve dünya devrim cephesinin önemli bir unsuruydu. ½üphe yok ki, PKK'nin tasfiyeci sürece girmesi, emperyalist güçleri ve sömürgeci faşist rejimi sevindirdi. Emperyalist tasfiyeci kuşatma ve politikalarının bir başarısı olarak ilan edildi. Bugün PKK ulusal devrimci bir güç olmaktan çıkmış olmasına rağmen bağrında güçlü devrimci bir potansiyel taşımaktadır. Kürt ulusal hareketinde devrimcilik-reformculuk ayrışmasının da ilk verileri ortaya çıkmaya başladı, bu ayrışmada Marksist Leninist Komünist Parti devrimci olanda ısrar edenin yanındadır. PKK 7. Olaganüstü Kongresi'nde gerilla güçleri silahsızlandırılmadı, 15 ½ubat komposunun yıldönümünde Kürt halkında, yurtsever güçlerde bir hareketlenme yaşandı. Ama reformcu ve devletle danışıklı politikalar, bu hareketlenmedeki “devrimci kini” hep törpüledi. Cezaevlerinde PKK'li tutsaklarda bir rahatsızlık görülüyor. ½üphanesiz ki, bu hareketlenmenin nedeni, büyük ölçüde pazarlık gücü olabilmek, daha çok da Kürt halkı ve PKK'li güçlerin baskısı ve dayatması karşısında başvurulacak taktiklerdir. Ne olursa olsun bu durumun gelişmesini desteklemek, antifaşist ve antiemperyalist savaşımın yararınadır.

Sömürgeci faşist diktatörlük, PKK'nin tasfiyeci çukura yuvarlanmasından da büyük güç alarak, devrimci ve komünist harekete dayattığı tasfiyeci kuşatmayı iyice daralttı. Devrimci güçleri yığınlardan yalıtma ve tecrit etme taktiğini çok kaba ve ince yöntemlerle, çok boyutlu sürdürüyor.

Kitle direnişleri ve gösterilerini hazırlayan, örgütleyen, öne çıkan ve öncülük eden devrimci ve ileri işçi, emekçi memur ve öğrenciye gözaltı, hapis, işkence, dayak, gözdağı, sürgün, işten çıkarma, okuldan atma vb. faşist uygulamalarla geriletilmeye, bezdirilmeye, yalnızlaştırılmaya çalışılıyor. Bu savaşında psikolojik savaşım boyutu büyüktür. Ve savaş bu mevzilerde odaklanıyor. Bir yerde ilerleme ve gerileme, o alanlardaki duruş ve kazanımlara bağlı oluyor. Burada devrimci bir görev ortaya çıkar: Mevzileri korumada, yeni mevziler edinmede ısrar ve inat; devrimci mücadelenin bedelleri ve sonuçlarını paylaşmak. Bunun başında da yukarıdaki uygulamalara maruz kalan ileri ve doğal öncülerin sahiple-nilmesi; destek ve dayanışmanın her biçiminin gösterilmesidir. Yine mevzi ve kazanımlar elde tutularak geçici olarak terk edilen mevzilerin koşulları doğunca yeniden kazanılması yönünde girişimleri (örneğin Hizbullah operasyonları sürecinde kayıplarla ilgili faaliyetin özel olarak büyütülmesi, Cumartesi Annelerinin eylemleri, Susurluk sürecindeki taleplerin gündemleştirilmesi vb.) çoğaltılmalı, koşulları ve her vesilesi ortaya çıktığında başarılı hamlelerle mevzileri tekrardan ele geçirme pratikleri başlatılabilmelidir.

ABD’li senatör Wanderbenk, SB tehlikesi, komünizm tehlikesi karşısında “Her ABD’linin ödünü patlatmalıyı ” diyordu. Burada korku, tedirginlik ve gerilimle toplumun bütün emekçi kategorilerini devlete, devletin yasaları ve militarist güçlerine yakınlaştırmak, güven duyurmak hedefleniyor. Sömürgeci Türk faşizmi de Hizbullah vahşetiyle, mezarlar ve korku tünelleriyle emekçi yığınları korku ve gerilim içinde yaşıyor, devlete yakınlaştırmayı hedefliyor, devletin koruyucu ve yaşamı güvenceleyici başlıca araç olduğunu zihinlere yerleştirmeye çalışıyor. Oysa binlerce faili meçhulün gerçek failinin devlet olduğunu bütün dünya kamuoyu biliyor.

Faşizm, görece dar, kitlesel ve grupsal gösterilere, direnişlere, grevlere, basın açıklamalarına; sokaktaki mevzilere ve kazanımlara saldırıyor. İnsanları yerlerde sürükleyerek, işkence ederek gözaltına alıyor; TV ve basın aracılığıyla bu görüntüler bütün topluma yansıtılarak korku salıyor, gözdağı veriliyor. Uzun bir süredir bu kirli

yöntem devam etmektedir. Gösterilerdeki kitlesel daralmada, hak arama ve örgütlenme bilincinin geriletmesinde düşmanın bu taktiğinin rolü küçümsenemez. Aynı çeteler Gazi’de, 1 Mayıs ‘96’da, Sivas katliamının 1. yıldönümündeki büyük gösterilerde, sokaklarda görünmediler. Gösterilerde kitlesellik zayıfladıkça, hedef kitlenin eylemini suçlamak onlar için daha kolay oluyor.

Burada da görevlerimiz açık: Dar grup gösterilerin de yüksek bir moral, kararlılık ve haklılık duygusuyla bireysel ve kitlesel devrimci direniş ruhu ve pratiğini sergilemek, bireysel anlamda görevini yapmış devrimci bir mutluluk verdiği gibi, devrimci güçler ve emekçi halk yığınları için büyük moral kaynağı, faşizmin paralı militarist güçleri için yıkım olur. Zincirin ilk halkası olarak öncü pratik çıkışlarla/ mücadelelerle faşist kuşatmayı kırmada ve yarmada ön açıcı olmak da budur. Gösteri ve direnişlerde kitlesel katılımı yükseltmenin bütün araç, yöntem ve sloganlarını devreye sokma, güçlü bir hazırlıkla öncü girişimleri olanaklı her yerde ve koşulda başlatabilmek, komünist militanın ve kolektif birimlerin görevidir. Eylem sürecinde yeri geldiğinde manevra ve esneklikle elde edilen üstünlüğü sürdürebilmek yine devrimci taktiğin konusudur. Katılımcılarda moral bozukluğu yaratacak mücadele biçimlerinden kaçınmak, başka mücadele biçimleriyle boşluğu doldurmak, gelişmelere müdahale etmek gibi taktik esneklikler göstermek önemlidir. İsabetli ve etkili mücadele biçimleri yığınları eyleme katmayı ve siyasallaşmasını sağlayan biçimlerdir.

IHD yönetiminin reformcu ve liberal politikaları belirginleşti. Ehlileşmede önemli bir mesafe aldı. KESK’in çalışması ve eyleminde gerilemeler yaşanıyor. İşçi sendikaları önemli ölçüde işlevsizleşti. Sendika bürokratları sermaye ve hükümete çok açık biçimde yedeklenmiş durumda. Rıdvan Budak, işçinin ve emeğin düşmanı faşist Devlet Bahçeli ile “tarihsel uzlaşma” görüntüleriyle mesajlar veriyor. Giderek çoğalan tarzda faşist-gerici güçler, sendika merkez ve şube yönetimlerini ele geçirdi. Sermaye ve faşizm, zorlanmadan sendikaları ve eylemlerini yedekleyebiliyor. Dışarıda durarak sınıf hareketiyle birleşmeden söz etmenin fazla bir anlamı

kalmıyor. Sendikalar ve kitle örgütleri alanının sorunları da, çözümleri de belli. Gerisi pratik girişim ve müdahalelere kalmıştır. İşçileri sendikalarına sahiplenmeye çağırarak, yerel ve tekil grev ve direnişlerde aktif rol almak bu alandaki önemli görevlerimizdir. Ne yazık ki, devrimci bir çizgide gelişen bir grev, büyük bir fırsat ve olanak doğurmuşken, işçi sınıfı ve emekçilerin başarılı bir direniş veya greve susadığı, böyle bir başarının sınıf sendikacılığı hareketinin ve komünistlerin sınıfla bağlarının gelişmesine itilim vereceği, sıçrama yapabileceği biliniyorken bir yüklenme ve seferberliğin yaratılmaması, yeterli dayanışma ve desteğin örgütlenerek yürütülememesi herhalde sadece olanaksızlık, zamansızlık vb. ile izah edilemez. Bunlar da mevzilerdir, hakkıyla kullanılmazsa, devrimci kıskançlıkla elde tutulmaz ve korunmazsa, değerlendirilemezse, yeni mevziler kazanılamayacağı gibi, zafere yönelik sloganlar da politik sonuç almada başarılı olamazlar.

Legal kurumların işlevli kılınması, legal olanakların değerlendirilmesi; bunların faşist baskılara karşı bir mevzi, değer ve ürün olarak militanca korunması, bu kurumlar üzerinde karşıdevrimci kuşatmanın parçalanmasını getirecek araç, yöntem, slogan ve hazırlığın yapılması, aynı zamanda karşıdevrimci tasfiyeciliğe ve marjinalleştirilmeye karşı durmaktır.

½üpheşiz ki, tasfiyecilik dışsal bir olgu değil, içsel bir olgudur. Karşıdevrimci kuşatma denildiği zaman da sadece dıştan bir kuşatma anlaşılabilir. İç, ideolojik, siyasi ve ahlaki alanlarda sızma, bu kuşatmanın temel bir parçası ve boyutudur. Burada “iç”in ve “dış”ın arasına bir duvar çekemeyiz. İçteki yapısal zaaf, yetmezlikler ve çarpıklıklar “iç”i karşıdevrimci kuşatmanın etkilerine açık hale getirir, devrimci örgütü siyasi, ideolojik ve örgütsel olarak tasfiyeci yönde etkiler, bozar. O halde öncelikle “iç”i, “dış”ın bu etkisinin karşılık bulmasına zemin olmayacak, bir çatlak, boşluk bularak doldurmayacak tarzda sağlamlaştırmak, pekiştirmek, ideolojik olarak donatmak/ sağlamlaştırmak, tasfiyeciliğe karşı ilk iş oluyor. Tabii ki bu, diğer görevlerden soyut, tecrit ele alınırsa “iç”, sağlamlaşmış olmaz; yapılması gereken bu ilk işi, sınıf savaşımı ve siyasal faaliyete bağlı, onun içinde ve onunla birlikte ele

almayı başarabilmektir. İç sağlamlık, kendimize ve içe dönüklük değildir. Sınıf savaşımının içinde olmak, orada yeniden üretim alanını genişletmek, olanakları çoğaltmak, moral ve motivasyon ürünleri sergilemek, manevra alanları sağlamak, toplumsal güç ve dayanaklar bulmak, devrimci çalışma ve örgütlenme faaliyeti ve olanaklarının yeni koşullarını hazırlamaktır.

Emperyalist ve karşıdevrimci tasfiye kuşatması, devrimci ve komünist güçleri yığınlardan yalıtarak, tecrit ederek, köşeye sıkıştırarak başarılı olmak istiyor. O halde devrimci güçler de bu kuşatmayı işçi sınıfı ve emekçi yığınlara dayanarak, yığınlarla ilişkileri sıkılaştırarak ve pekiştirerek, onların içinde ve en önünde yer alarak, bu duruşu işçi sınıfı ve emekçilerin iktisadi ve siyasi saldırılara karşı duruşuyla birleştirerek boşa çıkarabilir ve püskürtebilirler. Bu kuşatma ancak örgütlenmiş ve önderlik edilen yığınların gücü ve savaşımı ile yarılabilir ve parçalanabilir.

İşçi sınıfı, IMF direktifli bütçenin ve yeniden yapılandırma saldırısının öngördüğü iktisadi, toplumsal ve siyasal politikaların sonuçlarını en yakıcı ve yıkıcı tarzda yaşayacak. Sermaye, IMF ve hükümet, özelleştirmede, ücretleri düşürmede, SSK'nın yağması ve sendikasıztırmada kararlı görülüyor. Bakırköy ve Beykoz Sümerbank fabrikaları, Erdemir ve SEKA özelleştirmede ilk sırada. Onları Telekom, POA½, PETKİM, TÜPRA½ vb. izliyor. 2000 yılında toplam 5,3 milyar dolar tutarında özelleştirme planlanmıştır.TIS kapsamında yaklaşık 500 bin işçinin ücretleri belirlenecek. Metal, tekstil ve belediye işkollarındaki bu işçilerin ücretlerinde herhangi bir iyileşmeye gidilmeyeceği, emekçi memurlara reva görülen komik ücret artışıyla bellidir. Türkiye’de olan biten karşısında sendika bürokratlarının suskunlukları ve ihanetçi duruşları büyük bir pişkinlikle devam ediyor. “7’li Çete”(DISK sonradan çekildi, TÜRK-I½, HAK-I½, TESK, KAMU-SEN ve işveren örgütlerinden oluşan platform), toplumsal uyanışı ve kalkışı söndürmenin aracı olarak iş görüyor. Ekonomik ve Sosyal Konsey’i devreye sokarak sermaye ve devlet lehine çözümler üretiyor.

Emperyalist tahkim, IMF’nin direktifleri Türkiye ve Kürdistan’da tarım üretimini yıkıma

uğrattı. Türkiye’de tarım ithalatı ve ihracatı eşitlendi. Bu, kır küçük üreticilerinin mülksüzleşmesi ve yıkımının hızlanması demektir. Tütün, fındık, zeytin, üzüm, ayçiçeği vb. üreticilerin yaşamı çekilemez duruma geldi. Gelir dağılımındaki uçurum büyüdü. Deprem bölgesindeki emekçiler barut fişisi.

Üniversitelerde kışla disiplini ve YÖK kısılcacı öğrencilere bilimsel eğitim vermek bir yana, faşist baskı ve uygulamalarla karşı karşıya bırakılmaktadır.

Emekçi memurların ücretleri reel olarak düşürüldü. Grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkı mücadelesi, KESK yönetiminin uzlaşmacı ve pazarlıklarıyla tavsadı, zayıfladı. Buna ilerici, devrimci memurların tepkisi büyük. İktisadi yükler, memurları sefalet ve yoksullaşma sınırına yaklaştırdı. Tabii ki, marksist leninist komünist güçler, sermaye ve faşizme karşı savaşında işçi sınıfı, emekçi memur ve gençliğin bu sorunları ve taleplerini sahiplenerek hareket edecek, siyasal savaşımı büyüteceklerdir.

Emekçi semtlerinde iktisadi, toplumsal ve siyasal çelişkilerin keskinleşmesi, baskıların artması, Kürt emekçilerinin ulusal ve sınıfsal talepleriyle ortak sınıf savaşımında yer alma eğilimlerinin gelişmesi, emekçi yığınlarda patlayıcı öğelerin birikmesi ve yığılması antifaşist savaşımın zeminini geliştirip güçlendirmektedir.

AB, bugün, Türkiye’nin karşısına “insan hakları”, “Kürt sorunu” ve “demokratikleşme” istemleriye çıkmaktan vazgeçmiştir. Türkiye’nin AB’ye aday üye kabul edilmesi arefesinde, görüşme ve pazarlıkların Yunanistan’la ilişkiler ve Kıbrıs sorununda odaklaştığı görüldü. AB emperyalistleri, Türkiye ve Kürdistan’da devrimci hareketi ve rejim karşıtı muhalefeti, kendi ülkelerindeki RAF, ETA, IRA ve Kızıl Tugaylar gibi nitelendiriyor; onlara yönelik yasa ve uygulamaların, Türkiye’deki devrimci parti ve gruplara uygulanmasına sessiz kalmakta, görmezden gelmektedirler. Bunda şaşılacak bir yan da yoktur.

B. Ecevit, V. Savaş, N. Mete Yüksel ve askeri bürokrasi, İngiltere’deki antiterör yasalarının incelendiğini, Türkiye’de de faşist terör yasası yetmezmiş gibi, benzer düzenlemelere gide-

ceklerini ilan etmeleri, cezaevlerinde hücre tipi saldırıyı gündeme getirmeleri aslında tasfiyeci kuşatmanın güncel plan, hazırlık ve politikaları kapsamındadır.

Hücre (F) Tipi Saldırı; Tasfiyeci Kuşatma ve Saldırının Bir Parçasıdır

Emperyalizm ve dünya gericiliği, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelelerine, devrimci ve komünist partilere ve harekete karşı sürekli saldırı durumunda olmuştur. Ve komünist hareket de bu stratejik ve taktik saldırılara, dönemsel saldırılara karşı yeni taktiklerle, çalışma tarzında yeni yöntemlerle durmuştur. Marx, Almanya’da 1878’de Sosyalistlere- karşı yasanın çıkmasından sonra “kararlılık, metanet, devrimci ruh ve illegal bir savaşıma başvurma hazırlığını göstermeyen Sosyal Demokrat Parti yetkilileri”ni eleştirir ve onlara saldırır der Lenin.

Emperyalizm destekli karşıdevrimci tasfiyeci kuşatma, saldırı planlarında devrimci tutsaklara önemli bir yer vermiştir. Devrimin bu cephesinin devrimi örgütleme çalışmamızdaki çok yönlü katkılarını tasfiye etmek düşman için temel bir sorundur. Toplumsal uyanış ve başkaldırıcı sindirmenin, geriletmenin veya bastırmanın ilk adımlarından biri, genellikle devrimci tutsakları teslim alma üzerinden atılmaya çalışılmıştır. Çünkü devrimci tutsaklar, işçi sınıfı ve emekçi yığınların bir parçası; bilinçli, örgütlü ve öncü bir parçasıdır. Devrimci hareketin en katı, sert ve yetkin yanını yansıtır. Devrim düşüncesi, ilkelere, değerleri en saf ve görece kitlesel haliyle o mekanlarda yaşatılır. Devrimci iradenin kırılması, dağıtılması, zayıflatılması veya teslim alınması yönündeki faşist saldırı, bugüne kadar olduğu gibi, en kararlı ve sert yanıtını buralarda alır. Cezaevleri direniş odakları olmakla, en gerici ve karanlık tasfiyeci yıllarda bile yeniden devrimci uyanış, üretim ve örgütleniş merkezleri, bunun manevi kaynağı olmuşlardır. Devrimci tutsaklar bu mekanları eğitim okulu yapmakla, devrim ve sosyalizm savaşımına devrimci kadrolar yetiştirmekle, dosta ve düşmana devrimci mesajlar vermekle, kahramanca direniş örnekleriyle, devrimciliklerini üretmek ve sürdürmekle ülkemizde her zaman onur duyulan, devrimcilik adına örnek gösterilen yoldaşlar olmuş, büyük sempati ve

üzerindeki hesapları, parti programında da belirlendiği gibi, çeşitli milliyetlerden proletaryanın siyasal öncüsü partinin önderliği ve yönetimi altında gerçekleşecek antiemperyalist demokratik halk devrimiyle ancak Kürt sorununu gerçek çözüm yoluna sokacaktır.

Ezilen ulusların ve halkların baş düşmanı ABD'yi ya da başkanlarını alkışlatmakla, sömürgeci devlet adamlarını, emperyalistlerin işbirlikçilerini alkışlatmakla Kürtlerin özgürlüğe kavuşamayacağını devrimci teori izah etti, yetmedi, tarih de gösterdi. Yeni süreçte Kürt ulusal dinamiği ve potansiyeli, ancak sosyalist ve sınıfsal bakış açısı, perspektifleri ve politikalarıyla başarıya yürüyebilir.

Marksist Leninist Komünist Parti, teorisi, programı ve politikalarıyla Kürt sorununun çözümüne devrimci yaklaştı, sadece teori ve düşüncede değil, pratiği ve son süreçteki yakın ve enternasyonalist duruşuyla da tam bir sorumluluk içinde hareket etti. Bu anlamda diğer devrimci parti ve gruplardan farklılığını ortaya koydu.

Dini sahtekarlıkla emekçi halk yığınlarını takkiyeciler ve demagojik söylemlerle etkileyen politik islamın yüzü gizlenemez hale geldi. Politik islam devletçi. Onu devlet besledi ve palazlandırdı. 12 Eylül cuntası, "Türk-islam sentezi"yle devrimci düşüncelere karşı durdu. Politik islam cuntanın kanatları altında ve gölgesinde çalıştı, örgütlendi. İşçi ve emekçi yığınların taleplerine devrimci, sosyalist argüman, söylem ve sloganlarla yaklaştı. "Adil düzen" in, hakça bölüşümün tam bir aldatmaca olduğu görüldü. Yer yer zekat, yardım ve ticari dayanışma adı altında göstermelik dayanışma örnekleri sergilendi. Kırdan koparak kentlerin varoşlarına yığılan, kapitalizmin yabancılaştırıcı, atomize edici sonuçlarını iktisadi, toplumsal ve ahlaki alanda çözümlenemeyen biçimde yaşayan emekçilere, yakınlık gösterme, dayanışma, iktisadi yardımlar ve demagojik söylemler çekici geldi. RP, cami, vakıf, kuran kursları ve mescitlerde propaganda ve örgütlenme faaliyetlerini engelsiz yürüttü. Devrimci çalışma tarzını taklit etti. En küçük mahalle ve yerleşim birimlerinde parti büroları ve evleri açtı. Toplu taşıma araçlarında özel örgütlenmiş sesli sohbetleri ve tartışmalarıyla, güçlü basın ağıyla propagandayı yoğunlaştırdı. Çeşitli

gazete, dergi, radyo ve TV'ler güçlü iletişim araçları olarak iş gördü. İslami sermaye özellikle MÜSIAD'da örgütlendi, islamcı holdingler türedi. Faizsiz kazanç çekici kılındı, çok ortaklı şirketler arka arkaya kuruldu. Öyle ki, TÜSIAD ve diğer işbirlikçi tekeller (OYAK vb.) islami sermayenin büyümesinden rahatsızlık duymaya başladılar.

MGK'nın 28 Şubat kararlarıyla politik islamın büyük bölümü evcilleşti. RP zaten evcildi. AntiAmerikancılığının sahteliği hükümet olunca erken anlaşıldı. Susurluk çeteleri ve kirli ilişkilere karşı gizleyici tutumu, takkiye geleneği ve rejimin etkin denetimi ile geniş yığınlar üzerindeki siyasi etkisi giderek azaldı. Siyonizme karşı olmadığı, N.Erbakan'ın İsrail-Türkiye stratejik işbirliği anlaşmasına imza atmasıyla anlaşıldı. MSP gibi RP'nin kapatılması, FP hakkında kapatma davasının açılması, 28 Şubat kararları, politik islamın BÇG, MGK ve hükümetlerce medya, vakıf, siyaset, iktisat vb. alanlarda kuşatılmaya alınması, Hizbullah'ın günlerce gündemde tutulması ve sergilenen vahşeti, devletle organik bağının ortaya çıkması, politik islamın siyasi ve ideolojik etkisini taşıyan yığınlarda güvensizlik yarattı, onları, bu yoksul ve emekçi toplumsal kesimleri devrimci düşüncelere açık hale getirdi. Devrimci ve sosyalist propaganda, ajitasyon ve eyleminin önemli bir konusudur.

Türk Şovenizmi ve Milliyetçiliğinin, Kirli Savaş Kışkırtıcılığının Emekçilerin Sorunlarını Çözmediği Ortaya Çıktı

Türk şovenizminin şişirdiği MHP ve DSP'nin halk düşmanı yüzleri, daha hükümet oluşlarının ilk aylarında açığa çıktı. SSK'nın yağması, emeklilik yaşının yükseltilmesi, IMF'ye kölece bağlılık ve tahkim yasası, ek vergilerin getirilmesi, deprem felaketindeki aldırmaçlık, Susurluk çetelerinin sahiplenilmesi, faşist politikalarından değişik düzeylerde etkilenen yığınların zihinlerinde de soru işaretleri yarattı. MHP'nin faşist demagojilerinin onu, diğer sistem partilerinden farklı kılmadığı görüldü. Sermaye ve hükümete karşı gelişen grev, direniş ve gösteri süreçlerinde emeğin düşmanı düzen partileri ve

saygıyla anılmışlardır. O nedenle sermaye ve faşizmin işçi sınıfı ve emekçi yığınlarına yönelik her tarihsel ve geniş kapsamlı saldırısında ilk saldırı hedefi, öncelikle cezaevleri olmuştur. Stratejik diyebileceğimiz bu saldırılar, 1980 cuntası öngünlerindeki teslim alma saldırıları, 1980'in ilk yıllarında "tek tip elbise" dahil yürütülen sistemli ve sürekli saldırılar; '96 SAG ve ÖO eylemiyle püskürtülen topyekün saldırı ve bugün "hücre tipi" saldırısı biçiminde sıralayabiliriz.

Devrimci tutsaklara yönelik bu ideolojik, siyasi ve fiziki boyutlu saldırı, aslında işçi sınıfı ve emekçi yığınlarına yönelik saldırıdır. Zira sömürgeci faşist diktatörlük, iktisadi, siyasi ve toplumsal baskılara karşı işçi sınıfı ve emekçi yığınların mücadelesinin devrimci bir önderlik ve yönetimle buluşmasının işbirlikçi kapitalist sistem ve faşist siyasi rejim için en ciddi tehlike olduğunu bilir. Ve aşağıdan toplumsal muhalefeti, kendiliğindenci kitle hareketini sindirmeye ve etkisiz kılmaya yöneldiğinde, öncelikle devrimci güçleri siyasi-ideolojik, psikolojik ve örgütsel olarak hedef alır. '96 büyük SAG ve ÖO direnişi, topyekün saldırıyı cezaevlerinde kurduğu canlı barikatla geri püskürttü. Zafer siyasi olduğu kadar, ideolojiktir. Devrimci ve komünist kadrolar, düşmanı ve bütün dünyayı firesiz direnişleriyle şaşkına çevirdiler. Cezaevlerinde son fiili saldırıların ölümüne direnilerek püskürtülmesi de, önümüzdeki süreçte zindanın ve sokağın birleşik gücüyle "hücre tipi" saldırısına karşı kararlı ve etkin bir mücadelenin verileceğini gösteriyor.

Devrimci tutsaklara saldırı siyasi kimliğe, devrimci düşünceye, devrimci yaşama, devrimci savaşıma ve sosyalizme saldırıdır. Cezaevleri üzerinde devrimci örgütlere ve çalışmalara saldırıdır. Bugün de sorun, "kanayan yara"yı sarmak değildir. Sermaye ve faşizm, Kürt ulusal devriminin yenilgi sürecine girmesini de fırsat bilerek devrimci ve komünist güçleri ideolojik, siyasi ve örgütsel olarak çözmeye, dağıtmaya, sindirmeye ve yok etmeye çalışacaktır. O halde "hücre tipi" saldırı, stratejik bir saldırıdır. Dengesiz güç ilişkileri koşullarında tutuşulacak bu mücadele tarihsel bir öneme sahiptir. Komünistler, proletarya ve insanlığın geleceği için bu tarihsel anı kazanacaklardır.

"Küreselleşme" İflas Ediyor, Türkiye Bir Devrim Ülkesidir

Emperyalist kapitalizmin YDD ve küreselleşme politikaları dünyada ne gerici savaflara, ne de sınıf çatışmalarına son verdi. "Global düşünme ve çözüm"lerin sınıf savaşımına ihtiyaç bırakmadığı vaatleri ve yalanları, kapitalizmin insanlığa layık gördüğü gerçekliğe uymadığı onun her gün yeni üreyen hastalıkları ve kötülükleriyle fazlasıyla ortaya çıkmaya devam ediyor. Emperyalist ülkelerdeki sınıf çelişkileri giderek derinleşmekte, emperyalist devletler ve tekeller büyük bir pervasızlıkla sadece geri ülkelerden ve halkların sırtından kâr transferleri gerçekleştirmekle kalmıyor, kendi ülkelerinde de sömürü oranlarını yükseltmekte, işçi sınıfı ve çalışanların sosyal hakları ve kazanımlarına yönelebilmektedirler. Avrupa'da işçilerin, kamu emekçilerinin, öğrencilerin, çevrecilerin, insan hakları savunucularının eylemleri her geçen gün genişlemektedir. Kapitalizmin emekçi yığınlarında yarattığı öfke ve enerji büyümektedir. Bunu ABD'nin Seattle kentindeki WTO toplantısında, İsviçre'de Davos Zirvesi'ne karşı gelişen öfke patlamasında, sloganlarda ve militarist barikatları yarmada gösterilen kararlılıkta görüyoruz. Seattle'daki gösteriler üzerine emperyalistlerin baş sözcüsü ABD Başkanı Clinton küreselleşmenin sonuçlarını yumuşatmaya çalıştı: "Küreselleşmenin potansiyelinin tümüyle gerçekleşebilmesi açısından eşitlik meselesine ve gelir dağılımı sorununa daha fazla eğilmek" gerektiğine işaret etti. Kapitalizmin renkli vitrinine saldıran, "globalizmine" karşı duran dünya işçileri, emekçileri ve gençleri emeğin sermayeye yönelik büyük kavgasına girişeceklerinin mesajını verdiler. Bu dünyanın kaderini bir avuç emperyalist tekel ya da birkaç emperyalist ülkenin belirlemeyeceğini haykırdılar. 1917-'56 yılları arasında Sovyetler Birliği ve diğer ülkelerde sosyalizmi yaşamış insanlık, 1989'da SB ve eski sosyalist ülkelerdeki çözülmeden sonra da kapitalizmin barbarlığını ve yabancılaştırıcı sonuçlarını yaşadı, daha uzun süre bunlara katlanamayacağı bir kez daha görüldü. Almanya'da ve İsviçre'de işçilerin sosyal hak gasplarına karşı gösterileri giderek mayalanıyor. Büyük tekellerin birleşmesiyle işsizlik oranı bütün Avrupa çapında büyümektedir. Fransa, Almanya ve Yunanistan'da

öğrenci gençliğin kitlesel gösterileri günlere yayılmaktadır. İtalya’da antifaşist ve ilerici güçlerin “mültecilik yasası”na karşı militan gösterisi polisle çatışmaya kadar vardı. WTO toplantısı bitmeden dağıtıldı. Davos’ta kaçtılar. Avusturya’da faşist “Özgürlükler Partisi”nin hükümet ortağı olması, bütün Avrupa’da antifaşist güçleri harekete geçirdi, birleşik antifaşist kitle gösterileriyle ayağa kalkmalarını getirdi. Avrupa’da yabancılara düşmanlık ve işsizliğe tepki temelinde sisteme yönelik tepkileri arkalayan faşist harekete karşı, antifaşist harekette de bir yükseliş görülmektedir. Bunda hiç şaşılacak bir yan yok. Dünya’nın gerçek sahipleri üretkenler ve yaratıcılarıdır. Emektir, baldırı çıplaklardır. Onların birliği ve savaşımı karşısında hiçbir askeri güç, teknoloji ve termal kamerası duramaz.

ABD ve diğer emperyalistler kadir-i mutlak değildir. Tarih, sınıflar mücadelesidir. Tarihin sonu gelmediğine göre tarihe yön verecek de sınıf savaşımıdır. Dünya’nın birçok bölgesi kaynıyor. Emperyalist kapitalizmin sosyalizmin bir şey vermediğini söylediği SB ve Balkanlar’da yaptıkları, olup bitenler insanlığın yüzkarasıdır. Ulusal, etnik ve dinsel çatışmalar bitmek bilmiyor. Emperyalist sistem bölgesel savaşları, krizleri, boğazlaşmaları kışkırttı. Açlık ve sefaleti geliştiriyor. Sorunlu ve çatışmalı bölgelerde yeni silahlarını denedi, yığılı konvansiyonel silahlarını pazarladı. SB ve Doğu Avrupa proletaryası ve halkları çok kısa sürede kapitalizmin renkli vitrininin arkasındaki çürümeyi, yozlaşmayı ve barbarlığı görmeye başladılar. ABD emperyalizmi, bütün güç gösterilerine rağmen “arka bahçesi”ndeki devrimci mücadeleleri, ayaklanmaları engelleyemiyor. Kolombiya, Ekvador, Endonezya, Güney Kore, Meksika vb. işçi sınıfı, gençlik ve emekçilerin gösterileri ve eylemleri dünyada kapitalist sisteme ve emperyalist hegemonyaya karşı “global düzeyde” de antiemperyalist mücadelenin büyüdüğünü göstermektedir. Bu da uluslararası çapta antiemperyalist savaşımın araçları, mücadele biçimleri ve sloganları bakımından Marksist Leninist Komünist Parti önüne yeni görevler koymaktadır.

Emperyalist kapitalizm ve sömürgeci Türk burjuva rejimi, Türkiye’yi bir devrim ülkesi olmaktan çıkarmayı hedefliyor. Politikaları

bunun üzerinedir. Emperyalizm, Türkiye’de kontrol edilebilir ve az yoğunluklu bir “istikrar-sızlık”tan yanadır. Ne var ki, bu hedeflere varmak, onların niyetlerine ve rastlantılara değil, verili “ekonomik sistemin ve gelişim özelliklerine bağlı” olarak “burjuvazinin kendi durumundaki temel çelişki”leriyle açıklanabilir. Nitekim Yeniden Yapılandırma Programı diyen rejim, 50 yıldır her gelen hükümetle “demokratikleşiyor(!) Buna rağmen, Kürt sorunu ve politik islam “yaşayan tehlike” olmaya devam ediyor. Egemen sınıflıkleri arasındaki çatışmalar bitmedi. Siyasal, ideolojik ve kurumlarda çözülme, çürümeye ve itibar yitiminin önüne geçilemiyor.

Kürt ulusal hareketinin yenilgi sürecini yaşaması, Kürdistan’daki ilerici- devrimci dinamiklerin tükendiği, sorunun çözüldüğü anlamına gelmiyor.

Yeni süreçte Türk şovenizmi ve milliyetçiliğinin sınıf çıkarları ve istemleri doğrultusunda gelişecek işçi- emekçi savaşımını frenleyici, geriletici rolü azalacak. Batı’daki savaşımın öne geçeceği, sınıfsal rengin ağırlığının hissedileceği açık. Kürt sorununun devrimci çözümünün proleter seçenekte olduğu, proletarya önderliğinde gelişecek devrimci demokratik mücadelenin gündemine gireceği çok daha net olarak açığa çıktı. Birleşik devrimin zemini daha da güçlendi. Ayrıca küçük burjuva devrimciliğinin sınırlılığı ve tutarsızlığı bir kez daha yığınların kendi öz deneyleriyle görüldü. Küçük burjuva reformcu akımlar çapsizliklerini iyice gösterdiler. Bugün emperyalist ve sömürgeci kuşatma karşısında, adeta yaptıklarından pişman oluncasına çözümünü reformist çizgiden de geriye düşüşte gören küçük burjuva Kürt milliyetçiliği aynı akıbeti yaşıyor.

Sosyalist sistemin varlığı koşullarında küçük burjuvazinin devrimci barutu görece daha uzun soluklu olabiliyordu; günümüzde ve YDD saldırıları koşullarında ise küçük burjuvazinin savrulması daha hızlı, devrimci savaşımındaki tutarlılığı daha zayıftır. Tarihsel ve siyasal gelişmeler, Kürt sorununun devrimci çözümünü de marksist leninist komünist partinin omuzlarına bindirdi. Tarihsellik de görüldü ki, dünya ve bölgesel güç ilişkileri, Kürdistan’ın özgünlüğü ve düşman cephesi, uluslararası güçlerin Kürdistan

politikaları daha iyi tanınmaya başlandı. SEKA grevinde, sendika bürokratlarına isyan eden Metal işçilerinin direnişinde, işten atılmayı bekleyen Sümerbank işçilerinin direnişinde, Bagfaş işçilerinin grevinde bunun örneklerine fazlasıyla rastlandı. MHP, DSP ve FP'nin siyasi etkisindeki işçiler, bu faşist-gerici partilerden kopma eğilimine girdiler, devrimci ve sosyalist düşüncelerin etkisine açık hale geliyorlar. Eylem onları sarsıyor, kopuşturuyor ve siyasallaşmaya açık hale getiriyor. Eylem eğitiyor, öz pratiğiyle çeşitli siyasi partileri sınamasını, tecrübe etmesini sağlıyor. Doğal ki, eylem sürecinde onların yanında ve yakınında olan, dayanışma içinde bulunan, öncülük eden siyasal güçlerden etkileneceklerdir.

Proletaryanın siyasal öncüsünün, sınıf çalışmasındaki zihinsel ve pratik yoğunlaşması, çok geçmeden işçi sınıfı içinde kendini oluşturma ve güç olmanın, sınıf hareketi cephesindeki gelişmelere daha etkin müdahale etmenin açık ipuçlarını vermiştir. Türk-İş Kongresi'nde, Sınıf Sendikacılığı Hareketi kendisini hissettirdi. Ulucanlar katliamı sonrasında İstanbul Emek Platformu'nun oluşturulması, toplantıları ve çalışma planları umut veriyor. Bagfaş grevi, örnek bir direniş olarak tarihe geçti. Bu kanalları açma, adımları ve örnekleri çoğaltma, deneyleri aktarma, kazanımları ve mevzileri sahiplenme proletarya devrimcilerinin görevidir. İşçi sınıfı hareketinde yerel ve genel anlamda bir hareketlenmenin güçlü iktisadi ve toplumsal verileri mevcuttur.

Depremlerin Marmara bölgesindeki iktisadi ve toplumsal sonuçları, bölge nüfusunun emekçi kimliği ile birleşince uzun süreli devrimci çalışmaya açık bir potansiyel ve rezervin olduğu görülüyor. Depremzedeler devleti de, hükümeti de "gözbebeği" orduyu da kendi yaşadıkları öz deneyleriyle tecrübe ettiler. Onların özgün talepleriyle birleşen bir propaganda, ajitasyon ve eylem değiştirici ve örgütleyici rol oynayacaktır.

AB'ye uyum süreci işçi, emekçi memur, gençlik ve küçük üreticilere yansımaları, yıkım ve yoksullaşma, toplumsal tepki ve hareketlenme getirecek. Emperyalistlerin Balkanlar, Kafkasya-Hazar havzası ve Ortadoğu üzerindeki rekabette Türkiye'ye biçtikleri rol, halklarımızı, Türkiye'nin komşuları ve bölge ülkeleri arasında ger-

ginliklere ve savaşlara götürebilecek maceralara sürükleyebilecektir.

Görevler

Görevimiz, ücretli kölelik düzeni ve faşist rejimin iktisadi ve siyasi egemenliği altında her geçen gün yoksulluk ve baskılarla yaşamı çekilmez hale gelen işçi ve emekçileri, kendi sınıf çıkarları doğrultusunda örgütlemek ve bilinç düzeylerini geliştirmek ve devrimin siyasal ordu-sunu yaratmaktır.

Karşıdevrimci tasfiyeciler kuşatmayı yarmanın, saldırıları püskürtmenin; kadro, örgüt ve çalışma yöntemlerine ilişkin sorunlarımızı aşmanın bir yanı sıra işçi sınıfı içinde çalışmalarımızı yoğunlaştırmak, örgütlenmek, maddi güç olmaktan geçtiği bugün daha iyi görülüyor.

"Devrimci bir partinin ancak devrimci sınıfın eylemine yaptıklarıyla (açL) önderlik etmesi halinde adına hak kazanacağını aklımızdan çıkarmamalıyız." diyordu Lenin. Devrimci sınıfın savaşımında görevlerin yerine getirilmesi, yürürken önümüze çıkan sorunların çözümü işçi sınıfı eksensel bir çalışmaya; sınıf savaşımının ihtiyaçlarına ve siyasal güç ilişkilerine, siyasal gelişmelerin eğilimine bağlı ele alınır, pratikte karşılığını bulur.

Kendiliğindenci işçi sınıfı ve halk hareketi, devrimci siyasal öncü ile buluşmadığı, bir örgütlülük ve sıçrama yaşamadığı sürece "olayların gidişini değiştiremez ve sermayenin egemenliğini etkileyemez". Türkiye'de bunu en son Susurluk süreci, '99 Yaz eylemleri, deprem sürecinde görüldü ve yaşandı. Bugün ise, aynı şey Hizbullah'ın vahşet görüntüleri karşısında yaşanıyor. Erdemir, SEKA, Bakırköy ve Beykoz Sümerbank fabrikalarında yarın direnişlerin gelişeceği kesin. Yarına etkili müdahale, bugünün hazırlığı ve oluşturulan hareket planına bağlıdır. Tabii ki, geçmiş SEKA direnişinde devrimci çalışma adına elde kalan kırıntı, ilişki ve olanaklar ileri bir müdahale için önemlidir. Acaba yazdıklarımız ve anlattıklarımıza göre var olanı bugüne ulaştırabildik mi?! Bu olanaklar tüketilmişse ya da elde tutulmuşsa, o zaman hiç olmazsa bundan sonra sınıf çalışmamızın ürünlerini, emeği ve enerjisinin, sonuçlarını gelecekle bağlantılı kılmak, dev-

rimci çalışmada süreklilik ve kesintisizliği yerleştirmek için kesin bir irade koyarak, bu ıllıklığe, kendiliğindencilığe, israfa ve dağımıklığa son verme yoluna girmeliyiz.

Iktisadi ve toplumsal koşullar, işçi ve emekçi sınıf dinamikleri bütün iç zaafı ve geriliğine rağmen devrimci siyasallaşmaya açıktır. Karşıdevrimin yığınlar üzerindeki kanıksatıcı ve alıktırıcı etkisi kırılmış değil. Reformist parti ve sendikaların liberal etkileri, Kürt ulusal hareketinin geriye savrulması, kitle hareketinin iç dinamiklerini zayıflatan, güçten düşüren önemli faktörlerdir. Ne var ki, kapitalist sistemin toplumsal çelişkileri, faşist yönetim ve uygulamalar, devrimci dinamikleri ve olanakları sürekli üretir, işçi sınıfı dinamizmi ve hareketinin gelişmesi zemini güçlendirir.

Emperyalizm, sermaye ve faşizme öfkeli, hoşnutsuz işçi ve emekçi yığınlarını örgütlemeye ve savaştırmaya önderlik edecek olan onun partisidir. Parti, tepkili ve hareketli yığınları etkilemek, siyasi ve eylem çağrılarına karşılık verir duruma getirmek için öncelikle onlara propaganda ve ajitasyonu, kitle çalışması, düşünce ve pratik uyumu ile güven vermek zorundadır. Özellikle kendiliğindenci yerel ve genel kitle eylemlerine öncülük eden, yönlendiren; bir ağırlık ve saygınlık yaratan ileri ve doğal işçi önderlerine teorik ve pratik bir uyum, inandırıcı ve ikna edici bir propaganda, doğru ve isabetli siyasi öngörülülük güven vermenin başlıca unsurlarıdır.

İşçi sınıfı ve halk hareketi, karşıdevrimci cephedeki gelişmeler, sınıflar arasındaki güç ilişkilerinin değerlendirilmesi, statik değil dinamik, donmuş değil hareket hali içinde, bütün bağlantılarıyla ele alınırsa doğru ve etkili pratik müdahale gerçekleşmiş olur. Hareket bir süreçtir. Bu süreçteki geçmiş, an ve gelecek halkaları iç içe geçmiştir, bağlantılı bir bütünsellik arz eder. Bu iç içelik de mekanik değil, diyalektiktir. İç bağlantıları ve uzanımları vardır. Hareketin yalnızca yavaş ve devrimci değil, hızlı ve sıçramalı olacağı da diyalektik yasaların bir gereğidir. Bazen yılların gelişmeleri, "büyük bir güne" sığabilir. İşçi sınıfı ve halk hareketindeki bu gelişmeleri hesaba katmayan devrimci çalışma programı ve hareket planları hazırlamak pratikte karşılığını bulmayaçağı için amacımıza hizmet etmez.

Devrimci çalışma kendinden önceki çalışmaya dayanırsa ileri sıçrar ve gelişir. Devrimci çalışmanın sınıf savaşımı içerisinde gerçekleştirdiği kadrolaşma, örgütsel inşa, kurumlaşma, mevzi, kazanım, birikim, miras ve deneyler, alışkanlıklar ve gelenekler devrimci çalışmada genişliğine ve derinliğine gelişmenin, siyasi/ toplumsal gelişmelere etkin müdahale düzeyini belirler. Partinin siyasi çizgisi ve eylemi, aslında geliştirilmesi gereken temel unsurları, ana çizgileri; kitle hareketine müdahalenin çeşitli biçimlerini ortaya koydu. Bu belli başlı kavramlarla ifade edildi. Irade, politikada esneklik ve kapsayıcılık, öncü çıkışlar, koşullara uygun her türlü mücadele biçim ve araçlarını değerlendirme, esnek ve dolaylı örgütlenme araçları, siyasi cüret, kendini ortaya koyma, siyasi etkiyi örgütlenme, sokak çatışmaları ve barikat savaşlarını geliştirme, hazırlık ve güç biriktirme, devrimci şiddet eylemleri, grup şiddeti, yığınların devrimci şiddeti vb. kitle mücadelesini militanlaştırma ve siyasallaştırma başlıca kavram ve kategorilerimiz oldu.

Kitlelerde biriken öfke, tepki ve enerjinin açığa çıkması içinden geçtiği siyasi koşullar, sınıfların güç ilişkileri, siyasi güçlerin rengi ve devrimci müdahalenin düzeyine göre farklılıklar taşır. Örneğin Susurluk sürecindeki gibi, etliyesütlüye fazla dokunmadan, sistem içinde ve zamana yayılarak da gelişebilir bu. Bir gerginlik ve öfkeyle sokağa taşması, yıkıcı ve tepeleyici özellikleriyle de olabilir. Böylesi bir dalga, kendisine yeni unsurlar, dinamikler katarak daha büyük ve üst düzeyde genişliğine- derinliğine yeniden üreterek büyüyebilir...Gazi ve 1 Mayıs '96 başkaldırısı bunun biçimleriydi.

Kitle hareketindeki kabarış ve dalgalanma biçimleri; kitle hareketinde militanlık, yaptırımcı ve girişimci özellikler bir ölçüde doğal öncülere, hareket içinde ileri çıkanların çalışması, ilk hamlesi ve yönlendirmesine de bağlıdır. Bu hareketlenme aşağıdan ve kendiliğindenci de olsa, öne çıkan, fırlayan, söz eden ve sözünü dinleten, eyleme yönelirken yığınların gözledikleri, dikkate aldıkları öncüleriydi, parti örgütleri ve sınıf çalışanları gözlerini böylesi doğal öncülerin üzerinden ayırmamalıdır.

İşte emekçi yığınlarda biriken öfke ve hoşnutsuzluğu açığa çıkartan, doğurtan bunlardır.

Örgütlü öncü güçlerin, isabetli ve etkili müdahaleleri de o hareketi güçlü kılar. Hareketi ileri çekme ve büyütme, bunları yaparken etkiyi örgütleme, kazanım ve ürünleri sahiplenmede ısrar ve yararlanma, eldekine dayanarak yeniden üretme ve ileriye fırlama politik faaliyetin ve çalışmanın bazı unsurlarıdır. Böylece hazırlık, güç biriktirme ve fırsat kollayarak darbeler indirmede ifadesini bulan aktif savunma taktiği biçimindeki hattımızda da ısrarlı davranmış oluruz.

İŞÇİ SINIFININ “ÖRGÜTLENME MERKEZLERİ” OLARAK SENDİKALAR

İki Düşman Kampın Odaklandıkları Bir Alan

Sendikalar ve işçi sınıfının sendikal mücadelesinin önemi, içeriği ve zorunluluğu sorunundaki tartışmanın tarihi, denilebilir ki kapitalizm ve işçi sınıfının bütün “bir tarihi” kadar eskidir. Yüzelli yıllık bir tarihi geçmişe sahip olan bu tartışmanın önemi, sendikaların ücretli emek ile sermaye düzeninde sahip oldukları temel özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu tartışma, işçi sınıfı ve emekçi milyonların sermaye düzenine karşı, onun iktidarını alaşağı ederek kendi iktidarı altında toplumsal devrimi sürdürdüğü bütün tarih boyunca da bir dönem devam edecektir. Marks-Engels’ten günümüze kadar bu sorunda komünistlerin taraf olduğu tartışma, bir başka ifadeyle komünistlerin tartıştığı sendikalar ve/ ya da yaratmayı hedeflediği sendikalar, geniş işçi yığınlarının sermaye ve iktidarına karşı mücadele örgütleridir. Sınıf sendikalarıdır. O nedenle bizler de bu tartışmada “sendikalar ve sendikal mücadele” derken herhangi bir sendikayı ve sendikal mücadeleyi değil, dosdoğru marksist-leninist sendikal mücadele anlayışına bağlı olarak yaratmayı hedeflediğimiz “sendikalar”ı, işçi sınıfının

örgütleri olarak sendikaları yani sınıf sendikacılığı hareketinin nasıl olması gerektiğini anlatmaya çalıştığımızı belirtmeliyiz.

Kapitalist sermaye düzeni ve politik iktidarlara, bütün tarih boyunca, işçi sınıfının örgütleri sendikalara çok yakın bir ilgi göstermiştir. Bu, aynı zamanda kapitalist burjuvazinin kendi sınıf çıkarları karşısında toparlanarak gelişen işçi sınıfı hareketine gösterilen doğrudan “yakın ilgi”nin de ta kendisidir. Ücretli emek ile sermaye arasındaki çelişkinin ilk dışa vurumu olarak ardışık gelen grev muharebeleri olduğundan, burjuvazi işçi sınıfı hareketinin grev eylemiyle onun temel yürütücü araçları olan sendikaları birbirlerinden ayrılmaz kavramlar olarak ele almış ve düşünmüştür. O nedenle grev hakkının yasak olduğu, yasaklandığı bütün durumlarda sendikalaşmaya gitmek, sendika kurmak da hep yasak olmuştur. İşçi sınıfı, grev hakkı ve sendikalaşma hakkı için mücadeleyi ayrılmaz bir bütün olarak ele almış ve mücadele etmiştir. Bütün sanayi devrimlerini takip eden yıllarda burjuvazi ilk iş olarak işçilerin grev yapmasını ve birlik ve sendika kurmasını bir yasak olarak temel yasalarına koymuştur. İşçiler de, grev yapma ve sendika kurma hakkı için uzun

yıllar çok çetin ve riskli mücadeleler örgütlemişlerdir.

Benzer mücadeleler İngiltere’de, Fransa’da, Amerika ve Almanya’da, sonraları Latin Amerika ülkelerinde ve kapitalizm ve işçi sınıfının gelişmeye başladığı bütün ülkelerde işçi sınıfının uzun yıllarını almıştır. Tek tek bütün ülkelerde kapitalist burjuvazi, işçi sınıfının çok temel mücadele örgütleri olan sendikaları amaçlarından saptırarak, etkisiz hale getirmek için içten ve dıştan bütün hile, entrika ve komplolara başvurmakta en küçük bir çekince göstermemiştir. Egemen sınıf olarak örgütlenmiş burjuvazi, yasalarına koyduğu yasaklarla engelleyemediği işçilerin sendikalaşma hareketini amaçlarından saptırmayı temel bir yöntem ve amaç olarak benimsemiştir. Burjuvazi kendi cephesinde sendikal birlikler kurmakla yetinmemiş, bundan daha fazla olarak kurulan ve her geçen gün yaygınlaşarak etkili mücadele araçlarına dönüşen sendikaları içeriden fethetmek yoluyla kendi sınıfsal çıkarları ve amaçları doğrultusunda kullanmıştır.

Kapitalizmin beşiği sayılan İngiltere, aynı zamanda işçi sınıfı hareketi ve sendikaların da beşiğidir. Ama İngiltere’de 1924 yılına kadar sendika kurmak, sendikal faaliyet yürütmek yasaktır. 1799 - 1800 tarihinde çıkarılan grev ve sendika faaliyetlerini yasaklayan “Birleşme Yasaları” uzun yıllar yürürlükte kalmış. 1834 yılında bu yasalar yüzünden Altı Toppuddle savaşı, çiftlik işçilerini örgütlemeye çalıştığı için yedi yıllık sürgün cezasına çarptırılmışlardır. Aslında İngiltere’de 1875 yılına kadar gerçek anlamda yasalar sendikaları tanımadılar. Bütün bu süreçte İngiliz işçi sınıfı sert mücadeleler yürüttü. Kendi öz deneyimleriyle, yalıtılmış eylemlerin burjuvazinin iktidarınca çok kolayca bastırıldığını gördü. Sanayi sektörlerinin tamamı ve giderek bütün ülkeyi kapsayan eylem türlerine geçildi. Yaşanan deneyler, bu eylemleri yapmanın yolunun da ülke çapında sendika örgütleri kurmaktan geçtiği açığa çıktı. Ülke düzeyinde sendika kurma girişimleri de ilk olarak İngiltere’de başladı. 1831 yılında “Emeğin Korunması İçin Ulusal Dernek” kuruldu. 1834 yılında ütöpik sosyalizmin mucidi Robert Owen, “Büyük Ulusal Sendikalar Birliği”ni kurdu. Bunlar, daha sonra kurulan modern işçi sendikalarının da embriyonuydu. 1868 yılın-

da toplanan Trade-Union’lar Kongresi (TUC), bu imkanlar üzerinde örgütlendi. İngiliz burjuvazisinin bütün dikkatleri Trade-Union’lar üzerinde yoğunlaşmaya başladı.

Fransa’da sendikal örgütlenme hakkı ancak 1884 yılında elde edilebildi. 1789 büyük Fransız devrimine rağmen, Fransız burjuvazisi işçi sınıfının ülke ölçeğinde sendikal bir örgütlenme yaratmasını yasalarla yasaklamıştır. 1860’lardan itibaren oluşmaya başlayan meslek temelindeki mahalli örgütlenmeler, yürüttükleri uzun mücadelelerden sonra, burjuvazinin parlamentosu, “Le Chapeiler” yasasını iptal etmek zorunda kaldı. Kısa zaman zarfında mahalli birliklerde örgütlenen işçi sayısı 100 bine ulaştı. Bu sendikal odaklardan sonra 1895 yılında Limoz’da bütün sendikaların birleşmesiyle “Genel Emek Konfederasyonu” (CGT) kuruldu.

İtalya’da grev ve sendikalaşma 1889 yılına kadar yasaktı. Grevlere katılan işçilere ağır cezalar öngörülüyordu. Almanya’da yalnızca belli sanayi kollarında işçilerin sendikalaşmasına olanak tanınıyordu. Ama bunların faaliyetleri bir dizi kısıtlamaya tabi tutuluyordu. Sendikalar, Amerika Birleşik Devletleri’nde resmen yasal oldukları halde, fiilen işletilmiyordu. “Anti-Tröst yasası” diye bilinen 1890 tarihli Sherman Yasası, işçi sınıfının örgütlenmesi önünde doğrudan engel oluşturuyordu. Amerika Birleşik Devletlerinde kitlesel boyutlara ulaşan işçi mücadelesi, 1884 yılında bu yasaları parçalamaya başlamıştı. İşçilerin örgütü “Emeğin ½övalyeleri” Mayıs 1886 Cumartesi gününden başlayarak bütün ülkede 8 saatlik işgününün uygulanmasını istedi. Grev, başta ½ikago olmak üzere bütün sanayi merkezlerine yayıldı. Gösterilere dönüştü. Modern işçi sınıfının mücadele günü ilan ettiği 1 Mayıs’ı, bu grev dalgası tarihe kaydetti. Belçika’da da sendikal faaliyet uzun yıllar yasaktı. 1936’da Londra İşçi Derneği Sekreteri William Loret Belçika işçilerine yaptığı konuşmada; “Eğer krallar birleşebiliyorsa, servet üreticileri niçin kendi kutsal ittifaklarını kurmasınlar” diye seslenerek, giderek uluslararası bir nitelik taşımaya başlayan burjuvaziye karşı, proletaryanın enternasyonal dayanışmasıyla karşı durulmasının gerekliliğine işaret ediyordu.

Avrupa'dan sonra kapitalizmin gelişme düzeyine paralel olarak Latin Amerika ülkelerinde de ülke genelini kapsayan sendika merkezleri kurulmaya başlandı. Latin Amerika ülkelerinde de kapitalizm ve işçi sınıfının gelişimiyle birlikte işçilerin, işçi birliklerinde kümelenme ve daha iyi yaşam ve çalışma koşulları için mücadeleye başladıkları görülüyor. “Dünya Sendikalar Federasyonu”nun kayıtlarına göre ülke çapında ilk sendikal merkezler Uruguay'da 1875, Peru'da 1884, Arjantin'de 1890, Küba'da 1890, 1/2'li'de 1909, Meksika'da 1912'de, Bolivya'da 1912'de, El Salvador'da 1914 yılında kuruldu. 1909 yılında Latin Amerika ülkelerinden altısının sendika örgütleri Buenos Aires'te bir konferans düzenleyerek, bölgede işçi sınıfı hareketinin örgütlenme ve sermaye ve hükümetlerine karşı mücadele sorunlarını tartıştı. Avrupa ülkelerine göre daha geç ortaya çıkan Latin Amerika ülkeleri işçi sınıfı hareketi, buna rağmen 1890 yılında dünya çapındaki ilk 1 Mayıs, Arjantin, Küba ve Meksika'da da kutlandı.

Vahşi ve barbar sömürgecilik altındaki Afrika ve Asya ülkelerinde de sendikal hareket Avrupa'daki hareketin etkisiyle gelişme yoluna giriyor. Sömürgeciliğin kayıtlarına göre 1874 yılında Freetown'da tersane işçileri greve gidiyor. 10 yıl sonra S.H.A. Case adında Afrikalı bir işçi “Makina İşçileri Birliği” sendikasını kuruyor ve “zanaatkar” isimli bir de gazete çıkarıyor. Güney Afrika Birliği'nde ilk sendika 1887'de kuruluyor. Capo Cape Town'da kurulan bu sendika, Marangozlar Sendikası'dır. Asya ülkelerinde de daha çok dokuma işçileri içerisinde gelişen sendikalaşma hareketi, sömürgeci boyunduruğa karşı mücadeleye de hız kazandırıyor. Hindistan'da 1884'te Bombay dokuma işçilerinin kurduğu sendika, 1877'deki ilk grev ve 1882'de Bombay ve Madras eyaletlerindeki grevlerin ortaya çıkardığı işçi sınıfı örgütleridir. Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın hemen öncesinde doruğa çıkan işçi mücadeleleri İngiliz sömürgecilerini çılgına çevirdi. İşçi lideri Bal Gangadhar Tilak'ın İngiliz hükümetince tutuklanmasını protesto eden dokuma işçileri, 1908 yılında Bombay'da altı günlük grev yaptılar. Çin'de ilk sendikalar 1906'da ortaya çıktı. Kıvantung'da Makinistler Sendikası, Kanton'da Posta İşçileri sendikası kuruldu. 1911

devrimi, Çin'de sendikal hareketin gelişmesine ivme kazandırdı.

1850'lerden sonra Marks ve Engels'in uluslararası proletaryanın sınıf partisi olan I. Enternasyonal'i kurma çabaları aynı zamanda, daha çok Avrupa ülkeleri olmak üzere değişik ülkelerdeki işçi sınıfı örgütleri, sınıf sendikaları ve işçi birliklerini de birleştirme mücadelesidir. Hatta, I. Enternasyonal'in önceli bu sendikalardır. 1850'lerden sonra İngiltere, Fransa, Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki işçi sınıfı örgütleri sendikalarla siyasi partileri arasındaki yakınlaşma ve işbirliği eğilimlerinin gelişmesine bağlı olarak kapitalist burjuvazi işçi sendikalarına ilişkin taktiklerinde önemli değişiklikler yapmaya başladı. Artık daha önceleri temel taktik olarak benimsediği yasal engellemeleri, yasak taktiğini devam ettiremiyor. Çünkü işçi sınıfının uyanış ve örgütlenme düzeyi, bu yasal engelleri tanımıyor. Onları bir bir aşmıştı. Bu hakları, yürüttüğü mücadeleler sonucunda yasal güvencelere de kavuşturuyordu. İşçi sınıfı örgütleri sendikaların hem kitleselleşmesi ve hem de politikaya karışmaya, gerçek sınıf sendikaları olmaya başlaması burjuvazi için iyice somut bir tehlike haline gelmesi anlamına geliyordu. İngiliz Sendikalar Kongresi (TUC) İngiltere'de İşçi Partisi'nin kurulmasında belirleyici bir rol oynamasıyla birlikte, burjuvazi bir yandan sendikaları karalama faaliyetine hız verirken, bir yandan da entrikalarla içine doğrudan ve dolaylı olarak sızma taktiklerini geliştiriyordu. Sendikaların siyasetten uzak durması gerektiği propagandası yaygın bir biçimde bu gelişmelerden sonra devreye giriyor. On yıllarca Amerika İşçi Federasyonu (AFL) başkanlığını yapmış Samuel Gompers, bu politikanın ilk savunucularındandır. Bu iki eğilim arasındaki çatışma, bütün sendikalar ve sendikal hareketin tarihi boyunca sertleşerek sürmüştür.

1900'lara gelindiğinde kapitalizmin sermaye ihracıyla emperyalist tekelciliğe dönüşmesi karşısında, işçi sınıfı örgütleri sendikalar da “Uluslararası Meslek Sekretaryası” biçiminde örgütlenme evrimi gösterirler. Bunlar, grafik sanatları, madencilik, inşaat, dokuma, metalurji, taşımacılık gibi değişik iş kollarını bünyelerine alıyor. 1903'te kurulan Uluslararası Meslek Sekretaryası (ITC), 1913'te Uluslararası Sendikalar

Federasyonu (IFTU)’na dönüştü. Bu aynı zamanda dünya çapında bir sendika merkezinin kurulması için yapılan ilk girişimdir. Salt IFTU bünyesindeki sendikalı işçi sayısı, o günlerde 8 milyon işçiyi geçiyordu.

1900'lara gelindiğinde işçi sınıfı hareketinde sendikaların önemi ve rolünü “tekdüze” düşünen eğilimler de güçlenme göstermiştir. Bu tek yanlı düşünce ve değerlendirmeler ya sendikaları, işçi sınıfının örgütlenmesinin “en üst” biçimi olduğunu savunuyor ve propaganda ediyor ya da bütünüyle siyaset dışında kalmasını savunuyordu. Bunlar, asıl olarak İngiltere kaynaklı Trade-Union’culuk ve Fransa ve Latin Amerika ülkeleri kaynaklı Anarko-Sendikalist anlayışlardır. 1905 yılında Uluslararası Sendika Konferansı, işçi sendikalarının faaliyet alanını iyice sınırlayan bir karar daha almıştır. Bu kararda, siyaseti bütünüyle işçi sınıfının siyasi kanadı yapar, sendikalar işçilerin çalışma sorunlarına ilişkin istemlerle kendilerini sınırlamalılar anlayışı yer alır. Birinci emperyalist savaşın işaretleri görülmeye başlanınca II. Enternasyonal 1907 yılındaki Stuttgart Kongresi’nde “savaşın çıkmasını önleyecek eylemlere girişme, ve eğer savaş çıkacak olursa kapitalist rejimi devirmek için kitleleri seferber etme” kararı almasına rağmen, sosyal-şoven yaklaşımların kendi burjuvazisini desteklemesi, savaş başladığında kararın gerçek anlamda hayata geçmesini engelledi. Görüldüğü gibi yukarıdaki durumlarda sendikalar, komünist enternasyonalin yönetiminde siyasal çağrılar yapıyor. Bu durum, dünya sendikal hareketinin son derece gerilemesini de birlikte getirdi. 1917 büyük Ekim Devrimi’yle birlikte işçi sınıfının örgütleri sendikalarda yeniden canlanma başladı. 1919 yılına gelindiğinde 50 milyon işçi sendikalarda örgütlüdür.

1919 ½ubat’ında oportünist kanadın önderliğinde kurulan “Sosyalist Enternasyonal” Temmuz ayında toplanan ve Amsterdam Enternasyonal olarak bilinen bu toplantıda Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nu yeniden kurma kararı aldı. Eylem alanını Avrupa ülkeleriyle sınırlıyordu. Amsterdam’da kurulan Uluslararası Sendikalar Federasyonu, kendisini en başta sosyalizmin anayurdu Sovyetler Birliği’ndeki sendikalara kapalı tutuyordu. Kapitalizmin yeni yeni gelişmeye başladığı ülkelerdeki sendikalara ve sendikal

harekete de bütünüyle ilgisiz duruyordu. Programına “Bolşevik rejimini reddeden” anlayışları da kararlar biçiminde koymuştur. Ama Lenin ve Bolşevikler, bu sendikalarda örgütlenmiş işçi kitlelerinin sosyalist devrim ve sosyalizm için taşıdığı devrimci imkanları gördüklerinde daima Uluslararası Sendika Federasyonu’nu birleşmeye zorladılar. IFTU’da karar alma süreçlerinden dışlanan gerçek sınıf sendikaları 1920’de Moskova’da toplandılar. 41 ülkeden delegenin katıldığı I. Kongre’de Kızıl Sendikalar Enternasyonalı kuruldu. Kızıl Sendikalar Enternasyonalı sürekli IFTU’yu birleşmeye ve sınıf sendikacılığı çizgisine çekme mücadelesi yürütüyordu. Burjuvazi de boş durmuyordu. Hem IFTU’nun sınıf işbirlikçisi liderleri aracılığıyla sendikaların devrimci rollerini oynamalarını, sendikaların gerçekten sınıf sendikaları olmalarını engelliyordu ve hem de kendi eliyle sendikalar kuruyordu. 1920’de Lahey’de kurulan “Uluslararası Hristiyan Sendikaları Konfederasyonu” (IFCTU), sınıf mücadelesi kavramını açık bir şekilde reddediyordu. Tüzüğü’nün 2. maddesini, “ekonomik ve sosyal yaşam ayrı halkın bütün çocuklarının işbirliği yapmasını gerektiriyor. Dolayısıyla şiddeti ve sınıf mücadelesini reddeder” şeklinde düzenlemiştir. Böyle bir sendikanın işçi kitle sendikası olmasına rağmen bir sınıf sendikası olmadığı kendiliğinden anlaşılmaktadır. Uluslararası tekellerin çıkarlarını doğrudan koruyan bir başka örgüt de, Cenevre’de 1919 yılında kurulan Cemiyet-i Akvam’dır. Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı’nda galip çıkan ülkeler tarafından kurulan sözde “evrensel planda emekçilerin korunması ve geleceğinin daha iyi kılınmasına yönelik daimi bir örgüt” olarak lanse edilen Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) hükümetlerin ve işverenlerin kurduğu bir örgüttür. İçinde sendikal hareketin sağ kanat temsilcilerinin de yer almış olması bu gerçeği değiştirmiyor. Görüldüğü gibi uluslararası burjuvazi, işçi sınıfının örgütleri olarak sınıf sendikalarıyla son derece ilgilidir.

ILO’nun kurulmasında Avrupa ülkelerinin hükümet ve işverenleriyle birlikte sözde işçi hakları ve çalışma standartlarını belirlemek amacıyla, Uluslararası Sendika Federasyonu’nun sağ kanat liderleri Samuel Gompers, L. Jouhaux vb. olması tesadüf değildir. Burjuvazinin, işçi sınıfı

örgütleri sendikaları, sınıf sendikaları olmaktan çıkarmak için içeriden ve dışarıdan kuşatma altına alma ve etkisiz kılma taktiğinin doğrudan bir sonucudur.

Uluslararası Sendikalar Federasyonu'nun başına çöreklenmiş burjuvazinin işbirlikçileri sendika aristokratlarının engelleme çabalarına karşı, büyük sosyalist Ekim Devrimi fırtınası, modern işçi sınıfını her geçen gün daha fazla sosyalizmin merkezine doğru çekiyordu. Uluslararası Sendikalar Federasyonu, Kızıl Sendikalar Enternasyonalini'ni bir bütün ve tek örgüt olarak üye kabul etmiyordu. Bolşevikler ise, bunu zorluyorlardı. Uluslararası ölçekte bu denli geniş işçi sınıfı kitlelerini kapsayan bir sendikanın işçi sınıfının kapitalizme ve burjuvaziye karşı, sosyalizm mücadelesinin bir aracı olma niteliğine gelmesini Bolşevikler çok önemsiyordu. Bunun ilk başlangıcı ya da adımı ikili bir karakter taşıyor. Bolşeviklerin büyük zorlamalarıyla kurulan “İngiliz-Sovyet Sendika Komitesi”nin amacı uluslararası sendika hareketini birleştirmektir. Dikkat edilirse Uluslararası Sendika Federasyonu bir dizi sağlıksız, kapitalist sistemi koruyan sınıf işbirliği karakterine rağmen III. Enternasyonal ve Kızıl Sendikalar Enternasyonalini, işçi tabanın taşıdığı büyük devrimci potansiyelden dolayı ona yakın durmaya ve yön vermeye son derece önem veriyor. Onun işçi potansiyeli ile birleşmek, sosyalizm mücadelesine çekmek için tavizler bile vermekteler.

1941'de kurulan “İngiliz-Sovyet Sendika Komitesi”, daha sonra yerini, Sovyet Sendikaları Merkezi Konseyi, Britanya Trade-Union'ları Kongresi ve Amerika Birleşik Devletleri Sanayi Örgütleri Kongresi (CIO)'nden oluşan Hazırlık Komitesi'ne bıraktıktan sonra, bu komite de ilk Dünya Sendikaları Konferansı'nı hazırlamış ve toplamıştır. Dünya Sendikalar Konferansı, 25 Eylül - 8 Ekim 1945 tarihleri arasında Paris'te, Palais de Cahailot'da toplandı. Toplantıya 56 ülkeden 67 milyon işçiyi temsilen 215 delege katıldı. Konferans, 3 Ekim'de kendisini Dünya Sendikalar Kongresi ve aynı gün Dünya Sendikaları Federasyonu (DSF) olarak ilan etti. Bolşeviklerin ve Kızıl Sendikalar Enternasyonalini'nin yoğun ve yorucu çalışmalarıyla ortaya çıkan DSF, dünya işçi sınıfı hareketinde önemli bir gelişme

ve deneyimdir. Daha 6-17 ½ubat 1945'teki Londra toplantısında Sovyet Sendikaları heyetinin başkanı; “Delegeleri Sovyet Sendikaları heyetiyle korkutursak, uluslararası sendikal hareketin birliğinden nasıl söz edebiliriz, faşist Almanya'yı bozguna uğratmak için işçi sınıfının çabalarından nasıl bahsedebiliriz” derken nasıl zorlu bir görevle karşı karşıya olduklarının, hareketi, sınıf sendikacılığı çizgisinde ilerletmek için nasıl zor görevlerle karşı karşıya olduklarının altını çiziyordu. Bu gelişme dünya burjuvazisi için son derece ürkütücüydü. Komünistler bütün güncel mücadelelerde dizginleri ellerine geçiriyorlardı. O nedenle emperyalist burjuvazi, DSF içindeki kapitalist düzen yanlısı reformist öğeler ve/ ya da eğilimler üzerinden, hareketi parçalamak ve işçileri ve sendikaları kazanmak için daha somut planlarla yoğunlaşma yoluna gitti. Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkelerinin bağımlı ve sömürge halklarının temsilcilerinin de bir parçası olduğu dünya işçi sınıfının bu sendikal birliğin tüzüğünün önsözüne koyduğu “dünyanın bütün kaynaklarının bütün halkların yararına kullanılmasını sağlayacak bir dünya düzeni'nin kurulmasıyla erişilebilir. Dünya halklarının büyük çoğunluğu kol ve kafa işçileridir ve durumlarının korunması ve ilerlemeleri, ulusal ve uluslararası düzeyde örgütlenmiş bütün güçlerinin birliğine bağlıdır” sözleri, kapitalist burjuvaziyi korkutmadan ve onu, bütün olanaklarını kullanarak önlem almaya zorlamadan edemezdi. Burjuvaziyle proletarya arasındaki iktidar kavgasında her iki kamp arasından da, geniş işçi kitlelerini kazanmada bu araçların, sendikaların önemi tarih ve teori tarafından kanıtlanmıştı. Başını ABD ve İngiliz emperyalistlerinin çektiği uluslararası tekelci burjuvazi DSF'yi bölmek ve güçten düşürmek için binlerce uzmanını görevlendirdiler. Yüz milyonlarca dolar harcadılar. Alternatif olarak da Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu, (ICFTU)'nu yarattılar. Bu konfederasyon doğrudan Amerikan emperyalizmi eliyle kuruldu. CIA, Dünya Sendikalar Federasyonu'nu bölmek için yoğun bir karalama kampanyası organize etti. Batı Almanya'da DGB, Fransa'da CTG-FO, daha sonra İtalya'da İtalya Emekçi Sendikaları Konfederasyonu gibi gelişme ve oluşumlar, işçi sınıfı düşmanı faaliyetlerdi. Emperyalist burjuvazinin bütün işçi

sınıfı örgütlerine olduğu gibi, dünya işçi sınıfının sendikal hareketinden duyduğu korku ve düşmanlığı daha iyi anlamak için Amerikan İşçi Federasyonu (bu federasyona başta da DSF katılmadı) AFL Başkanı G. Meany'nin 1951 yaptığı konuşmayı anımsatarak sorunun bu boyutunu noktalamalıyım. G. Meany; “Savaş sonrası yıllarda Fransa ve İtalya’da komünist tehlike büyük olduğu zaman, hür eğilimli sendikalara elçilikte atışe olan Amerikalı meslektaşları, antikomünist bir sendikaların kurulması için maddi destek vererek yardım ettiler”. Emperyalist burjuvazinin yetiştirdiği uzmanın bu sözleri, günümüze kadar bütün ülkelerin burjuvazisine yol göstermiştir. Burjuvazi yasaklarla engelleyemediği, işçilerin kendilerinin kurduğu ve geliştirdiği sendikaları entrika, komplo ve maddi imkanlarla içeriden parçalayarak kendi denetimine alıyor. Modern işçi sınıfının kapitalizme karşı verdiği mücadelenin etkili ve bir aracı, gerçekten bir sınıf sendikası işlev ve rolünden alıkoyuyordu. Ve kapitalist sömürü düzenlerinin esaslı bir koruyucu zırhı ve emniyet supabı haline getiriyor.

Parti ile İşçi Sınıfı Arasındaki ‘Aktarım Kayışları’, Partinin Sınıfla Temas Noktaları

Bu gelişmeleri özetlemedeki amaç, işçi sınıfının daha iyi yaşam ve çalışma koşullarına kavuşmanın mücadele örgütleri olarak kurulan sınıf sendikalarının, kuruldukları günden itibaren kurulu kapitalist sisteme ve sermaye düzenlerine ve onların politik iktidarlarına karşı verilen mücadelede oynadıkları esaslı rolün çıplak ve net bir şekilde görülmesini sağlamak içindir.

Bugüne değin üzerinde çokça yazılmasına ve durulmasına rağmen, Marks, Engels, Lenin, Stalin gibi modern işçi sınıfının önder ve öğretmenlerinin, işçi sınıfının kitle örgütleri olarak sendikaların önemine, onların ücretli emek ile sermaye düzeni arasındaki mücadelede oynadıkları esaslı rollerine dair yaptıkları betimlemeler üzerinde durmayı özellikle bugünkü koşullarda yararlı ve zorunlu görüyoruz. Çünkü sendikalar ekonomik mücadele araçlarıdır. Bu amaçla kururlar; ama onlar gerçekten işçi sınıfının kitle örgütleri, sınıf sendikalarıysa komünist öncünün verdiği iktidar mücadelesinin yardımcı araçları,

politik mücadelenin “kaldıraçları”dır. Yukarıda özetlemeye çalıştığımız, DSF’nin kısa tarihi ve onun mücadele ilkeleri dosdoğru bunu anlatıyor. Dikkat edilirse III. Enternasyonal’in kurulması ile Kızıl Sendikalar Enternasyonal’inin kurulması arasına fazla bir zaman girmiyor. Lenin’in önderliğindeki dünya komünistleri boşluğu ve aciliyeti her geçen zaman daha çok hissedilen modern işçi sınıfının dünya partisini kuruyor. Ardından 41 ülkeden sendikaları temsilen gelen delegelerin katıldığı Kızıl Sendikalar Enternasyonal’inin I. Kongresi’ni (1920) topluyorlar. Hem devrimin yapıldığı Sovyetler Birliği’nde hem de devrimci işçi sınıfı hareketinin yükseldiği ülkelerde, komünist partisinin önderliğinde işçi sınıfı ve ezilen ve sömürülen milyonları devrime götürmek için işçi sınıfı siyasal örgütlerinin etkili yardımcı araçları olan sendikaların kurulması ve geliştirilerek etkin kılınmasına büyük önem veriliyor. Uluslararası Sendikalar Federasyonu’nun başındaki “Amerikan Sendikacılığı”na, Trade-Union’cu ve Anarko Sendikalist karma sınıf işbirlikçiliğine rağmen, işçi sınıfının uluslararası sendikal hareketini devrimci bir doğrultuda, sınıf sendikacılığı hatında ilerletmek için yoğun mücadeleler veriliyor. Bütün bunlar, işçi sınıfının kapitalizme ve kapitalist sömürüye karşı mücadelede sendikaların oynadığı devrimci işlevden dolayı yapılmaktadır.

Marks-Engels’in kurulmasına önderlik ettiği I. Enternasyonal’in kurucularının, Avrupa’nın değişik ülkelerindeki işçi birlikleri ya da dernekleri olduğu biliniyor. İngiliz Trade-Union’larının Enternasyonal’e katılmalarını Marks-Engels’in ne kadar çok önemsendiği biliniyor. Katılımcıların objektif durumlarını bilimsel bir analize tabi tutan, “verili zaman” ve “verili durum” gerçekliğinden hareket eden Marks’ın 28 Eylül 1964’te Londra’da toplanan Uluslararası İşçi Birliği’nin “kuruluş çağrısı”nın dilini son derece “ince ayar”ladığını biliyoruz. Karl Marks, Komünist Manifesto’nun içerik ve ruhuna dokunmadan dilini ve üslubunu “kuruluş çağrısı”nda değiştiriyor. Bunu geniş işçi birliklerini kapsamak ve sosyalizm teorisiyle eğitime koşullarını elde etmek/olanaklı kılmak için yapıyor. Marks-Engels, kapitalist sistem koşullarında proletaryanın örgütlenme merkezleri olarak sendikaları önemsedikleri için Marks, Trade-Union’larla ilgili şöyle diyor:

“Trade-Union’lar, sermayenin zorbalıklarına karşı direniş merkezleri yararlı bir şekilde hareket etmektedirler. Güçlerini pek akıllıca olmayan bir biçimde kullandıkları zaman amaçlarından kısmen sapmaktadırlar. Sadece var olan düzenin sonuçlarına karşı ufak-tefek kavgalarla yetinip, aynı zamanda bu düzenin dönüştürülmesine çalışmadıkları, örgütlü güçlerinden emekçi sınıfın tam anlamıyla kurtuluşu, yani ücretliliğin kesin olarak ortadan kaldırılması için bir kaldıraç gibi yararlanmadıkları zaman amaçlarından tamamen sapmaktadırlar.” Marks bu sözleri 1866’da Cenevre’de toplanan Enternasyonal’in I. Kongresi’ne sunduğu, “Sendikaların Rolü, Önemi ve Görevleri” başlıklı yazıda söylüyor. Burada çok açık olan bir nokta vardır. Sendikaların salt kapitalizmin belli düzey ve alanlardaki sonuçlarına karşı mücadele etmekte kendilerini sınırlayamayacaklarıdır. Böyle yaparlarsa burjuvazinin elindeki bir oyuncuğa dönüşürler. Sendikaların kapitalist sistemin yıkılması için çalışmaları, “örgütlü güçlerinden emekçi sınıfın tam anlamıyla kurtuluşu” için yararlanmaları gerektiği çok açıktır. Bu yüzden Marks, bütün işçi toplantılarında yaptığı konuşmalarda hep “siyasal iktidarın ele geçirilmesi, çalışan sınıfların en büyük görevi olmuştur” (Kuruluş Çağrısı’ndan) diyerek konuşmalarını özetlemiştir. Aslında ekonomik mücadele ile siyasal mücadele ilişkisini, doğrudan, bir bütünün birbirinden asla ayrılmaz iki parçasının araçları olan sendikalar ve siyasal parti ilişkisi olarak kavramak her zaman çok önemli olmuştur. Ekonomik mücadele ile siyasal mücadelenin, bunların araçları olan sendikalar ile siyasal partiler arasında, bu ikisinin yürüttüğü mücadelenin niteliği arasında her zaman kalın ayırım çizgileri yoktur. Birbirleriyle uzlaşmaz sınıf karşıtıları içinde olan sınıf ve kategorilerin birbirine karşı mücadelesinde, her iki kamp için de bu mücadele araçları gerekli olmuştur. Bu her iki araç çoğu durumlarda aynı içerikte bir mücadele de yürütüyor olsalar, bunların var olmalarının ve geliştirilmelerinin zorunluluğunun ortadan kalkması değil, daha da güçlendirilip pekiştirilmesi gerekmiştir.

Modern işçi sınıfının doğuşundan günümüze kadar, birbirinden temel nitelikleriyle ayrılan değişik tarihsel ve toplumsal koşullarda ortaya çıkmış sendikal örgütlenmeler olmuştur. Marks-

Engels’in bilimsel sosyalizm teorisini şekillendirmeye başladıkları ve peşpeşe sanayi devrimlerinin gerçekleştiği tarihsel koşullarda da sendikalar ve sendikal mücadele deneyimleri vardır. Kapitalizmin tekelcilik aşamasında, proletaryanın da uluslararası ölçekte birbiriyle değişik biçim ve düzeylerde ilişkiye geçtiği, karşılıklı mücadele deneyimlerini aktardığı, maddi ve manevi sınıf dayanışmasına yoğun ve yaygın bir şekilde girdiği tarihsel koşullarda da sendikalar ve sendikal mücadele deneyimleri vardır. İşçi sınıfının politik iktidarı ele geçirerek toplumsal devrimi kesintisiz bir biçimde sürdürdüğü, sosyalizmi inşa ettiği tarihsel koşullarda keza sendikalar deneyi vardır. Bütün bu birbirinden farklı tarihsel ve toplumsal koşullarda gerçek devrimciler ve komünistler ekonomik mücadele ile siyasal mücadelenin ilişkisini, ekonomik mücadele araçları ile siyasal mücadele araçları arasındaki doğrudan ilişkiyi tanımlamışlar ve sınırlarını net bir şekilde çizmişlerdir. Ama hâlâ dünyada olduğu gibi, Türkiye devrimci hareketinde de sendikalar ve sendikal mücadele ile siyasal mücadele arasındaki ilişki gerçekten “tam” olarak yaşama geçirildiği söylenemez. Burada temel kaygı daha çok, sendikaların kapitalizme karşı mücadeledeki rollerinden çok fazla söz edilirse, siyasal mücadelenin esas ve doğrudan araçları olan siyasal partilerin (söz konusu edilen modern işçi sınıfının gerçek komünist partileridir) rollerinin reddedildiği ya da daha iyimser bir ifadeyle küçümsendiğidir. Hiç kimse bu gerçek durumu görmezlikten gelemez. Bugün Türkiye’de burjuva ideolojik hegemonyanın ağırlığı altında reformizm ve burjuva parlamentarist avanaklığının yaygın bir şekilde bütün toplumsal tabakalara siyaset ettiği bu konjonktürde söz konusu anlayış ve bilinç biçimlenmesinin marksist-leninist komünistlerin de sorun karşısında tutuk kalmasına yol açabiliyor. Türkiye’de uzun yıllardır, işçi sınıfının sendikal hareketi kelimenin gerçek anlamıyla kirlenmiştir. Kirlenme ideolojik, politik olduğu kadar bütün bilinç biçimleri olarak, yapısal olarak da yoğun bir “insansal yabancılaşma” düzeyine çıkmıştır. Bu durum, başlı başına işçi sınıfının kitle örgütleri olarak sendikaların sınıfı örgütlemeye, eğitime ve kapitalist sisteme karşı mücadeleye sürmesindeki tarihsel rollerini perdelemiştir. Gölgelemiş ve bu

ruhu öldürülmüştür. Ama ancak bu durumun aşılması görevi bugün marksist-leninist komünistlerin omuzlarındadır. İşçi sınıfı içinde politik bir odak olmayı (bugün daha çok olmak üzere) her zaman temel amaçları olarak kavramaları gereken komünistler, fabrika ve sendika çalışmasını “bir”likte ele almadan, düşünmeden modern işçi sınıfı içinde politik bir odak olmayı başaramazlar. Bu mutlaka bilinmeli ve kavranmalıdır.

Tam da bu noktada Rusya’daki 1905 devrim günleri çok eğitici bir deney sunuyor. Stalin o günlerde; “Marks, her sınıf mücadelesinin siyasal bir mücadele olduğunu söylemiştir.” dedikten sonra “aynı zamanda işçilerin sendikal hareketi büyüyüp gelişti. Ocak ayındaki ekonomik grevler (1905) bunda da etkili oldu. Hareket bir kitle hareketine dönüştü, istekleri arttı ve zamanla sosyal demokratik örgütlerin hem parti işlerini ve hem de sendika işlerini aynı zamanda yönetebilecekleri ortaya çıktı. Parti ve sendikalar arasında bir çeşit iş bölümü yapılması gerekiyordu” diyerek, sendikal birliklerin bu çok temel ve nesnel durum üzerinde peşpeşe Moskova, Petersburg, Varşova, Odesa, Riga; Harkov, Tiflis ve her yerde kurulduklarını ve bu sendikal birliklerin, “geçen yılın Eylül ayında birliklerin bir tüm Rusya Konferansı toplanacak kadar ilerledi iş” (Stalin, Eserler, C. 1, Sf. 250, Inter Yay.) demeyi de ekliyordu. Rusya’da sendikalar yasal değil. Resmen yasaktır. Ama devrim, bu somut ihtiyacı kendisi, sınıf sendikaları gibi mücadele araçlarını yaratarak ve çoğaltarak ve çeşitlilik kazandırarak karşılıyor. Kim böyle bir “iş bölümü”nden hareketle 1905 devrim günlerinde işçi sınıfı örgütleri olarak sınıf sendikalarının mücadelesinin salt ekonomik mücadeleyle sınırlı kaldığını iddia edebilir? Böyle bir iddia baştan sona kadar saçmadır. Onun için Stalin, Marks’a başvurarak, “Eğer proleterlerle kapitalistler bugün birbirlerine karşı ekonomik bir savaşım sürdürüyorlarsa, yarın bir de siyasal savaş sürdürmek ve böylece iki ayrı savaşta kendi sınıf çıkarlarını savunmak zorunda kalacaklardır.” (age) demekle Rusya’daki işçi sınıfının mücadelesi ve onun gösterdiği evrimi özetliyor. Sendikaların partiyle sınıf arasında doğrudan bir kontak noktası olmalarından yasa dışı, illegal örgütlenmek zorunda kalmışlardır. Fabrika, işyeri ve işkollarında parti hücreleri sınıfın günlük

mücadelelerini karşılamada yeterli gelmeyince sendikalarla sosyal demokrat örgütler olarak tanımlanan parti hücreleri arasında kesin bir “iş” ve görev bölüşümüne gitme ihtiyacı kendisini dayatmıştır.

Marks, burjuvaziyle işçi sınıfı arasındaki çatışmanın evrimini; “giderek iki sınıf arasındaki bir çatışma durumuna gelir. Böylece işçiler burjuvalara karşı birlikler (sendikalar) kurarlar, ücretleri yüksek tutmak için aralarında kenetlenirler, muhtemel ayaklanmalar için önceden hazırlıklı olmak amacıyla kalıcı birlikler oluştururlar... Yürüttükleri kavganın gerçek meyvesi, bu kavganın hemen ardından elde edilen sonuçta değil, işçi birliklerinin yaygınlaşmasında yatmaktadır. (aç-SP) Modern sanayinin yarattığı gelişmiş haberleşme araçları, ayrı ayrı bölgelerdeki işçiler arasında temas sağlayarak bu birliklerin oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Hepsi de aynı niteliği taşıyan sayısız yerel mücadeleyi merkezileştirerek ulusal ölçekte sınıflar arası bir mücadele durumuna getirmek için gerekli olan da bu temasın ta kendisiydi. Ne var ki, her sınıf mücadelesi siyasal bir mücadeledir.” (Aktaran Marks, Engels Sendikalar Üzerine, sf. 58) Sendikalarla işçi sınıfı partisi arasında işlevleri, rolleri ve kapsamaları açısından büyük farklar vardır. Ama son tahlilde işçi sınıfının geniş bölüklerini kapsayan temel görevleri olarak daha iyi yaşam ve çalışma koşulları elde etmek için mücadele olan sendikaların bazen ülke çapında sınıfın tamamını ilgilendiren düzeyde örgütlediği mücadeleler artık siyasal bir muhteva taşırlar. Örneğin, 8 saatlik işgünü için mücadele gibi, genel grev gibi mücadeleler politik içeriktedir. 1865 yılında I. Enternasyonal’in girişimleriyle İngiltere’de ülke çapında genel oy hakkı için kurulan “Reform Birliği”ni Marks’ın İngiliz işçilerinin yığınsal reform hareketinin yönetileceği “siyasal merkez” dediğini, yukarıda sözünü ettiği “her sınıf mücadelesi siyasal bir mücadeledir” anlayışından kaynaklanmaktadır. Ülke çapında proletaryanın iktidar mücadelesini örgütleyecek ve yönetecek proletaryanın komünist öncüsü, partidir. Ama “her sınıf mücadelesi siyasal bir mücadele” olduğuna göre gerçek sınıf sendikalarının ve onlarda örgütlenen işçilerin Enternasyonal’in 24 Temmuz 1920’de Lenin’in önderliğinde toplanan II. Kongresi’nin şu kararı

marksist görüş açısının daha somut bir çerçeveye oturtulmasıdır. Komünist partisinin devrimdeki rolü söz konusu yapılan kararda şöyle denmektedir: “Komünist Enternasyonal, proletaryanın kendi bağımsız siyasi partisi olmadan devrimini yapabileceği görüşünü şiddetle reddeder. Her sınıf mücadelesi siyasi bir mücadeledir. Kaçınılmaz olarak iç savaşa dönüşen bu mücadelenin hedefi siyasi iktidarı ele geçirmektir. Ve siyaset ancak şu ya da bu siyasi parti tarafından ele geçirilip örgütlenebilir ve yönetilebilir.” Lenin ve Komünist Enternasyonal, komünist partilerin mücadelesinin sınırlarını açık bir şekilde çizirken, komünist partilerin kapitalist sistemin değişik biçim, düzey ve birim örgütlenmelerinin karşısına çıkarmak amacıyla kurduğu ve çalıştırdığı alt örgütlerin verdiği mücadelenin de bir sınıflar mücadelesi olduğunu, aynı açıklıkta tekrarlıyorlar. Burada önemli olan bir noktanın altı çizilmelidir. İşçi sınıfı hareketi, kendi sendikaları, sınıf sendikaları önderliğinde ne denli geniş kapsamlı mücadeleler örgütlerse örgütlesin, bu mücadele nihayetinde kendi komünist partisinin öncülüğünde yürütülmediği müddetçe planlı politik iktidar mücadelesinin bir silahı haline getirilemeyeceğidir. Sınıf mücadelesinin doğrudan araçları olan işçi kitle örgütleri sendikalarla, öncü sınıfın öncü müfrezesi siyasi parti, komünist parti arasındaki en önemli ayırım noktası budur.

1848 devrim fırtınasının kıta Avrupa’sında burjuvazi tarafından savuşturulmasının hemen ardından bütün işçi birlikleri yasaklandı. Fransa’dan sonra 13 Temmuz 1854’te Bismarck’ın Prusyalı delegeleri Alman parlamentosunda bütün işçi birliklerini yasaklama kararı çıkardılar. Bu kararın 1852’de komünistlerin Köln’deki yargılanmalarını takip etmesi, işçi sınıfının ekonomik ve politik mücadelesinin kopmaz birliğini gösteriyor. Çünkü amaç; işçi sınıfı ve onunla birlikte insan soyunun iktisadi kurtuluşu, toplumsal kurtuluşudur. Siyaset bunun aracıdır. Kurtuluş, bu araç olan ve modern işçi sınıfı hareketinin genel siyasetinin örgütlenme ve kumanda tepesi parti ile onun alt örgütleri arasındaki doğru ilişkiyle elde edilebilir.

Başından beri tekrarladığımız bir nokta, sendikaların işyeri, meslek ve işkolu gibi somut mekanlarda işçi sınıfının günlük yaşamlarının

doğrudan içinde ve onun bir parçası olmalarıdır. Bütün mekanlardaki işçilerin ayrımsız yakın ve uzun erimli sınıf çıkarlarını korumayı ve savunmayı amaçlamaktadırlar. Bunlar bölgesel, ulusal ve uluslararası boyut ve özellikler taşımaktadır. Modern işçi sınıfı hareketinin günlük nefes alış-verişini teneffüs etmektedirler. Eğer gerçekten sınıf sendikalarıysa, sınıf hareketinin açık ve örtük dinamiklerini, parti onlar aracılığıyla irderler ve bütün devrimci rezervleri bu örgütlenmelerin kendisine sunduğu materyal ve imkanlar aracılığıyla bütünlüklü duruma getirerek gerçek devrimci taktik planlar oluşturabilir. Sendikalar her zaman siyasal odaklardan daha çok sınıfla iç içedirler. Tek tek işçilerin dini inanç ve siyasal eğilimlerine bakmaksızın işyeri ve işkollarındaki bütün işçileri sermaye ve kapitalistlere karşı sınıfsal çıkarları ve sömürüye karşı mücadele temelinde birleştirdikleri için, “işçi sınıfının örgütlenmesinin odak noktası olmuşlardır.” ya da “işçi sınıfının örgütlenme merkezleri” olmuşlardır. Sendikalar bu somut gerçeklik üzerinde vücut bulduklarından, işçi sınıfının iktisadi mücadele araçları olarak tanımlanmışlardır. Ama bunların bir gelişim evrimi vardır. Kendi gelişim tarihlerinin ilerleyen aşamalarında işçi sınıfı sendikalarının sermaye sınıfına, ücretli emek ile sermaye düzenine karşı verdiği mücadele de giderek daha karmaşık ve daha genel bir görünüme bürünür ve başlangıç amaçlarını çoktan aşarak daha ileri bir içerik kazanır. O nedenle Marks-Engels, bütün bir I. Enternasyonal tarihi boyunca tekrar tekrar modern işçi sınıfının ekonomik mücadelesiyle politik mücadelesinin birbirinden ayrılmaz “bir”liğine geri dönmek ve onun üzerinde uzun uzadıya tartışmak ve yazmak zorunluluğu duymuşlardı. Onca deney, bilgi ve veriye rağmen aynı sorunun aynı noktalarında Lenin-Stalin ve Bolşevikler tekrar konuşmak, tartışmak ve yazmak zorunluluğuyla karşı karşıya kalmışlardır. İngiliz ve Amerikan Trade-Union’cularının sermaye düzenine karşı verdiği mücadeleyi Marks-Engels önemsemişler. Bu mücadeleye siyasal içerikli bir sınıf mücadelesi de demişler ama onların işçi sınıfının iktidarı burjuvaziden alması gerektiği düşüncesine kadar ilerlememelerini burjuvazinin yedeğine düşmekle, mevcut düzeni

onaylamakla eleştirerek mahkûm edilmelerinden de asla vazgeçmemişlerdir.

O nedenle, Komünist Enternasyonal’in 17-23 Eylül 1871 tarihleri arasında yapılan Londra konferansında şu temel fikirlerin altını tekrar çizmişlerdir. “Devamla, Enternasyonal işçilerin her kurtuluş çabasını utanmazca ezen ve kaba kuvvetle sınıf ayrımını ve bu temel üzerinde kurulmuş politik egemenliğini sonsuzlaştırmaya çalışan sayısız bir gericilikle karşı karşıya olduğundan; işçi sınıfı mülk sahibi sınıfların bu topyekûn zoruna karşı, mülk sahibi sınıfların tüm eski parti oluşumlarının tersine, bizzat özel politik parti halinde yapılanarak ancak kitle olarak hareket edebileceğinden; işçi sınıfının politik parti olarak bu yapılanmaları toplumsal devrim ve nihai hedefinin - sınıfların ortadan kaldırılması-zaferi için vazgeçilmez olduğundan; işçi sınıfının belli bir noktaya kadar ekonomik mücadeleleri ile halihazırda oluşturduğu tek tek güçlerinin birleştirilmesinin, kendisini sömürcülere karşı politik mücadelesinde de bir kaldıraç olarak hizmet etmesi gerektiğinden; bütün bu nedenlerden Konferans, Enternasyonal’in bütün üyelerine şunu hatırlatır: İşçi sınıfının mücadele konumuna, onun ekonomik hareketi ile politik faaliyeti birbiriyle kopmaz şekilde bağlıdır” (Aktaran, A. S. Losovsky, Sendikalar üzerine II. sf. 26-27, Inter Yay.)

İşçi sınıfının ekonomik mücadelesiyle politik mücadelesinin bu iç içeliğinden ötürü, 1920 yılında Lenin ve Bolşevik Parti önderliğinde III. Enternasyonal’den bir yıl sonra Moskova’da toplanan Kızıl Sendikalar Enternasyonal’i Kongresi’nde; “Kızıl Sendikalar Enternasyonal’i programına ilk görev olarak kapitalist sistemin yıkılması ve sosyalizmin kurulmasını koydu. Örgütün kapıları, sınıf mücadelesinin devrimci ilkelerini kabul eden, işçilerin ekonomik talepleri uğruna mücadelesini siyasi mücadeleye bağlayan ve Amsterdam Uluslararası Sendikalar Federasyonu tarafından temsil edilen reformcu hareketi teşhir için mücadele eden, bütün sendikal kuruluşlara açtı...” (Filip Kota, Dünya Sendikal Hareketinde İki Karşıt Çizgi, sf 36, Ceylan Yay.) Buradan da hiçbir tartışmaya yer bırakmayacak açıklıkta olan nokta, gerçek anlamda sınıf sendikalarının verdiği mücadele antikapitalist içerikte olması ve

politik bir boyut taşıyor olmasıdır. “Kapitalist sistemin yıkılması ve sosyalizmin kurulması” mücadelesi rafine ve dolaysız bir sınıf mücadelesidir, kapitalizme karşı dolaysız bir mücadeledir ve o nedenle politik içeriktedir. Bütün tarih boyunca burjuvazinin işçi sınıfı örgütleri sendikalarla çok yakından ilgili olması, her somut tarihsel durumda, işçi sınıfının bu örgütlerine karşı çok etkili ve kapsamlı taktik planlar geliştirmesi bu özelliklerinden daha çok, sendikaların işçi sınıfının örgütlenmesinde en etkili araçlar olmasındadır.

İşçi sınıfının ilk toplandıkları, çok somut bir toplumsal güç durumuna geldiği yerdir sendikalar. Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı’nın arifesinde 10 milyon sendikalı işçi varken 2. Emperyalist Paylaşım Savaşı öncesi bu rakam 40 milyon civarındadır. Bu durum sendikaların işçi sınıfının örgütlenmesinde, örgütlü toplumsal bir güç olmasında ne denli elverişli araçlar olduğunu tanıtıyor. Burjuvazi, sendikalar ve sendikal harekete her zaman çok ilgi göstermiştir dedik. Lenin şöyle bir tespit yapar. “İşçi hareketine katılanlar arasındaki anlaşmazlıkları doğuran son derece önemli nedenlerden biri de, genellikle yönetici sınıfların, özellikle de burjuvazinin taktik değişiklikleridir. Eğer burjuvazinin taktiği hep aynı biçimde ya da en azından hep aynı cinsten taktik olsaydı, işçi sınıfı, bu taktiğe, gene aynı derecede tek biçimli ya da aynı cinsten bir taktikle karşılık vermeyi çabucak öğrenirdi.” (Anarşizm ve Anarko Sendikalizm, sf. 300-301, Sol Yay). Lenin, burjuvazinin işçi sendikalarına karşı geliştirdiği taktikleri uzun uzadıya nedenleriyle birlikte tahlil etmektedir.

Burjuvazi, sendikaları sınıf egemenliğini sürdürme ve pekiştirmenin araçları olarak kullanır. İşçi sınıfı ve emekçi yığınların sermaye ve hükümete karşıdevrimci eyleminin araçları olmaktan çıkarmak için rüşvetle sendika bürokratlarını ve devleti devreye sokar.

Liberal-reformist akımlar ise, sendikalara sendikalist-ekonomist mücadele yürütmesi doğrultusunda yönlendirirler. Komünistler ise, sendikalardaki siyasi nüfuzları ve güçleriyle sendikaları, devrimci işçi hareketini geliştirmenin, sermaye ve faşizme karşı savaşımı yükseltmenin aracı, kaldıraç yaparlar.

Partinin sınıf çalışması fabrika, sendika ve semt çalışması bütünselliğine dayanır. İşçi sınıfı içerisinde güç olmak, burjuvazinin kendi sınıf egemenliğinin hizmetine sokmasının taktiklerini boşa çıkarmak, sendikaları gerçek işlevlerine kavuşturmak göreviyle yüz yüzedir. Komünist partisi işçi sınıfının geniş kesimlerini aydınlatmada, sendikaları önemli merkezler olarak görür.

Karl Marks, daha 1866 yılında “Sendikalar, ücretli kölelik sisteminin kendisine karşı harekete geçmekte sahip oldukları gücü henüz tam olarak kavramış değillerdir. Bu yüzden genel toplumsal ve siyasal hareketlerden çok uzak kalmışlardır” dedikten sonra bundan böyle nasıl davranmaları gerektiğine ilişkin, “Başlangıçtaki amaçlarından ayrı olarak, işçi sınıfının kesin kurtuluşunun geniş çıkarları uyarınca, onun örgütlenme merkezleri olma bilinciyle hareket etmesini artık öğrenmelidirler. Bu doğrultudaki her toplumsal ve siyasal harekete yardımcı olmalıdırlar. Kendilerini tüm işçi sınıfının savunucuları ve temsilcileri olarak gördüklerinde ve öyle davrandıklarında...” (Marks-Engels, Seçme Yapıtlar, Cilt 2, sf. 99-100, Sol Yay.) diye devam ederek sendikaların “işçi sınıfının kesin kurtuluşu” için mücadelesinin “örgütlenme merkezleri” olarak önemli görevlerle karşı karşıya bırakıyor. Bu nedenle Lenin 1907 yılında, “sendikalarda canla başla çalışalım, her alanda, marksizmin devrimci teorisini proletarya içinde yaymaya ve bir sınıf örgütü “kalesi” kurmaya çalışalım. Her şey bunun ardından gelecektir” (Anarşizm ve Anarko Sendikalizm, sf 266). Bu sözler, Bolşeviklerle -Menşeviklerin sendikalar sorununda yaptığı tartışmada Bolşeviklerin işçi sınıfı örgütleri sendikalarda çalışmayı reddettikleri iddialarına karşı söylenmektedir. Lenin, sorunun sendikalarda çalışıp çalışmamakla, sendikaların “işçi sınıfının kesin kurtuluşu” uğruna verdiği mücadelede oynadığı, oynaması gereken rolle ilgili olmadığını, işçi sınıfının örgütlenmesi çalışmasında farklı ve “başka politika”ların izlenmesinde olduğunun altını çizmektedir.

Bolşeviklerin bu konuda izleyeceği politika ile “sendikalarla partiyi yaklaştırma, sosyalist bilinci geliştirme ve proletaryanın devrimci görevlerini kavrama anlayışı içinde yerine getirmeye çalışıyoruz” demektedir. Sendikalardaki devrimci çalışmada “ağırlık merkezini” burjuva-

zinin parlamentarist oyunlarından, burjuvazinin bir aleti ve oyuncağı olmasından, “salt sınıf örgütlerinin toparlanmasına” doğru bir mücadeleye çekmek görüşü açısından çalışmanın önemine de kuvvetli vurgular yapıyor. Sendikaları yaymaya, nitelik olarak geliştirmeye ve iki düşman kampın kıran kırana birbirine karşı verdiği kavgada işçi sınıfının mücadele “kalesi” yapmanın zorunluluğuna kuvvetli vurgular yapıyor Lenin. Ancak bu bakış açısının sendikaların 1905 Aralık ayaklanması öncesindeki, genel grev ve genel direnişte oynadığı rolü daha etkin ve daha kalıcı bir içerikte oynayacağı gerçeğine ısrarla işaret ediyor Bolşevikler. Ayrıca Lenin, 1905 Rus devriminin sendikaları test ettiğini ve onların devrimin tekrar toparlanmasında ve “işçi sınıfının kesin kurtuluşu” mücadelesinde bir zorunluluk olduğunun altını çiziyor.

1905 devrimine öngelen günlerde Rusya proletaryası değişik ve çok farklı özgünlüklere sahip örgütlenmeler içinde olmasına karşın, sendikalar somut bir ihtiyaç olarak yine de kendisini dayatıyor. Büyük proleter sosyalist Ekim devrimiyle Sovyetler Birliği’nde işçi sınıfı, “Sovyetler” gibi gelişkin bir iktidar örgütlenmesi modeline sahip olmalarına rağmen, işçi sınıfının kitle örgütleri sendikaların güçlendirilmesi ve etkin kılınması görevi her geçen gün daha çok büyüyor. Bu ihtiyaçla birlikte, tarihteki onca deneye rağmen hâlâ sendikaların “rolü ve görevleri” de sağa-sola çekiştirilerek, tek yanlı bir görüş açısından ele alınmaya devam ediyor. Biz burada, bu tartışmaya, proletaryanın komünist partisi öncülüğünde burjuvaziyi, üretim araçları üzerindeki mülkiyetten uzaklaştırarak, onların politik iktidarını işçi sınıfı ve geniş emekçi kitlelerinin örgütlenmiş silahlı zoruyla “paramparça” edilerek kendi diktatörlüğünü kurduğu koşullar altında, sosyalist inşa koşullarında hâlâ işçi sınıfının kitle örgütleri sendikalar devrimden önceki önemini koruyorsa, bugün ücretli emek ile sermaye düzeninde devrimi örgütleme çalışması yürüten bizler açısından sendikaların ve gerçek bir sınıf sendikaları hareketi yaratmanın gerekliliğine ve zorunluluğuna bir kez daha parmak basmak içindir. Lenin, 1920’lerde Troçki ve Buharin’le sendikalar üzerine yaptığı tartışmada soruna çok değişik açılardan yaklaşıyor.

Bunların bir boyutu da proletarya diktatörlüğünün, devletin o gün için gösterdiği bazı bürokratik çarpıklıklar ve bunların giderilmesi mücadelesi açısından sendikaların görevleridir. “Devletimizin bürokratik erki” -diyor Lenin- “bir işçi devleti olduğu anlaşılmalıdır ve devlette bu acıklı - nasıl ifade edeyim - etiketi yapıştırmak zorundayız. İşte size geçiş döneminin gerçekliği pratikte böyle oluşmuş bir devlette sendikaların savunacakları bir şey olmadığını mı sanıyorsunuz, tamamen örgütlenmiş proletaryanın maddi ve manevi çıkarlarını savunurken sendikalar olmadan yapılabilir mi?” (Seçme Eserler, C. 9, sf. 33) Bütün bunlar sendikaların -bunlar gerçek anlamda sınıf sendikalarıdır- salt sınıf örgütleri olmasından, sosyalizmi en gerçek anlamda sınıfın bu “kale”lerinin sahipleneceği ve savunacağı gerçekliğinden hareket ediyor Lenin. Çünkü işçi sınıfı, kitle örgütleri olan sendikalarda kendi kendisini yönetmeyi öğreniyor. Hiçbir sınıfı sömürmemiş ve hiçbir toplumsal tabaka karşısında kendisinin imtiyazlı olduğu alışkanlığını edinmemiştir. Onun için sosyalizmi inşa etme, proletarya diktatörlüğü altında toplumsal devrimi kesintisiz olarak sürdürmenin en önemli teminatlarından birisi bu araçlardır, işçi sınıfı örgütleri sendikalarıdır. Modern işçi sınıfının önderi ve öğretmenleri bütün sorunlara olduğu gibi bu soruna da, sendikalar sorununu da “verili zamanda verili koşullar altında” kendi bağımsız bakış açısından hareketle tahlil etmişlerdir.

Lenin, sendikaların toplumsal hayatın bütün bitişik alanlarındaki “okul” olma özelliklerinin somut bir incelemesine koyuluyor. Gerek “Sovyet Trade-Union’culuğu”na karşı mücadele, gerek Troçki ve Buharin’in sendikaların somut rolünü reddeden tezlerine karşı mücadele ederken; “devlet zorun alanıdır. Özellikle proletarya diktatörlüğü çağında zordan vazgeçmek deliliktir. ‘İdare etmek’ ve meseleye idari yaklaşım buradan olmazsa olmaz şarttır. Parti proletaryanın doğrudan hükümet eden öncüsüdür, önderidir. Özgün etkileme aracı, öncüyü saf tutmanın ve çelikleştirmenin aracı zor değil, partiden ihraçtır. Sendikalar devlet iktidarının rezervuarıdır, komünizm okuludur, ekonomiyi sevk idare etme okuludur. Bu alanda özgül ve en önemli olan şey yönetim değil, merkezi (elbette aynı

zamanda yerel) “devlet yönetimi, ekonomi ve emekçilerin geniş kitleleri arasındaki” ‘bağ’dır.” (Aç-SP) (Lenin. Seçme Eserler, C. 9, Sf. 95, Inter Yay.) diyerek, sendikaların “komünizm okulu”, “ekonomiyi sevk ve idare etme okulu” vs. gibi belirlemeleri net ve anlaşılır bir tarzda yapmaktadır. Ama sosyalizmin inşasının çok ileriki aşamalarında alacakları somut biçimler, ya da gerekli olup olmayacakları sorununda da bugün hiçbirinin söylenemeyeceğini aynı açıklıkla belirtmektedir. Ayrıca parti programının ekonomiyle ilgili bölümünde de sendikaların “merkezi devlet idaresi” ile “geniş emekçi kitleler” arasındaki “bağ” olduklarını söyledikten sonra “sendikaların ekonominin yönetimine katılımı” daha belirgin tarzda konulmaktadır. 1920’lerin Sovyetler Birliği’nde de sendika, proletarya devletinin bürokratik çarpıklıklarına karşı sosyalist inşanın ilerlemesi, sosyalizm bilincini kazanmanın en elverişli araçları, yönetme eğitimi alma okulu, vb. sınıf mücadelesinin araçları olarak politik mücadele yürütmek görevi ile de karşı karşıydılar. Türkiye burjuvazisi de bütün dünya ülkelerindeki burjuvazi ve politik iktidarların yürüdüğü yolda yürümüştür.

Türkiye’de sendika kurma ve grev hakkı 1946 yılına kadar yasaktır. Bu yıllarda “çok partili demokrasi” gevezelikleri de hız kazanmış bulunuyor. İşçi sınıfı hareketinde dipten gelen dalgalar, Kemalist diktatörlüğü 10 Haziran 1946 tarihinde “sınıf esasına müşterif” cemiyet kurma yasağını görünüşte de olsa resmen kaldırmak zorunda bırakıyor. İşçi sınıfı hareketine tanınan bu sözde özgürlük, ömrünü aynı yılın 21 Aralık’ında tamamlıyor. Sıkıyönetim kararıyla bu yasa rafa kaldırılıyor. Dünya ölçeğinde oluşan işçi sınıfı sendikal hareketinin her geçen gün büyüyen etkileri Türkiye’nin egemen sınıflarını sıkıştırıyor. Resmi yasak taktikleri dünya çapında ve bütün ülkelerde adım adım terk ediliyor. İşçi sınıfının örgütleri sendikaları, içeriden parçalama ve bölme, kurulu düzenlerin savunucusu burjuva gerici partilerinin güdümüne sokma taktiği temel alınıyor ve benimseme dönemi başlıyor. Bu yıllar, dünya ölçeğinde sendikalar içinde, işçi sınıfının sendikal hareketi içindeki mücadelenin sertleştiği, çatışma ve ayrışmanın giderek büyüdüğü yıllardır.

O yıllar Amerikan sendikacılığı Avrupa, Latin Amerika, Asya ve Afrika'daki sendikal hareketi bölmek için yoğun bir faaliyet yürütüyor. Başından beri DSF içinde yer almayan Amerika İşçi Federasyonu (AFL), CIA ile işbirliği içinde özellikle zayıf halka olarak Fransa ve Almanya sendikalarının başındaki sınıf işbirlikçisi sağ kanat sendikacıları kazanmak ve hareketi bölmek için 1946'da Brüksel'de Avrupa Temsilcilik Bürosu'nu kuruyor. Bu büronun başına AFL'de yıllarca çalışmış deneyimli Irving Brown getiriliyor. 1947'de özellikle Latin Amerika'da giderek güçlenen sendikal hareketin bölme saldırılarının hızlandığı bir dönemdir. 1950 - 1954 yılları arasında CIA'nin Uluslararası Örgütler Dairesi Müdürlüğü'nü yapan Thomas I. Bradan şu sözleri Amerikan sendikacılığını, işçi sınıfının uluslararası sendikal hareketini bölme ve güçten düşürme planlarını pek çok boyuttan gözler önüne seriyor. 1967'de Saturday Evening Post'ta şöyle yazıyor: “1947'de komünist CGT Paris'te bir grev düzenledi. Bu grev Fransız ekonomisini çökme tehlikesiyle yüz yüze getirmişti. Hükümetin düşeceğinden korkuluyordu... Bu bunalımın ortasında Irving Brown sahneye çıktı. Bu binski sendikasının (AFL-Y notu) fonlarıyla “Force Ouvriere” komünist olmayan bir sendika olarak örgütlendi. Para bitince, Irving Brown, CIA'ya başvurdu. Böylece özgür sendikacılığa aktarılan gizli ödenekler başladı... (Aç. SP) Bu ödenekler olmasaydı savaştan sonra tarih bambaşka bir yol izleyebilirdi” (Dünya Sendikalar Federasyonu 1945 - 49, Sf. 48, Amaç Yay.). Yine DSF'yi bölmenin kesinleştiği (1949) ve Amerikan sendikacılığının açık bir ifadesi olarak “Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu” (ICFTU) kurulduktan sonra ABD'nin, Sanayi ve Çalışma İlişkileri dergisindeki şu sözler, uluslararası burjuvazinin işçi sınıfının sendikal hareketine ilgisinin amacını ve düzeyini gösteriyor. Dergide “ICFTU'nun ABD sendikalarının himayesinde oluşturulduğunu söylemek ileri gitmek olur” diye yazılan sözler, ABD sendikacılığı olarak bilinen burjuva sendikacılığının DSF'yi bölmede tayin edici bir rol oynadığını da tanıtıyor. 1947 yılında İngiltere'de başlatılan madenciler genel grevine saldıran Madenciler Birliği Başkanı “Gayriresmi olan bu greve her sadık üye karşı çıkmalıdır; bu greve

izin vermeyeceğiz... Hükümetin, üretimi tehlikeye sokan bu türden caniyane saldırıları her türlü yolu deneyerek durdurmaya çalışması gerekir.” (G. Lefranc'ın, “Dünyada Sendikacılık”, Aktaran Filip Kota, Sf. 45) Bütün bunlar ABD emperyalizminin o yıllarda baş görevleri olarak belirlediği ve kendi ideolojik-politik ve pratik imkanlarının çok büyük bir bölümünü ayırdığı “Komünizmle Mücadele” politikasının uluslararası boyutlardaki doğrudan yansımalarıdır. Bu yıllar Türkiye'de de ilericilere ve devrimcilere yönelik süre avı bütün hızıyla sürüyor.

Bozularak Yozlaştırılan İşçi Sınıfının Sendikal Hareketini Devrimcileştirmek Ertelenemez Görevdir

Türkiye'de 1947-1950, CHP'nin ve DP'nin sendikalar üzerindeki rekabet dalaşının büyüdüğü ve sertleştiği yıllardır. Her ikisi de ABD sendikacılığının Türkiye'deki versiyonunu hayata geçirmek yarışındadırlar. Buna bağlı olarak “demokrasıcılık” oyunu üzerinde de hem geviş getiriyorlar ve hem de yarışmaktadırlar. 20 ½ubat 1947'de çıkarılan, 5018 sayılı işçi ve işveren sendikaları ve sendika birlikleri hakkındaki kanun, tam anlamıyla Amerikan sendikacılığının gerçek ihtiyaçları çerçevesinde formlandırılmıştır. Orhan Tuna, 1953 yılında yazdığı yazıda bu kanunun “bir bütün olarak ele alınarak, keskin bir tahlile tabi tutulduğu takdirde adeta zorlanarak çıkarılmış bir tedlin ve temkinli bir tedbir, hüviyeti taşımaktadır.” diyerek Çalışma Bakanı Sadi Irmak'ın konuşmalarına yer veriyor. Çalışma Bakanı Sadi Irmak'ın konuşmaları ile CIA uzmanı, İngiliz Madenciler Birliği Başkanı, AFL Başkanı G. Meany'in 1951'deki konuşmaları ve Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu yöneticilerinin konuşmaları arasında gerçek anlamda bir özdeşlik vardır. Aynı zamanda CHP ve DP'nin sendikaları kendi etki alanları içine alma faaliyetleri uluslararası burjuvazinin bu sorunda taktikleri arasında da birebir özdeşlik bulunmaktadır. Kemalist diktatörlüğün bakanının yaptığı demagojiyi dinleyelim. “Cemiyetler kanununun geçirdiği son istihale ve gelişmeden sonra memleketimizde de sınıf ve meslek esası üzerine cemiyetler kurulması kanunu imkan dahiline gelmiş bulunuyor. Bu gelişmeden az sonra, memleketimizin birçok yerinde, ezcümle büyük şehirlerimizde

devrimcilerin ve devrimci örgüt ve partilerin de işçi sınıfının sendikal hareketine yönelik ne bir detaylandırılmış politikaları vardı, ne de işçi sınıfı çalışmasını bütün çalışmalarının merkezine koymuşlardı. İşçi sınıfı sendikal hareketindeki devrimci öğelerin hızla buharlaşmasında bu durumun etkisi hesaba katılmalıdır. Bu mekanizmalar, Sovyet modern revizyonizminin burjuva bürokrasisindeki mekanizmalarıyla tam olarak özdeşleşmişti. Sendikalarda söz ve karar hakkı, işçi tabandan alınmış, bütünüyle bir avuç sendika bürokratinin tekelinde toplanmıştır. Her grev eyleminde yığınla keskin demeç ve açıklama havasına rağmen, en kritik an ve noktalarında sermaye ve devletin önünde dize gelmişler, oyuncak olmuşlardır. Bu kısır döngü sınıfın kendi öz güvenini yitirmesini, bağımsız hareketine inancını kaybetmesini beslemiş ve büyütüştür. Ta 1900’lerin başlarındaki grevler hak alarak geri dönmüş, sınıfın diğer bölükleri de onlara bakarak greve girmişler ve taleplerini sermaye ve devlete kabul ettirmişlerdir. Ama Türkiye işçi sınıfının yarattığı bu olumlu gelenek son on beş yılda iyiden iyiye buharlaştırıldı. Bugün de işçi sınıfı sermaye düzeninin çok yönlü kuşatması altındadır. Burjuvazinin hegemonyası “işçi”nin bütün günlük hayatını kuşatmasına almıştır. Sınıfın çok sıradan gündelik demokrasi ve hak arama taleplerini savunmak ve sahiplenmek de bütünüyle devrimcilere ve komünistlere kalmıştır. İşçi sınıfını örgütlemek, onun bağımsız devrimci eylem düzeyini elde etmek en başta gelen görevimizdir.

Marksist-leninist komünistler, uzun yıllardan beri genel grev genel direniş şiarını gerçeğe dönüştürmeyi, işçi sınıfı ve geniş emekçi katmanların temel hak ve talepleri uğruna harekete geçmelerini ve sistemin durmasını ve felç olmasını sağlamayı hedeflemektedirler. Bütün gündelik faaliyetlerini bu taktik planın öğeleri olarak algılamaktadırlar. 1905 devrim günlerini model olarak aldığımızda, (en öğretici deney olduğu için) işçi sınıfının komünist öncüsünün doğrudan grev hareketini örgütlenme ve yönetme araçları olmadan yeterli gelmediğini varsaydığımızda, işçi sınıfının tek tek bölüklerinin ve bütünüünün grevini örgütleyecek sendikalar ya da sendikal oluşumlar yaratılmadan bir genel grev örgütlemek olanaksız değilse de son derece zordur. Gerçek

somuttur. Dolayısıyla, bu gerçek işçi sınıfı hareketi tarihinde yaşanmış bir dizi deneyimle kanıtlanmıştır. Sınıfı örgütlemek, yaratılan ve yaratılacak örgütlenmenin sınıfın genel hareketinin istikametine doğrudan nüfuz edecek edimsel bir güç olmadan “genel grev, genel direniş” şiarının gerçekleşmesi oldukça zordur. Komünist öncü bütün olanaklarıyla bu düzeyi yakalamaya çalışmazsa, daha çok boyutlu tehlikelerle karşı karşıya kalmaktan kurtulamaz.

Toplumumuzun temel çelişkisi, ücretli emek ile sermaye arasındaki çelişki ise, bir diğer ifadeyle ücretli emek ile sermaye düzeninde yaşıyorsak bütün sınıfsal farklılaşmalar da bunun yasalarına uygun işliyor demektir. Bu bir anlamıyla proleter ordularının her geçen gün büyümesi demektir. Marks-Engels, sömürü ve ayrıcılıklara dayanan kapitalist sisteme karşı dikildiklerinde, hiç duraksamadan “emeğin dağınık ordusunun düzene sokulması”ndan söz ettiler. Emeğin dağınık ordusunu -işçi sınıfını- örgütleyemeden yıllarca da uğraşsak bir arpa boyu ilerleyemeyiz. O halde devrimci taktiğin omurgası bu dağınık emek ordularının düzenlenmesi, örgütlenmesi temel esprisine göre olmak zorundadır. Emeğin ordularının kümelendiği mekanlar; işyerleri, meslek ve işkollarıysa bunların dolaysız ve doğrudan gündelik hayatın bütün ayrıntılarında temas halinde oldukları örgütler sendikalarlardır. O nedenle yazının başından sonuna kadar hep “işçi sınıfı örgütleri sendikalar” tasavvur ettiğimiz sınıf sendikacılığı hareketi kavramlarını kullandık. Sınıf içerisinde çalışmanın, işçi sınıfının bağımsız, devrimci eylemini örgütlemenin en elverişli örgütleri sendikalarlardır. Dolayısıyla, komünist öncünün işyeri, meslek ve işkolu çalışma denkleminin bir kesişme noktası da işçi sınıfının kitle örgütleri sendikalarlardır. İşçi çalışması, fabrika çalışması bu perspektifle ele alınmak zorundadır. Komünist öncünün işyeri, meslek ve işkollarında, sayısız birim örgütlenmeleri yarattığını varsayalım. Eğer bunların işçi sınıfının sendikal karşılıkları gerçekten bir sınıf sendikacılığı hareketi muhalefeti de yoksa, elleri ve kolları eksik demektir. Bunun doğrudan sonucu örgütlediği eylemlerin başarı kazanması ve dile getirdiği talep ve hedeflerine ulaşmasının çok zor olacağıdır. Komünist öncü, her zaman ve daima, işçi sınıfı içinde güç olma

süratle baş gösteren ve ilerleyen bir sendikalaşma hareketi karşısında bulunduk. Bu süratle kurulmuş olan işçi topluluklarının sayısı 100'e yaklaştı. Bunların bir kısmı sendika ünvanını aldı, bir kısmı birlik, dernek veya cemiyet gibi muhtelif isimler aldı. Fakat görülüyor ki; hepsinde müşterek olan motif, mesleki ve sınıf menfaatlerini müştereken temsil etmek ihtiyacı idi. Bu ihtiyaç altında kurulan toplulukların az zaman sonra kısmen ödevlerinden uzaklaştıkları ve bizi yeniden bir nizam vermeye mecbur ettikleri müşahade edildi. ½öyle ki; bunların bir kısmı kısa zamanda bu sınıf ile alakası olmayan insanların müdahalesi ve tesirine maruz kaldı ve sendika reisi olarak bu meslek ve sınıfla siyasi ajitasyon haricinde bir irtibatı olmayan insanların geldiğini gördük. Bir kısım cemiyetler bir selahiyete dayanmadıkları halde bütün memlekete şamil birliklermiş gibi karşımıza çıktılar... Nihayet büyük ekseriyeti teşkil eden vatanperver devletle işbirliği etmeye amade işçilerimiz Çalışma Bakanlığımıza başvurarak kesin bir rehberlik etmesini, devletin yardımını ve umumi bir direktif verilmesini istediler. Cemiyetler kanununa ek bir kanun ile memleketin o ihtiyacını karşılayacak özel bir kanun hazırlaması zarureti kendisini gösterdi. Huzurumuza sefk edilen tasarı bu görüş ve ihtiyacın karşılığıdır.” (Çalışma Dergisi, Aktaran Alparslan Işıklı, Türkiye’de Sendikacılık Hareketleri İçinde Demokrasi Kavramının Gelişimi, Sf. 152-153) (aç-SP) Devletin bu satırlarda özetlenen yeni politika ve taktikleri, artık yasaklarla işçi hareketinin sendikalaşmasının önüne geçemeyeceklerini gördükleri ve bunları doğrudan yönetimleri altına almak için yasal çerçevelere kavuşmalarına geçiliyor. Çok kısa bir zaman zarfında 100’ün üzerinde sendika, birlik, dernek ve cemiyet kurulmuş bulunuyor. Bunlarla “alakası olmayan insanlar” olarak tanımlananlar, çok büyük olasılıkla öne çıkan öncü ve devrimci işçilerdir. Ya da sınıf hareketini farklı bir çizgide sömürüye karşı mücadeleci çizgide geliştirmeye çalışan “TKP”lilerdir. Başkanlığa başvuran “vatanperver işçiler” diye tanımlananlar ise, Amerikan sendikacılığının Türkiye’deki uzantıları işçi düşmanı, gerici düşünceli sendikacılar. Çıkan yeni yasanın en temel özelliği, sendikal hareketin devletin kontrolünün dışına kesinlikle çıkmaması ve bütün

Avrupa kapitalist devletlerinin yakın işbirliği içinde geliştirdikleri sendikaların siyasetten uzak durması zorunluluğu, Türkiye’de yeni düzenlenen sendikalar yasasının temel fikri ve ilkesi; sendikaları “gayri siyasi yapmaktır” formülasyonunda özetlenmektedir.

Bir yandan CHP ve DP, kurulmuş bulunan sendikaları kendi birer siyasi şubeleri yapmak için her türlü hileye başvurularken, beri yandan sendikaları “işçi ve işveren sendikaları, sendika olarak siyasette, siyasi propaganda ve siyasi yayın faaliyetleriyle iştigal edemezler ve herhangi bir siyasi teşekkülün faaliyetlerine vasıta olamazlar. Sendikalar milli teşekküllerdir. Milliyetçiliğe ve milli menfaatlere aykırı hareket edemezler. Bakanlar Kurulu kararıyla her türlü milletler arası teşekküllere iştirak edebilirler” diyerek devrimci ve ilerici antifaşist politikalara yakın durmasını sendikalar yasasının 5. maddesiyle böylece yasaklıyordu. Sendikaların, ancak Bakanlar Kurulu kararıyla “iştirak edebilirler” diye formüle edilen şey ise yalnızca Amerikan sendikacılığının uluslararası merkezi olan “Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu”na üye olabilmesidir. “İşveren sendikalarının” politikadan yasaklanması ise tamamen o günkü koşullara daha fazla denk düşen bir sahtekarlıktır. Zira Çalışma Bakanı Sadı Irmak’ın yukarıda yasalar çerçevesinde özetlediği politika, sermaye sınıfının da içinde çok belirgin bir şekilde yer aldığı egemen sınıfların tümünü kapsayan genel bir siyasettir.

1945 Nisan’ında H. S. Truman’ın ABD Başkanı olmasıyla Sovyetler Birliği’ne karşı düşmanlıkta somutlaşan koyu bir antikomünizm savaşı dalga dalga bütün dünyaya yayıldı. Truman Doktrini olarak ifade edilen bu antikomünizm dalgasıyla Amerikan sendikacılığının birbirini besleyerek geliştiğini yukarıda belirtmiştik. Dünya Sendikalar Federasyonu’nu 1949’da bölünmeye götüren en temel tartışma konularından biri de ABD’nin “komünizmle mücadele” saldırısının, işçi sınıfının sendikal hareketini ilgilendiren boyutu Marshall yardımlarını alıp alma sorunudur. ABD emperyalizmi Marshall yardım planı çerçevesinde “hür sendikacılığın teşviki” yaftası altında dünyanın pek çok ülke ve bölgesinde kendi dış politikasının ayakları olarak

sendikaların kurulmasına ön ayak olmuştur. 1950’den sonra Türkiye’de de bu faaliyet belirgin bir şekilde hız kazanmıştır. 1950- 1952 yılları arasında “Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU), Amerikan işçi Federasyonu (AFL) ABD Elçiliği Uluslararası Kalkınma Ajansı (AID) ve Marshall Yardım Servisi’nden heyetlerin Türkiye’yi sık sık ziyaret ettiği birbiri ni doğrulayan çok değişik kaynaklarca belirtiliyor. Bu faaliyetin gerçek amacı, Türki-İş’in kurulmasıdır. Türk-İş, Eylül 1952’de İzmir’de Birinci Genel Kurulu’nu topladı. Bu toplantıda Amerikan Sendikacılığı’nın Brüksel’de Avrupa bürosunu açan ünlü Amerikalı sendikacı Irwing Brown (aynı zamanda bir CIA ajanı olduğu da o günkü iddialar arasındadır)’in de hazır bulunması hiç de tesadüf değildir. Türk-İş’in kurulması, Truman doktrinin ve Marshall planının Türkiye’de boylu boyunca oturmasıdır da. Sonraki yıllarda ve günümüze kadar Türkiye gidişatın yükselmesine ve günün koşullarına göre değişikliklere uğrayarak hayat bulması ve sürmesi hiçbir zaman aşılamadı. Bütün tarihsel dönemlerinin somut “an”larının gerekleri ölçüsünde kendisine şekil veren Amerikan sendikacılığının Türkiye’ye yerleşmesinin üzerinden 50 yıl, tam yarım asır geçmiş bulunuyor. Türkiye devrimci hareketi ve işçi sınıfı hareketi bu 50 yıl içinde hiçbir zaman uluslararası burjuva sendikacılığını gerçek anlamda yenilgiye uğratamadı.

Sürekli bütün dönemlerde ve daima burjuvazinin ideolojik, politik, felsefi ve etik propagandasının bombardımanı altında bunaltılan, işçi sınıfının devrimci teorisinin etkilerine burjuvazinin düşünsel ve eylemsel saldırılarından ötürü uzak tutulan sınıfın alıklaşması kadar olağan bir şey olamaz. Bunun günahı, esas olarak işçi sınıfının kendisi değil. İşçi sınıfının temsilcileri olduğunu söyleyen, işçi sınıfının öncüsü iddiasındaki politik odaklanmaların günahları sınıfinkinden önce gelir. Bütün bunların önemi bir noktada toplanıyor. Yarım asır burjuva politikasının çürütücü etki sahasından çıkamayan bir canlı nesnenin uğrayacağı erozyonun çok boyutlu, çok katmerli ve toplumsal ilerlemenin önünde ayakbağı olan ters yöndeki çok dönüştürücülüğüdür. Bu durum, Türkiye işçi sınıfının yaşadığı yoğun sınıfsal sömürü ve kapkaranlık politik baskıya rağmen

neden baş kaldırmadığı sorusuna da bir ölçüde açıklık getirebilir. Ama aynı zamanda modern işçi sınıfını kazanmaktan başka yaşama şansı olmayanların, güncel somut görev olarak işçi sınıfı içinde politik bir odak olmayı önüne görev olarak koyan marksist-leninist komünistlerin ve bir devrimci sendikal hareket, sınıf sendikacılığı hareketi yaratmaya çalışanların işlerinin ne kadar zor olduğunu, bunu başarmak için ne kadar büyük bir sabır ve sebatla iğneyle kuyu kazmaları gerektiğini bize gösteriyor. Yanlış bilinç biçimlenmeleri, sınıfın günlük eyleminde de müthiş bir bozulma ve yabancılaşıma yaratmıştır. Amerikan emperyalizminin güdümündeki sendikacılık, sınıfın altan gelen hak arama kavgası 1961’den sonra aşılmaya zorlandı. 1947’de çıkarılan “sendikaları gayri siyasi yapmak”, siyaset üstü sendikacılık siyaseti çitasının üstünden atlanmaya çalışıldı. Sendika bürokrati olmaktan kurtulamamış bazı antifaşist ilerici sendikacılar, işçi sınıfının tabanından yükselen talep ve eğilimleriyle belli noktalarda kesişebiliyordu.

DISK, Türkiye işçi sınıfının, tekelci burjuvazinin dünya işçi sınıfının sendikal hareketi ve mücadelesini kontrolü altında tutan politikalarının şekillenmesi olan Amerikan sendikacılığının koyduğu çitayı atlama arzusu ve eğilimlerinin ortaya çıkardığı bir sonuçtu. 1965’ten sonra, işçi sınıfı söz ve karar hakkının kendisinde olduğu bir sendikalaşıma doğrultusunda güçlü bir arayış ve mücadele vardır. Ama bu eğilimin başına çöreklenen sendika bürokratları da “sendikaların siyaset üstü” tutulma demagojilerine karşı mücadele ediyor görünürken, bunu işçi sınıfının parlamentarist yasal politika yapması derecesine düşürülerek yozlaştırıldı. Ideolojik olarak her geçen gün daha fazla Sovyet modern revizyonizminin güdümüne girerek bugünkü Rıdvan Budaklar’ı yarattı. Bu kez de Türkiye işçi sınıfının bağımsız bir sınıf siyaseti arayışları içerisine giren dinamik bölükleri, revizyonist bürokrasi yönetiminde tam bir domuzlar ahırına dönüştürülen modern revizyonist mekanizmanın ortaya çıkardığı ilişkiler sistemi içerisine alınarak çürütüldü. 12 Eylül 1980’e gelindiğinde DISK ve işçi sınıfı hareketinde işçi sınıfı örgütleri sendikalarda, 1960’ın ortalarında gelişmeye başlayan ilerici ve devrimci renk ve tonlardan çok az bir iz kalmıştı. O güne kadar

nesnel durumuna göre, düşünce ve inanç biçimlerine bakmaksızın işçi sınıfının en geniş kesimlerini bünyesine alan ve hareketi adım adım ileri çeken, sermaye düzeni karşısında gerçek anlamda bir maddi güç haline getiren, hatta yürüyebilirse gerçekten sınıfın özlemini duyduğu, işçi sınıfı örgütleri, sınıf sendikacılığı adını hak etmiş olurlar. Ancak bugünkü somut durumda, eğer deyim uygun gelirse, Marks-Engels’in Komünist Enternasyonal’in “Kuruluş Çağrısı”ndaki tavırlarına benzer bir taktikle var olan sendika şubeleri bazında işçi tabanı kazanma noktalarında yoğunlaşarak sınıf sendikacılığı hareketini yaratarak sendika bürokratlarını tecrit etmeliyiz.

Günümüzde ekonomik mücadele ile politik mücadele bundan yüzyıl öncekinden, elli yıl öncekinden daha çok iç içe geçtiğini söylemek yanlış olmaz. Bu her iki alanın sınırlarının birbirini yarıl原因an daireler şeklinde birbirinin alanları içine geçmiş olmaları anlamına geliyor. Bu nesnel durum, bizim ülkemizdeki nesnel gerçeklik açısından çok daha geçerlidir. O nedenle bu iki mücadele alanının yarattığı, yaratacağı savaş araçlarının yürütmeleri gereken mücadeleleri de kalın ayırım çizgileriyle ayırmak doğru değildir. Bunun doğrudan anlamı, işçi sınıfının örgütleri olan sendikaların günümüzde ve ülkemizde vereceği mücadele, aynı zamanda politik bir yan da taşıdığıdır. Marks’ın özlü anlatımıyla “işçi sınıfının kesin kurtuluşunun geniş çıkarları”nı amaç ediniyor. Bütün tarih boyunca burjuva-proletarya kamplaşmasında her iki tarafın da çok büyük değer verdiği sendikalar olgusu, bugün sınıfı kazanmakta her zamankinden çok daha önemsenmelidir. İşçi sınıfının komünist öncüsü fabrika çalışmasıyla sendika çalışmasını bir devrimci işçi hareketi yaratmak, bir sınıf sendikacılığı hareketini yaratmak, sınıf içinde politik bir odak olma çalışmasının birbirinden asla ayrılmaz bütünün iki parçası olarak algılanacak tarzda ve pratik ilişkisini de bu gerçekliğe uygun düzenlemek zorunluluğuyla hareket etmelidir. Elinde güçlü grev araçları, işçi kitle sendikaları olamayan bir komünist öncünün, bir genel grevi örgütleyemeyeceği gerçeği, sınıf çalışmasının abc’sidir. En elverişli grev araçları sendikalar olduğundan bugüne kadarki pratiğin eksik kalan yanlarını, yanlış kavranmış noktalarını bu bakış açısıyla

tekrar yorumlamalıyız. İşçi sınıfının bütün bir politik eyleminin amacı, üretimle bölüşüm arasındaki uçurumsal eşitsizliği ortadan kaldırmaktır. O nedenle Marks-Engels Komünist Enternasyonal’in tüzüğüne; “İşçilerin (çalışanların) iktisadi kurtuluşu büyük amaçtır, her siyasal hareketin bir araç olarak tabii olması gereken büyük bir amaçtır” diye yazmışlardır. Hem de işçi sınıfının siyasal eylemi üzerine yaptıkları konuşma ve analizlerde bu temel düşüncelerini bütün sistemler içinde kırmızı bir çizgi olarak belirgin tarzda ortaya koydular. O halde biz de sınıfın iktisadi mücadele araçları olarak ortaya çıkan ve verdikleri mücadelenin taşıdığı boyutlar, verili zaman ve verili koşullara göre değişen sınıf sendikacılığı hareketini yaratmak için mevcut sendikalarda, egemen burjuva sendikacılığı, sendika ağı ve bürokratlarını tasfiye ederek, sınıf sendikacılığı hareketini büyütebiliriz. Komünist nitelikli bir hareketin daha uzun yıllar sınıftan ayrı yürütemeyeceği, onun varlık nedenlerinin tam bu durumla bir çelişki gösterdiğini hiçbir zaman unutmamalıyız. Bizim gibi bir durumla karşı karşıya olduklarında Marks, “Sosyalist mezhepçiliğin (sekteçiliğin) evrimi ile işçi sınıfının verimi her zaman ters doğrultuda olur, (tarihsel olarak) mezhepler haklı görüldüğü sürece, işçi sınıfı bağımsız tarihsel bir hareketi için henüz olgunlaşmış değildir. İşçi sınıfı, bu olgunluğa vardığı anda, bütün mezhepler özünde gericidirler. Bununla birlikte tarihin her yerde gözler önüne serdiği şey Enternasyonal’in tarihinde de yeniden yinelenmiştir. Eskimiş, zamanı geçmiş olan, her zaman kendini toparlamaya ve yeni biçim içinde tutunmaya çalışır.” Evet, 1871’de Londra’dan Bolte’ye böyle sesleniyordu dünya işçi sınıfının ölümsüz önderi ve öğretmeni Karl Marks. Bizler de onun çağrılarını ışığında toplumun öncü sınıfını kazanmanın sorunları üzerinde daha çok kafa yoralım. İşçi sınıfı hareketi içinde devrimci bir odak yaratma hedefine kilitlenelim! Yıllardan beri sürmekte olan “ters doğrultu”nun aşılması, bugünün temel pratik görevimizdir. İşçi sınıfını kazanmak, işçi sınıfının bağımsız tarihsel eylemini her gün devrimci teorinin kılavuzluğunda irdelemekten, ufkumuzun başlangıç noktasından bitiş noktasına kadar uzanan paralelde işçi sınıfı eyleminin tarihsel dizilişi yer almalıdır.n

PROPAGANDACIYA NOTLAR (I)

I-PROPAGANDA ve PROPAGANDACININ BAZI ÖZELLİKLERİ

1- Parti propagandasının Temel İlkeleri ve Görevleri

1.1- Marksizm-Leninizm Araştırılmalıdır

Devrimci teorinin propaganda ilkeleri Marks, Engels, Lenin ve Stalin tarafından formüle edilmişlerdir. Özellikle Engels, sosyalizm bir bilim olduktan sonra, bilim gibi ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Onların bu öğretisini Lenin ve Stalin uygulayarak geliştirmişlerdir. Burada ilke edinilmesi gereken temel anlayış şudur: Propaganda adına sosyalizmin ne denli "iyi" olduğunu, kapitalizmin ne denli "kötü" olduğunu söylemek hiç yeterli değildir. Marksist-leninist teorinin, dünyanın devrimci değişiminin aracı olmasını istiyorsak bu teoriyi sistematik olarak öğrenmek zorundayız. Marksist-leninist teorinin yol göstermediği pratik, ne kadar başarılı gözükürse gözüksün insanlığı sınıfsız topluma götürmez. Teorinin, yığınların elinde maddi güce dönüşmesi, her şeyden önce onun kavranmasından geçer.

Marksist-leninist teorinin esas konusu, dünyayı yorumlamak değil, değiştirmek eylemidir. Bu bağlamda Partinin, kendini, dünyayı yeniden yorumlamakla yetinen propagandacıya ihtiyacı yoktur. Teoriyi öğrenen, onu önemseyen, onu dünyanın değiştirilmesi için bir araç olduğunu kavrayandır. Partinin böylesi propagandacılara ihtiyacı vardır.

1.2- Marksist-Leninist Propagandanın Amaç ve Görevleri

Burjuva propaganda gerici hakim sınıfların çıkarlarını dile getirir. Bu propagandanın temel görevi, gerçek durumu çarpıtmak, işçi sınıfı ve emekçileri, bir bütün olarak geniş yığınları kandırmak, yığınların dikkatini, kapitalizmin, mevcut sistemin neden olduğu sorunlardan uzaklaştırmak ve özellikle medya (TV, gazete vs.) vasıtasıyla yalan-yanlış haberlerle, yoz kültürle kendine yabancılaştırmaktır. Burjuva propaganda, kapitalizmi ebedi kılan ve kutsayan; işçi sınıfı ve emekçi yığınları ücretli kölelik rejiminde umutsuz, çaresiz ve sürü kalmaya mahkûm eden propagandadır. İşçi sınıfı ve emekçi yığınların uyanışı ve kurtuluşu doğrultusundaki her çıkışı, girişimi ve savaşımını kırmayı, söndürmeyi ve

sindirmeyi hedefleyen bir ideolojik kuşatma ve yanılısına faaliyetidir.

Komünist propaganda ise bilimsellikten asla ve asla kopmaz. Çünkü devrimci propaganda diyalektik materyalist yöntem, nesnellığe, gerçeğe dayanan propagandadır. Propagandanın amacı, hitap edilen yığınları eğitmek, onları sosyalist öğretiyile donatmaktır. Onları, mevcut sömürü düzeninin neden yıkılması gerektiği ve neden sosyalizmin kaçınılmaz olduğu konusunda bilinçlendirmektir. Komünist propaganda işçi sınıfı ve emekçi yığınları sosyalist siyasal düşünce ve ideolojinin etkisine çekmeyi, işçileri sınıf bilinçli yapmayı, ücretli kölelik düzeninde kurtuluşun tarihsel bir zorunluk olduğunu, sosyalizmin çekiciliği, teorik öngörüsü ve pratiğini kavratmayı hedefler.

İşçi sınıfının toplumsal üretimdeki ve tarihsel ilerlemedeki yerini, statüsünü; en devrimci sınıf olarak sömürsüz ve sınıfsız bir dünyaya gidişte başı çekeceğini inandırıcı ve ikna edici tarzda ortaya koyar.

Bilinç konusunda propagandacı, iki noktayı faaliyetinde asla göz ardı etmemelidir: Günlük bilinç ve kendiliğindencilik, bilimsel bilinç ve teorik kavrayış. Günlük bilinç, çevremizdeki süreç ve görünümün beynimize yansımadır. Günlük bilinçle görünen, olan-biten, yaşanan olaylara tepki duyar veya olumlarız. Ama bu asla yeterli değildir. Çünkü burjuva propaganda, birçok gelenek, eğilim ve alışkanlıklar günlük bilinçli etkilerler. Günlük bilinç, en fazlasıyla kendiliğindencilığe eş düşer. Günlük bilinç veya kendiliğindencilik, olayların ve süreçlerin, görünüm ve gelişmelerin sistematik bir yorumuna, derinleşmeye, temelden kavramaya ve sınıfsal açıdan analiz yapmaya asla yetmez. Bu bilinçle, somut durumun somut analizi yapılamaz.

Teoriyi bilim olarak ele alma ve derinleşme, doğa ve toplum hakkında sistematik bilgi edinme, sınıf mücadelesinin sorunlarına marksist-leninist teori ışığında yaklaşma sonuçta bizi teorik bilinçlenmeye götürecektir.

Bu bilinçlenme farklılığından dolayı propagandacı, kimlere, hangi bilinç seviyesinde olanlara hitap ettiğini "üç aşağı-beş yukarı" bilmek zorundadır. Şüphesiz her iki bilinçlenme arasında

Çin Seddi yoktur. Teorik bilinçlenmenin çıkış noktası, şüphesiz ki günlük bilinçtir. İnsanı olduğu gibi ele almak, onu sahip olduğu günlük bilinçle ele almak demektir.

Bilinçlendirmek, propagandacının temel görevidir. Bilinçlendirmek için propagandacı, gerçeğin nesnel analizini yapmak zorundadır. Gerçekliğin nesnel analizi, genel konuşmayı, kahrolsunu, yaşasını, yüzeyselliği dışlar. Bilimsel inandırıcılığı, iknayı, gerçeği esas alır. Propagandacı gerçekliği, bütün çıplaklığıyla; çelişkileri ve karmaşıklığıyla anlatmasını ve hitap ettiği kitleyi adeta büyümesini bilir, becerir. Bunu yapabilmek için propagandacının diyalektik yöntemle mutlaka hakim olması gerekir. Doğada ve toplumda yasaların nesnel olduğunu kavramadan, toplumsal gelişme yasalarını kavramadan devrimin mantığı ortaya konulamaz, devrimin gerçekleştirilebilirliğinin açıklanması, devrimci teorinin propagandası yapılamaz. Propagandacı, teorik inceleme ve irdeleme, teorik analiz ve üretimle kendini yenilemek, donatmak zorundadır.

1.3- Propagandacı, Devrimci Teorinin Katıksızlığı İçin Mücadele Eder

Propagandacı Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in eserlerini ve pratik mücadele tecrübelerini devrimci teorinin katıksızlığı açısından da incelemelidir. Onlar, diyalektik-materyalist dünya görüşünü burjuva ideolojisine, revizyonizme, oportünizme vs. karşı tavizsiz mücadele ile geliştirmişlerdir. Devrimci teorinin katıksız savunulması ve geliştirilmesi, Lenin'in dediği gibi, "sosyal görünüm, gelişmeler, olgular üzerine görüşler gerçek gelişmenin ve gerçekliğin(aç-SP) amansız nesnel analizine dayanmalıdır (Bkz. Lenin; C.2, syf. 544- "Hangi Mirastan Vazgeçmeliyiz?"). "Gerçek gelişme"nin analizine dayanmayan görüşler, teorik ve siyasi öngörüler, sonuçlar ve yargılar, "gerçek gelişme"nin hareketine yanlış, çarpık ve karşılığı olmayan müdahaleleri de gündeme getirir. Ve aynı zamanda, pratikte kanıtı farklı olunca, propagandacıya ve partiye güveni de sarsar.

Propagandacı, marksist ideolojik mücadele cephesinin en önünde, ön siperde yer alan savaşçıdır. Teorik öngörü, açılım ve belirlemeleriyle sadece siyasi faaliyet ve bireylerin biçimlenme-

sinde rol oynamıyor, aynı zamanda pratik test edilmeye partinin yığınları ve çevre-çeper üzerinde bıraktığı/bırakacağı etki ve izlenimle de yer edinir. O, her türden antimarksist düşünceye karşı mücadele yolunu açar, hedef gösterir. Teorinin katıksızlığını koruyamayan/savunamayan bir propagandacı, farkına varmadan devrimci teoriyi "sulandırır", burjuvazi ve küçük burjuvazi için kabul edilir seviyeye indirger. Böyle bir propagandacı, sonuçta yığınların yanlış bilinçlenmesine neden olur. Çarpık bir bilinçlenme, günün görevlerine doğru çözümler üretmez. Politikaya marksist-leninist bir ideolojik renk ve ruh kazandıramaz.

1.4- Propagandacı Gerçeğe Sadık Kalır

Lenin, "III. Enternasyonal'in Görevleri Üzerine" makalesinde şöyle der:

"Proletaryanın gerçeğe ihtiyacı vardır ve onun davası için hiçbir şey, iyi görünen, terbiyeli, dar görüşlü yalan kadar zararlı değildir" (C.29, syf. 493).

Bunun anlamı açık: Propaganda adına, iyi niyetle de olsa yalan söylemek, yalanla insanların, çevrenin/tabanın duygularını sömürmek davaya zarar verir. Siyasal savaşımındaki savaş hilelerini, düşmana karşı psikolojik savaşımı yığınlara yönelik devrimci propagandanın kapsamına dahil edemeyiz. Proletarya "terbiyeli yalan"a ihtiyaç duymaz; çünkü proletaryanın sosyalist öğretisi, maddi toplumsal gerçeğe, sınıf hareketi ve savaşımına dayanan bilimsel bir teoridir. Ve kapitalizmin hastalıkları ve kötülüklerinin anası özel mülkiyetin her türüne karşıdır, adaletsizliğe ve her türlü baskıya karşıdır. Bunun kadar haklı, meşru ve insani ne olabilir ki? Her proletarya devrimcisi bir avuç kapitalistin dışında toplumdaki her bireye, kapitalizmin barbarlığına karşı, sosyalizmin kurtuluş olacağını propaganda etmeye yeterli argüman, teori ve pratiğe sahip olabilir. "Terbiyeli yalan" aynı zamanda sermaye ve faşizmin eline fırsatlar, istismar konuları da verir.

Marmara depremi döneminde; devlet bir şey yapmıyor demek propaganda değildir. Ama devlet yapılması gerekeni yapmıyor, yapmaya niyeti yok demek propagandadır. Çünkü devlet, bir şeyler yapmaya çalışmıştır. Propagandacı,

yapılanın rezalet olduğunu hedef almalıdır. Çünkü depremi yaşayan yığınlar, devletin bir şeyler yaptığını, ama yeterli yapmadığını, bunu Gölcük Donanması'na ve belli çevrelere yaptığını biliyorlar.

Propagandacı, gerçeğe sadık kalmak zorundadır. Gerçeğe sadık kalmak, konunun içerik zenginliği, propagandacının anlatım ve yazım yeteneği, stili, yığınların etkilenmesini, evet büyülenmesini sağlar ve devrimci teoriye devasa güç kazandırır. O halde propagandacı, bu konuda da Lenin'i izlemelidir. Propagandacı, kullandığı kavramın hakkını vermelidir. Kavram, ifade ettiği içerikle aynılaşmalıdır.

Propagandacı, yığınlar nezdinde ve de burjuvazi nezdinde partinin aklı ve aynasıdır. Onun, yazılı ve sözlü faaliyeti, yani propagandası, sayısız göz ve kulak tarafından görülür ve duyulur. Propagandacı bunun bilincinde olmak zorundadır ve propaganda da taraflılığını, şüphe bırakmayacak açıklıkta ortaya koymalıdır. O, taraflılığın ve bilimselliğin birliğini sağladığında hitap ettiği kitlenin devrimci teoriyle eğitilmesine ve donatılmasına katkıda bulunmuş olur. Bunun dışında kalırsa yapılanın etkisi ancak saman alevinin etkisi kadar olur.

Lenin şöyle der: "Taraflılık, aynı zamanda, siyasi gelişmenin koşulu ve ölçüğüdür. Söz konusu yığınlar veya sınıf, siyasi bakımdan ne kadar gelişmiş, eğitilmiş ve bilinçlenmiş ise onun taraflı gelişmesi de o denli yüksek olur" (Bkz. C.24, syf. 511). Siyasal olarak gelişen ve eğitilen işçi, sınıf bilinçli işçidir. Kendisi için sınıfın bireyidir. Sınıf çıkarları doğrultusunda örgütlenen ve savaşan işçidir. Propagandacı bireyi ya da yığınları taraflı eğitmeyi, sınıf çıkarlarına bağlı kalarak kendisini oluşturan bireyleri yetiştirmeyi hedefler.

Öyleyse, önce propagandacı kesin, sarsılmaz taraflı olmalıdır; yani devrimci teoriyi katıksız savunacak derecede kavramış olmalı ki, yığınların taraflı olmasına, sınıf bilinçlenmesine katkıda bulunabilsin.

Propagandacı Lenin'in şu sözlerini kendine bayrak edinmelidir:

"Sosyal demokrasi, sürekli ve durmaksızın, işçi hareketinin nüfuzunu modern toplumun siya-

si ve toplumsal yaşamının bütün alanlarına yaymalıdır. O, sadece, işçilerin iktisadi mücadelesini değil, bilakis proletaryanın siyasi mücadelesini de yönetmelidir. Nihai hedefimizi bir dakika da olsa gözden kaybetmemelidir. Sürekli, proleter ideolojinin, bilimsel sosyalizm öğretisinin, yani marksizmin propagandasını yapmalı, onu çarpıtmalardan korumalı ve geliştirmelidir. Hangi moda ve parlak görünüme bürünmüş olursa olsun burjuva ideolojisinin her rengine karşı yorulmaz bir şekilde mücadele etmeliyiz" (C. 5, syf. 350, "Politik Ajitasyon ve Sınıfsal Duruş").

Komünist partisi, propaganda ve ajitasyonunda sosyalist bir bakış açısı ve perspektife sahiptir. Küçük burjuva devrimciliğinin propaganda ve ajitasyonundan temelde farklıdır. Bu farkın silikleşmesine izin verilemez. Hiçbir "moda" ya da konjonktürel ideolojik görünüm ve siyasal eğilimler komünistleri ilkelere bağlı politik faaliyet yürütmeden, nihai hedefe bağlı propaganda yapmaktan alıkoyamaz.

1.5- Propagandacı, Teori ile Pratiğin Bağını Kurmak Zorundadır

Marksist-leninist teori, toplumsal pratiğin genelleştirilmesi temelinde yükselir, pratiğin yolunu aydınlatır, ona yön verir. Marksist teori toplumsal yaşamın, pratiğin, toplumsal gelişme yasalarının formülasyonudur; teori pratikten çıkar. Pratik, partinin veya yığınların, somut, amaçlı faaliyetidir. Bu faaliyet sınıf mücadelesinin, toplumsal yaşamın her alanında sürdürülür. Bu iki kavram arasındaki bağ, tali bir sorun değil, komünist partinin mücadelesinin yaşamsal bir sorunudur. Bu, kendini somut durumun somut analizinde gösterir. Bu kendini, yadsımanın yadsınmasında, zıtların birliği ve mücadelesinde ve nicel değişimlerin nitel değişimlere, nitel değişimlerin de nicel değişimlere dönüşmesinde gösterir. Marksist diyalektik yöntemi kavramak ve kullanmak, teori ve pratik arasındaki bağı kavramak anlamına gelir. Ancak ve ancak teoriyi somut koşullara uygulayan, yani pratikleştiren ve bu pratikleştirmeden yeni teorik sonuçlar çıkartabilen bir parti, marksist teoriyi kılavuz olarak kavrayan ve gerçeği, somut durumu genel formülasyonlarla açıklamayan bir parti, komünist partisi olabilir.

Marksist teori, Türkiye'de üretim ilişkilerinin ve toplumu belirleyen temel sınıfların, bunlardan hangisinin hakim sınıf olduğunu, hangisinin geleceği temsil ettiğini somutlaştıramaz. Ama bunların somutlaştırılması için bize yol gösterir. Bu yolu bulabilmek bizim görevimizdir. Bu görev, teorinin pratiğe uygulanması ve pratikten çıkartılan sonuçlarla teorinin yeniden geliştirilmesi ve zenginleştirilmesidir.

Propagandacı bunu bilmek, teori ile pratik arasındaki diyalektik bağı kavramak zorundadır. Propagandacı, marksist teori budur, pratik de budur diye propaganda yapamaz. Propagandacı, teori ve pratiği bütünlüklü olarak vermelidir. Dinleyen veya okuyan neden, niçin sorularının cevabını almalıdır.

Propagandacı bu konuda Engels'in şu sözünü unutmamalıdır:

"Bilimin her alanında, tarih biliminde olduğu gibi doğa biliminde de, var olan olgulardan hareket edilmesi...o halde...iç bağlantıların gerçekler içinde inşa edilmeyip, onların içerisinde keşfedilmesi gerektiği, keşfedilince de mümkün olduğu kadar deneylerle doğrulanması gerektiği noktalarında aynı düşüncededeyiz" (Marks-Engels C. 20, syf. 334, "Doğanın Diyalektiği").

Engels, gerçeklik üzerine fantazi yapmayalım diyor. Gerçekliğin içinde "iç bağlantı"lar kurmayalım, aksine gerçeği oluşturan iç bağlantıları, yasaları keşfedelim diyor.

Bunu bir başka biçimde somutlaştıralım: Maocuların devrim anlayışı Türkiye gerçeğinden hareketle mi tespit edilmiş? Hayır. Bu arkadaşlar, gerçeği teorilerine uydurmuyorlar. Gerçeği, teorik olarak görmek istedikleri gibi görmeye çalışıyorlar. Bunun adı subjektivizmdir ve sonuçları bazen, maocularda olduğu gibi, komik de oluyor.

Marksist diyalektik yöntem ışığında teori-mizi pratikte bulabilmeliyiz, bunu doğrulamalıyız. Ancak bu şekilde hitap ettiğimiz yığınları devrimci mücadeleye kazanabiliriz, teorimizin maddi güce dönüşmesini sağlayabiliriz. Ancak böyle bir durumda pratik politikan, taktik ve sloganının karşılığını bulur, çağrılarını kitlelerden yanıt alır.

Stalin'in belirttiği gibi, "teori, devrimci pratik ile çözümlenmez bir bağıllık halinde gelişince, işçi hareketinin büyük bir gücü haline gelebilir." O halde, teori, devrimci pratiğin, örgütlenmenin, savaşımın yolunu aydınlatmada, tıkanmışlığı aşmada, sorunları aşmada çözücü olmalıdır. Sosyalist öğretinin çekiciliği, onun bilimselliği, devrimciliği ve toplumsal gerçekliğe dayanıyor olmasından ileri gelir.

2- Propagandanın Etkisinin Ölçüleri

Lenin, "Yoldaş Plehanov Sosyal Demokrasinin Taktiği Üzerine Nasıl Değerlendirme Yapıyor" makalesinde şöyle der:

"Sosyal demokrasinin bütün politikası, halk kütesinin gelecekte gideceği yolu aydınlatmaktır. Marksist meşalemizi yükseklerde tutuyoruz ve her bir sınıfın her adımında, her siyasi ve iktisadi olayda yaşamın öğretimini onayladığımızı gösteriyoruz" (C. 10, syf. 480, aç-SP)

Komünist parti, bu ilkeye göre hareket etmelidir ve propagandacı, etkili propaganda yapabilmek için bu ilkeyi kavramalıdır. Pratik ve yaşam, teorik ve politik öngörülerimizi doğrulamalı, propagandanın içeriği, kapsamı ve yönteminin isabetliliğini kanıtlamalıdır. Bu ilke, yığınların devrimci hareketinin yolunun aydınlatılmasını, yığınların bu devrimci harekete katılmalarını ön koşul yapar. Propagandacı ordusuna sahip bir partinin propagandasının etkisi, yığınlarla bağında görülür. Ama parti, propaganda faaliyetini hiçbir zaman yığınların aydınlatılmasıyla sınırlandırmaz. Mücadeleye çekilen, yolu aydınlatılan her yeni kitle partiyi daha kapsamlı, daha derin propaganda görevleriyle ve bu görevlerin üstesinden gelecek propagandacıları yetiştirmek sorunuyla karşı karşıya bırakır.

Propagandanın etkisi kendini, her şeyden önce, yüksek ideolojik seviyede hitap edilen kitlenin (işçi sınıfı ve emekçiler) bilincinde, onların, toplumsal yaşamın, toplumsal gelişmenin bütün görünümünü marksist teoriye göre değerlendirmelerinde bulur. Propaganda, gerçekten kaliteyse, bilimsel seviye yüksekse bu sonuçlar alınır.

Bilimsel seviyeli propaganda yapmak veya anlaşılır olmak adına, özellikle propaganda faaliyetinde görülen iki uca düşmemek gerekir. Bu uç

noktalardan birisi soyut teori sevdasıdır. Soyut teoriyi, onu anlatmaya düşkün olan propagandacı, pratiği, yaşamı, teorinin pratikle bağı ve insanların günlük sorunlarını unutmuş olan propagandacıdır. Böyle bir propagandacının, grev yapan işçilere hitap ettiğini düşünün! Bir sendika toplantısında veya semt sorunlarının ele alındığı toplantıda propagandacının, propaganda adına, somut sorunları bir kenara bırakıp doğa olaylarını, devrimi derin teoriyle açıkladığını düşünün! Her iki durumda da parti kaybeder, propaganda amaca hizmet etmez.

Propaganda salt teori veya hitap edilen kitlenin düşük bilinç seviyesinden hareketle salt pratikçilik tarzında da yapılmaz. Salt teorinin ve salt pratiğin propagandasını yapmak, teori ve pratiği birbirinden kopuk olarak ele almak anlamına gelir. Birinci durumda teori, özgün sorun konumuna getirilir ve propaganda yaşamdan/pratikten kopartılır. Tam da bu nedenden dolayı Lenin, siyasi çizginin yaşama geçirilmesini sadece onun; bu çizginin doğruluğunda değil, aynı zamanda "en geniş yığınların bu (çizginin) doğruluğuna kendi tecrübeleriyle ikna olmaları" gerektiğini de koşul yapar (Bkz. C.31, syf. 9).

İkinci durumda ise teoriyi önemsememe, küçümseme, bu alandaki eksikliği pratiği ön plana çıkartarak kapatma söz konusudur. Bu durumda pratik faaliyete faydacı yaklaşım, her şeyi pratikle açıklama kaçınılmazdır. Böyle bir ortamda teori dogmalaşır, körleşir ve hatta alay konusu bile olabilir. Böyle bir yaklaşım ile teorinin çözücü, ön açıcı ve aydınlatıcı gücünden yoksun olur. El yordamıyla yürünür.

2.1- Propagandacı Burjuva İdeolojiye Karşı Uzlaşmazdır

Komünist partinin, tek tek üyelerinin ve tabii ki bu arada propagandacının da burjuva ideolojisine ne kadar açık olup olmadığı ideolojik kavrayış ve sağlamlığa bağlıdır. Bu anlamda ideolojik sağlamlık ve seviye, marksizm-leninizme düşman ideolojiye; burjuva ideolojisine karşı uzlaşmaz duruşla sıkı bağ içindedir. Burjuva toplum içinde yaşayarak bu topluma ve ideolojisine karşı tümüyle bağışıklık kazanmak olanaksızdır. Birey, ne kadar dirense de bir şekilde burjuva etkilere açıktır. Buna karşın parti kendi yaşam

tarzını geliştirir. Evet, burjuva yaşam tarzı içinde ama o yaşam tarzına karşı yaşam tarzı. Yeni insan bu tarz içinde gelişir. Parti, var olduğu her yerde ve her koşul altında, hangi görünümde olursa olsun burjuva ideolojisine karşı gerçek bağışıklığı sürekli ve sürekli üretmek zorundadır. Burjuva ideolojisine karşı mücadelede propagandaya bu perspektifle yaklaşılmalıdır. Propagandacı, hitap edilen kitlenin pratik tecrübesiyle, edindiği teorik bilgiyi pratikte sınımasıyla belli düşüncelerin doğruluğuna inanacağından; marksist teoriyle donanacağından ve hangi biçimde olursa olsun burjuva ideolojiyi tanıyabileceğinden ve ancak bununla o ideolojiye karşı bilimsel ve uzlaşmaz tavır alabileceğinden hareket etmelidir.

2.2- Propagandacı Bağımsız Düşünmeyi Teşvik Eder

Bu alandaki zorluk, özellikle yazılı propagandada söz konusudur. Yazılı propagandada çoğu kez, propagandanın etkisi ile insanları, bağımsız düşünceleri için eğitime, onların şu veya bu sorunu analiz etme yeteneğine ulaştırılmaları görevinin sıkı bağı unutuluyor veya önemsenmiyor. Bu bağı en azından sözde dikkat çekilse de pratikte unutuluyor. Birçok yazıda devrimci teori, marksist-leninist ilkeler, hazır bir şekilde sunuluyor. Okuyana ezberlemekten başka bir iş kalmıyor. Hazır, "paketlenmiş" sonuçlandırmalar, hiçbir şekilde, hiçbir somut duruma uygulanamazlar. Bu durumda hazır sonuçlandırma, kaçınılmaz olarak dogmaya dönüşür ve ezberlenir.

Lenin, "Uzaktan Mektuplar"ının ilkinde şöyle der:

"Marks ve Engels, ezberlenen ve yinelenen, olsa olsa tarihsel sürecin her evresinin, somut iktisadi ve siyasi durumuyla zorunlu olarak değişen genel hedefleri gösterebilen 'formüller' ile haklı olarak alay ederek, her zaman, 'bizim öğretimiz bir doğma değil, bilakis bir eylem kılavuzudur' demişlerdir" (C.24, syf. 25).

Sonuçları, genel formülasyonları ezberleyen kişi, bunları, zihinsel gelişmesi ve yorumlama yeteneğini geliştirmesi için kullanamaz. Hegel, "gerçek, ona götüren yol olmaksızın bir cesettir" der ve Marks Hegel'in bu sözüne katılır.

Propagandacı, ele aldığı konunun açıklanmasında hitap ettiği kitleye muhakeme yapma,

düşünme, gerçeğe giden yolu görebilme olanağını tanımalıdır. Propagandacı, öyle yazmalı ve anlatmalıdır ki, hitap ettiği kitle düşünmek zorunda kalsın.

2.3- Propaganda ve İçerik

Propagandanın ne denli etkili olup olmadığı onun içeriğine, örgütlenmesinin ve yönetiminin biçim ve yöntemlerine bağlıdır. Burjuvazi bütün iletişim organlarını, her türlü olanak ve araçları kullanarak burjuva ideologların teorileriyle ele alınan konunun içeriğini kendi sınıfsal çıkarına yarayacak bir şekilde lanse eder. Yani propagandanın yönetim ve örgütlenmesinin yöntem ve biçimini istediği gibi değiştirir. Bunun, literatürdeki adı manipülasyondur, çarpıtmadır.

Komünist parti, ideolojisinin içeriğini, marksist-leninist teoriyi manipüle ederek/çarpıtarak lanse etmez. Komünist parti, propagandanın manipüle edilmesine ilkesel olarak karşıdır. Marksizm-leninizmin, bu ideolojinin içeriğinin manipülasyona ihtiyacı yoktur. Bu ideoloji, işçi sınıfının ve emekçi yığınların öz sınıfsal çıkarlarını ifade eder. Bu nedenden dolayı, marksizm-leninizmin en iyi propaganda yöntemi, onun içeriğini olduğu gibi sergilemektir. Burjuvazi, hakimiyetini sürdürmek için, devletin tarafsızlığından yararlanarak her türlü baskısını, sömürsünü, pislliğini ve ahlaksızlığını geniş yığınlar nezdinde gizlemek için manipülasyona başvurur, marksist teorisini ise buna ihtiyacı yoktur. Çünkü yığınlardan gizli olan bir yönü yoktur. Siyasal ve toplumsal olguları, görüngüleri açıklayacak diyalektik materyalist yöntem silahına, sosyalist teorisinin gücüne sahiptir.

Ama buna rağmen, geniş yığınların bilincini etkilemek için, güçlü propaganda için başvuru kimi yöntem ve araçlar, son kertede, istemeyerek de olsa propagandanın içeriğinin geri plana itilmesini birlikte getirebiliyor. Propaganda faaliyetinin biçimleri, araç ve yöntemleri kendisi için amaç yapılırsa, esas amaca ulaşamaz. Propaganda faaliyetinin biçimleri, araç ve yöntemleri, propagandası yapılan düşüncenin içeriğini açıklama görevine tabi olmalıdır. Yani her koşul altında, bütün biçim, araç ve yöntemler propaganda konusu olan düşüncenin içeriğinin ön planda durmasına, anlaşılmasına hizmet etmelidir.

Sanatla; tiyatroyla, müzikle, resimle vb. propaganda yapılabilir. Yapılmalıdır ve yapıyor. Ama yöntem, araç ve biçimler ne olursa olsun bunlar politikanın alternatifi olamazlar, politikadan bağımsız olamazlar ve hele hele politikanın yerini hiç alamazlar. Bu konuda Lenin şöyle der:

"Pedagoji'den özel bir slogan yapma, onu 'politika'nın karşısına koyma, bu karşıya koyma üzerinde özel bir yön inşa etme, bu şiar adına, sosyal demokrasinin 'politikacıları'na karşı kitleye hitap etme düşüncesinde olan, derhal ve kaçınılmaz olarak demagojiye düşer" (C. 8, syf. 452/453).

Lenin, politikayla pedagojinin birbirine karıştırılmasına kesin olarak karşı çıkıyor. Lenin, söz konusu makalesinde, propagandası yapılan düşüncenin içeriğinin, siyasi ve ideolojik yönelimin unutulmasına, önemsizleştirilmesine ve amaca şekli pedagojik araçlarla ulaşma çabalarına karşı çıkıyor. Bu, film, tiyatro, müzik vb. için de geçerlidir.

Propagandacı, örneğin bir filmi araç olarak kullanırken, anlatmak istediğini unutarak, bir kenara iterek, araç olarak filmi bağımsızlaştırmalı, politikanın karşısına koymamalıdır.

2.4- Propagandacı ve Kişisel İnancın Oluşması

Propaganda, hitap edilen yığınlarda bilincin proleter ideoloji ve ahlakın ruhuna göre oluşmasını amaçlar. Dolaysız amaç ne olursa olsun bu böyledir. Ne var ki hitap edilen kitle, çeşitli açılardan farklı gruplara bölünmüş durumdadır; etnik köken farkı, sosyal-kültürel konum veya durum farkı, eğitim seviyesi farkı, mesleki fark, yaş ve cinsiyet farkı vs. vs. Bunun ötesinde bazıları, bilgi sahibi olmak için inisiyatifli olurken, bazıları pasif kalabilirler. Bazıları, bilgiye, bilinçlenmeye karşı duyarsız olurken, bazıları dini inancın etkisindedir. Bazılarında gelenekler her şeyin üstüne çıkarken, bazıları burjuva alışkanlıklar içindedir. İlk bakışta "işe yarar" kimse yoktur. Bu durum neyi gösterir? Bu durumda propagandacı, propagandanın somut etkisinin nihayetinde, tek tek insanlar üzerinde olduğunu görmek zorundadır. Ajitasyon ile propaganda arasında etkileme farkı burada kendini gösterir. Ajitatör, bütün kitleyi büyüleyebilir, ama bu, propaganda-

cı açısından mutlaka geçerli değildir. Böyle bir kitle karşısında propagandanın etkisi, kişinin ruh dünyasına ne denli nüfuz edilip edilmediğiyle ölçülür. İnsanların, propagandası yapılan düşünceleri kavrayabilmeleri, benimseyebilmeleri yukarıda belirttiğimiz nedenlerden dolayı çelişkilidir. Bu nedenden dolayı propagandacı, propagandasını yaptığı düşüncelerin, dinleyen veya okuyan kitlenin bilincine hemen yansımayaacağını, derin bir inanca dönüşmeyeceğini bilmek zorundadır. Propagandacı, sınıfsal bilinçlenmenin, proleter dünya görüşünün ancak bir dizi ve kişiye göre farklı çelişkilerin aşılmasından sonra oluşacağını bilmek zorundadır.

Bu çelişkileri birkaç noktada toplayabiliriz.

Propagandacının karşı karşıya olduğu kitle (parti kitlesi hariç):

-Yaşam üzerine şekillenmiş gerici düşüncelere, bilince yerleşmiş burjuva gerici değerlere sahip olanlar.

-Proleter ideoloji ve ahlaka yabancı ideoloji ve ahlakın etkisi altında olanlar.

Propagandacı, hitap ettiği kitlenin bugün gerici-faşist partilerin oy küpü olduklarını, reformist ve liberal etkiler taşıdıklarını, onlar tarafından yönlendirildiklerini, işçinin ve emekçinin kendine yabancılaştırıldığını ve bunun ötesinde antikomünist propagandayla beslendiğini ve bu milyonlarla ya da edilgen yığın kazanılmadan devrimin olamayacağını bilmek zorundadır. Devrim, bir avuç bilinçli insanın değil, yığınların eseri olacaktır! Bu denli farklı yapıda olan insanları -aynı sınıfın, işçi sınıfının unsurları veya emekçi olmalarına rağmen- eğitmenin, ikna etmenin, inandırmanın, bilinçlendirmenin zor, sabır isteyen bir iş olduğunu propagandacı bilmek zorundadır. Propagandanın etkisi düz bir hat üzerinde gelişmiyor. Ideolojik eğitim zordur ve uzun bir zamanı ve devrimci bir pratiği gerektirir. Başarılı bir propaganda "büyük dayanıklılığın, kararlılığın ve sistematüğün ortaya konmasıyla" yapılır. "Bu özellikler olmaksızın siyasi aydınlatmaya sadece girişmek bile olanaksızdır" (Lenin).

3- İkna Gücünün Mantıksal Ön Koşulları

3.1- İnanmak mı yoksa bilimsel ikna mı?

İnsanların inanma ve düşünme tarzının nedeni ve kaynakları çeşitlidir. Az veya geri eğitilmiş, bilinçli insanlar, fantastik şeylerin gerçek olduğuna inanabilirler. Ön yargılar ve batıl inançlar böyle doğar. Bu kör inançtır. Kör inanç, kaçınılmaz olarak dogmaya ve ön yargıya götürür. Marksist teori, bilimsel bir öğretiler ve anlatımı da bilimseldir. Bir dini inancın öngörülerinin gerçek olduğu bilimsel olarak açıklanamaz, ama bu öngörülerin gerçek olmadıkları, batıl inançlar oldukları bilimsel olarak açıklanır. Marksist teorinin gerçekliği ifade ettiği bilimsel olarak açıklanır, ama bu teorinin gerçekliği ifade etmediğini açıklayabilmek(!) için bilimsel yöntemi terk etmek, metafizik yöntemlere başvurmak gereklidir. Bütün bunlar şu veya bu şekilde, genel hatlarıyla da olsa, bilinen olgulardır. Ama buna rağmen sorun hep dönüp dolaşır bu basit gerçeklikten hareketle propagandanın nasıl yapılacağına düşümlenir. Propaganda genel anlaşılır olmalıdır, insanların ruhuna, düşüncesine hitap etmelidir. Bunlar doğru ama propaganda sadece bundan mı ibaret? Bu konuda Lenin'in şu sözleri öğreticidir:

"Yarım yamalak bilimi değil de bütün bilimi öğreterek Rus yabaniliğine ABC'nin nasıl anlatılması gerektiği (konusunda) bu, gerçek bir örnektir".

Demek ki, dinleyici ve okuyucu kitlesi ne kadar cahil olursa olsun, Lenin'in deyişiyle ne kadar "yabani" olursa olsun propagandacının sorunu, bu seviyedeki kitleye bilimi; bütün bilimi anlatabilmektir. Bu kitle bilimden anlamaz, anlatılanı zaten kavramaz anlayışından hareketle bilim adına yarım yamalak şeyler anlatmak komünist propagandacının işi değildir.

"Bütün bilimi" anlatabilmek için propagandacı, okur ve dinleyici kitlesinin ruh halini tanımalı, onların aklına hitap etmeli, onlardan bağımsız düşünmeyi, muhakeme etmeyi teşvik etmeli ve gerçeğin ortaya çıkartılması, ele alınan konunun kavranır olması için bilimde kullanılan araç ve yöntemleri kullanması gerekir. Böyle bir propaganda için önce, yetişmiş olması gerekir. İkna gücüne sahip olmalıdır. Başkasının bilincini etkilemek isteyen, önce kendisi ikna olmuş, ele aldığı davaya bilimsel inanmış durumda olması gerekir.

Marks, Engels, Lenin ve Stalin, birer bilim adamıydılar, davalarının doğruluğuna tamamen inanıyorlardı. Bu inançları, onlara, başka insanların bilincini etkilemek için büyük enerji veriyordu. Ama bu, başka insanları etkilemek için yeterli değildir. Kişinin bir şeye inanması, nihayetinde subjektif bir olgudur. Bu subjektif olgunun ötesinde esas olan, başkalarını ikna etmek için inanan davanın/gerçekliğin bilimsel olarak temellendirilmesi ve kanıtlanması gerekir. Propagandacı bunu yapmak zorundadır ve bu, genel formülasyonlarla, "yaşasın-kahrolsun" edebiyatıyla yapılamaz.

Marks, Engels, Lenin ve Stalin, söylemlerinin ikna gücüne büyük önem verirdi ve bu nedenle de sürekli bilimsel kanıtı araç olarak kullanırlardı. Bu konuda Lenin'in I. I. Skwarzow-Stepanow'a yazdığı bir mektubu (Aralık 1909) örnek alalım. Lenin, bu mektupta şunları yazıyor:

"İlyin neyi kanıtlamaya çalıştı ve kanıtladı? Rusya'da tarım ilişkilerinin gelişmesi (Burada Lenin, "Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi" yapıtını kastediyor, SP) hem toprak beyliğinde, hem de köylü iktisadında, 'köy cemaati'nin hem içinde hem de dışında kapitalist tarzda gerçekleşiyor. Bu birincisi. Bu gelişmenin tam da kapitalist yolu ve tam da kapitalist sınıf gruplaşmasını kesin olarak belirlediğidir. Bu da ikincisi.

"Popülüstlerle tartışma buydu. Bu kanıtlanmalıydı ve kanıtlandı" (C. 16, syf. 111)

Lenin, bunu kanıtlamak için, ekonominin durumunu, sınıfların yapısını, o zamanki Rusya'nın iktisadi ilişkilerini karakterize etmek için kapsamlı materyali analiz etmiştir.

Propagandacı, ele aldığı konu üzerinde önce bizzat açık olmalı, inançlı olmalı; konuya vakıf olmalı ve gerçeği, genel lafızlarla değil, kanıtlarla açıklamalıdır.

Bilimsel anlamda kanıt gücü ve bundan kaynaklanan ikna gücü birtakım koşul ve faktörlerin varlığıyla sağlanır. Propagandacı, teoriye, yöntemlere hakim olmalıdır. Propagandacı, pratik propaganda faaliyetinin tecrübelerinden öğrenmelidir. Ele aldığı konuyu, salt teori yapmaksızın, salt pratikçilik yapmaksızın (basitleştirmeksizin) hitap ettiği kitleye nasıl ileteceğini ölçebilecek durumda olmalıdır. Bu iş zordur, ama

imkansız değildir, öğrenilebilir. Bilimsel propaganda yapmak için marksist diyalektik yöntem ve ondan kaynaklanan sonuçlara hakim olmak gerekir. Yani, yaşamın ortaya koyduğu sorunlara/görüngülere somut-tarihsel yaklaşım, bunların nesnel analizi, teorik ilkelerin dogmatlaştırılması, subjektif değerlendirmelerden kaçınmak vs. başarılabilir.

3.2- Kanıt, Sav ve Tez

Nitelikli ve verimli düşünmede kanıt, zorunlu bir unsurdur. Kanıtlanması gereken ne olursa olsun, her kanıt, iki bileşenden oluşur. Bunlardan birisi tez, diğeri ise savdır/argümandır; yani kanıt nedeni. Bu iki bileşenin mantıksal bağlamına kanıt yöntemi denir. Kanıt yönteminin diğeri adı, "gösterme"dir.

Tez, doğruluğu veya yanlışlığı gerçeklik olduğu veya gerçeklik olmadığı kanıtlanması, ortaya çıkartılması gereken bir ilkedir, kuraldır.

Sav (argüman) ise kanıtlanması gereken tezin gerçekliğinin sonuçlandırıldığı ilkedir. Yani ortada bir tez var (diyelim ki Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi), bu tezin doğru olduğu savunuluyor, bu savununun kanıtlanması, sav denen kanıt nedenlerinden (olgulardan, istatistik verilerden, materyallerden vs.) hareketle sağlanıyor.

Kanıt yöntemi (göstermek), sav ve tez arasındaki bağlamı ortaya çıkartır. Bu ortaya çıkartış, kanıtlanması gereken tezin gerçek olduğuna götürür. Tezin, gerçek olmadığına ortaya çıkmasını sağlayan kanıt, çürütme denir.

Bir tez doğruysa, onun doğruluğunu ortaya çıkartacak kanıt, er veya geç bulunur. Bunda teori ve pratiğin gelişmesi önemli bir rol oynar. Örneğin; sosyalizm uzun bir dönem tez (teori)/ilke olarak kaldı. Pratiğe uygulanırılığı Ekim Devrimi'nden sonra kanıtlandı.

Propagandacı, hitap ettiği kitleyi ele aldığı konunun doğruluğuna inandırmalı, onları ikna etmek veya eleştirdiği anlayışın yanlışlığını ortaya koymak için bunlara, bu mantıksal muhakemeye vakıf olmalıdır.

Neler, sav veya kanıt-nedeni kapsamına girerler? Kanıtlanmış gerçekler/olgular üzerine tezler, yani her bir bilim alanında temel kavram-

ların tanımlanması; doğruluğu kanıtlanmış tezler sav kapsamına girerler.

"İstatistik ve Sosyoloji" makalesinde Lenin şöyle der:

"...Karmaşık ve zor bir sorunun...üstesinden gelmek için...tam gerçekler, tartışmasız gerçekler...özellikle gereklidir...Bütünlüğü ve bağlamları içinde alındıklarında gerçekler, sadece 'inatçı' değil, bilakis kanıt gücü (aç-SP) olan şeylerdir" (Lenin, C.23, syf. 285).

Her bilim dalında olduğu gibi toplum bilimlerinde ve propaganda faaliyetinde kanıtlanmış gerçekler üzerine tezler oldukça önemli bir rol oynarlar.

Çürüten gerçekler de özellikle kanıt gücüne sahiptirler. Bu anlamda Türkiye'de kapitalizmin gelişmişlik durumu, köylülüğün sosyal katmanlarına ayrılmışlık durumu, Maoocu tezi çürüten gerçekliklerdir.

Temel kavramların tanımı da bir savdır. Tanımlama, tanımı yapılan nesne/olgu gerçekten varsa bilimseldir ve yapılan tanım da bilimseldir. Bu durumda bu tanım bir savdır. Örneğin, üretici güçler bir tanımlamadır. Kapitalizm, sosyalizm birer tanımlamadır. Kapitalizm karşısında sosyalizmin bir ileri üretim biçimini oluşturduğunu açıklamak için -bilimsel bir tartışmada- sosyalizmin kavram olarak yeniden ve yeniden tanımlanmasına gerek yoktur. Ama "yarı-feodal üretim tarzı"nı, üretim tarzı olarak anlatabilmek için her şeyden önce bu kavramın tanımlanması gerekir.

4- Propaganda Sanatı

Propaganda da en önemli olan, onun ideolojik-teorik seviyesi, içeriği ve yöntemidir. Ama ele alınan konunun hitap edilen kitleye iletilmesinde -propaganda- seçilen yol ve araçlar, yanlış olursa amaca ulaşmak da zorlaşır. Propaganda da sanat, ustalık demektir. Bu konuda Lenin şöyle der:

"Her bir propagandacının ve her bir ajitatörün sanatı, tam da, verili dinleyici çevresini, belli bir gerçeği bu dinleyici çevresi için oldukça ikna edici anlatımla belli bir biçimde etkilemesidir. (Öyle bir anlatım olmalı ki) bu çevre onu oldukça kolay özümleyebilsin, bu çevre için oldukça somut ve kesin kafada tutulur olsun" (C. 17, syf. 330).

Demek oluyor ki propagandacı ve tabii ajitator de bilinçli, irade sahibi ve aynı zamanda tutkulu olmalı, işini coşkuyla yapmalıdır. Herkes bu özelliklere sahip değildir. Ama bu özellikler genetik de değildir. Yani öğrenilebilir.

Lenin'in tanımına göre, propagandacının ufku geniş olmalıdır, teoriyi vakıf olmalıdır, aynı zamanda pedagojiden de anlamalıdır. Propagandacılar bu perspektifle yetiştirilmelidirler. Unutmamak gerekir ki, propagandacı, bir nevi toplumsal faaliyet sürdüren kişidir. Böyle bir kişi, ne söylediğini bilmek zorundadır. Ne söyleyeceğini bilmeyen, kendini ifade edemeyen bilimin-somutta da marksizm-leninizmin- propagandasını yapamaz.

Eğitilmiş olmayı, şu veya bu konuda uzman olmayı, temel teorik bilgilerle donatılmış olmayı kim istemez. Böyle birisi olabiliriz. Ama bu bilgilerimizi başkalarına aktarmıyorsak, kendi kendine bir insan oluruz. Önemli olan, sahip olduğumuz bilgi ve de tecrübeleri başkalarına aktarabilmektir. Burada sorun, aktarmak değil, aktarabilmektir. Aktarma adı altında birtakım girişimlerde bulunulabilir, ama bu, bilgi ve tecrübenin başka insanlar tarafından mutlaka anlaşıldığı anlamına asla gelmez. Öyleyse esas sorun, aktarabilmektir. Aktarabilmek, öğrenilebilir, hiç de genetik olmayan yeteneklere sahip olmak anlamına gelir. Bilgi ve tecrübeyi, başka insanlara aktarabilme yeteneği! Yani propagandacı, ele aldığı konuyu popüler yapma ustalığına, dinleyiciyi adeta büyüleyen anlatım ustalığına, yöntem ustalığına sahip olmayla başarabilmelidir.

4.1- Propagandacı, Dinleyici Çevresinin Konumunu/Durumunu Hesaba Katmak/Kestirmek Zorundadır

Propagandacının, ele aldığı konuya, devrimci teoriye vakıf olması, ufkunun geniş olması, partinin teorisi ve politikasını iyi kavramış olması yeterli değildir. Propagandacı bu özelliklerinin ötesinde hitap ettiği kitleyi, gerekli yönde etkileme ve ilgisini uyandırma yeteneğine de sahip olmalıdır. Propagandacı bunu, mantığın gücüyle, bilgisiyle, ikna etme sanatıyla, örnek/usta anlatımı, ifade etme tarzıyla yapar. Propagandacı, içerik ile biçim, konuşmanın biçim ve yöntemi arasındaki kopmaz bütünselliği gözden kaçıramaz.

Bu, devrimci/komünist propaganda sanatının, ustalığının doğrudan göstergesidir.

Propagandacı, öncelikle şunu düşünmelidir: Hitap ettiğim kitle, her ne kadar aynı sınıfın unsurlarından oluşuyorsa da, farklı özellikleri olan insanlardan oluşmaktadır, bu insanların bilinç, anlayış seviyeleri farklıdır. Kimisi konuya şu veya bu şekilde vakıftır, kimisi değil, kimisi okur, kimisi okumaz. Kimisi önyargılıdır, kimisi değil vs. vs. Bütün bu farklılıklar, her bir dinleyicinin kendi başına bir şahsiyet olduğunu gösterirler ve propagandacı da, aslında bir kitleye değil, kitleyi oluşturan farklı özellikli şahsiyetlere hitap ettiğini bilmek zorundadır. Propagandacı böylelikle kimin ne türden sorulara daha ziyade ilgi duyduğunu -teorik-politik, sendikal, günlük vs.- çıkartır ve bu ön bilgilerle işine hazırlanır.

4.2- Propagandacı Leninist Propaganda Sanatını Sürekli İncelemek Zorundadır

Leninist propaganda sanatı, onun eserlerinin, sadece içeriği açısından değil, propaganda özellikleri açısından da araştırılmakla öğrenilir. Lenin, hiçbir zaman gündemde olmayan bir konu üzerine yazmamış ve konuşmamıştır. Lenin, her zaman yığınların ilgisini çeken konuları, sorunları ön plana çıkartmış ve insanların neye ilgi duyduklarını, nasıl ilgi duyduklarını öğrenmeye önem vermiştir. Bundan dolayıdır ki, işçilerden sürekli mektup yazmalarını, düşüncelerini olduğu gibi aktarmalarını talep etmiş ve işçilerle sürekli görüşmüştür. Lenin ile görüşen işçilerin, onun soruları karşısında şaşkınlıkları ve terlemeleleri birçok devrimcinin anılarında anlatılır.

Sürekli güncel olanı ele alan, bunu teorik ve pratik mücadele açısından analiz eden Lenin, polemiksiz yazı yazmamıştır. Polemiksiz propaganda olmaz. Polemiksiz yazılı veya sözlü propaganda ölü propagandadır. İnsanları yönlendirmeyen, doğrunun yanı sıra yanlış göstermeyen, ideolojik-teorik katışksızlığı ortaya koymayan, komünist partinin, marksizm adına konuşan küçük burjuvaziden farkını açıklamayan bir propagandadır. Böyle bir propaganda anlayışı, teorik-siyasi yetersizliğin, marksist diyalektik yönetime hakim olmamanın ve günceli açıklama da zorlananların ve bu nedenle de leninist propa-

ganda sanatının temel özelliğini, yani polemik yönünü görmek istemeyenlerin anlayışıdır.

Propagandacı, hitap ettiği kitle ile sürekli ilişki içinde olur, bu kitlenin ilgisini/dikkatini sürekli kılar ve pekiştirir. Böylelikle propagandacı, hitap ettiği kitlenin bilincini, ele alınan konuya kilitler. Bu, leninist propaganda sanatının bir diğer özelliğidir.

Propagandacı, dinleyicilerini, bilinçli savaşçılar yapar. İnancı bilimselleştirmeyi hedefler. Bu görevini yerine getirebilmek için propagandacı, uzun inatçı ve coşkulu bir çalışma içinde olmalıdır. Propagandacı oldukça açık-seçik, adeta fotoğraf gibi anlatmalıdır. Propagandacı, coşkulu konuşmalı ve duygulu olmalıdır. Bunlar, öğrenilebilen yeteneklerdir. Monoton, renksiz, silik, ilgisiz anlatan, iki kelimeyi bir araya getirip bir cümle kuramayan birisi iyi propagandacı olamaz.

4.3- Propagandacı, Doğru Anlatım Tarzına Hakim Olmalı ve Bu Tarzı Sürekli Geliştirmelidir

Propagandacı, kullandığı lisanı hakim olmak zorundadır. Sadece konuşuyor, yazıyor olmak bir propagandacı için asla ve asla yeterli değildir. Konuşmadan konuşmaya, anlatmadan anlatmaya fark vardır. Aynı lisan, dinleyici kitlesinin anlayamayacağı bir tarzda kullanılabilir gibi, aynı kitleyi büyüleyici, heyecanlandırıcı, ilgilerini artırıcı tarzda da kullanılabilir. İkinci kullanım tarzı bir sanattır, öğrenilebilir bir yetektir ve propagandacı böyle olmayı hedefler.

Sözlü propaganda üzerinden gidelim. Sözlü propagandada esas olan, dinleyici ile konuşmacı arasında canlı ve doğrudan bir bağın kurulmasıdır. Propagandacı, dinleyicilerin ruh halini görür, onların tepkilerinden anlatılanın anlaşılıp anlaşılmadığını çıkarır, sorulan sorular, bunların kalitesi veya hiç soru sorulmaması konuşmanın nasıl yapılmış olduğunun doğrudan işaretleridir. Bazıları uyutur, bildiğini, monoton bir tarzda ve dinleyiciyi dikkate almaksızın anlatır ve üstelik bir de kullandığı kelimeler ve kurduğu cümlelerle konuşmayı anlaşılmaz yaparsa dinleyici ya uyur, ya da bir an önce bitmesini bekler. Propagandacı vardır ki, önce dinleyici kitlesiyle kendi arasında canlı bir bağ kurar, dinleyenleri konuşmasına hazırlar, ortam, konuşmanın dinlenebileceği

kıvama getirilir. Propagandacı, ortama hakim olur. Böyle bir propagandacı, en ağır teorik sorunları bile, espriyle, örneklemelerle, içeriğin kalitesini düşürmeden basitleştirmeye, dinleyici ile kurduğu diyalogla, araya sıkıştırdığı sorularla kavratır, onları düşünmeye, araştırmaya sevk eder. Dinleyici, konuşmanın bitmesini istemez. Bu propagandacı lisanı kullanma yeteneğini konuşturur; dinleyiciyi düşünmeye, konuşmaya, sormaya sevk eder. Bu propagandacı, polemigi ustaca kullanır ve doğruyla yanlış arasındaki farkı veya neyin doğru, neyin yanlış olduğunu dinleyicinin anlayabileceği şekilde anlatır. Özellikle sözlü propaganda ve polemik, madalyonun iki yüzüdür. Propagandacı bunu bilmek zorundadır.

Propagandacının faaliyetine çok önem veren Lenin, bu konuda şöyle der:

"Gerçekten de ilkeye sadık ve yetenekli propagandacıların sayısı oldukça az (ve böyle bir propagandacı olmak, adam akıllı öğrenmek ve tecrübe toplamak anlamına gelir) ve bu insanlar, uzmanlaştırılmalıdırlar, tümüyle bu işle uğraşmalıdırlar ve itina ile korunmalıdırlar" (C.6, syf. 235).

Marksist leninist propagandacı "ilke"ye bağlıdır. İlkeyi sulandırmaz.

II. PROPAGANDA VE AJİTASYONDA DİYALEKTİK YÖNTEM

1- Ajitasyon ve Propagandanın Anlamı

Ajitasyon ve propagandanın işçi sınıfının mücadelesinde taşıdığı önemi/anlamını Lenin, "Rus Sosyal Demokratlarının Görevleri" makalesinde şöyle açıklar.

"Rus sosyal demokratlarının sosyalist çalışması, bilimsel sosyalizm öğretilerinin propagandasını yapmaktan, mevcut toplumsal ve ekonomik düzen, onun temelleri ve gelişimi, Rus toplumunun çeşitli sınıfları, bunların karşılıklı ilişkileri, bu sınıfların kendi aralarındaki mücadeleler hakkında, bu mücadelede işçi sınıfının rolü, işçi sınıfının yok olan yükselen sınıflara karşı tavrı hakkında, kapitalizmin geçmişi ve geleceği, uluslararası sosyal-demokrasinin ve Rus işçi sınıfının tarihsel rolü hakkında işçiler arasında

doğru anlayışları yaymaktan ibarettir. Rusya'da mevcut politik koşullar altında ve işçi kitlelerinin verili gelişme aşamasında doğal olarak ön plana çıkan ajitasyon, propagandayla ayrılmaz bir bağ içindedir. İşçiler arasında ajitasyon, sosyal demokratların, işçi sınıfı mücadelesinin bütün elementer ifadelerine, işçilerin iş saati, ücret, çalışma koşulları vs. nedeniyle kapitalistlerle tüm çatışmalarına katılmalarından ibarettir. Görevimiz, faaliyetimizi işçi yaşamının güncel pratik sorunlarıyla birleştirmek, işçilere, bu sorunlar içinde yönlerini saptayabilmelerine yardımcı olmak, dikkatlerini en kaba suistimallere yöneltmek, işverene, taleplerini daha eksiksiz ve daha amaca uygun formüle etmeleri için yardım etmek, işçiler içinde dayanışma duygusunu, dünya proleter ordusunun bir parçası olan birleşik bir işçi sınıfı olarak bütün Rus işçilerinin ortak çıkar ve ortak dava bilincini geliştirmektir" (C.2, syf. 331/332).

Demek oluyor ki propaganda ve ajitasyon, hitap edilen kitleye, somutta da işçilere ve emekçilere kendi durumlarını anlamalarına, kavramalarına, yaşadıkları gerçeklik konusunda bilinçlenmelerine ve çıkış yolu bulmalarına yardım etmektedir. İşçi sınıfı ve emekçiler, verili toplumun sorunlarını ve çelişkilerini ne denli kavrarlarsa o çelişkileri çözmek için de o denli kararlı mücadele ederler.

"Mevcut Durumun Değerlendirilmesi" makalesinde Lenin ajitasyon üzerine şöyle der:

"Sadece ajitasyon, yığınların gerçek ruh halini kapsamlı ölçüde gösterebilir. Sadece ajitasyon, parti ve bütün işçi sınıfı arasında en sıkı karşılıklı etkilenmeyi yaratır. Sadece, her grevin, her daha büyük olayın, işçi yaşamının her sorununun, hakim sınıflar arasındaki veya hakim sınıfların veya mutlakliyetin şu veya bu fraksiyonları arasındaki bütün çatlaklıkların, sosyal demokrasinin Duma'daki her faaliyetinin hükümetin karşıdevrimci politikasının her yeni görünüm biçiminin vs. siyasi ajitasyon için kullanılması -sadece bu faaliyet, devrimci proletaryanın saflarını yeniden yaşatacaktır" (C. 15, syf. 275/276).

Lenin, "Ne Yapmalı"da da şöyle der:

"Bu nedenle, parti örgütümüzün faaliyetinin ana içeriği, bu faaliyetin odak noktası, hem en güçlü devrimci patlama döneminde, hem de tamamen durgun bir dönemde olanaklı ve gerekli olan bir çalışma, yani Rusya çapında bütünleşmiş, yaşamın bütün yanlarını aydınlatan ve en geniş yığınlara yönelmiş siyasi ajitasyon çalışması olmalıdır" (C.5, syf. 535).

Böylesi bir siyasi faaliyet, verili toplumu, somutta da Türkiye ve Kürdistan'ı, sorunlarını ve çelişkilerini doğru değerlendirmekle; somut durumun somut analizini yapmakla mümkün olabilir. Genel formülasyonları aşmayan; somutu yakalayamayan bir propaganda ve ajitasyon, "yaşasın, kahrolsun"u aşamaz.

2- Ajitasyon ve Propagandanın Görevi

Ajitasyon ve propagandanın yöntem ve araçları oldukça çeşitlidir. Yazılı ve sözlü ajitasyon ve propaganda, tiyatro, film, afiş, bildiri vs. vs. Ajitasyon ve propagandada sorun, gerçekliğin sadece ve sadece doğru yansıtılması değildir. Sorun, ele alınan konunun bütün çelişkileriyle ortaya konmasıdır veya ortaya konmasının kolaylaştırılması yolunun açılmasıdır. Ajitasyon ve propaganda, verili toplumun çelişkilerini ve düşmanı somutlaştırır. Düşmanı somutlaştırmak, özgürlüğe giden yolun yarısıdır. Çoğu insan, yaşadığı sorunları, gördüğü çelişkileri sistemde aramaz. Bunları, şu veya bu yetkilinin, kurumun, patronun hata ve çıkar anlayışıyla açıklar. Ya da kötü bir tesadüfle açıklar. Ajitasyon ve propaganda bu anlayışta olanlara, baskı ve sömürünün, yaşanan sorunların ve mevcut çelişkilerin kaynağını ve bu kaynağı kurutmanın yolunu göstermek zorundadır.

Somut durumun somut analizi, ülkenin mevcut sosyal ekonomik analizi, geleceği hangi sınıfın temsil ettiğini, ajitasyon ve propagandanın da hangi sınıfa yönelik olması gerektiğini gösterir. Lenin, "Rus Sosyal Demokratlarının Görevleri" makalesinde bu konuda şöyle der:

"Çalışmamız her şeyden önce ve esas olarak şehir fabrika işçilerine yöneliktir. Rus sosyal demokrasisi güçlerini dağıtmamalı, sanayi proletaryası arasındaki çalışmaya yoğunlaşmalıdır. Çünkü sanayi proletaryası sosyal demokrat düşüncelere en büyük yakınlığı gösterir, en yük-

sek entelektüel ve siyasi olgunluğa sahiptir ve sayısı ve yoğunluğu sayesinde ülkenin büyük siyasi odak noktalarında tayin edicidir. Bu nedenle şehir fabrika işçileri arasında sağlam bir devrimci örgütün yaratılması, sosyal demokrasinin birinci ve en acil görevidir." (C.2, syf. 332/333).

Öyleyse, öncelikle hangi sınıfın geleceği temsil ettiği, propaganda ve ajitasyonun hedeflediği kitle bakımından da önemli. Bu, ülkenin sosyal-ekonomik yapısını, üretim ilişkilerinin sınıfsal karakterini tespit etmekten geçer. Sorun bu noktaya gelince, Türkiye'de "işlerin" çok karışık olduğunu görüyoruz. Örneğin maocular, böyle bir sınıfın, işçi sınıfının varlığını bile tanımıyorlar. Haksızlık etmeyelim, cılız işçi sınıfından, komprador kapitalizminin var olduğu yerde var olan ve sayısal olarak az olan bir işçi sınıfından bahsediyorlar. Bu durumda küçük burjuva propaganda ve ajitasyonun görevi nedir? Onlar hangi sınıfa hitap ediyorlar? Küçük burjuvazi, öncelikle, ajitasyon ve propagandalarının odak noktasına "kapitalist görüngülere inanmayın, sömürü feodaldır" anlayışını yerleştirmiş. Yani Türkiye'nin verili toplumsal, sosyal-ekonomik yapısına, gerçekliğine gözlerini kapatmışlar. Böyle bir ajitasyon ve propagandanın önemi var mı? Yok!

3- Ajitasyon ve Propagandanın Diyalektik Birliği

Ajitasyon ve propaganda, diyalektik bir birliği oluşturur. Ajitasyon ve propaganda, görünüm ve özün gerçeklikte var olan birliğini açıklar ve böylelikle hitap edilen yığınlar, kendi öz tecrübeleriyle komünist partinin politikasının doğruluğunu anlarlar.

Ajitasyon ve propaganda, komünist partinin stratejik ve taktik görevleri/saptamaları tarafından belirlenir. Komünist partinin strateji ve taktiği, subjektif isteğe/niyete göre tespit edilmez. Tersine komünist partinin strateji ve taktiği, somut durumun somut analizine dayanır, sınıf mücadelesinin gerçekliğine göre tespit edilir. Somutlaştıracak olursak: Bugün açısından stratejik hedef, antiemperyalist demokratik devrimi gerçekleştirerek ve durmaksızın; elde edilen devrimci demokraside kurumlaşmaksızın sosyalizme geçmektir. Bu amaca ulaşmak için, sadece birey olarak ajitatörler ve propagandacıların

değil, kolektif örgütleyici olarak gazetenin ve teorik derginin belirleyici önemi haizdir. Teorik organ, toplumdaki ve de doğadaki görünümünün, gelişmelerin, süreçlerin somut analizi ile uğraşırken, yani daha ziyade propaganda aracı olurken, gazete, daha ziyade ajitasyon ile uğraşır. Şüphesiz ki, propagandayı esas almak ajitasyonu göz ardı etmek ve ajitasyonu esas almak propagandayı göz ardı etmek anlamına asla gelmez.

Kolektif örgütleyici olan gazetenin nasıl bir seviye tutturması gerekir? Gazete, işçi sınıfının geri, orta veya gelişmiş kesimlerine mi hitap etmelidir? Gazetenin nasıl bir yol tutturması gerektiği üzerine Lenin, "Rus Sosyal Demokrasisinde Geri Giden Yön" makalesinden şöyle der:

"Bütün Rus sosyal demokratlarının organı olmak isteyen gazete, bu nedenden dolayı, ileri işçilerin seviyesinde olmalıdır; gazete, seviyesini yapay olarak düşüremez, tersine, sürekli yükseltmelidir. Gazete, enternasyonal sosyal demokrasisinin bütün taktiksel, siyasi ve teorik sorunlarını takip etmek zorundadır. Ancak böylece işçi anlayışı yerine getirilebilir..."

"Önder işçilerin sayıca az olan tabakasını, orta işçilerin geniş tabakası takip eder. Bu işçiler de coşkulu bir şekilde sosyalizm için çaba harcarlar, işçi çevrelerine katılırlar, sosyalist gazete ve kitaplar okurlar, ajitasyona katılırlar ve daha önceki tabakadan sadece, sosyal demokratik işçi hareketini tam anlamıyla kendiliğinden (başlı başına-SP) önderleri olamamakla ayrılırlar. Parti organı olabilecek gazetede, bazı makaleleri orta işçi anlamaz. (Bu) işçi, karmaşık teorik veya pratik bir sorunu açık seçik kavramayacaktır. Ama bundan, gazete, okur kitlelerinin seviyesine inmek zorundadır sonucu çıkartılamaz. Tersine, gazete, tam da, okurlarının seviyesini yükseltmek ve orta işçi tabakasından önder işçilerin gelişmesi için yardımcı olmak zorundadır..."

"Nihayet orta tabakayı, proletaryanın alt tabakalarının kitlesi takip eder. Sosyalist bir gazetenin bunlar için tamamen veya neredeyse tamamen anlaşılmaz olması olasıdır... Ama bundan, sosyal demokratların gazetesinin işçilerin oldukça geri seviyesine uyması gerektiği sonucunu çıkartmak, saçmalık olur. Bundan çıkartılacak sonuç, sadece, bu tabakalara ajitasyon ve propa-

lim, partimizin fonksiyonları için bile zor anlaşılır bir lisanda...kaleme alınmışlardır.

“Yoldaşlar, bu bildirimleri dağıtan ve okuyan işçilerin, özellikle faşist ülkelerde yaşamlarını tehlikeye attıklarını düşünürsek, fedakarlığın boşa gitmemiş olması için yığınlar açısından anlaşılır bir lisanda yazmanın gerekliliği daha da açık olmalıdır.

“Bu, hiç de az olmayan ölçüde sözlü propaganda ve ajitasyonumuzu da kapsamına alıyor. Bu açıdan, açıkça teslim etmeliyiz ki faşistler, çoğu yoldaşlarımızdan daha usta ve yumuşaklar...

“Raporumu sunarken, başkan yoldaş Kuusinenen, salondan, bana yönelik bir mektup aldı...onu okumak istiyorum:

“Raporumuzda, kongrede bir soruna değinmenizi rica ediyorum: gelecekte Komintern'in bütün kararları, sadece eğitilmiş komünistler tarafından anlaşılır bir şekilde değil, bilakis eğitimsiz her emekçinin Komintern'in belgelerini okuduğunda komünistlerin ne istediklerini ve komünizmin insanlar için ne türden yarar getirdiğini derhal anlayabileceği bir şekilde yazılmalıdır. Bazı parti önderleri bunu unutuyorlar. Komünizm için ajitasyonun anlaşılır bir lisanda yapılması onlara güçlü bir şekilde hatırlatılmalıdır”.

“...Çoğu yoldaşlar, ne kadar çok tumturaklı sözler, yığınlar tarafından anlaşılmayan formüller ve tezler kullanırlarsa, o kadar daha iyi ajitasyon ve propaganda yaptıklarına inanıyorlar. Tabii, bu arada tam da, çağımızın işçi sınıfının en büyük önder ve teorisyeni olan Lenin'in sürekli, geniş yığınlar tarafından oldukça anlaşılır bir lisanda konuşmuş ve yazmış olduğunu unutuyorlar.

“Her birimiz, aşağıdaki elementer kuralı, yasa olarak, bolşevik yasa olarak özümsemeliyiz:

“Yazıyorsan veya konuşuyorsan, sürekli, seni anlayan, çağrına inanan ve seni isteyerek takip eden sıradan işçiyi düşün. Kimin için yazdığını ve kime hitap ettiğini düşünmek zorundasın” (Georgi Dimitroff; Seçilmiş Eserleri, C.2, syf. 115-117).

Propagandacı ve ajitatörün Dimitroff'un tanımladığı gibi hareket edebilmesi için sürekli bilgilendirilme olanağına sahip olmaları gerekir. Propagandacı ve ajitatör, kendi çabasının -parti

faaliyetinin dışında olmayan çabasının ötesinde parti tarafından sürekli siyasi, ekonomik, ideolojik vs. sorunlar konusunda/üzerine sistematik olarak bilgilendirilmek zorundadır. Güncellik, güncel bilgilendirilmek, ajitasyon ve propaganda faaliyetinin "olmazsa olmaz" koşuludur.

Marksist leninist komünist propagandacı, kolektif ajitatör ve propagandacı olarak gazete ve teorik organ, her ne kadar ilk hedef antiemperyalist demokratik devrimse de, bunun geçici bir hedef olduğunu, esas hedefin sosyalizm olduğunu unutmamalıdır. Propagandamız, sosyalizm perspektifi, ruhu ve rengini taşımalı, sosyalizm hedefine yönelik olmalıdır.

Her komünist mutlaka propagandacı veya ajitatör olmalıdır diye bir kural yoktur. Propaganda faaliyeti için, teorik derinlik ön koşuldur. Teoriye hakim olunmaksızın propaganda yapılamaz. Aynı şekilde her komünist, mutlaka başarılı bir ajitatör olamaz. İyi konuşma, lisana hakim olma, hitap ettiği kitleyi coşturma özelliği olmayan bir komünist başarılı bir ajitatör olamaz. Ama çok başarılı bir örgütçü olabilir.

Demek oluyor ki, propagandacı ve ajitatörün farklı özellikleri vardır, örgütçünün de kendine has özellikleri vardır. Komünist parti, kadroların yetiştirilmesinde/egitiminde ve görevlendirilmesinde bunu dikkate almak zorundadır.

gandanın başka araçlarının etkide bulunacağıdır; oldukça popüler yazılan broşürler, sözlü propaganda ve -her şeyden önce- yerel olaylar vesilesiyle bildiriler." (C.4, syf. 275/2769.)

Gazete, uzun, can sıkıcı, soyut, ruhsuz, anlaşılması zor yazıların esiri olmamalıdır. Bu türden yazılara gazetede kesinlikle yer verilmemelidir. Gazetede kısa, somut, canlı, anlaşılabilir yazılara yer verilmelidir. Kısa, canlı, somut ve anlaşılabilir kavramları, gazetenin entelektüel, teorik seviyesinin düşürülmesi anlamına asla gelmez.

Gazetenin seviyesini yükseltmek, orta ve geri işçi tabakalarını dikkate almamak anlamına gelmez. Burada sorun, onlara da ulaşmak için gazetenin seviyesini düşürmek değil, başka yol ve yöntemler bulmaktır. Bu tabakalara ulaşmada etkili ajitasyon tarzı, sözlü ajitasyondur. Bu konuda Lenin adı geçen yazısında şöyle der:

"Alt işçi tabakaları arasında ajitasyon, tabii ki ajitatörün kişisel özelliklerine ve bölgenin, mesleğin vs. özelliklerine büyük hareket olanağı sağlamalıdır...Ajitasyonda, ajitatöre, elindeki araçlarla etkide bulunmasına müsaade edilmelidir; biri coşkusuyla etkide bulunur, diğer biri isabetli espriyle, üçüncü birisi bir dizi gerçeklerle vs. ve ajitatör gibi ajitasyon da dinleyicilere yönelik olmalıdır; anlaşılır bir şekilde konuşulmalıdır; dinleyiciler tarafından bilinenle bağ kurulmalıdır. Bu, doğaldır ve sadece köylü ajitasyonu için geçerli değildir. Payton sürücüsüyle başka konuşulmalı, bahriyelilerle başka ve diziciyle başka konuşulmalıdır. Ajitasyonda bireyselleştirme olmalıdır, ama taktiğimiz, siyasi hareket etmemiz bütünlüklü kalmalıdır." (syf. 276/277).

Şöyle bir gelişmeyi göz önüne getirelim: Bir köyde bir marksist leninist komünist ajitatörün ve bir de maocu küçük burjuva ajitatörün bir toplantıda konuştuklarını düşünelim. Marksist leninist komünist ajitatör, köylülüğün bir bütünü oluşturmadığından, sosyal katmanlarına ayrılmış olduğundan ve her bir tabakasının kendine özgü talepleri olduğundan hareketle konuşacaktır. Kır proletaryası ve küçük emekçi köylülüğe hitap ederek onları, mevcut düzeni yıkmaya çağıracaktır. Maocu ise, köylülüğün sosyal katmanlarına ayrılmamasından hareket ederek bütün köylülüğe hitap edecektir ve onları feodalizmi yıkmaya

çağıracaktır. Size toprak vereceğiz diyecektir. Marksist leninist komünist olan, köylülerin içinde buldukları durumun, mülksüzleşme ve toplumsal farklılaşmanın nedeninin kapitalizm olduğunu anlatırken, maocu olan bunun feodalizm olduğunu anlatacaktır. Komünist ajitatör, bırakalım şu meslekteki, bu meslekteki işçiler karşısında davasını farklı çıkış noktalarında ele almak zorunda olduğunu, köylülük içindeki farklılaşmayı da hesaba katmak ve çalışmasını tarım proleterleri ve yoksul köylüye dayandırmak zorundadır. Ama maocu bunu siyasi anlamda yapamaz.

4- İktisadi ve Siyasi Ajitasyon ve Propagandanın Diyalektik Birliği

İktisadi ve siyasi ajitasyon ve propagandanın iç içe geçmişliğini, birbirlerine nüfuz edişlerini Lenin, "Rus Sosyal Demokratlarının Görevleri" makalesinde şöyle açıklar:

"Devrimci harekete bayrak olarak hizmet edebilecek devrimci teorinin, şu anda sadece bilimsel sosyalizm ve sınıf mücadelesi öğretisi olduğu inancıyla Rus sosyal demokratları, bu öğretiyi var güçleriyle yayacak, yanlış yorumlardan koruyacak ve henüz genç olan Rus işçi hareketinin kaderini daha az sağlam doktrinlere bağlama yönündeki her türlü çabaya karşı koyacaklardır. Teorik mülahazalar kanıtıyor ve sosyal demokratların pratik çalışması gösteriyor ki, Rusya'nın bütün sosyalistleri sosyal demokratlar haline gelmelidir.

"Şimdi sosyal demokratların demokratik görevlerine ve demokratik çalışmasına geçelim. Bu çalışmanın sosyalist faaliyetle ayrılmaz biçimde bağlı olduğunu bir kez daha yineliyoruz. İşçiler arasındaki propagandasında sosyal demokratlar, politik sorunlara yan çizemezler ve her türlü yan çizme, hele hele bir kenara itme çabasını ağır bir hata ve uluslararası sosyal demokrasinin temel ilkelerinden uzaklaşma olarak görülür. Bilimsel sosyalizmin propagandasının yanı sıra, Rus sosyal demokratları, işçi kitleleri içinde demokratik düşüncelerin de propagandasını yapma görevini önlerine koyarlar. Yaşamdaki bütün tezahür biçimleriyle otokrasinin özü konusundaki anlayışı yaygınlaştırmaya, onun sınıf içeriğini açığa çıkarmaya ve otokrasinin devrilmesinin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğu,

siyasi özgürlük kazanılmadan ve Rusya'nın siyasi ve toplumsal düzeni demokratikleştirilmeden işçi davası için başarılı bir mücadelenin olanaksız olduğu inancını yığınlar taşımaya çalışırlar. Sosyal demokratlar, doğrudan ekonomik talepler temelinde işçiler arasındaki ajitasyonlarıyla, işçi sınıfının doğrudan siyasi gereksinimleri, sıkıntıları ve talepleri temelinde ajitasyonu da ayrılmaz biçimde birleştirirler, her grevde, işçilerle kapitalistler arasındaki her çatışmada ortaya çıkan polis baskısına karşı ajitasyon; genelde Rus vatandaşı olarak ve özeld en çok ezilen ve haklardan yoksun sınıf olarak işçilerin haklarının kısıtlanmasına karşı ajitasyon; işçilerle yakın ilişki içinde bulunan ve bu arada işçi sınıfına siyasi köleleştirilmesini açıkça gösteren otokrasinin öne çıkan her temsilcisi ve uşağına karşı ajitasyon. Eğer işçilerin yaşamında, ekonomik ajitasyon için kullanılmayacak tek bir ekonomik sorun yoksa, siyasi alanda da, siyasi ajitasyon konusu olarak hizmet edemeyecek hiçbir sorun yoktur. Sosyal demokratların çalışmasında ajitasyonun bu iki türü, bir madalyonun iki yüzü gibi, ayrılmaz biçimde birbirine bağlıdır. Gerek ekonomik, gerekse de politik ajitasyon, proletaryanın sınıf bilincinin gelişimi için aynı şekilde vazgeçilmezdir; (aç-SP)Rus işçisinin sınıf mücadelesinin rehberi olarak ikisi de aynı şekilde vazgeçilmezdir, çünkü her sınıf mücadelesi, politik bir mücadeledir. Ajitasyonun iki türü de işçilerin bilincini uyandırır, onları örgütler ve disipline eder, dayanışmalı çalışmaya ve sosyal demokrat idealler uğruna mücadeleye eğitir ve böylece proletaryanın en acil sorunları ve gereksinimlerinde güçlerini sınama olanağı verir" (C.2, syf.333/335).

Toplumun ekonomik alt yapısı/tabanı ile üst yapısı (siyasi, hukuki, kurumları, eğitimi, ordusu vs.) diyalektik bir birliği oluştururlar; alt yapı, kendine tekabül eden üst yapıyı beraberinde getirir. Feodal alt yapıya feodal üst yapı, kapitalist alt yapıya kapitalist/burjuva üst yapı, sosyalist alt yapıya sosyalist üst yapı tekabül eder. Alt yapıyı değiştirme mücadelesi aynı zamanda üst yapıyı da değiştirme mücadelesidir. Burada yaşamın her alanında; ekonomik ve siyasi alanda mücadele söz konusudur; siyasi ve ekonomik ajitasyon söz konusudur ve bunlar, yukarıda Lenin'den uzun bir alıntıyla gösterdiğimiz gibi diyalektik bir bir-

liği oluştururlar ve birbirlerini karşılıklı olarak etkilerler.

Bir toplumda alt yapı ve üst yapı, nesnel gerçekliği ifade ederler. Siyasi ve ekonomik ajitasyon, propaganda bu nesnel gerçekliğin çelişkilerini çözmeye yönelik faaliyetlerdir. Bu nesnel gerçeklik, feodalizmi ifade edebileceği gibi, kapitalizmi de ifade eder. Neyi, hangi yapıyı/düzeni yıkmak istiyorsan ajitasyon ve propaganda, hitap edilen kitleyi o konuda uyandırmanın, bilinçlendirmenin ve mücadeleye sevk etmenin aracıdır.

Sonuç yerine:

Propaganda ve ajitasyonun araç ve yöntemlerini doğru belirlemek için bazı noktaların göz önünde tutulması gerekir. Bunlar:

- Hitap edilen kitlenin sosyal yapısı (işçi, köylü, emekçi, gençlik, ev kadınları vs.), mesleki durumu (çeşitli mesleklerden işçiler, çeşitli mesleklerden emekçiler) ve bilinç seviyesi (geri, orta, ileri) mutlaka ve mutlaka hesaba katılmalıdır.

- Somut durum mutlaka hesaba katılmalıdır, güncellik korunmalıdır.

- İyi anlatım adı altında içeriğin geri planda kalmasına, çarpıtılmasına, sulandırılmasına müsaade edilmemelidir. İçerik ile biçim arasındaki bağ doğru kurulmalıdır.

- En ağır/karmaşık sorunu/teoriyi dahi açık seçik anlatmak ve yazmak kural haline getirilmelidir.

G. Dimitroff, komünist Enternasyonall'in VII. Kongresi'ndeki sonuçlandırma konuşmasında (15 Ağustos 1935) konuya ilişkin olarak şöyle der:

"Yığınlar tarafından anlaşılır bir lisanda konuşmasını öğrenmezsek, kararlarımızın geniş yığınlar tarafından özümlemesinin olanaksız olduğu dikkate alınmalıdır. Yığınlar tarafından anlaşılır ve kavranır, resim gibi konuşmasını henüz tam anlamıyoruz. Kendimizi, ezberlenmiş ve soyut formüllerden henüz tam anlamıyla kurtarmadık. Gerçekten de bildirimlerimize, gazetelerimize, bildirgelerimize ve tezlerimize bakın ve göreceksiniz ki, sıradan işçileri bir kenara bıraka-

MARKS, ENGELS, LENİN, STALIN VE PROLETER GAZETECİLİK

1- Basın ve Sınıfsallık

Halkların, devletlerin, çeşitli kurumların, siyasi partilerin yaşam ve faaliyetinde basın, özellikle de gazete çok önemli bir rol oynar. Basının önemini Lenin, “Sol Radikalizm, Komünizmde Çocukluk Hastalığı” yapıtında şu sözlerle ifade eder.

“Örneğin, gazetecilik faaliyetini ele alalım. Gazeteler, broşürler ve bildiriler, propaganda, ajitasyon ve örgüt için zorunludur. Bir dereceye kadar medeni bir ülkede hiçbir kitle hareketi bir gazetecilik mekanizması olmaksızın var olamaz” (C. 31, syf. 101).

Kapitalist toplumda basın, daha doğrusu burjuva basın, hakim sınıfların elinde ve hakim sınıflar için bir araçtır. Türkiye’de burjuva medyanın gündem saptırma ve değiştirmede, toplumun öfkesini egemen sınıfların çıkarlarına yönlendirmede nasıl büyük ve etkin rol oynadığı en çarpıcı tarzda görüldü. Burjuva basın, bu sınıflar için oldukça önemli bir araçtır. Burjuvazi, basını, siyasi ve iktisadi hakimiyetini güçlendirmek için, işçi sınıfı ve emekçi yığınlar üzerindeki nüfuzunu/iktidarını geliştirmek ve pekiştirmek için kullanır. Sadece bu da değil. Burjuvazi, basını

(gazeteler, dergiler vs.) kapitalist bir işletme olarak da görür. Basın, basın-kapitalistleri için bir kâr aracına dönüşür.

Bütün kapitalist ülkelerde burjuvazi, kendi basını kurar, geliştirir ve bunun için olağanüstü boyutlarda harcamalar yapar. Burjuva basın, hakim sınıf burjuvazi için propaganda ve ajitasyon yapmak zorundadır. Burjuva basın, her türlü olanak ile donatılır. Burjuva basının önemini ve hakim sınıfların ona neden önem verdiğini en son olarak Hizbullah operasyonlarında görüyoruz. Burjuva gazeteler, Hizbullah operasyonlarını, devletle Hizbullah arasındaki bağı kopartarak aktarıyorlar. Onun, ana ve babasının devlet olduğunu gizlemeye çalışıyorlar. Devlet, basına/medyaya brifingler verdi, mali destekler sağladı, verdiği önemin/desteğin karşılığını kendisi için yapılan ajitasyon ve propaganda ile alıyor.

Burjuva basın, doğası gereği ve kullandığı yöntemler bakımından da provokatördür. Burjuva basının, bir bütün olarak medyanın provokatör faaliyetinin merkezinde, hakim sınıfların çıkarına ters düşen her şeye; bir bütün olarak özgürlük, demokrasi ve sosyalizm için mücadeleye saldırarak durur. Burjuva basın, halk düşmanı, antide-

mokratiktir. Onun amacı, geniş yığınların bilincini zehirlemek, onların dikkatlerini önemli siyasi ve iktisadi sorunlardan başka noktalara çekmek, onları sınıf çıkarlarına yabancılaştırmak, gerçekleri gizlemek veya tamamen maniple etmektir.

Sosyalist basının karakter ve amacı ise burjuva basıninkinden tamamen farklıdır. Burjuva basın karşısında sosyalist basın, yeni tipte bir basındır. Bu yeni tipten basını, gerçekten demokratik, devrimci ve sosyalist basını yaratanlar, Bolşeviklerdir. Bu basın, yeni tipten partinin bir yansımasıdır. Bu basın hakkında Stalin, "Redaksiyonun Önsözü" makalesinde şöyle der:

"Gürcü gazetesi, Gürcü ve Rus mücadele eden işçileri, ilişkiye geçirmek ve birleştirmek zorundadır. Gazete, okurlarına yerel, Rus ve yabancı yaşamın onları ilgilendiren bütün görünüşleri hakkında bilgilendirmelidir...

"Gazetenin içeriği ve yönü üzerine birkaç söz.

"Bir sosyal demokratik gazete olarak ondan, mücadele eden işçiler için daha ziyade itina talep etmeliyiz... Sosyal demokratların organı olarak gazete, işçi hareketine önderlik etmelidir, ona yolu göstermeli ve onu, hatalardan korumalıdır. Tek kelimeyle; gazetenin en önemli görevi, işçi yığınlarına mümkün olduğunca yakın durmaktır, onları, sürekli etkileme olanağına sahip olmaktır, onların bilinçli ve yönlendirici merkezi olmaktır.

"Ama Rusya'nın bugünkü koşullarında işçilerin dışında toplumun başka unsurları da "özgürlük için" savaşıyorlar olarak ortaya çıkabilecekleri için ve bu özgürlük Rusya'nın mücadele eden işçilerinin ilk amacı olduğu için gazete, işçi hareketinin dışında gelişiyor olsa da, her devrimci harekete yer ayırmalıdır...Gazete, toplumun diğer unsurları arasında cereyan eden ve cereyan edecek olan devrimci harekete özel dikkat göstermelidir. O, her toplumsal görünümü izah etmelidir ve böylece, özgürlük için mücadele edip merkezi etkilemelidir. Bundan dolayı gazete, Rusya'daki siyasi duruma özel dikkat göstermek, bu durumun bütün sonuçlarını dikkate almak ve siyasi mücadelenin zorunluluğu sorununu oldukça kapsamlı olarak açmak zorundadır...

"Böylece... sosyal demokratik gazete, işçi hareketiyle bağlam içinde olan bütün sorunlara

açık-seçik cevap vermek, ilkesel sorunlara açıklık getirmek, mücadelede işçi sınıfının rolünü teorik olarak izah etmek ve işçinin karşı karşıya kaldığı her görünümü bilimsel sosyalizmin ışığıyla aydınlatmak zorundadır.

"Aynı zamanda gazete, Rusya Sosyaldemokrat Parti'nin bir temsilcisi olmak ve okuyucularını, anında, Rusya'nın devrimci sosyal demokrasinin savunduğu taktiksel görüşler üzerine bilgilendirmelidir. Gazete, okuyucuları, başka ülkelerde işçilerin nasıl yaşadıkları, durumlarını iyileştirmek için ne yaptıkları ve bunu nasıl yaptıkları üzerine bilgilendirmelidir... Gazete, hiçbir toplumsal hareketi hesaba katmamazlık yapmamalı ve bunların hepsini sosyal demokratik eleştiriye tabi kılmalıdır" (C.1, syf.6-8).

Toplumsal görüngü olarak basın

Herhangi bir toplumsal görüngüyü bilimsel olarak incelemek istersek, her şeyden önce, o görüngünün esasa özgü olan özelliğini, yani söz konusu görüngünün gelişmesinin yasallığını belirleyen özelliği, diğer bütün görüngülerden ayıklayarak ön plana çıkartmak zorundayız. Bu yasallık üzerine Stalin, "Marksizm ve Dil Biliminin Sorunları" yapıtında şöyle der:

"Mesele, toplumsal görüngülerin... kendilerine özgü özelliklerinin olmasıdır. Bu özellikler, toplumsal görüngüleri birbirlerinden ayırt ederler ve bu kendine özgü özellikler bilim açısından en önemli olandır" (C.15, syf.230).

Bu durumda basının en önemli özelliği, onun gelişme yasallığını belirleyen özelliği nedir?

Burjuva basın veya burjuva basın "bilimi" bu soruyu cevaplandırarak durumda değildir. Burjuva basın "bilimi", basını, örneğin bir gazete, herhangi bir metadan farklı görmediği gibi, bir kültür kurumu olarak da görür. Önemli olan, burjuvazinin basını, yığınları etkileyen ve kendi çıkarına koşan bir meta, bir kâr aracı olarak görmesidir. Burjuvazi veya burjuva basın "bilimi", basını, çıkarına hizmet ettiği müddetçe, akla gelebilen bütün açılardan tanımlar. Ama o, sadece bir açıdan tanımlamaktan kaçınır. Burjuva basın "bilimi", basının toplumdaki sınıflarla ilişkisini kurmaktan, sınıflar karşısındaki tavrını

belirlemekten kaçınır. Burjuvazi, basın sınıflarıyla ilişkisi bulunmadığı “ayağına yatar”. Burjuvaziye göre toplumda zaten sınıflar da yoktur, dolayısıyla sınıfsal çıkar farklılığı da olamaz. O nedenle burjuva basının “gerçek ve tarafsız habercilik yaptığı” propaganda edilir. Tam da bu yaklaşımdan dolayı burjuvazi, basının, her şeyden önce siyasi görevleri yerine getirdiği konusunda susmayı yeğler veya basının bu temel özelliği üzerine çok az, onu da çarpıtarak konuşur.

Öyleyse basın, öncelikle siyasi görevleri yerine getirmektedir: Basın, amacı ve etkisi bakımından her şeyden önce siyasi bir kurumdur/kurumlaşmadır.

O halde politika nedir, bu kavramdan anlaşılması gereken nedir?

“Lenin’in bir tanımlamasına göre geniş anlamda politika, sınıflar arasındaki ilişkidir, sınıfların toplumda hakimiyet için, devlet gücü için mücadelesidir. Politika, bütün sınıfların, hakim sınıfın silahı olarak devlet gücüne olan ilişkileri ifade eder. Politika, sınıf mücadelesini, devletin ve siyasi partilerin faaliyetini içerir. Politika, milliyetler arasındaki (ulusal politika) ve devletler arasındaki (dış politika) ilişkileri de kapsar. Devlet iktidarı sorunu, yani toplumdaki belli bir sınıfın hakimiyeti sorunu, politikanın merkezi sorunudur. Lenin, politika, ekonominin yoğunlaşmış ifadesidir, onun genelleştirilmesi ve sonuçlandırılmasıdır diyordu. Politika, sınıflı toplumun ekonomik yapısını ifade ederken, karakter ve yönü bakımından sınıfsal koşulludur. Sınıf mücadelesi var olduğu müddetçe politika, sınıfların, üretim alanında ve maddi malların dağıtımında yer ve rolü için mücadelesini yansıtır.

“Üretim araçlarına sahip olan ve buna göre ekonomide hakim olan sınıf, siyasi olarak da hakimdir. Devlet gücü ona aittir, devlet mekanizması, icra organları, ordu, mahkeme, güvenlik teşkilatı, ideolojik etkileme araçları, okul, basın, radyo vs. onun elindedir” (P. Bjeloı, “Ekonomi ve Politika Arasında Karşılıklı İlişkiler Üzerine”; Neue Welt, sayı 17, 1952, syf. 2113).

Bu tanımlama bizi, sınıflar arası ilişkiler, devlet, sınıf mücadelesi vb. üzerine bütün görüş-

leri siyasi görüşler olarak görmemiz sonucuna götürür. Toplumda hakimiyet için veya mevcut hakimiyeti pekiştirmek için mücadelede sınıflara dolaylı ve dolaysız hizmet eden bütün kurumların yürüttüğü faaliyet siyasi faaliyettir. Basın da böyle bir siyasi kurumdur. Siyasi bir kurum olarak basın, öncelikle siyasi görevlerin ve amaçların hizmetindedir.

Siyasi bir kurum veya kurumlaşma olarak basın, toplumun ideolojik üst yapısının bir bileşeni/parçasıdır.

Stalin, “Marksizm ve Dil Biliminin Sorunları” yapıtında üst yapıyı şöyle tanımlar:

“Üst yapı, bu toplumun siyasi, hukuki, dini, sanatsal felsefi görüşleridir ve bunlara tekabül eden siyasi, hukuki ve başka kurumlarıdır... Üst yapı, alt yapı tarafından oluşturulur; ama bu, onun, alt yapıyı sadece yansıttığı, alt yapının geleceği, sınıfların geleceği, toplum düzeninin karakteri karşısında pasif, tarafsız ve lakayt olduğu anlamına asla gelmez. Tersine, bir defa dünyaya geldikten sonra o, muazzam aktif bir güç olur, alt yapının kendi belli biçimini almasına ve sağlamlaşmasına katkıda bulunur, yeni toplum düzenine, eski alt yapının ve eski sınıfların sonunu getirmeye ve onları yok etmeye yardım etmek için bütün tedbirleri alır” (C.15, syf. 192,194).

Stalin’in bu tanımlaması şunu gösteriyor: üst yapı, bütün toplumsal görüşleri, onlara tekabül eden örgütlenmeleri ve kurumları kapsamıyor. Alt yapı gibi, üst yapı da gerçek anlamda sınıfsal bir karakter taşır. Stalin’in bu kavrayışının basın açısından anlamı şudur: belli bir toplum düzeninin üst yapısının bir bileşeni olarak basın, bir siyasi kurum olarak basın, alt yapının ve de bizzat üst yapının sağlamlaştırılmasında oldukça önemli bir rol oynar. Bu rolünü basın, pasif olarak değil, aktif olarak oynar; basın, toplumsal gelişmede hep aktif rol oynar ve onun görevinin çerçevesini çizen ise, toplumsal gelişmenin verili aşamasındaki sorunlardır.

Demek oluyor ki, üst yapının bir bileşeni olarak basın, bütün üst yapı bileşenlerinin/görüngülerinin tabi oldukları genel yasallıklara tabidir. Örneğin, kapitalizmden komünizme geçerken bütün burjuva üst yapı kurumlarının yerini sosyalist üst yapı kurumları alacaktır.

Basını, diğer üst yapı kurumlarından ayıran özellikler nelerdir? Basın, olanaklarının çokluğu ve çeşitliliği ile (örgütsel, propagandacı, pedagojik, tekniksel, sanatsal, lisana özgü, kültürel vb. olanaklar) diğer bütün üst yapı, siyasi kurumlardan daha hızlı, kapsamlı ve doğrudan toplumsal gelişmeyi yansıtacak ve etkileyecek durumdadır. Bu özelliğinden dolayı her bir toplumsal sınıf, örgütlenmeleri vasıtasıyla basını, kendi görüş ve amaçlarını en geniş kitleye yaymak için kullanır.

Basının sınıfsal karakter taşıması, onun taraflı olduğunu; şu veya bu sınıfın; burjuva ve proleter dünya görüşlerinin bir aracı olduğunu gösterir.

Lenin, “Ne ile Başlamalı?” makalesinde gazete nezdinde devrimci basının rolü üzerine şöyle der:

“...Gazetenin rolü sadece düşüncelerin yayılmasıyla, sadece politik eğitim ve politik müttefiklerin kazanılmasıyla sınırlı değildir. Gazete sadece kolektif bir propagandacı ve kolektif bir ajitatör değil, aynı zamanda kolektif bir örgütleyicidir. Bu bağlamda o, inşa halindeki bir binanın çevresine kurulan iskele ile kıyaslanabilir; binanın krokisini gösterir, inşaat işçileri arasında irtibatı kolaylaştırır, iş bölümü yapılmasına ve örgütlü çalışmayla ulaşılmış genel sonuçların görülmesine yardımcı olur. Gazetenin yardımıyla ve onunla bağıntı içinde, sadece yerel çalışmasıyla değil, düzenli genel çalışmasıyla uğraşan, üyelerine politik olayları dikkatle izlemeyi, bunların önemini ve çeşitli halk katmanları üzerindeki etkisini doğru değerlendirmeyi öğreten, devrimci partinin bu olaylar üzerinde etkide bulunmasını sağlayabilecek amaca uygun yöntemler bulan kalıcı bir örgüt kendiliğinden ortaya çıkacaktır” (C.5, syf.11).

RKP(B)'nin XII. Parti Kongresi'nde Stalin de bu anlamda şöyle der:

“Basın, kitle mekanizması değildir, kitle örgütü değildir, ama buna rağmen o, parti ve işçi sınıfı arasında görünmeyen bir bağ kurar, gücüne göre, yığınları kapsamına alan bir geçiş mekanizmasına eşit bir bağ...Basının güce ve büyük ağırlığa sahip olduğu tartışma götürmez. Basın, en güçlü silahtır, parti, onun vasıtasıyla her gün her saat işçi sınıfına, onun kendi, alışık dilinde hitap

eder. Parti ve sınıf arasında tinsel ipler çekmek için başka araçlar, böyle elastiki bir mekanizma yok. Bu, partinin bu alana neden özel bir ihtimam göstermek zorunda olduğunu nedenidir” (C.5, syf.179).

Burada, basının öneminden başka, onun sınıfsal taraflı oluş özelliğini görüyoruz.

Yığınları parti tarafından yönlendirmenin, onlara önderlik etmenin temel yöntemi, ikna ve inandırma yöntemidir. İkna olan, ikna olduğu konuda harekete geçer. Basın, bu ideolojik-siyasi eğitim, aydınlatma ve bilinçlendirme faaliyetinde en ön sırada yer alır. Devrimci partinin, işçi sınıfı ve emekçi yığınların en geniş kesimine hitap eden kitlesel etkilemede basın, en önemli silahlardan ve otoritelerden birisidir. Basın, partinin sesidir.

2- Devrimci Parti-Devrimci Gazetecilik/ Proleter Parti-Proleter Gazetecilik

Burada ve diğer bölümlerde Marks ve Engels'in proleter parti ve proleter gazetecilik konusundaki görüşlerini tez biçiminde açıklayacağız.

Marks ve Engels, daha 1840'lı yılların sonunda, işçi sınıfının, nihai amacına ulaşabilmesi için bir partiye ihtiyacı olduğu sonucuna vardıklarında basın sorununa da açıklık getirmişlerdir. Marks ve Engels'e göre devrimci basın, proleter gazetecilik görevini, partinin bir organı olarak çözebilir.

2.1- Devrimci gazetecilik, proleter gazetecilik, devrimci ve sosyalist basının, hangi biçimde ve ilişkiler içinde olursa olsun bir çalışanı olmak, parti çalışmasının organik bir bileşeni olmak anlamına gelir.

Marks, J. Weydemeyer'e yazdığı 20 Şubat 1852 tarihli mektubunda proleter gazeteciliği, “gerçek bir parti faaliyeti” olarak tanımlar (C.28, syf.493). Proleter gazetecilik, proleter basının bir biçimde bir çalışanı olmayı da içerir. Bu anlamda her bir marksist leninist komünist, sosyalist basınının, gazete ve teorik organının bir çalışanı olduğunu unutmamalıdır.

Marks, F. Lassalle'ya yazdığı 9 Nisan 1860 tarihli mektubunda, proleter/sosyalist basın faali-

yetini “çok önemli bir parti faaliyeti” olarak görür (C.30, syf.522). Böylelikle Marks, komünistleri kendi basınları konusunda ciddi olmaya, sorumluluk taşımaya çağırıyor. Bir taraftan devrim yapma iddiasında olmak ve diğer taraftan da bu devrim anlayışını yığınlara taşıyan basın karşısında kayıtsız kalmak, mücadeleyi o alanda sekteye uğratmakla aynı anlama gelir. Kendi basınına ciddiye almayan, savunduğu düşünceleri de ciddiye almıyor demektir. Bu “çok önemli bir parti faaliyetini” küçümseme yaklaşımı, aslında devrimci basının parti çalışmasındaki yerini, değiştirici, dönüştürücü ve örgütleyici gücünü kavramayan ve görmeyen/ görmek istemeyen; dolayısıyla devrimci çalışmada neyi anlıyorsa, onu da layığıyla yerine getirmeyen yaklaşımlardır. Bir çarpıklık ve geriliği ifade eder.

2.2- Proleter gazetecilik, sosyalist işçi basını oluşturulmaksızın, işçi hareketinin gelişmesi mümkün değildir.

“Tabii ki, ...basında organa sahip olmaksızın bir harekete sahip olmak olanaksızdır” (C.31, syf.34, Marks’ın Engels’e yazdığı 2 Aralık 1864 tarihli mektuptan).

2.3- Partinin aynası ya da vitrini basındır, onun organıdır. Basın organının karakteri, partinin yapısını ve karakterini ele verir:

“...organdan partinin gücü hakkında bir kanaata varılabilir” (Marks) Aynı konuda da Engels şöyle der; “Ben sadece partiden bahsettim ve bu da onun, kamuoyu nezdinde basında ve kongrelerde kendini ortaya koyduğu kadarıyla” (C.34, syf.285, Engels’in W. Liebknecht’e yazdığı 31 Temmuz 1877 tarihli mektuptan). Partinin gücü, sadece onun örgüt, kurum, kadro, çevre-çeper ve kitle gücü değildir. Partinin gücü aynı zamanda parti basının niteliği ve niceliği, teorik ve siyasi düzeyi, içeriği ve kapsamınca belirlenir. Partinin yaptıkları ve yapamadıkları, kitlelerle sıkı ve canlı bağlarının bulunup bulunmadığı, teorik öngörüyle devrimci pratiğinin uyumlu olup olmadığı parti basınına yansır ve bir okuyucu parti basını takip ederek o partinin gücü, halet-i ruhiyesi hakkında fikir sahibi olabilir. Bu vitrin ne çok ne az ama bütün gerçekliğiyle, yaşamı ve biçimiyle partiyi yansıtabilmelidir.

Basının başarısı, partinin başarısıdır. “Sınıf bilinçli işçilerin örgütünün süratle ilerlemesi için

en iyi kanıt, örgütün periyodik basın organlarının artan sayıdır...” ve burjuvaziye karşı mücadelede devrimci basının her başarısı, “gerçek ve dırayetli işçi hareketi için zemin kazanma” anlamına gelir (C.19, syf. 121, 126, Engels).

Burada işçi hareketi-basın arasındaki diyalektik bağ görülmelidir. Devrimci basın işçi sınıfının yerel ve genel grev, direniş ve gösteri eylemlerini yansıtmakla, ders ve tecrübeleri aktarmakla hem işçileri aydınlatır, hem de yeni direniş alanlarını teşvik eder, hazırlar. İşçi hareketinin merkezileşmesi, hatalarından arınması ve yeni sıçramalarla aydınlatılan yoldan yürümesini sağlar. Büyüyen ve gelişen, devrimci basınla sıkı ve organik bağlar geliştiren bir işçi hareketi ise, devrimci basını dinamik, canlı, hareketli ve üretici kılar.

2.4- Marksist-leninist parti geliştikçe ve kurumlaştıkça onun basını da enternasyonal ilişkilerin kurulmasında, başka ülkelerdeki devrimci, marksist-leninist partilerle bağların kurulmasında giderek önem kazanan bir araç olur.

Engels, P. Laforgue’ye yazdığı 27 Mart 1889 tarihli mektupta Fransız komünistlerine şöyle der; “Socialiste’in kapanmasından sonra partiniz, enternasyonal sahneden kayboldu. Çekildiniz, yurt dışındaki diğer sosyalist partiler nezdinde öldünüz” (C.37, syf.172) P. Laforgue’ye yazdığı 30 Nisan 1889 tarihli mektubunda Engels, aynı konuya değinerek şöyle der: “Başkalarına hitap edemeyen ve varlığı için kanıtlar göstermeyen bir parti, onlar (yurt dışındaki partiler-SP) için artık yoktur” (Agk, syf.189).

Öyleyse; Marksist-leninist komünistler, davalarını, mücadelelerini enternasyonal alanda duyurabilmek ve gereken bağları kurmak için Engels’in anlayışını ciddiye almak zorundadırlar.

Komünist basın enternasyonaldır. Bunu uluslararası komünist ve devrimci hareket nezdinde “varlığının bir kanıtı” olarak değerlendirir; aynı zamanda diğer ülkelerdeki devrimci hareketlerle devrimci dayanışma, dünya komünist ve devrimci hareketinin ders ve tecrübelerinden yararlanma, ortak teorik, pratik ve örgütsel sorunlarının çözümü için buna ihtiyaç duyar.

2.5- Basın, parti yaşamında, parti içi faaliyette oldukça önemli bir rol oynar.

Basın “parti yaşamında önemli bir kaldıraçtır” (C.37, syf.379, Engels’in K. Kautsky’ye yazdığı 11 Nisan 1890 tarihli mektupları). Bunun nasıl bir kaldıraç olduğunu, Lenin ve Stalin’in gazete, basın anlayışında gördük.

Parti yaşamında önemli bir kaldıraç olmak, partinin görüşlerini kamuoyuna duyurmak, parti yaşamının önemli/acı sorunlarını tartışmak, parti kitlelerini ele alınan konularda harekete geçirmek anlamına da gelir. Engels, parti basınının görevlerinden bahsederken şöyle der: “Bir parti basınının görevi nedir? Her şeyden önce tartışmak, partinin taleplerini temellendirmek, geliştirmek, savunmak, karşıt partinin iddialarını ve taleplerini püskürtmek ve çürütmek” (C.4, syf. 312).

Bununla Engels, sadece karşıtlarla tartışmayı değil, parti içi tartışmayı da kast eder. Engels, “R. A. Sorge’ye yazdığı 9 Ağustos 1890 tarihli mektupta “parti o kadar büyüktür ki, kendi içinde tartışmanın mutlak özgürlüğü bir zorunluluktur” (C.37, syf. 440). “Her işçi partisi..., diyalektik gelişme yasalarına göre, sadece iç mücadeleyle gelişebilir” (C.35, Engels’in E. Bernstein’a yazdığı 20 Ekim 1882 tarihli mektuptan).

Burada iç mücadele ile, komünistler arasındaki tartışmanın ötesinde, her renkten oportünizm karşı mücadele ve partinin oportünist akımlardan temizlenmesi kastedilmektedir.

2.6- Engels, daha 1848 Devrimi öncesinde, çeşitli ülkelerin devrimcilerinin, devrimci demokratlarının birleşmesi için eleştiri ve özeleştirisinin, “karşılıklı eleştiri”nin önemine dikkati çeker.

“Çeşitli ulusların demokratlarının birleşmesi, karşılıklı eleştiriye dışlamaz. Birleşme, böyle eleştiri olmaksızın mümkün değildir. Eleştiri olmaksızın anlaşma ve dolayısıyla birleşme olmaz” (C.4, syf.426).

Böylelikle Marks ve Engels, işçi hareketi tarihinde ilk defa, parti içinde özeleştirisinin öneminden bahsetmeye başlamışlar ve özeleştiriye, partinin faaliyeti ve gelişmesi açısından mutlak/kaçınılmaz koşul olarak görmüşlerdir.

Parti yaşamında eleştiri ve özeleştirisinin önemini vurgulayan Marks ve Engels, aynı zamanda, parti basınına, eleştiri ve özeleştiriye geliştiren araç olarak da görmüşlerdir. Onlar, 1848/49’da “Neue Rheinische Zeitung”u, karar-

sızlığı, ufak hesapları, tutarsızlığı, küçük burjuva yalpalamayı teşhir ederek, devrimci eleştiri ve özeleştirisinin aracı olarak da kullanmışlardır. Özeleştirisinin önemine Lenin, “Iskra’ Redaksiyonunun Açıklaması” makalesinde de değinir.

Tarafli, partici özeleştiri partinin gelişmesinde önemli bir rol oynar. Önemli olan, eleştiri ne denli sert olursa olsun, parti karakterini içermelidir; eksikliği, hataları göstermelidir, ama eleştiri için eleştiri olmamalıdır. Özeleştiri, eleştiri, bunun için parti basınının araç olması kötüye kullanılmamalıdır. Parti basınında eleştiri “özgürlüğü her türlü içerikten ve akıldan yoksun katıksız yaygara” (Engels, C.34, syf.433) olmamalıdır.

Eleştiri ve özeleştiriye, partinin gelişmesi ve pekişmesi için ön koşul ve yöntem olarak gören ve “karşılıklı eleştiri”nin geliştirilmesini talep eden Marks ve Engels, bu talebin devrimci basında nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği üzerine de dikkat çekmişlerdir. Onlar, parti basınının, eleştiri ve özeleştirisinin aracı olarak iki rol oynadığını belirtmişlerdir. Birincisi, parti basını, özeleştirisinin bir aracıdır. Özeleştiri, partinin birliğinin pekişmesi için ve faaliyetindeki eksikliklerin giderilmesi için bir araçtır. Bu durumda parti basını, salt kendi faaliyetine eleştirel yaklaşır, kendini düzeltir ve gelişmesinin önündeki engelleri yıkar.

Marks ve Engels, devrimci parti ve devrimci gazetecilik arasındaki karşılıklı ilişkilerin karakterini test ettikten sonra, bunların arasında en önemli olanın, doğrudan ilişki olduğu sonucuna varmışlardır. Doğrudan ilişki, partinin, basını her alanda ve her yönlü sağlamlaştırması, görevlerini, faaliyet programını belirlemesi anlamına gelir. Burada söz konusu olan sadece gazete değildir. Teorik organ olarak dergi, sendika gazetesi, gençlik dergisi, basın-yayın (kitap) faaliyeti, radyo, televizyon vb. de söz konusudur.

Parti ile parti gazeteciliği arasındaki doğrudan bağ, çeşitli biçimlerde ifade edilir. Parti basınının, bir bütün olarak parti medyasının doğrudan ve sürekli yönetimi söz konusu biçimlerden birisidir. Bunun ötesinde parti basınının (gazete ve derginin) redaksiyonuna yardımcı olmak; önerilerde, tavsiyelerde bulunmak, bilgilendirmek,

mali olarak desteklemek, basın ve yayınevini maddi, manevi desteklemek, tecrübeli parti gazeteci ve yazar kadroların katkısını sürekli kılmak vs. vs. Parti basınına, proleter gazeteciliği desteklemenin oldukça etkili bir biçimi de, parti organlarının, parti önderliğinin ve okurların eksiklik ve hatalar üzerine uyarı ve eleştirileridir. Yani bir yerde aşağıdan denetlemedir. Bunları; uyarı ve eleştirileri dikkate almayan parti basını, partinin gelişmesine doğrudan engel olur. Böyle bir basın, ölüme, yok olmaya mahkumdur.

2.7- Parti basını ve önderlik sorunu

Marks ve Engels, parti basınına parti tarafından yönlendirilmesi sorunlarıyla 1860'lı yıllardan itibaren yoğun bir şekilde ilgilenmek zorunda kalmışlar ve bugün de bizlere yol gösteren anlayışlar geliştirmişlerdir. 19.yüzyılın '60'lı yıllarından itibaren işçi hareketi önem kazanmaya başlamış, I. Enternasyonal kurulmuş ve onun basın sorunu, çeşitli ülkelerde kurulan partilerin basını ve birbirleriyle ilişkileri gündeme gelmişti. Marks ve Engels, bir bütün olarak proleter gazeteciliğin bu sorunları, basın ve parti arasındaki ilişkiye ve partinin basını yönlendirme sorununa çözüm getirmişlerdi.

2.8- Devrimci basının başarılı faaliyeti, partinin yönetimi ve önderliğine bağlıdır.

Partinin, basınına önderlik etme ve yönlendirme zorunluluğu, parti basınına amaç ve etkisinin, parti hukukunun doğrudan bir ifadesidir. Parti, devrimci gazeteciliğini sürekli kontrol etmek, yönlendirmek, giderek genişleyen ve derinleşen kurumlaşmasını ve başka düşüncelerden; antimarksist düşüncelerden bağımsızlığını sağlamak zorundadır. Partinin teorik-siyasi çizgisinin bağımsızlığını korumanın güvencesi kolektif irade-üretim-yönetim ve denetimdir. Bunun örgütsel mekanizmasını ve işleyişini kurmaktır. Parti basınında yönetim ve denetim, bireylerin iradesine ve vicdanına terk edilemez. Parti basını veya bir bütün olarak devrimci gazetecilik, demokratik merkezîyetçiliğin ilkelerine uyumluluk içinde partinin teorik-siyasi önderliğine ve parti çizgisine bağlı olmak zorundadır.

2.9- Partinin, basınına nasıl, hangi biçimde önderlik edeceği somut duruma bağlıdır.

Somut durum nasıl ve ne denli değişirse değişsin ve buna bağlı olarak önderlik biçimi nasıl olursa olsun, esas olan, her koşul altında basın faaliyetinin; bu parti çalışmasının içerik ve amacının gözardı edilememesidir.

Mark ve Engels'in bu anlayışını geliştiren Lenin, marksist teorinin yaygınlaştırılmasında önemli rol oynayan devrimci basının ve bir bütün olarak devrimci gazeteciliğin taraflı olması gerektiğini vurgulamıştır. O, "parti örgütü ve parti literatürü" makalesinde konuya ilişkin olarak şöyle der:

"Öyleyse, parti literatürünün ilkesi... neden ibarettir? Bu, sadece, sosyalist proletarya için literatür faaliyeti, tek tek bireylerin ve grupların kazanıldığı kaynak olmamalıdır. O, hiçbir şekilde genel proleter davadan bağımsız, kişisel mesele olmamalıdır. Kahrolsun partisiz literatürçüler! Kahrolsun, literatürçü olağanüstü insan! Literatür faaliyeti, genel proleter davanın bir kısmı, bütün işçi sınıfının bütün siyasi bilinçli öncüsü tarafından harekete geçirilen bütünlüklü, büyük sosyal demokratik mekanizmasının bir 'vidacığ', bir 'çarkçığı' olmamalıdır. Literatür faaliyeti, örgütlü, planlı birleşik sosyal demokratik parti faaliyetinin bir bileşeni olmalıdır...

"...Şüphesiz ki literatürçü üretim alanında şahsi inisiyatif ve şahsi eğilimler için geniş hareket alanını, fantazi ve düşünceler, içerik ve biçim için hareket alanını sağlamak mutlaka zorunludur. Bunların hiçbirisi tartışma götürmez, ama bunların hepsi, sadece, proletaryanın parti çalışmasının literatür bölümünün proletaryanın parti çalışmasının diğer bölümleriyle şabloncu biçimde eşit addedilemeyeceğini kanıtlar. Bunların hepsi, burjuvazinin ve burjuva demokrasisinin gözünde yabancı ve tuhaf tezi; literatür faaliyeti mutlaka ve her halükarda sosyal demokratik parti çalışmasının diğer bilimleriyle ayrılmaz bağlı bir bölüm olmak zorunda olmasını asla çürütmez. Gazeteler, çeşitli parti örgütlerinin organları olmalıdırlar. Literatürçüler mutlaka, parti örgütlerine dahil olmalıdırlar. Yayın evleri, depolar, dükkanlar ve okuma odaları, kütüphaneler ve kitap dağıtımılığı bütün bunlar partiye tabi olmalıdır ve ona hesap vermelidir. Bütün bu faaliyet, örgütlü, sosyalist proletarya tarafında

izlenmeli ve kontrol edilmelidir” (C.10, syf.30/31).

Şüphesiz ki, parti faaliyetinde romancı, tiyatrocü, şair, gazeteci, teorisyen vb. çalışmalarına da yer olacaktır. Bu alanlardaki faaliyetin kendine özgü özellikler, özel yetenek ve birikimler gerektirdiği de bir gerçek. Bu anlamda bir “özerklik”ten söz edilebilir. Ne var ki, devrimci basın vb. alanlarında çalışanların da parti normları ve kurallarına bağlı olarak yaşamlarını düzenlemeleri, örgütlemeleri, bir savaşçı partinin militanı olmanın gereğidir. Kendisini, birçok bakımlardan parti denetiminin ve işleyişinin dışına atan, bunu bu türden bireysel inisiyatif, eğilim, yetenek ve “iş”lerle açıklamak “özerk” ya da “serbest” takılmayı haklı kılamaz. Aksine devrimci bireyin küçük burjuva alışkanlık ve yaşam tarzını partiye dayatmasıdır. Parti örgütlerinin bu türden kurumlarında çalışan, partili yaşam ve disipline gelmeyen yaklaşımlarla uzlaşmaları, bu zaafı içinde olanları oldukları gibi kabul etmeleri, bu ilişki tarzı ve biçimine kendilerini alıştırmaları ya da görmezden gelmeleri Leninist parti çalışmasıyla bağdaşmaz. Parti basınında çalışan her partili, yaşamı ve çalışmasıyla parti denetimine tabidir, “parti örgütlerine dahil” olmak zorundadır.

2.10- Devrimci/ proleter gazeteciliğin enternasyonal karakterinin de meşruluğu tartışma götürmez.

Marks ve Engels, ulusal devrimci basının, yani çeşitli ülkelerdeki (ulusal) devrimci basının enternasyonal birliğine/ birleşmesine ve uluslararası burjuvaziye/ düşmana karşı enternasyonal periyodik basın cephesinin oluşturulmasına büyük önem vermişlerdir. Daha 1846’da Marks ve Engels, bu amaçla, “Komünist Yazışma Komitesi”ni oluşturmuşlardı. Marks, P.J. Proudhon’a yazdığı 5 Mayıs 1846 tarihli mektubunda konuya ilişkin olarak şöyle der:

“Bizim yazışmamızın temel amacı, ...Alman sosyalistlerinin İngiliz ve Fransız sosyalistleriyle bağını kurmaktır, yabancıları, Almanya’da gelişen sosyalist hareketler üzerine bilgilendirmek ve Almanya’daki Almanları da Fransa ve İngiltere’deki sosyalizmin ilerlemesi üzerine bilgilendirmektir. Bu usulle görüş ayrılıkları ortaya çıkabilir ve düşünce teatisine ve tarafsız bir eleştiriye

varılabilir. Ulusal darlıktan sıyrılmak için, bu, sosyal hareketin literatür ifade biçiminde olması gereken adımdır” (C.27, syf.442).

Marks ve Engels, “Yazışma Komitesi” vasıtasıyla o dönemin devrimci- demokratik ve işçi hareketinin enternasyonal birliğini sağlamışlardır. Bu, ifadesini I. Enternasyonal’de buluyordu. Uluslararası komünist ve işçi hareketi, enternasyonal gazeteciliğin, en etkili ve en gelişmiş durumuna III. Enternasyonal döneminde ulaşmıştır.

3- İşçi Sınıfının Siyasi Silahı Olarak Devrimci Gazetecilik

3..1- Günceli yakalayamayan devrimci basının ve dolayısıyla komünist partinin hitap ettiği yığınlar üzerindeki etkisi zayıf kalır.

Marks ve Engels, Bebel, Bracke, Liebknecht vd. yazdıkları 17/18 Eylül 1879 tarihli “Sirküler Mektup”larında şöyle derler:

“Parti... Şimdiye kadar neredeyse bütün pratik hale gelen ekonomik sorunlarda bulanık ve kararsız tavır aldı... Bunun nedeni, parti organlarının, özellikle de “İleri”nin bu sorunu esaslı bir şekilde tartışacağına, sempatiyle, gelecek toplum düzeninin konstrüksiyonuna (yapılanışına-çn) önem vermemesidir.” (C.19, syf.158).

Şüphesiz ki burada Marks ve Engels, gelecek (sosyalist) toplumun nasıl şekilleneceğine kafa yormayın demiyorlar, ama acil sorunları bir kenara bırakarak, geleceği anlatarak yığınların kazanılamayacağını açıklıyorlar.

Pratik iktisadi ve sosyal sorunları işlemede, açıklamada ve takip etmede parti basınının gelişmesi bir ihtiyaçtır. İvedi ve yakıcı iktisadi sorunların açıklanan gazetenin önemli görevidir.

Engels, L. Laforgue’e yazdığı 13 Ekim 1891 tarihli mektupta güncelliğe değinerek şöyle der: “Sana bir makale yazıyorum. Sonunda pratik sorunlar ele alındığı için onu, ancak, yayından hemen önce gönderebilirim ve nihai biçimini verebilirim...Hemen basılmaz ve yayımlanmazsa güncel bir makale yazmanın olanaksız olduğunu takdir edersin” (C.38, syf.177).

Öyleyse, güncellik konusunda Marks ve Engels gibi duyarlı ve yaratıcı olmak zorundayız. Ancak bu şekilde marksist leninist komünistlerin basını, bir bütün olarak gazeteciliği, hitap ettikle-

ri yığınları azami etkiler ve mücadeleye seferber eder.

3.2- Devrimci basın somut olmak zorundadır.

Marks ve Engels, devrimci gazeteciliğin gelişmesinde gerçeklerin araştırılmasına büyük önem vermişlerdir. Ve devrimci gazetecilikte dedüksiyona (tümünden gelme), endüksiyona (tüme varıma), sentez ve analize vurgu yapmışlardır. Tabii bu, bir yöntem sorunudur; gazetecilikte, yazım yaşamında marksist diyalektik yöntemin kullanılmasıdır. Marks ve Engels, devrimci basının redaktör ve yayımcılarıyla mektuplaşmalarında bu sorunu ele almışlar ve sürekli, somut olmayı talep etmişlerdir. Somutluk, ancak ve ancak gerçeklerin ele alınması ve örneklemeyle sağlanabilir. Örneğin Engels, “gerçekler yerine fantazi” üzerine yazı talep eden okurlar için yazmayı reddetmiştir (Bkz. C.34, syf.50, Engels’in Marks’a yazdığı 19 Temmuz 1877 tarihli mektubundan). Engels, yazılarını gerçekler üzerine inşa ediyordu.

3.3- Devrimci gazetecilikte somutluk, eleştirinin isabetliliğinin/ verimliliğinin ilk ve en önemli koşuludur.

Somutlukta esas olan, kişiye, yazara saldırı değil, ele alınan konudur. Daha 1843’te, Marks, konuya ilişkin şöyle diyordu: “Basın, durumları teşhir etmelidir, ...kişileri değil.” (C.1, syf.174). Aynı yerde Marks, kamu tarafından bilinen bir durumu başka türlü açıklama olanağı yoksa kişinin teşhiri de yapılabilir der. Daha sonraki yazılarında Marks, eskiyi, sömürü ve zulmü savunanların, hakim sınıf temsilcilerinin acımasız eleştirisi ve teşhirini doğru bulmuştur. Bu anlayışta olan Lenin ve Stalin de hakim sınıf unsurlarının acımasız eleştirisine önem vermişlerdir. Örneğin Lenin, “Gazetelerimizin Karakteri Üzerine” makalesinde basının “kötülüğün somut taşıyıcılarına karşı” acımasız, gerçekten devrimci bir savaş yürütme görevi olduğunu yazar (Bkz. Lenin, C.28, syf.88).

3.4- Eleştirel yayımlarda somutlukta esas olan, eleştiriyeye temel teşkil eden gerçeklerin doğru ve itinalı seçimidir.

Eleştirilen olgu ile ilgili durumlar, gerçekler ve kişiler, tesadüfî, tali olmamalıdır,

olguyu temsil gücüne sahip olmalıdırlar. Ancak bu şekilde doğruları açıklayabilir ve etkimizi genişletebiliriz.

3.5- Popüler yazma sanatı.

Hitap edilen kitleyi, ele alınan konu üzerine etkilemenin bir yolu da yazma biçimidir. Devrimci basında ele alınan konular, içerik, herhangi bir kayıba uğratılmadan ve geri plana itilmeden oldukça anlaşılır, ilgi çekici yazılmalıdır. Marks, “ücretli iş ve sermaye” makalesinin girişinde şöyle der:

“Oldukça basit ve popüler izah etmeye çalışacağız ve bizzat, politik ekonominin en elementer kavramlarını bile ön koşul yapmayacağız. İşçiler tarafından anlaşılır olmak istiyoruz” (C.6, syf. 398).

Sözlü anlaşılır olmanın yöntem ve biçimi yazılı anlaşılır olmanın yöntem ve biçimiyle aynı değildir. Devrimci basın, yazılı ve sözlü propaganda ve ajitasyonda yöntem ve biçim farkına dikkat etmek zorundadır. Engels, E. Bernstein’a yazdığı 27 Şubat 1883 tarihli mektubunda “kürsüde ve sözlü tartışmada uygun ve mutad olan, basılınca oldukça kötü olabilir” diyerek yazıda biçim ve stilin önemine dikkati çeker (C.35, syf.442).

Devrimci basın, popüler ve anlaşılır yazmayı, basitleştirme, kabalaştırma olarak anlamamalıdır. W. Liebknecht şöyle der: “Hiç kimse Marks’tan daha çok, bilimin kabalaştırılmasından yani çarpıtılmasından, yüzeyselleştirilmesinden ve ruhsuzlaştırılmasından nefret edemezdi, ama hiç kimse kendini ifade etmede ondan daha fazla yeteneğe sahip değildi” (Berlin, 1964, syf. 61).

3.6- Teorik inceleme, araştırma ve donanımı süreklileştirmeden devrimci gazetecilik yapılamaz.

Devrimci teorinin Marks ve Engels tarafından oluşturulması ve geliştirilmesi, devrimci gazeteciliğin oluşması, gelişmesi ve görevlerinin belirlenmesi anlamına gelir. Devrimci teorinin pratikle birleşmesi, sosyal gerçekliğe müdahale, verili toplum düzeninin değiştirilmesi için mücadele anlamına gelir. “Neue Rheinische Zeitung’un İlk Basın Mahkemesi”ndeki savunma konuşmasında Marks, “Basının ilk görevi, mevcut siyasi durumun bütün temellerini aşındırmaktır” tespiti-

ni yapar (C.6, syf.234). Sınıflı/ sömürüye dayanan toplumda devrimci basın bu temel görevi değişmez. Dün de aynıydı, bugün de aynı. Devrimci basın, bu temel görevinin iki yönü olduğunu unutmamalıdır: Birinci yön, siyasi mücadeledir. Devrimci basın, bir bütün olarak devrimci gazetecilik, bu mücadeleyi, mevcut düzene ve onun savunucularına karşı yürütür. İkinci yön ise, bu mücadele içinde hitap edilen, verili sömürü düzeni yıkacak ve yeni/ sosyalist düzeni kuracak olan yığınları; işçi sınıfı ve emekçileri eğitmek ve mücadeleye sevk etmektir.

3.8- Devrimci gazetecilik, proletaryanın siyasi bir silahıdır.

Devrimci basının bu rolünü Marks ve Engels, sürekli vurgulamışlardır. Onlar, devrimci gazeteciliğin araçlarının, sömürü düzenini yıkmak için mücadele eden proletaryanın elinde politik bir silah olması gerektiğini sürekli dile getirmişlerdir. Engels, A. Bebel'e yazdığı 4 Ağustos 1879 tarihli mektubunda, "partinin, her şeyden önce siyasi bir organa ihtiyacı var" der (C.34, syf.386). Bu anlayışı Lenin de "Ne ile Başlamalı?"da "Nihayetinde, mutlaka bir siyasi gazete ihtiyacımız var" diye ifade eder (C.5, syf.10).

3.9- Devrimci gazeteciliğin proletaryanın siyasi bir silah olması, onun bilinçlenmesinin ve ulusal ve enternasyonal örgütlenmesinin de bir aracı olması anlamına gelir.

Devrimci basın, marksist teorinin yaygınlaştırılmasında, işçi ve emekçi yığınlara (ulusal ve enternasyonal alanda) ulaştırılmasında, görüş teatisinin gerçekleştirilmesinde ve nihayet proletaryanın (ulusal ve enternasyonal) örgütlenmesinde belirleyici önemi haiz bir araçtır. Bu konuda Marks, 9 Mart 1869 tarihli bir açıklamasında şöyle der:

"Her ülkede işçi seksiyonları ve çeşitli ülkelerde işçi sınıfı, mevcut gelişme aşamaları için koşullar çok farklı olduğundan, ...onların, gerçek hareketi yansıtan teorik görüşleri de keza çeşitlidir.

"Enternasyonal İşçi Birliği'nin hayata geçirdiği eylemin ortaklığı, çeşitli ulusal seksiyonların organları vasıtasıyla kolaylaştırılan düşünce teatisi ve genel kongrelerdeki dolaysız tartışma,

...giderek ortak teorik bir programın oluşturulmasında etkisiz kalmayacaktır" (C.16, syf.348).

İşçi sınıfının siyasi mücadelesi, onun siyasi, teorik eğitimi ve örgütlenmesi, aynı zamanda, devrimci gazeteciliğin rolünü de belirler. Burjuva toplumda genel, kamuoyu tarafından bilinen düşünce/ görüş sınıfsal karakter taşır.

Nasıl ki, burjuvazi kendi düşüncesini tüm topluma mal ediyorsa ve bunda da basını önemli bir araç olarak kullanıyorsa, işçi sınıfı da kendi basınına öyle görmelidir. "Gazetenin kamu görüşü üzerinde kesintisiz ve sürekli etkide bulunabilmesi için..." (K. Marks).

Burada kamuoyunu oluşturmada ve etkilemede devrimci basına yüklenen görevi görüyoruz.

4- Devrimci Gazeteciliğin İlkeleri

4.1- Gazetecilikte İlke Kavramının Tanımı

İlke kavramının nesnel ve öznel olmak üzere iki özelliği/ tarafı vardır. Bu iki taraf, bir madalyonun iki yüzü gibi, bir bütünselliği, bir arada olunduğunda belli bir bütünü oluşturmayı ifade eder. Yani bu nesnel ve öznel taraf birbirinden ayrılmaz.

Öznel yan, ilkelerin, tespit etme yeteneği olanlar tarafından (örneğin aydınlar, yazarlar, ideologlar vs.) bilinçli olarak tespit ve formüle edilmelerini ifade eder. İlke tespiti, ideologların ve teorisyenlerin toplumsal pratiğin araştırılması, genelleştirilmesi temelinde, siyasi gelişmelerin tecrübelerinin analizi temelinde yapılır. Marks, bu anlayıştan hareketle şöyle der:

"Burjuvazinin yazarlarının feodalizmle mücadeleleri döneminde tespit ettikleri ilkeler ve teoriler, pratik hareketin teorik ifadesinden başka bir şey değillerdi" (C.4, syf.357).

Aynı konuda Engels de "Anti-Dühring"de şöyle der:

"İlkeler, araştırmanın çıkış noktası değil, bilakis sonucudurlar; onlar, doğa ve insan tarihine uygulanmazlar, bilakis onlardan soyutlanırlar (çıkartılırlar, çn); doğa ve insanlık alemi kendini ilkelere göre düzene koymaz, tersine ilkeler, doğa ve tarihle uyumluluk içinde oldukları oranda

doğrudurlar. Bu, meselenin yegane marksist kavranışıdır”(C.20, syf.33).

Demek oluyor ki, ilkelerin doğruluğunun/gerçekliğinin kıstası, doğayla, toplumsal pratikle, “pratik hareket” ile ne denli uyumlu olup olmadığıdır. Marks ve Engels’in bu anlayışlarından hareketle Lenin, ilke anlayışını parti basınına da uygulamıştır. O, bu konuda şöyle der:

“Sosyalist proletarya parti literatürü ilkesini tespit etmeli, bu ilkeyi geliştirmeli ve oldukça tam ve bütünlüklü gerçekleştirmelidir” (C.10, syf.30, “Parti Örgütü ve Parti Literatürü” makalesinden).

Öyleyse; ilke, teorik ve ideolojik karakter taşır. Bu nedenle, siyasi ve ideolojik mücadele, aynı zamanda, “ilkelerin mücadelesi” (Marks, C.1, syf.55) biçiminde de sürdürülür. Bu ilkeler, siyasi partiler, çeşitli sınıf örgütleri, ideolojik akımlar vb. tarafından bilinçli olarak tespit edilirler. Basın da bu mücadelenin sürdürüldüğü alanlardan birisidir ve orada da ilkeler söz konusudur.

İlkelerin içeriği, onları tespit edenlerin iradesine ve arzularına, subjektif niyetlerine bağlı değildir. Ilke, nesnelliği, gerçeği yansıtmak zorundadır: Ilke, pratik hareketin ifadesi olmak zorundadır. “Pratik hareketin teorik ifadesi (olarak ilkenin), şu veya bu şekilde dogmatik, ütöpik, doktriner olup olmadığı, gerçek hareketin az veya çok gelişmiş bir aşamasına ait olup olmadığı tam takip edilebilir” (C.4, syf. 357).

Demek oluyor ki, marksist leninist komünistlerin tespit ettikleri ilkeler, “gerçek hareketi”, “pratik hareketi”, toplumumuzun, sınıfların, mücadelenin nesnel durumunu yansıtmak, ifade etmek zorundadırlar.

İnsan, toplumsal gelişmenin yasalarını kavradıktan sonra faaliyetinde özgürdür, ona yön veren, yaşamını ve faaliyetini yönlendiren bu yasalardır. O, yapılması gerekeni yapmak için hiçbir engel tanımaz, zulüm ve ölüm pahasına da olsa. İnsanlar, somutta da teorisyenler ve ideologlar, toplumsal yaşamın, “pratik hareket”in içeriğini ve nesnel karakterini ne kadar derin ve kapsamlı kavrarlarsa ilkelerin formülasyonunda da o denli özgür olurlar. Burada söz konusu olan, partinin, basının faaliyeti için ilkelerin etkisi ile bilginin gerçekliği arasında tam bir bağ vardır:

İlkeler ne denli bilimsel olurlarsa, ne denli nesnel gerçekliği yansıtırlarsa partinin faaliyetine o denli güvenilir kılavuz olurlar.

Marks ve Engels “Komünist Manifesto”da konuya ilişkin olarak şöyle derler:

“Komünistlerin teorik anlayışları asla, şu veya bu dünya iyileştiricisi tarafından uydurulan veya keşfedilen ilkelere, düşüncelere dayanmazlar. Onlar, sadece, var olan sınıf mücadelesinin, gözlerimiz önünde cereyan eden tarihsel hareketin gerçek ilişkilerinin genel ifadesidirler” (C.4, syf.474/475).

Nesnel gerçekliği ifade eden düşünceler olarak ilkeler, partinin pratik faaliyetinin felsefi-yöntemsel temelinin ifadesi olarak ilkeler, partinin ve basınının bütün faaliyetinin karakter ve yönünü birçok bakımdan belirler. Komünist partinin genel ilkeleri, parti faaliyetini çeşitli açılardan belirlemek ve yönlendirmek için somutlaştırılmak zorundadır. Devrimci basın/ gazeteciliğin ilkeleri de partinin genel ilkelerinin somutlaştırılmasının ifadesidir.

4.2- Tarafılık

Devrimci gazeteciliğin en önemli ilkesi tarafılıktır. Tarafılığın ifade etmeyen bir devrimci/ proleter/ sosyalist gazetecilik düşünülemez. Tarafılı; sosyalist taraflı oluştan ne anlaşılmalıdır? Komünist partinin görüşlerinin bilinçli ifadesinin parti basını tarafından kavranması ve topluma yansıtılması. Partinin basını, partinin programının gerçekleştirilmesinde, teorik- siyasi çizgisinin uygulanmasında, işçi sınıfının sınıfsal amacına ulaşmasında görevini yaptığı oranda partinin basını olmayı hak eder. Komünist parti, her koşul altında proletaryanın sınıfsal hedef ve amaçlarının gerçekleşmesi için, sosyalizm/ komünizm için mücadele eder. Sosyalist basın da bu mücadelenin önemli bir aracıdır.

Sosyalist tarafılık, sınıf mücadelesinin dayattığı bütün sorunlara, her bir olaya ve gelişmeye sınıfsal yaklaşım anlamına gelir. Sosyalist görüş açısıyla bakma ve değerlendirme anlamına gelir. Sosyalist tarafılık, ilkeseliktir, ilkesizliğin; siyasi renksizliğin/kemiksizliğin ve kişilliksizliğin reddidir. Bu, basın için de geçerlidir. Sosyalist basın, ancak ve ancak proletaryanın ve emekçi yığınların sesi olabilir.

Sosyalist taraflılık, ilke sağlamlığı, ilkesel tutarlılık ve tavizsizlik demektir. Partinin düşüncelerini kavramayan basın, taraflı olmada yalpalan, ilkesizliğe düşer, uzlaşır ve tavizkar olur. Öyle ki, gücü ve inancı başka yerde arar, sürüklenir ve nihayetinde kuyrukçu olur. Böyle bir basın oportünizme, revizyonizme, burjuva ve küçük burjuva milliyetçiliğe, bir bütün olarak antimarksist düşüncelere karşı mücadelede yetersiz kalır.

4.2.2- Düşünce İçeriği

Sosyalist basının ikinci önemli bir ilkesi de marksist düşünce içeriğine sahip olmasıdır. Şu veya bu konuda değil, bütün konularda, daha doğrusu sosyalist basın bütün faaliyetinde marksist teori ve düşünce tarafından yönlendirilmelidir. Proleter dünya görüşü, sosyalist basına damgasını vurmalıdır. Sosyalist basının, proleter dünya görüşünü ne derece özümseyerek, onun tarafından yönlendirildiği, onun ne denli bilimsel olduğunu da gösterir. Sosyalist basın bilimsel olmalıdır ve onun bilimselliği de düşünce içeriğine bağlıdır. Marksist teorinin, sınıf mücadelesinin özümsemesi/ kavranması, komünist hareketin gelişmesinin “olmazsa olmaz” koşuludur.

Sosyalist taraflılık ve düşünce içeriği arasında kopmaz bir karşılıklı koşullanma ve ilişki vardır. Bu, diyalektik bir ilişkidir. Parti, taraflılık, düşünce içerik kavramlarına işaret eder. Engels, A. Bebel'e yazdığı 14 Kasım 1879 tarihli mektubunda şöyle der:

“Alman Partisi, başından beri, bizim teorik tespitlerimize dayanarak gelişti. Ama tam da bu nedenle, Alman partisinin pratik duruşunun, yani parti yönetiminin, kamuoyuna açıklamalarının genel teori ile de ahenk içinde kalması (aç SP) bizi ilgilendirir” (C.34, syf.421).

Burada Engels, biz derken kendini ve Marks'ı, Alman Partisi derken proleter partiyi, teorik tespitlerimiz derken marksist teoriyi kastediyor ve bunların, taraflılığın ve içeriğin kopmaz diyalektik birliğini, teori ve “pratik duruş”un uyumunu, karşılıklı etkilenmesini ve birbirlerini koşullamalarını gösteriyor.

Sosyalist basında marksist düşünce içeriği, onun nesnellüğünün ve gerçeğe sadık kalmasının ifadesidir. Nesnellik ve gerçeğe sadık kalmak,

abartıyı, ‘ben böyle istiyorum o halde gelişme böyledir’ anlayışını, gönülde ve kafadan geçeni, yani subjektivizmi reddeder. Nesnellik, olayları ve gelişmeleri “yaşasın-kahrolsun” edebiyatıyla açıklamayı dışlar. Toplumsal gelişmenin, işçi sınıfı ve emekçilerin sosyal durumunun izahında/ açıklanmasında nesnel olamayan, gerçeği olduğu gibi veremeyen bir basın, sosyalist basın ilkelerine uymuyor demektir. Sosyalist basının görevi, aynı zamanda, proletarya ve emekçi yığınları nesnel durum ve gerçeklik üzerine bilgilendirmektir. Bu anlamda sosyalist basın ne denli nesnellığe ve gerçekliğe sadık kalıyorsa, o derece bilimseldir.

Sosyalist basın, olguları itina ile olduğu gibi yansıtmak zorundadır. Devrimci gazetecilikte yaşamın gerçekliği, olguların itina ile yansıtılması gerçekliğidir. Gerisi, kelimenin tam anlamıyla çarpıtmadır, yalandır, kamuoyu önünde küçük düşmedir. İkna gücünün olmamasıdır. “İleri”nin bu durumuna tepki duyan Engels, A. Bebel'e yazdığı 6 Temmuz 1892 tarihli mektubunda “Onlar (İleri'nin çalışanları-SP) kendilerini ve bizi bütün dünyanın gözü önünde mutlaka gülünç yapmak zorundalar mı?” der.

Marks, Engels, Lenin ve Stalin bilimsel ve gazetecilik çalışmalarında nesnellikten ve gerçeği yansıtmaktan, materyalleri itina ile incelemekten bir milim sapmamışlardır. Örnek olsun diye P. Lafargue'nin Marks hakkındaki düşüncesini aktaralım:

“Marks, sürekli, oldukça itinalı çalışırdı. En iyi otoritelere dayanmayan sayı veya olguyu yansıtmazdı. İkinci elden haberlerle yetinmezdi; ne kadar yorucu olursa olsun, sürekli bizzat kaynağa giderdi. Tali bir olgu için Britanya Müzesi'ne koşar, oradaki kitaplardan konu üzerine tam kanaat sahibi olurdu...Onun edebi vicdanı bilimsel vicdanı gibi titizdi. Emin olmadığı bir olguya asla dayanmazdı. Öyle ki, tam olarak araştırmadığı bir şey üzerine konuşmazdı bile” (syf.333/334).

4.2.3- Sınıfa, halka bağlılık

Sosyalist basının önemli bir ilkesi de hitap ettiği yığınlara; işçi sınıfına ve bir bütün olarak halka bağlılığıdır. Feodalizme karşı mücadelesinde devrimci burjuvazi, öncelikle bir sınıf olarak

değil, bütün toplumun temsilcisi olarak hareket etmiştir. Marks ve Engels, “Alman İdeolojisi”nde bunu şöyle açıklarlar:

“Her yeni sınıf, yani kendinden önce hakim olan sınıfın yerini alan sınıf, amacına ulaşmak için de olsa, kendi çıkarını toplumun bütün üyelerinin ortak çıkarı olarak sunma, yani ideal ifade edilirse; düşüncesine genellik biçimi verme gereğini duyar... Devrimci sınıf daha başından, bir sınıfın karşısında olduğu için sınıf olarak değil, bilakis bütün toplumun temsilcisi olarak hareket eder. Yegane hakim sınıfın karşısında toplumun bütün kitleleri olarak görünür, o bunu yapabilir. Çünkü başlangıçta gerçekten, daha ziyade, onun çıkarı diğer bütün hakim olmayan sınıfların ortak çıkarlarıyla bağlam içindedir, çünkü onun çıkarı o zamana kadarki ilişkilerin baskısıyla özel bir sınıfın özel çıkarı olarak henüz gelişmemiştir” (C.3, syf.47/48).

Dün burjuvazinin oynadığı bu rolü, feodalizme karşı bütün sınıf ve tabakaların temsilcisi olma rolünü, bugün proletarya, burjuvaziye karşı bütün emekçi yığınların öncüsü ve temsilcisi olarak üstlenmiştir. Her iki durumda da hakim sınıf karşısında diğer halk kesimlerinin çıkarlarıyla belli bir ortaklık ve onları da temsil etme durumu söz konusudur. Ama burjuvazi ve proletaryanın “bütün toplum”a bağlılıkları arasında nitel fark vardır. Burjuvazi, nihayetinde bunu, kendi sınıfsal iktidarını kurmak için yaparken, yani feodalizme karşı burjuva düzen için yaparken, proletarya, sömürü düzenini, her türden özel mülkiyeti ve bütün sömürü ilişkilerini ortadan kaldırmak için yapar.

Marks’ın dediği gibi devrimci basın, “halkın içindedir, onun bütün umutlarını ve korkularını, onun sevgisini ve kinini, onun sevincini ve üzüntüsünü samimi olarak hisseder” (Aç-SP) (C.1, syf.153). Bu, işçi sınıfı ve halkla bütünleşmedir. Onun organik bir parçası olabilmeyebilir. Sınıf kını ve bilinci ile işini yapmaz. Proletaryanın komünizm davası militanı olabilmeyebilir.

Marks, Engels, Lenin ve Stalin, sosyalist basının halka bağlılığını, sadece proletarya ve emekçi yığınların çıkarlarını savunmasında görmüyorlar. Onlar, sosyalist basının yığınlara olan bağlılığını, hitap edilen kitlenin sosyalist basında

çalışmasında da görüyorlar. Her proleter, her işçi, her emekçi sosyalist basında çalışabilme olanağına sahip olmalıdır. Her okur, her proleter, her işçi vs. sosyalist basında yazmalıdır. Sosyalist basın, sayfalarını işçi sınıfına ve emekçi yığınlara, onların sorunlarına, mektuplarına ve taleplerine açmalıdır.

İşçileri, sosyalist basın faaliyetine çekmek, onların yazın faaliyetine katılmalarını sağlamak, işçi muhabirlerinden oluşan ve ülkenin her tarafına yayılmış bir ağ kurmak, işçi mektuplarından nefes alamayacak duruma gelmek, sosyalist basını güçlü ve etkili kılar. Bu durum onun kitle bağlarının ne denli derinleşmiş ve kapsamlaşmış olduğunu da gösterir.

Yığınlarla bağ, salt bir örgütsel/ örgütlenme sorunu olarak görülemez. Bu bağın, devasa bir ideolojik anlamı vardır. Kitle ile bağ, partibasın- yığın arasında, yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya bilgi akışı, denetim, kontrol ve hataları zamanında görme ve düzeltme demektir. Engels, “Alman hareketi, önderliğin bütün hatalarını, sürekli, kitleler vasıtasıyla düzeltme özelliğine sahip” derken tam da bunu kastediyordu.

Aşağıdan sınıfların, işçi ve emekçilerin denetimine, eleştiri ve uyarılarına açık olmak, çalışmalara onların yaratıcılığı, üreticiliği ve hareketinin katılımı da devrimcidir; basının bunu gözeterek kendisini hatalardan arındırması ve yeniden örgütlemesi de devrimcidir.

İRAN'DAKİ KÖKTENDİNCİLİĞİN DOĞUŞU, YÜKSELİŞİ ve İNİŞİ

1979 yılındaki islami devrimle iktidara yerleşen köktendincilik, son yirmi iki yıllık süreç içinde Ortadoğu başta olmak üzere, Kuzey Afrika ve Orta Asya bölgelerinde cereyan eden siyasal olaylarda etkiye bulunmasına rağmen Haziran 1997 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ılımlı pozlar vermeye çalışan "Hatemi"nin kazanmasıyla birlikte hızı kesilmiş, Temmuz 1999'daki radikal öğrenci eylemleriyle inişe geçmiş ve 18 Şubat'ta yapılan parlamento seçimlerinde uğradığı kesin yenilgiyle yakında tarihe karışacağına güçlü işaretlerini vermiştir. Köktendincilik, salt İran'a ve islama özgü olmadığından, bu ülkede meydana gelen oluşumların bölge ülkelerini, özellikle Türkiye'yi yakından etkilediğinden, köktendinciliğe ve İran örneğine daha yakından bakıp tanımamız gerekmektedir.

Son İki yüzyıldaki İslami Hareketler

Son iki yüzyıllık süreç içerisinde islamin resmi din olduğu ülkelerde ortaya çıkan dini hareketleri üç büyük kategoride sınıflandırabiliriz. Bunlar tarihi sırasına göre;

1- Revivalist (yeniden canlandırma*) hareketler,

2- Reformcu hareketler,

3- Köktendinci (Fundamentalist) hareketler.

1-İslami yeniden canlandırmaya çalışan hareketler: Ticaret ve pazarın küreselleşme sürecinde olduğu dönemde ortaya çıkan bu hareketlerin genel özellikleri, feodal ilişkileri ya da yerel ticareti korumaktı. Yani, genelde bu hareketler dini ve etnik bağlara dayanan, yeni oluşumlara, yine yabancı kökenli karşı ayaklanmalar hüviyetindeydi. O dönemde, geri kalmış ülkelerde sömürgeciliğe karşı örgütlenmenin sadece etnik, ulusal ve dinsel yollardan gerçekleşme olanağı olduğundan, hem de daha fazla kitleselleşebileceğinden bu hareketler çoğu zaman dini bir kimliğe bürünüyordu. Daha doğrusu Amerika kıtasının bulunması, denizcilikte yeni yolların ortaya çıkması ve sanayi alanında büyük devrimlerin gerçekleşmesi ve batıda gerçekleşen burjuva devrimleriyle birlikte Avrupalı tüccarlarla müslüman olan tüccarlar arasındaki dengeler Avrupalı tüccarların lehine değiştiğinden, altın, baharat, kahve, köle, kumaş, çay ve şeker gibi bazıları geleneksel ve bazıları da yeni olan ticari dallarda müslüman tüccarların yenilmesi, islamin yeniden doğuş hareketlerine yol açtı. Fakat, bu hareketlerin doğal toplumsal dayanakları, ticaretin yaygın

olduğu ve az çok modernleşmiş büyük sayılabilecek yerleşim bölgeleri olamadığından, dini bağların güçlü olduğu ve tüccarlarla yakın ilişkileri bulunan, kabileler arasında ve kırsal alanlarda yaşayan kesimlerdi. Bu hareketlerin en önemlilerinden biri, 1820'de "Doğu Hindistan Firması" himayesi altında olan İngiliz tüccarlar ve Hindu feodallerine karşı, müslüman çiftçi ve riayalar** arasında ortaya çıkan ve uzun süre yabancı kökenli feodal bey ve tüccarların korkulu rüyasına dönüşen "Bangal Farayizi Hareketi"ydi. Fakat bu tür hareketlerin başında 18. yüzyılın ilk yarısında Vahabi mezhebinin kurucusu Muhammed İbni Abdullah'ın savunduğu görüşler doğrultusunda ortaya çıkan ve yarımadanın en önemli bölgesi sayılan Nevd bölgesinde yaşayan kabilelerin katılımıyla güç kazanan "Vahabi" hareketi gelmektedir. Muhammed İbni Suud önderliğinde Arap yarımadasının büyük bir bölümünü ele geçiren bu hareketin temel nedeni, Kızıldeniz ve Hint Denizi ticaretinin tamamen İngilizlerin eline geçmesiydi. 1840'lı yıllarda Batı Libya'da ortaya çıkan ve değişik kabileleri kendi çatısı altında birleştirerek Kuzey Afrika ticari yollarını kendi kontrolü altına almaya yönelen "Sunusi" hareketi de, islami eski şekliyle yeniden canlandırmaya çalışan hareketlerin arasında yerini almıştır. 1880'li yıllarda Sudan'da B. Britanya'ya karşı kabileleri birleştiren ve önderliğini yapan Mehdi'nin adıyla özdeşleşen "Mehdi" hareketi. 19. yüzyılın başlarında Seyyid Ahmat Şahit önderliğinde, Moğol kökenli Hindistan İmparatorluğu'nun çökmesi ve İngiliz destekli Hindu ve Sih feodal ve tüccarların kültürel ve ekonomik baskılarına karşı ortaya çıkan hareket. Aynı dönemde İngiliz ve Hollandalı tüccarlarla yakın ilişkisi bulunan Nijerya'lı Huasa hükümlerine karşı "Fulani" çoban aşiretler ve müslüman tüccarların bir araya gelmesiyle "Şeyh Osman Dâñ Fudiyo" önderliğinde Kuzey Nijerya'da ortaya çıkan hareket. Yine aynı yıllarda İngiliz ve Hollanda tüccarlarıyla işbirliği yapan hükümlerine karşı Sumatra'da cereyan eden "Padri" hareketi. 19. yüzyılın ortalarında, Batı pazarlarına köle ve av kökenli ürünler sağlayan yerel işbirlikçi tüccarlar ve valilere karşı "Hacı Ömer Tal" önderliğinde Senegal, Mali ve Gine'de ortaya çıkan hareket ve son olarak 20. yüzyılın

ilk çeyreğinde Muhammed İbni Abdullah Hasan önderliğinde Sumalya'da İngiltere, Fransa ve İtalya'ya karşı cereyan eden hareketleri sayabiliriz.

Tüm bu hareketlerin ortak yanı, klasik islami ilişki ve uygulamaların canlandırılmasıydı. Ticaret ve pazarın küreselleşmesine (ya da uluslararasılaşması) karşı eskinin direnişi mahiyetinde olan bu hareketler, sömürü, köle edinme ve feodal ilişkilere karşı değil de, sadece yabancı istilası yerine, aynı yöntemleri kullanan yerli/müslüman tüccar ve feodalların çıkarlarını savunuyorlardı. Bu hareketlerin varlık nedenleri ve ana talepleri, klasik islami uygulamalar ve ilişkilerin canlandırılması olduğundan, içtihad, Hicret (Dar ül-Küfr'dan, yani küfür bölgesinden, Dar ül-İslama) cihat ve dini önderliği (değişik mezheplere göre İmam, Mücehhid ve Mehdi denilen şahsiyetleri) öne çıkarıyorlardı. Bu hareketlerin ana görüş açıları İslam dünyasına yönelik olduğundan, yine en geri kalmış topluluklar arasında ortaya çıktığından, diğer kültürleri ya tanımıyor ya da tamamen küfür ve İslam karşıtı olduğunu savunuyorlardı. 20. yüzyılda eski sömürgecilığe karşı ortaya çıkan ve daha büyük kitlelere hitap etmek için milliyetçilik temelinde gelişen hareketlerin güçlenmesiyle, büyük ölçüde kan kaybeden revivalist islami hareketler, geri kalmış bölgelerde kapitalizmin gelişme sürecine girmesiyle birlikte tarihe karıştılar.

2- Reformcu hareketler: Aşağı yukarı 19. yüzyılın ortalarında ortaya çıkan ve 20. yüzyılın ortalarına dek devam eden bu hareketler, İslamı ve modernizmi birleştirmeye, daha doğrusu İslamı modernleşmekte olan dünyaya uyumlu bir hale getirmeye çalışıyorlardı. Revivalist hareketlerin tersine, bu hareketlerin tabanı şehirlerde yaşayan kesimlere dayanıyordu. Bazı yöneticiler, devlet memurları, az sayıda din adamları, öğrenciler ve hatta tüccar kesimlerinden de bu akıma destek veriyorlardı. Bu hareketlerin en göze çarpan özellikleri, İslami toplumların ilerleyen dünyanın çok gerisinde kaldığını anlamış olmaları, dolayısıyla modern Batı kültürünü yerleştirmek ve cazip bir hale getirmek için, İslam dininin ana hükümlerini yeniden tefsir (açıklama) edilmesini savunuyorlardı. İlk reformist kuşağından Cemaladdin Asedabadi (Afgan), Mısırlı Şeyh Muham-

med Abde, Nitli Seyyid Ahmet Han, Tunuslu Hayrettin, İranlı meşrutiyetçi mollalar Behabahnî ve Tababayî ve Osmanlı döneminde Mustafa Reşid Paşa ve Mithat Paşa'yı sıralayabiliriz. Fakat unutmamalıyız ki, bu islami reformistler genelde muhafazakar akımlar olduğundan, çoğu zaman seçim yoluyla yönetimin iktidara gelmesini değil de, mevcut yönetimin daha yumuşak hale getirilmesini savunuyorlardı. Reformist hareketlerin diğer özelliği, Batı kültüründe kendi görüşlerine uygun faktörleri benimsemeleri, dolayısıyla sosyalizme ve hatta liberalizme karşı cephe almalarıdır. Buna bir örnek olarak, reformist akımlardan sayılan Mısırlı İhvan ul-Müslüm'in hareketidir ki, Hasan ül-Banna önderliği döneminde örgütlenme modeli için Alman Nasyonal Sosyalist (Nazi) Partisi'nin örgütlenme modelini benimsemesi, hatta Nazilerin "siyah gömlek" ve "kahve renkli gömlek" gruplarını taklit ederek, "ketayip" ve "cavala" denilen grupları örgütlemeydi. Yine başka bir örnek vermek gerekirse, tanınmış Fransız ırkçı filozof A. Caarrel'i gösterebiliriz. Ki, onun kaleme aldığı "İnsan, Tanımlanmamış Yaratık" ve "Yaşam Ayini" adlı kitapları, günümüzde bile kendilerini islami-reformist diye tanıtan herkesin başucunda bulunmaktadır.

Bu akımın doğuş nedeni, kapitalist ilişkilerin yavaş yavaş geri ülkelere sıçramasıyla başlaması, dolayısıyla var olan yerel kültürel, ekonomik, sosyal ve siyasal ilişkiler ve beraberinde getirdiği kapitalist ve Batı kültürü arasında bir uyumluluk sağlamak, aynı zamanda körüklenmekte olan Batı karşıtı milliyetçi hareketlere karşı eski ve yeninin sentezini savunan güçlü bir hareket oluşturmaktır. Eski sömürgeciliğin en doruk noktasına ulaştığı dönemde ortaya çıkan bu hareketler, ulusal kurtuluşçu hareketlerin başarıya ulaşmasından sonra, yani yerel kapitalist ilişkilerin gelişme sürecine girmesiyle birlikte varlık nedeni de ortadan kalkarak tarihe karışmak zorundaydı.

3- Köktendinci İslami hareketler: Bu tür islami hareketlerin ana talepleri, islami totaliter devletleri kurmaktır. Bunların tümü islamın ana hükümlerine dönülmesini ve şeriat kurallarının uygulanması gereğini savunmaktadırlar. Fakat, bu hareketler, revivalist hareketlerin tersine sosyo-ekonomik yapının eski haline dönüşümünü

savunmuyor ve kapitalist toplumlarda şeriatın uygulanmasından yana tavır alıyor. Yine reformist hareketlerin tersine islami modernleşirmeyi değil de, modern toplumu islamileştirmeyi istiyorlar. Dolayısıyla Batı kültürünün üstünlüğüne karşı aciz duruma düştüğü konularda rahatlıkla "asil islam" diye adlandırdıkları hükümlerini öylesine tefsir ediyorlar ki, sonuçta modern dünyanın ürünü sayılan kanunların köklerini ta Muhammed dönemine kadar uzatıyor ve hatta Kur'an'ın hükümlerine bile bağlayabiliyorlar. Köktendinci ve reformist hareketlerin diğer farklarını şöyle sıralayabiliriz;

a) Reformistlerin kitlesel tabanı en modern kesimler sayılan, öğrenci, devlet memuru, bilim adamları, bazı devlet adamları ve ender olarak da dini yöneticiler, yani şehirlerde yaşayan modern düşünceleri savunan kesimler. Karşısına aldığı kesimlerde köylüler, aşiretler, feodaller ve tüccar kesimle yakın ilişkileri bulunan ve çoğunluktaki din adamları, yine şehirlerde yaşayan ekonomik ve kültürel açıdan yoksul sayılan kesimlerdi. Buna karşın, köktendinci hareketlerin kitlesel tabanı, köylüler, aşiretler ve şehirlerde yaşayan yoksul kesimler ve özellikle köyden şehirlere göç etmek zorunda kalan ve şehirlerin kenar ve yoksul semtlerinde, yaygın deyimle varoşlarda yaşayanlardır.

b) Reformist akımlar, islam devleti kurmak değil de islami kuralları uygulayan tanrı-kral veya halifelik sistemindeki mevcut devletin mümkün olduğu kadar modern dünyaya uygun bir halde yeniden yapılanmasını savunuyorlar. Buna karşın köktendinciler islamın iktidara gelmesini savunuyorlar.

c) Reformistler, burjuva demokratik mekanizmaların uygulanmasına pek yakınlık göstermiyor, yakınlık göstermek zorunda kaldığında da bu mekanizmaların sınırlı bir güce sahip olmasından yana. Fakat, köktendinciler kendilerini meşru kılmak, halk tarafından seçildiklerini göstermek için belirli uygulamalara tabi tutulan burjuva demokrasisi mekanizmalarından, özellikle de seçimlerden yana tavır takınıyorlar.* Başka bir anlatımla, son iki asırda klasik sosyo-ekonomik yapının yavaş yavaş çöküş sürecine girmesiyle birlikte, Batı kültürü ve uygulamaları zorunlu olarak bu değişimlerle birlikte, islami toplumla-

rın en derin köşelerini bile bir anlamda fethetmişler, dolayısıyla yaklaşık olarak tüm yeni hareketlerde modern dünyanın etkilerini görmek mümkündür. Yukarıda sıraladığımız özellikleri göz önüne aldığımızda Türkiye örneğinde Hizbullah, IBDA-C ve tüm korkak yaklaşımlarına rağmen Refah Partisi ve selefi olan Fazilet Partisi'nin de köktendinci akıma mensupturlar. Zaten köktendinci terimi, bu tür akımları açıklamak için tamı tamına öze dönüş anlamı vereceğinden, yanlış bir terimdir. Fundamentalizm, yani köktendincilik teriminin kökenleri 20. yüzyılın başlarında ABD'de Protestan bir çevrenin kökler (The Fundamentals) adını verdikleri kitapçıları dağıtmasına dayanıyor. Bu çevrenin talepleri arasında Hristiyanlığın okullarda daha fazla öğretilmesinden, boşanmanın zorlaştırılması ve doğum kontrolünün yasaklanması gibi konuları barındırdığından, dağıttıkları kitapçıklardan dolayı Fundamentalist olarak anılmaya başlandı. Günümüzde de biçimsel farklılıklarına rağmen din ve siyasetin iç içe geçme gereğini savunan akımlara denilmektedir.

Günümüzde, Değişik Dinlerdeki Köktendincilik

Dinin siyasi alanlarda canlanması ve dini-siyasi akımların gelişmesi 20. yüzyılın son çeyreğinde aşağı yukarı tüm dinlerde görünmektedir. Günümüzde İslamın yaygın olduğu ülkeler dışında Latin Amerika, ABD ve Hindistan başta olmak üzere hemen hemen tüm dünyada böylesi hareketlere rastlamamız mümkündür. Şikago Üniversitesi'ne bağlı yayın kurumunun 1991-1995 yılları arasında "Fundamentalisms observed, Fundamentalisms and society, Fundamentalisms and the state, Fundamentalisms comprehended and Accounting for Fundamentalisms" başlıkları altında yayınlanan beş ciltlik kitaplarda bu gerçek detaylı bir şekilde ele alınmış, hatta bu kitapların araştırmacı-yazarların görüşüne göre; yakın zamanda Latin Amerika'da Hristiyan köktendincilik çok güçlü bir siyasi akıma dönüşecektir. Son yıllarda köktendinciliğin bu kadar gelişme göstermesini anlamak için, bu oluşumların temellerini hazırlayan etkenleri yakından ele almamız gerekiyor. Zira tüm propagandalara rağmen Fundamentalizmin ne özel bir dinle ne de özel bazı

alan ve bölgelerle sınırlıdır. Bunu açıklamak için şu noktalara dikkat çekmemiz gerekiyor.

Revizyonist blokta gerçekleşen geriye dönüş hareketinin ardından oluşan, fakat kısa süren suskunluk döneminin ardından art arda patlak veren radikal hareketlerin popülaritesini azaltmak ve radikal hareketlerin, özellikle de sosyalist hareketlerin karşısına yeni bir hareket çıkarmak için tüm dünyada dini kurumları canlandırmak, beslemek sermaye düzeninin birinci hedefine dönüştü.

Küreselleşme yolunda hızlı oluşumların gerçekleşmesiyle birlikte, evrensel ve bölgesel alanlarda sınıfsal, ulusal ve cinsel eşitsizlikler körüklendi, gelirler arasındaki uçurum derinleşti ve büyük göçler başladı. Artan hoşnutsuzluk ve düzen karşıtlığı, temelleri, kapitalist sistem tarafından atılan dini akımlara kanalize edilmeye çalışıldı. Eski sosyalist ülkelerde tamamen ve emperyalist-kapitalist ülkelerde kısmen sosyal hakların kaldırılması ve dünya ekonomik krizinin büyümesiyle geri ülkelerde ortaya çıkan ekonomik sorunlarla birlikte büyümekte olan toplumsal muhalefetin radikalleşmesini önlemek için, gerici akımlara, yani nasyonalist, faşist, ırkçı ve özellikle dinci akımlara verilen maddi ve manevi destekler artırıldı.

Yöresel, bölgesel ve küresel göçlerin hızlanması, bir taraftan var olan işgücü ihtiyacını karşılarken, diğer taraftan bilinçli bir şekilde kısırtılarak değişik kesimler ve kültürler arasındaki sürtüşmeleri artırmış, milliyetçilik, ırkçılık ve fundamentalizmin zemini hazırlanmıştır.

Ev işi toplumsallaştırılmadan ve kadın-erkek arasında gerçek eşitliğin sağlanmasına yönelik diğer adımlar atılmadan her gün büyümekte olan kadın işgücünden yararlanmak, yaşam, evlilik ve aile modellerinde büyük fakat dengesiz değişimleri ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla, dinlerle iç içe olan ataerkil kültürün yeniden canlandırılmasının yolu açılmıştır.

Doğu blokunun çökmesi dolayısıyla gerileme gösteren sosyalist hareketin yerini geri kalmış ülkelerde sınırsız olanaklara sahip olan dini akımlar doldurmaya çalışmıştır. Unutulmaması gerekiyor ki, toplumun ve eğitimin gelişmesiyle birlikte artan potansiyel muhalefeti örgütlemeye

çalışan dini örgütler, sistem tarafından desteklenerek örgütlenmelerine rağmen, bazen kontrol edilemeyecek boyutlara ulaşarak, varlık nedenlerinden uzaklaşarak, iktidar olmayı hedefleyebiliyorlar.

Günümüzdeki köktendinciliği iki kategoriye sınıflandırabiliriz. Birincisi; iki veya çok dinli toplumlardaki köktendinciliktir. Bu toplumlarda insanlar din (ya da mezhep) ve milliyet (ya da ırk) açısından değişik bölümlere ayrılıyor. Radikal hareketleri önlemek için kışkırtılan ırk, milliyet veya dini çelişkiler sonuçta köktendinciliğin değirmenine su taşıyarak, onun büyümesine hizmet ediyor. Örneğin Budizmin* ayinleri genellikle barışçı olmasına rağmen, Hindu ve Tamiller arasında körüklenen köktendinciliğe karşılık sertleşerek ilk köktendinci Budizmi yaratmıştır. Lübnan ve Filistin'de dış destekli islami köktendinciliğin temeli İsrail'deki Yahudi köktendinciliktir. Yine, Hindu ayininde geçmişte örgütsüz, lidersiz ve dağınık akımlardan oluşmasına rağmen, müslümanların örgütlenmesine karşın gitgide örgütlü ve uzlaşmaz bir din hüviyetine bürünmüştür. Bu tür dini hareketler, genelde tarihi rekabet ve düşmanlıklara dayandıklarından, kendi içlerinde daha az katı yöntemler uygulamaktalar ve genel amaçları, rakip saydıkları dini topluluklara üstünlük sağlamaktır.

İkinci kategoride yer alan köktendinci hareketler, dışa karşı değil de içe karşı, yani aynı din den olanları hedef almaktadır. Bu tür köktendinciler en sert tutumlarla kendilerini ifade ediyorlar. Toplumun büyük bölümünün aynı din ve mezhepten olduğu ülkelerde, kendilerini gösteriyorlar. İslam ülkelerindeki örnekler, Hindistan'daki Hindu köktendinciliği ve ABD ile Latin Amerika'da Hristiyan köktendinciliği bu kategoride yer almaktadır. Dünyanın en gelişmiş kapitalist ülkesi sayılan ABD'de, son yıllarda Cumhuriyetçi Parti'nin Hristiyan köktendinciliği tarafından rehin alınması bu olayın bariz göstergesidir. ABD'deki köktendinciliğin ulaştığı boyutlar, John Gray'ın kaleme aldığı "False dawn, the delusions of global capitalism" (Londra, 1998) adlı kitabında gösterdiği gibi, gerçekten vahimdir. Kitabın anlattığına göre 1991 yılında yapılan bir araştırma sonucu, ABD'lilerin % 68 gibi büyük bir bölümünün bir kiliseyle yakın ilişkileri var. %

42'lik bir bölüm haftalık kilise törenlerine katılmaktadır ve % 70'lik bir bölümü de şeytana inanmaktadır. Aynı kitabın anlattığına göre Temmuz 1997'de "Hristiyan Koalisyonu" denilen hareketin baskısıyla Anayasa'ya eklenmek için yaratılmış hikayesi ve ibadet törenlerinin okullarda öğretilmesinin zorunlu hale gelmesi için bir yasa tasarısı hazırlanmıştı.

Kısacası, köktendincilik, belirli din veya bölgelere özgü değildir. Özellikle, 20. yüzyılın son çeyreğinde, tüm dünyada ulusal ve uluslararası sermaye çevrelerinin sınırsız desteğiyle, sosyalist ve devrimci hareketlere karşı toplumsal eğilimi zayıflatmak ve gerektiğinde onlara karşı kullanmak için ortaya çıkmıştır.

İran'daki Köktendinciliğin Doğuşu, Yükselişi ve İnişi

1979 Şubat devrimiyle iktidara gelen köktendinci İran İslam Cumhuriyeti'nin genel olarak iktidara geliş süreci değil de, iktidara yerleştikten sonra uygulamaya koyduğu politikalar göz önüne alındığında, hem tanımlanması zorlaşmış ve hem de bu ülkede meydana gelen olaylar genellikle yanlış anlaşılmıştır. Örneğin 18 Şubat'ta yapılan parlamento seçimlerinin, Türk medyası ve televizyonları dahil, Avrupa ve ABD medyası ve haber ajansları başta olmak üzere tüm dünyada reformist cumhurbaşkanının büyük zaferi olarak tanımlandı. Halbuki, bu seçimde İran halkı Hattemi dahil islami rejimin bütününe karşı oy kullanmıştır. Öyleyse, İran'daki köktendinciliğin doğuşu, yükselişi ve son yıllarda hızlanmakta olan iniş süreçlerini yakından ele almamız gerekiyor.

İran, çok çeşitli uluslar ve din/ mezhepler mozaiğine sahiptir. Bunlar, % 85'lik Şii kesimin yanı sıra % 14'lük Sünni, % 1'i Hristiyan, Yahudi, Bahayi ve Sabii topluluklarından oluşmaktadır. Böylesine bir dinsel ve mezhepsel farklılıkların oluşturduğu İran'da, hem eski ve hem de yeni rejimin tüm çaba ve kışkırtmalarına karşın, etnik ve dini-mezhebi çatışmaların hemen hemen hiç olmadığı bir ülkedir. Orta Asya ve Avrupa'nın kesiştiği bölgede yaşayan İranlılar, tarihleri boyunca defalarca Hunlar'ın, Yunanlıların, Romalıları'n, Araplar'ın, Moğollar'ın, Selçuklular'ın, Tatarlar'ın, Özbekler'in, Osmanlılar'ın ve Afganlar'ın büyük askeri işgal hareketlerine

maruz kalmış, birlikte direnerek birlikte savaşmış ve dolayısıyla aralarındaki sürtüşme ve rekabetten çok birlikte yaşama öne geçmiştir. 20 milyon Azeri, 8 milyon Kürt, 4 milyon Arap ve toplam sayıları milyonları bulan Gil, Mazani, Beluç, Lor, Türkmen ve Gaşgayiler ve Farslar arasındaki dostluk ve kardeşlik hep sömürücü sınıfların korkulu rüyası olmuştur. İslam Cumhuriyeti kurulduktan sonra Kürdistan bölgesinde alevlenen toplumsal hareketin sahip olduğu iki önemli özellik, bu kardeşlik duygularının açığa çıkmasını sağlıyor. Birincisi, Kürt halkı ve devrimcilerinin bugüne kadar dar milliyetçi bakış açısının ürünü mutlak ayrı örgütlenmeyi dayatmaktan çok, ulusal özgürlüğü İran'daki ulus ve halkların ortak mücadelesinde görmeleridir. İkincisi Azeri, Fars, Arap ayrımı yapılmadan diğer halkların Kürt ulusal hareketine destek vermesi ve son 22 yıllık süreç içerisinde Kürt kökenli olmayan binlerce demokrat ve devrimcinin Kürt gerillalarının yanında mücadele vermesi ve bu hareket uğruna şehit düşmeleridir.

Körfez ve Hazar Denizi petrol yataklarının tam ortasında, yine Orta Asya ve Avrupa'nın keşiştiği bölgede bulunan ve çok zengin petrol, doğal gaz, uranyum, bakır ve magnezyum rezervlerine sahip olan İran'da yaşayan halkların dostluk ve kardeşlik hisleri dışında, bir önemli özelliği daha vardır. Ortadoğu'da en eski ve en güçlü demokratik ve sosyalist hareketleri meydana çıkaran, 1906 Meşrutiyet Devrimi, 1947-1948 Demokratik Azerbaycan Cumhuriyeti, Mahabad Kürt Cumhuriyeti, 1953 demokratik halk ayaklanması, 1968 öğrenci hareketi, aylarca süren 1979 petrol işçileri genel grevi, Şubat 1979 halk ayaklanması ve son olarak Temmuz 1999 öğrenci ayaklanmasına imzasını atan İran halkının, geçmiş yüzyıldaki tarihi, diğer bölge ülkelerinden farklı bir rotada seyretmiştir. 19. yüzyılda İran ve Rusya arasında meydana gelen savaşlar sonucu, İran kuzeyinde bulunan birçok bölgesini Rusya lehine kaybetmesinden sonra, diğer bölgelerle bağımlı ve ilişkilerini sürdürmüştür. Yüzbinlerce İranlı işçi Rusya'da çalıştıklarından sosyalist ideoloji ile yakından tanışmış, dolayısıyla İran'a döndüklerinde, bu ideolojinin yayılmasında büyük rol üstlenmişlerdir. 20. yüzyılın başlarında İran'da ilk komünist

partisi kurulmuştur. 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan sonra, kendilerini "53'lü" çevrenin devamcısı olarak sunan bir grup Tudeh Partisi'ni kurmuşlardır. 1938 yılında hapishanede ölen Dr. Tağı Arani'nin önderliğini yaptığı "53'lü" diye anılan komünist çevrenin büyük bölümünün bu partide yer almamasına karşın Tudeh Partisi, var olan güçlü sosyalist potansiyel sonucu hızla geliştirdi. Aynı dönemde sendikal harekette büyük ilerlemeler katedilmişti. Öyle ki, henüz kapitalizmin yeni yeni geliştiği İran'ın başkentinde 1950 yılında 50 bin sendikal işçi bulunuyor ve 1950-1955 yılları arasında Tahran'da defalarca on binleri bulan kitlesel işçi eylemleri gerçekleşiyordu. Yine güneybatıda zengin petrol rezervlerinin bulunduğu Kuzistan başta olmak üzere, petrol sanayisi bulunan bölgelerde, güçlü işçi hareketleri ortaya çıkmıştı. Bu harekete destek veren diğer işçiler yine öğrenciler ve memurların baskısı sonucu dönemin başbakanı Müsaddik petrol sanayinin ulusallaştırılmasını sağlamıştı. İngilizlerin işbirlikçisi şah ülkeden kaçmak zorunda kalmış, fakat Ağustos 1953'te yapılan darbeye karşı Tudeh Partisi'nin sessiz kalmasından da cesaret alarak yeniden İran'a dönmüştü. İşçi konfederasyonlarının başında yer alan bu partinin yöneticileri, hem darbeye karşı koymak için işçileri harekete geçirmediler, hem de Tahran polis teşkilatında 600'ü bulan subay ve rütbeli üyeleri ve ordu içindeki görev yapan yüzlerce subay ve rütbeli üyelerini harekete geçirmekten kaçındılar. Tüm bu olaylarda din adamları ve mollalar hep Başbakan Dr. Muhammed Müsaddık'ın karşısında ve Azerbaycan ve Kürdistan Demokrat Cumhuriyetleri'ni silaha başvurarak bastıran ve sosyalist ve demokratik hareketlerine karşı cephe alan şah ve yandaşlarının yanında yer aldılar.

1953 sonrası, İran'da hüküm süren iktidar, ABD destekli Şah diktatörlüğüydü. Halkların kardeşliğini ve güçlü sosyalist hareketin tarihini bilen ABD emperyalizmi, Tudeh'in çökmesiyle komünizmin yeniden canlanmasını önlemek için tüm demokratik özgürlüklerin askıya alınmasını, güçlü polis-istihbarat ve ordu mekanizmalarının yaratılmasını ve her ihtimale karşı, özellikle sosyalist bir harekete karşı dini temellerin güçlendirilmesini uygulamaya koydu.

İlköğretim dahil olmak üzere tüm okullarda din dersleri ve orta okullarda da Kur'an dersleri verilmeye başlandı. 1976 yılına ait verilere göre devlet himayesinde 23 yıllık süreç içerisinde 36 milyon nüfuslu İran'da devlet himayesinde 70 bin cami bulunmaktadır. Okul vb. kurumlarda 300 bin molla eğitimci olarak görev yapmaktadır.

Petrol ihracatı sayesinde ithalata oranla kat kat büyüyen bir ihracat seviyesine ulaşılan bu dönemde, hızla sanayileşen İran'da silahlanma da tüm hızıyla sürdürülerek, hem sanayileşmede hem de askeri güç açısından Şah rejimi parlak dönemini yaşıyordu. Sanayinin işgücü ihtiyacını sağlamak için 1946 yılında yapılan toprak reformuyla köyden kentlere yoğun bir göç dalgası başladı. 15 yıllık bir süreç içinde işçi sınıfı sayısal olarak 10 kat büyümesine rağmen, vasıfsız ve köy kökenli işçilerin çoğunluğunu teşkil ettiği için, proleterleşme niteliğinde bir gerileme yaşandı. Öncü ve sosyalist bilinçli işçilerin azınlıkta kalması, dini bağların güçlü olduğu köylü kökenli işçiler, devamlı bir iş ve gelir elde ettiklerinde, sınıf mücadelesinde bir duraklamaya yol açtı. Fakat, her şeye rağmen, devrimci hareket yavaş yavaş canlanmaya başladı. Tudeh Partisi'nden ayrılan, Kruşçev revizyonizmine karşı cephe alan ve Stalin dönemindeki sosyalizmi savunan Dr. Frutan ve arkadaşları, Tufan örgütünü kurdular. 1965 yılında islami temelde gelişen fakat, 1982 yılına gelene dek Marksizmin devrim bilimi olduğunu savunan Halkın Mücahitleri* örgütü kuruldu. Fakat Şubat 1970 yılında kurulan ve hızlı bir şekilde popülerleşen Halkın Fedaileri örgütünün kurulmasıyla birlikte, İran'daki toplumsal hareket yeni bir sürece girmiş oldu. Öğrenciler içinde büyük bir kitle tabanına sahip olan bu örgüt, gitgide diğer kesimler içinde de desteklenmeye başladı. 1975 yılında Halkın Mücahitleri örgütünden ayrılanlar Peykar örgütünü kurdular. Bu örgüt Tufan örgütü gibi Enver Hoca çizgisinde bulunuyor, fakat İran'ın sosyo-ekonomik yapısının bağımlı kapitalist olduğundan hareketle bazı özgün farklılıkları savunuyordu. 1976 yılından itibaren toplumsal hareketler radikalleşmeye başladı. Uzun süre devam eden sükunetin yerini, işçi eylemleri, öğrenci başkaldırıları alıyordu ve ufukta devrim görünüyordu.

1963 yılında, toprak reformuna karşı çıkan Humeyni, gönderildiği Irak sürgününde, devrimci hareketin bu gelişiminin durdurulması için, uluslararası burjuvazi tarafından hatırlandı. ABD'nin Sesi, Fransa, BBC, Alman ve İsrail radyoları, elbirliğiyle bu şahsiyeti ön plana çıkarmaya başladılar. Humeyni'nin her dediği bu radyoların antenlerine ayarlanmıştı. 70 bin cami ve 300 bin mollasıyla siyasal ordusu hazır olan Humeyni'nin işi kolaylaştırılmıştı. Radikal islami savunan Halkın Mücahitleri örgütünün ve geniş bir kitle içinde sevilen Halkın Fedaileri örgütünün tutsak düşmüş tüm lider kadrosu, art arda kurşuna diziliyorken, devrimci ve antiemperyalist dalgalara uyum sağlamak zorunda kalan köktendincilik anti-Amerikan tutuma bürünerek devrim dalgalarına binmeyi ve önderliğini ele geçirmeyi başarıyordu. Halkın Fedaileri'nin organize ettiği yürüyüşle başlayan Şubat devrimi, Şah rejiminin devrilmesiyle birlikte yenilgiye uğradı. Sadece Tahran'da milyonları yürütebilen Halkın Fedaileri, aslında komünist bir partinin niteliklerinden yoksun, güçlü sosyalist eğilimler taşıyan, Kruşçev revizyonizmine karşı cepheden tutum alamayan, küçük-burjuva halkçı-devrimci bir örgütlenmeydi. 1980 yılında Tudeh'in müdahaleleriyle ikiye bölünen bu örgütün büyük bölümünün rejime taraftar kesilmesiyle birlikte, örgütsel zayıflama ve ideolojik yıkımın önünü açıyor, islami rejimin iktidara giden taşlarını da döşüyordu.

İslami rejimin iktidarı sağlaştıkça baskı politikaları da hız kazanıyordu. İşçi sovyetleri dağıtılıyor, demokratik bilinci gelişkin Kürt halkına karşı baskılar artırılıyor, uzun mücadeleler sonucunda kazanılmış demokratik haklar ve özgürlükler kısıtlanıyordu. Ekim 1980'de İran-İrak savaşının başlaması ve Haziran 1981'lerde kitle hareketinin gerilemesine koşut olarak Halkın Mücahitleri örgütünün bireysel "terör" politikalarını ön plana çıkarmasıyla birlikte, gerici beyaz terör dizginlerinden boşandı. Yüz binlerce devrimci tutuklandı, on binlercesi kurşuna dizildi. Halkın Fedaileri'nden boşalan yeri doldurmaya soyunan ve radikal hareketi örgütlemeye girişen Halkın Mücahitleri'nin izlediği yanlış politikalar sonucu tarafsız kalan kitleler, istikrarlı ve devrimci önderlikten yoksun kalan işçi sınıfı

hareketinin püskürtülmesi vb. gibi etmenler sonucunda islami devlet güc kazanmaya başladı.

Varlığını antiemperyalist söylemlere borçlu olan, Ekim 1979 yılında diplomatları rehin alan İslami rejim, bir taraftan kendi temellerini sağlama alırken, diğer taraftan da islam devrimini ihraç etmek için, çevresindeki islam ülkelerinde mümkün olduğu kadar kendi taraftarı örgütler kurmaya girişti ve bu uğurda milyonlarca dolar harcamayı göze aldı.

Savaşı baskı ve terör malzemesi yapan islami rejim, kültürel olarak en geri kalmış kesimleri çekebilme için ABD ve İsrail karşıtı sloganlar ve eylemlerine her gün yenilerini ekliyordu. Fakat, islami rejimin uygulamaları en çok ABD emperyalizminin yararına olduğundan, ABD emperyalizmi de islami rejime karşı propaganda-sını büyütürken durumdan yararlanmaya çalışıyordu. İran korkusu sayesinde ABD'nin, Körfez Arap ülkelerine satmadığı silah kalmadı. Tankerler Savaşı diye ünlenen İran ve Irak petrol gemilerine sürekli olarak düzenledikleri saldırılar en çok ABD'ye yarıyordu. 1967 ve 1973 Arap-İsrail savaşları sırasında İsrail'e açık destek veren Batılı devletler, Arap ülkelerinin petrol boykotu kriziyle karşı karşıya kaldıklarında, olası bir petrol boykotuna dayanabilmek için devasa boyutlarda süper tankerleri üreterek, depo görevi üstlenen bu gemileri taşımacılıkta kullanmaya başladılar. Fakat Arap dünyası ve İsrail arasındaki savaş bulutları dağıldığından bu tankerlerin kullanım ve servislerinin pahalıya patlamasından, yeniden küçük tankerlere dönüş yapılmıştı. Tankerler savaşı sırasında emekliye ayrılan bu tankerler, yeniden hizmete sokuldu. Sigorta bedellerini ve saldırılar sonucunda ortaya çıkan hasar maliyetini ödemek zorunda kalan İran ve Irak, böylece süper tankerlerin maliyetini üstlenmiş oldular. Daha önce ABD silahlarıyla donatılan İran ordusu, savaş sırasında gereken malzemeleri boykot nedeniyle araçlar vasıtasıyla birkaç misline temin ediyor ve bu arada hem Avrupalı emperyalistlerin silah stoklarını eritiyor ve hem de silah tüccarlarını kalkındırıyordu.

ABD ve Batılı emperyalistlerin hedefi, askeri ve ekonomik açıdan Ortadoğu'nun en güçlü ülkesi olan İran'da olası bir devrimci iktidarın yerine gerici rejimin ülke yönetimini ele geçir-

mesiydi. Emperyalistler açısından bu ülkedeki islami rejim, hem bu ülkeyi çökertmek için, hem de bölgedeki zengin Arap ülkelerinin döviz hesaplarını silah satmak suretiyle eritmek ve Körfez'de askeri olarak hakimiyet kurmak için islami rejimden daha iyisi olamazdı. Öte yandan canlanan islami köktendinciliğin baskısıyla Arap ülkelerini de birer birer İsrail'le barış masasına çekme olanağını sağlamıştı.

İslami gericiğin İran'a olan maliyeti, daha doğrusu Batıya olan kârı, bugünkü değerlerle 1 trilyon 250 milyar doları bulmaktadır. İslami rejim iktidara geldiğinde İran'ın iç ve dış döviz rezervleri 300 milyar dolardı. 21 yıllık süreç içerisinde sadece petrol ihracatından elde edilen gelir, ortalama yıllık 20 milyar dolar olarak 420 milyar doları bulmuş, imar ve sanayi yatırımı yerine hemen hemen tümü silah başta olmak üzere ithalata harcanmıştır. Savaş sırasında İran'ın uğradığı zarar toplam 500 milyar doları aşmıştır. Elbetteki savaş hasarlarını gidermek, her yerde olduğu gibi dolaylı ya da dolaysız yine Batılı devletlerin eliyle mümkün olacaktı. Son resmi verilere göre, günümüzde islami rejimin 30 milyar dolarlık bir dış borcu bulunmaktadır.

Emperyalizme ve kendilerine pek de "sıca-k" bakmayan ikiyüzlü Batı kapitalizmine bu kadar yararlar getiren İran islam rejiminin, İranlı işçi ve emekçilerine ne getirdiğine de bakmalıyız. İktidara gelişinden itibaren, kitlelerin değişik demokratik ve ekonomik isteklerine gerici mahiyetinden dolayı karşılık veremeyen islami rejim, sürekli olarak krizlerle karakterize olmuştur. Çareyi değişik polis ve istihbarat örgütlerini artırmakta bulan rejim, sonuçta krizini derinleştirmekten başka sonuç elde edememiştir. İran'ın bugünkü ekonomik tablosunu çizmek için bazı örnekler vermeliyiz. 1971-76 döneminde imara ayrılan bütçedeki pay ortalaması % 45-50 iken, bu oran 1980-'90 döneminde ortalama % 20'ye gerilemiş ve ancak 1991-'96 yıllarında % 28-30 seviyesine ulaşmıştır. 1976 yılında yeni yatırımlar için ayrılan bütçenin GSMH (Gayri Safi Milli Hasıla)'daki payı % 25 iken bu oran 1988'de % 10.5 ve 1997'de % 16 civarındaydı. Halbuki sanayideki yıllık istihlak* oranı % 15 civarındadır. İran'daki ekonomik gerilemenin yanı sıra, ekonomik doku da üretim aleyhine değişmiştir.

1976 yılında tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde çalışanların oranları sırasıyla % 44.2, % 34 ve %21.8 olmasına karşın, bu oranlar 1996 yılında sırasıyla % 22.8, % 25.3 ve % 51.9 olmuştur. Başka bir ifadeyle üretimin payı 20 yılda % 78.2'den % 48.1'e gerilemiştir. Son olarak asgari ücretin bu süreç içerisindeki gerçek değeri de İranlı kitlelerin ekonomik durumlarının ne kadar kötüleştiğini göstermeye yeter de artar bile. 1978 yılında günlük asgari ücret 1002 riyaldi. O günkü kurla 1 dolar 67 riyale tekabül ettiğinden, günlük asgari ücret 15 dolar civarındaydı. 1999'a gelindiğinde günlük asgari ücret 12061 riyal ve doların serbest piyasadaki değeri 8500 olduğunu göz önüne aldığımızda asgari ücret 1 dolar 42 sente gerilemiştir.

Ekonomik baskıların belini büktüğü İran halkı, siyasi baskılara karşı tüm iniş ve çıkışlara rağmen, hiç boyun eğmemiştir. Sendika kurmak, grev yapmak, islam dışı ideolojileri savunmak ve daha birçok şeyin yasak olduğu İran'da, geçtiğimiz 21 yıllık süreçte 100 binin üzerinde komünist, devrimci ve demokrat kurşuna dizildi, yüz binlercesi tutuklanarak işkence gördü. Fakat 100 yıllık mücadele geçmişini olan İranlı işçi ve emekçilerinin son yıllarda yeniden ayağa kalmaya başlaması, rejime karşı dikilmesi sürpriz olmasa gerek.

İç politika, ekonomi ve dış politikadan çark eden islami rejim, '96-'97 yıllarında dışarıdan ve içeriden iki büyük darbe aldı. Birincisi; tüm baskılara rağmen petrol işçilerinin sendikal haklar için ardi arkası kesilmeyen genel grevleri ve yürüyüşleri. İran işçi sınıfının önder bölümü sayılan petrol işçilerinin ardından, demir-çelik ve otomobil sanayileri başta olmak üzere diğer sektörlerinden işçilerin ayağa kalkmasıydı. İkincisi; Almanya'nın Berlin şehrinde görüşülen Mikonos davasından geldi. İran Kürdistan Demokrat Partisi lideri Şarafkendi ve arkadaşlarının Berlin'de Mikonos adlı Yunan kafesinde terör olayını görüşen mahkemede İran'ın dönemin Cumhurbaşkanı Rafsancani, dönemin istihbarat başkanı Fallahyan ve dini lider Hamaney'in bir terör komitesi kurarak yurt dışında muhaliflerine birer birer katlettikleri ortaya çıkmasının ardından, Avrupa Birliği ülkelerinin İran'la diplomatik ilişkilerini kesmek zorunda kalmalarıydı. Bu olay, uluslara-

rası sermaye çevrelerinin hem İran'da hem de devrimci sosyalist geleneğin güçlü olduğu diğer ülkelerde köktendinciliğe dur demesinin ilk sinyalleriydi. İslami gericilik, emperyalist kapitalizm için üstlendiği görevi birçok ülkede yerine getirmiş ve en azından şimdilik köşesine çekilerek dinlenmesi gerekiyordu. 1970'li yıllarda radikal hareketlere karşı kullanmak, yine islami ülkelerde köktendinciliği bir korku aracı gibi kullanarak Batı sermaye ve kültürünü oralara daha kolay sokmak dönemi bitmiş, küreselleşmenin körüklediği ekonomik krizlerin, köktendincilik tarafından büyütülmesini önlemek, yine Arap-İsrail arasındaki barış görüşmelerini sonuçlandırmak için, köktendinciliğin kalesi sayılan İran başta olmak üzere diğer ülkelerde de yeni değişimler için baskılar arttı. Zaten islami gericiliğin popülaritesi de sona ermiş ve asıl yüzü ortaya çıkmıştır. Varlığı sadece radikal devrimci antikapitalist hareketleri güçlendirmeye yarayacaktı.

İran örneğinde islami rejimin tamamen çark etmesi ve yerini yeni bir devrimle solcu bir iktidara kaptırma ihtimali, ne İran burjuvazisinin ne emperyalist odakların ve ne de çevre ülkelerinin yararına olmayacağını anlayan tüm bu çevreler, elbirliğiyle yeni bir politikayı uygulamaya koymaya çalıştılar. İslami devlet imaj değiştirerek liberal bir görüntüye bürünecek, Batı dünyası, Arap ve bölge ülkeleri bu değişime tam destek verecek ve kitlelerin demokratik taleplerine az çok cevap verilerek, dış sermayenin akışını sağlamakla ekonomi canlandırılacak ve böylece durum kurtarılacaktır. Fakat, şimdiden evdeki hesap çarşıya uymamıştır. İlimli görüntü vermeye çalışan Hatemi'nin büyük bir oy patlamasıyla 1997 yılında Cumhurbaşkanı seçilmesi, bu politikaya hizmet etmesine rağmen, halkın islami liderliğe ve islami yasalara dayanan iktidara yok demesi anlamına da geliyordu. Fransız, İtalyan, Hollandalı, İngiliz ve Alman tekellerinin son iki yılda islami rejimle art arda imzaladıkları milyarlarca dolar tutarındaki sözleşmeler, uluslararası medya tekellerinin Hatemi kanadına verdikleri sonsuz destek ve ABD devletinin İran'a yaklaşma politikalarına rağmen, 1998 ve 1999 yılında yapılan büyük kanlı yürüyüşler, işçi sınıfının kısa bir duraklamadan sonra yeniden grev silahını kuşanması ve Haziran 1999'da genel öğrenci eylemle-

rinin mesajı çok açıktır: Oyunun kurallarını siz değil, biz tayin edeceğiz!

Komünist ve devrimci hareketlere karşı canlandırılan köktendinciliğin kalesi İran İslam Cumhuriyeti'nin devrilmesi, bölge ülkelerinde yapacağı etkinin yanı sıra, sömürü ve zulüm düzeninin korkulu rüyası, 150 yıldır dünyanın her yerinde dolaşan komünizm hayaletinin yeniden canlanması ve dinin komünizme karşı bir araç olarak kullanılmasının da sonu olacaktır. Bütün sermaye çevrelerinin ve devletlerinin Hatemi yanlısı kesimlerinin altında yatan neden budur. Geçtiğimiz günlerde yapılan parlamento seçimlerinde, islami rejimin simgesi haline gelen tüm adaylar, özellikle eski cumhurbaşkanı Rafsancani

ve muhafazakar kanadın tarihi bir bozguna uğraması, İran halkının son mesajını ilan etmesiydi: Değişim, değişim, yine değişim.

Parlamentoyu da yanına alan Hatemi, değişimler için büyük yasama ve icraat gücü sağladığından mazeretleri de ortadan kalkmış ve böylece son kozlar oynanacaktır. Ya Batı desteğiyle gitgide Batı demokrasisine uygun bir model yaratarak, böylece halen kral-diktatörlüğü modeliyle yönetilen çoğu Arap ülkeleri için yeni bir model ortaya konacak, ya da yükselecek yığın hareketi ve devrimci hareket her şeyi silip süpürecektir. Şimdilik, ekonomik ve siyasal krizlerin olduğu boyutlar birinci seçeneğin gerçekleşmesine pek şans tanımamaktadır.

Tarih Bilinci

20. YÜZYILDA KUZEY KÜRDİSTAN'DA ULUSAL MÜCADELELER

Kürt ulusal mücadelesinde 19. yüzyılda başlayan yangın 20. yüzyılın başlarında Kuzey Kürdistan'ın dağlarında alevlendi. Ekim Devrimi'nin estirdiği devrimci rüzgar, Kürt ulusal bilincinin alevlenmesine yol açtı. Yüzyılın başında patlak veren ulusal ayaklanmalar 1938'e dek devam etti. Osmanlı- Rus savaşları, I. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nda Kürdün payına imha, katliam, soykırım, talan, yağma, sürgün ve açlık düştü. Katletmekle bitiremediler. Bir katliamın acısı bitmeden, yaraları sarılmadan yenisi başladı. Zulmün ilahları kana doymak bilmiyordu. "Şans Kürde yar" olmamıştı. Yedi düvel cihanın efendileri Kürdü yok etmenin savaş tamtamlarını çalıyordu. Bebelerin, genç kızların, ninelerin, dedelerin çığlıkları dağların kuytuluklarında yankılanıyordu. Cihani alem sağırdı, duymuyordu! Görmüyordu, kördü! Yaslanacak bir dost omuz başı bulamadılar. Binlerce yıldır kendilerine yar olan dağlara sarıldılar. Direnmek kaldı Kürde. Zulmün ilahlarına meydan okudular. Direndiler!

20. yüzyılda Kuzey Kürdistan merkezli ilk ayaklanma 1907'de Dersim'de patlak verdi. Kocan ve Ferhadan aşiretlerinin isyanı, Hozat'taki jandarmaların silahlarının alınması, Osmanlı memurlarının görevden alınıp yerlerine Kürtlerin

getirilmesi yolunda gelişti. Pertek ve Pülümür'ü ele geçiren isyancılar, yönlerini Elazığ'a döndüler. Osmanlı ordusu Erzincan'dan Diyarbakır'a kadar askeri güçlerini ayaklanmayı bastırmak üzere seferber etti. Munzur Dağları'ndaki çatışmalar 1908'e kadar sürdü. Defalarca yenilen Osmanlı komutanı ayaklanma güçleriyle anlaşarak Elazığ'a çekildi. 1909'da yapılan yeni bir Osmanlı saldırısıyla ayaklanma etkisizleştirildi.

1912'de Hozat Valisi olan Sağır Oğlu Sabit'i, Seyit Rıza tanımadı. Neşet Paşa komutasında saldırıya geçen Osmanlı ordusu başarısız oldu. Esir alınan Osmanlı komutanı Boynu Kara Hıdır'ı, Seyit Rıza affetti. Hozat Valisi Dersim'den çekildi.

1908'de, II. Meşrutiyet'in ilanı ile oluşan görece serbestlik ortamından Kürtler birçok dernek ve örgüt kurarak, gazete çıkararak kendilerini ifade etme, örgütlenme olanağı buldular. 1908'de Osmanlı Kürt İttihat ve Terakki Cemiyeti, 1912'de Kürt Heyvi Talebe Cemiyeti gibi örgütler kuruldu. Yurtsever Kürt aristokrat aydınlarının öncülük ettiği bu cemiyetin ufku ekonomik kalkınma, eğitim olanakları, sosyal kültürel iyileşmelerle sınırlıydı.

31 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi ortamı içerisinde 1918'de Kürdistan Teali Cemiyeti, 1918 Kürdistan Cemiyeti, 1919 Kürt Nesr-i Maarif Cemiyeti, 1919 Kürt Talebe Heyvi Cemiyeti, 1919 Kürt Kadınlar Teali Cemiyeti, 1919 Kürt Milli Fırkası gibi cemiyetler kurularak Jin, Kürdistan gibi gazeteler çıkarıldı. Kürt aydınlarının ayrı devlet hedefine yönelmesi, bağımsızlık fikrinin oluşması bu süreçte gelişti. Mütareke döneminin en faal örgütü Kürdistan Teali Cemiyeti'dir. İstanbul'daki bu ulusal bilinçlenmeden etkilenen birçok Kürt yurtsever Kürdistan'a dönerek faaliyetlere başladılar. Kürt aydınlarında ulusal yurtseverlik ve bağımsızlık fikrinin gelişmesinde 1917 Ekim Sosyalist Devrimi'nin oluşturduğu siyasal konjonktürün önemli etkisi vardır.

31 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'nin ardından İstanbul Hükümeti Kürtleri yanına çekebilmek için onlara özerklik vaat etti. Hükmü kalmayan, Osmanlı'nın hiçbir pratik değeri olmayan bir vaadiydi bu. Aynı süreçte Kürt ve Kürdistan kavramını kullanarak, "öz kardeşlikten", "dil birliğinden" bahseden M. Kemal, politik egemenliğini kurmak için taktik olarak özerklik şekerini kullandı. Meclisin gizli oturumunda Fransızlar'la yapılacak anlaşma metni görüşülürken M. Kemal "(...) Misak-i Milli'mizde muayyen ve müsbet bir hat yoktur. Kuvvet ve kudretimiz ile tespit edeceğimiz hat, hattı hudut olacaktır. Kuvvet ve kudretimizin imkanları derecesinde tespit edeceğiz. (...)" Nutuk'ta yer alan bu ifadesinde M. Kemal, yumruğunun yettiği kadar olan coğrafyayı Misak-ı Milli sınırları olarak ilan etmektedir. "Sömürgeci" bir mantık güden M. Kemal'in "öz kardeşliği" bir aldatmacadan başka bir şey değildir. Kemalist burjuvazi güçlendiği oranda binlerce yıla dayandığını iddia ettiği "öz kardeşliği" unutmamıştır. Pratik, bunun örnekleriyle doludur. 1919-23 dönemi Kürdistan'ın yeniden işgal edildiği, parçalandığı, bölüştüğü yıllar oldu. 1938'e dek sürecek katliamlar zincirinin startı bu yıllarda verildi.

M. Kemal ve Kemalist burjuvazi amacına ulaşmak için Kürtlerin desteğini almaya çalıştı. Bu desteğe ihtiyaç duyduğu oranda kardeşlikten bahsetti. Koçgiri isyanı ve Kemalist burjuvazinin bastırma yöntemi ve politikası M. Kemal'in "kar-

deşliğinin" Kürt ulusu üzerinde katliamla, zulümle, asimilasyonla Türk burjuva politik egemenliğini kurmak olduğunu açığa çıkaran bir turnusol işlevi gördü. Kemalist burjuvazinin Kürdistan'ı politik olarak ilhak sürecini tamamladığı 1938'e kadar yaşanan katliamlar ve asimilasyon politikasının başlangıç noktası Koçgiri oldu.

Daha 1919 yılında Kemalist burjuvazi "Türkçü" karakterini açığa vurmaya başladı. Kürtler üzerinde yoğun bir baskı ve terör uygulanarak aşiretler göçe zorlandı, birçok yurtsever sürgün yollarında imha edildi. Baskı ve yok saymaya ilk ciddi tepki Koçgiri'de yükseldi. Koçgiri, talepleri ve örgütlülüğüyle dönemin en önemli Kürt isyanı hareketiydi. Koçgiri halk hareketi, Alevi Türkmenler'in de direnişe katılması, kadınların savaşta milis olarak yer alması, zengin çiftlik beylerinin mülklerine yönelmesi, posta arabalarının, kent merkezlerindeki devlet mallarının kamulaştırılması, yoksul emekçi dinamiğinin ağır basması gibi birçok özgünlüğü kendi içinde barındırmaktaydı. Kemalist burjuvazinin niteliğini başından beri kavrayan direnişçiler, Fransızlar'dan yardım istemeyi "şereflerine zül" saymışlardı.

Direnişi, Kürt Teali Cemiyeti'nin Sivas ve Dersim yöresindeki üyeleri örgütlemişlerdir. Fakat direnişin önderliği Kürt Teali Cemiyeti'nin merkezi değildir. Önderliği yerel Kürt önderleri yapmışlardır. Dersimli aşiretler direnişin örgütlenmesine katılsalar da kış şartları dolayısıyla direnişe esas güçlerini katamamışlardır. Ovacık aşiretlerinden 2500 kişilik bir birlik Alişer önderliğinde karla kaplı Munzur Dağları'nı lakenlerle aşarak savaşa katılmışlardır. Koçgiri aşiretleri beyinin oğlu Alişan Bey ile Alişer ve Veteriner Nuri direnişin önderliğini yaptılar. Sivas'ta İmralı ve çevresiyle Dersim'de Ovacık ve çevresi, Koçgiri isyanının hazırlandığı iki merkez oldu. Silaha sarılma kararı Kangal İlçesi'ne bağlı Yellice Nahiyesi'nde alındı. Toplantıya katılanlar, Diyarbakır, Van, Bitlis, Elazığ, Dersim ve Koçgiri'yi kapsayan bağımsız Kürdistan kurulması fikrinde birleşti. 1920 yılı yaz aylarında yerel olarak başlayan çatışmalar Mart 1921'de ayaklanmaya dönüştü. Direniş güçleri ayaklanma için bahar sonunu beklerken 4 Mart'ta Topal Osman Çetesi'nin İmralı'ya saldırmasıyla ayaklanma başladı.

Albay Halis'in kuvvetleri yenilgiye uğratarak teslim alındı. Imralı merkezine Kürdistan bayrağı çekildi. Kangal-Koçgiri-Divriği-Zara-Refahiye-Kuruçay ve Kemah kazalarını işgal eden direniş güçleri, hava koşullarından dolayı Dersim güçlerinin (Sadece Ovacık'ta 45 bin savaşı direnişe katılmak için hazır bekliyordu) yardıma gelememesiyle kuşatmaya alındılar. Alişan Bey ve 32 Kürt ileri geleni tutsak edildi. Alişer ve Nuri güçleriyle Dersim'e çekildiler. Direniş yenilgiyle sonuçlandı.

Koçgiri isyanını bastırmakla görevlendirilen Merkez Ordu Komutanı Nurettin Paşa'nın "Türkiye'de Zo (Ermeniler) diyenleri temizledik. Lo diyenlerin köklerini de ben temizleyeceğim" sözleri Kemalist burjuvazinin Kürt direnişi karşısındaki politikasını özetliyordu. M. Kemal, Alişan Bey'e ve Nuri'ye milletvekilliği teklif ederek direnişi satın almaya çalıştı. Aldatma taktiğinin başarılı olamayacağını gören M. Kemal, katliamcı yüzünü bütün çıplaklığıyla açığa vurdu. M. Kemal, direniş hareketini kırmak için, Meço Ağa, Diyap Ağa, Ahmet Ramiz, Hasan Hayri, Dersimli Mustafa'yı Dersim Mebusu olarak tayin etti. Nurettin Paşa, Ginyan aşiret reisi Murat Paşa'yı satın alarak Kürtlerin aşil topuğundan, feodal parçalanmışlıktan yararlanarak güçleri böldü. Murat Paşa tuzağa düşürdüğü Sayid Aziz'i Zalim ve kardeşi Hüseyin çavuş'u askerlere teslim etti. Zalim Çavuş ve Hüseyin Çavuş hemen yargılanarak idam edildiler. Nurettin Paşa komutasındaki Türk ordu birlikleri ve çete artığı Topal Osman güçleri katliama giriştiler. Kürt çocuklarını ateşe atıp yakmakta, genç kızlara tecavüzde, köy yakmada, dar ağacı kurmakta, kıyıcılıkta bütün hünerlerini göstererek, katliamcılıkta alçakça bir yarışa giriştiler. Sivas'taki Harp Örfü Divanı'nda (sıkıyönetim mahkemesinde) 400 Koçgiri'li direnişçi yargılandı. Toplam 117 kişiye idam cezası verildi. Dersim aşiretlerinin yoğun baskısı sonucu M. Kemal'in isteğiyle, Alişer ve Nuri müstesna olmak üzere" diğer Meclis, idam cezalarını affederek, Sivas Örfi Idare Divanı'nı lağvetti.

Koçgiri isyanının soykırımcı yöntemlerle bastırılmasından sonra Kürt ulusal hareketi 1925'e kadar uzanan bir suskunluğa girdi. Görünüş, volkan sessizliğiydi, alttan alta yeni ayaklanmalar mayalanıyor, direniş örgütleniyordu.

Kuzey'de Koçgiri isyanı sürerken G. Kürdistan'da Şeyh Mahmut Berzenci önderliğindeki isyan, D. Kürdistan'da ise Sımko önderliğindeki isyan devam ediyordu. 3 parçada da Kürtlerin isyanı ve savaşı sürüyordu.

Türk devletinin 1924'te Kürt dilini yasaklayarak sürdürdüğü saldırılara ve kendi otoritesini egemen kılma veya siyasi ilhakı tamamlama yönelimine Kürtler 14 yıl içinde 20'ye yakın direniş ve ayaklanmayla cevap verdiler. Önderlerinin feodal kimliği, kimilerinin kuracakları devlete dinsel bir rejim öngörmeleri ne denli gerçekse, amaçlarının bir Kürt ulusal devleti kurmak olduğu ve hareketlerinin ulusal başkaldırı ve demokratik motif taşıdığı da o denli gerçektir.

1922 yılında Erzurum'da, Albay Halit, Yusuf Ziya, Doktor Fuat gibi 1925 ayaklanmasının politik önderleri tarafından Kürdistan İstiklal Cemiyeti (Azadi) kuruldu. Kürdistan'ın birçok şehrinde şubeler kurarak, örgütlenmeye başladı. 3-4 Eylül 1924'te Yüzbaşı Ihsan, 3 teğmen ve 350 asker birliklerinden firar edip dağlara çekilerek Beytüşşebap isyanını başlattılar. Isyan kısa sürede yenildi, Ihsan Nuri ve arkadaşları Suriye'ye geçti. Azadi'nin önde gelen isimleri tutuklandı, Şeyh Sait komitenin başına geçti.

Şeyh Sait Ayaklanması

"İşte; tesbihi atıyorum ve tüfeği alıyorum! Varlığım ve çocuklarım sizinkilerden daha fazla; halkımın hakları yolunda hepsini feda ediyorum." (Şeyh Sait)

Şeyh Sait başkanlığında toplanan isyan hazırlık komitesi ayaklanmayı örgütlemeye ilgili kararlar aldı. Ayaklanma zamanı olarak Mayıs ayı sonları belirlenmişti. O güne dek Şeyh Sait ülkeyi dolaşarak ayaklanmayı örgütleyecekti. 13 Şubat 1925'te Ergani'ye bağlı Piran Köyü'nde askerlerle çatışmak zorunda kalmalarıyla ayaklanma planlanan zamandan önce patlak verdi. Kürt başkaldırı kurmayı, 4 ayrı bölgede karargah kurarak 70 bini aşkın güçle 6 ayı cephede savaşa başladılar. Kürt isyancı güçleri Lice, Siverek, Solhan, Varto, Malazgirt ve Muş bölgesini tamamen işgal etmelerine, Palu, Elazığ'ı ele geçirmelerine, Ağrı, Bitlis, Diyarbakır'a hücum etmelerine rağmen kendisinden katbekat üstün işgalciler karşısında yenilgiye uğradılar. Şeyh Sait ve arka-

daşları teslim alınarak Diyarbakır'a getirildiler. Ön hazırlık, etkilediği coğrafya ve seferber ettiği insan gücü bakımından Kürt ulusal tarihinde özel bir yer tutan bu başkaldırı, planlanan zamandan önce başlaması, aşiretsel ve mezhepsel bölünmenin uğursuz rolüyle, ihanetle, arkadan hançerlenerek yenildi. 1925 başkaldırısı ulusal ilerici bir kimliğe sahiptir.

Ayaklanma bastırıldıktan sonra yüzlerce köy uçaklarla bombalandı. Darağaçlarıyla, katliamlarla, tam bir soykırımla çocuklar, yaşlılar, kadınlar öldürüldü. Kürdistan alevler içerisinde bırakılarak kan gölüne çevrildi. Ayaklanmayı daha patlamadan fark eden Kemalist burjuvazi, 1924'te Albay Halit, Yusuf Ziya gibi birçok Azadi kurucusu önderini tutukladı. 4 Mart 1925'te çıkarılan Tahrir-i Sükun Kanunu'yla (sessizlik önergesi) isyan mıntıkasında ve Ankara'da birer Istiklal Mahkemesi kuruldu. Ayaklanma bölgesindeki Istiklal Mahkemesi'ne, verdiği idam kararlarını derhal uygulama yetkisi verildi. 1/2ark Istiklal Mahkemesi 14 Nisan'da fiilen göreve başladı. 17 Nisan'da Şeyh Eyüp ve Doktor Fuat, 27 Mayıs'ta Seyid Abdülkadir ve arkadaşları idam edildi. Şeyh Sait ve seksen arkadaşının davasına 26 Mayıs 1925'te başlandı. Direniş önderleri savunmalarında Kürdistan'ın özgürlüğünü savundular. Dava 28 Haziran günü sonuçlandı. Mahkeme, başta Şeyh Sait olmak üzere 48 direnişçiyi idama mahkûm etti. Aynı gece sabaha karşı Diyarbakır Adliye Savcılığı'nda idam edildiler. Darağacına onurla çıkan pek çok direnişçinin son sözü "Biji Kürdistan" oldu.

Ayaklanma, yenilen 1925 direniş önderlerinin mahkeme ve darağacındaki tutumları geleceğe önemli bir direnişçi miras bıraktı. Kürt ulusal savaşı ve bağımsızlığına inançlarını, zafere olan güvenlerini idam sehpalarında haykırdılar. Direnişin önderlerinden Doktor Fuat darağacında şöyle haykırıyordu; "Yaşamımı bir gün vatan yoluna adamaya ahdetmişim. Bağımsızlık bayrağının üzerinde idam edilmekte bulunduğumuz bu vatan toprakları üzerinde dalgalanacağına hiç kuşku yoktur." Şeyh Sait darağacına giderken şöyle diyordu; "Bugün fiziki açıdan yaşamım sona erebilir, lakin yaşamımı halkım uğruna feda ettiğim için hiçbir zaman pişman olmadım. Tek isteğim gelecek günlerde torunlarımızın bizden utanç duymamalarıdır." 1925 direnişçilerinin ida-

mından sonra Elazığ'da Hasan Hayri ve amcasının oğlu Celal Mehmet, M. Kemal'in direktifiyle tutuklanıp, idam edildiler. Bir dönem M. Kemal'e güvenip Dersim milletvekilliği yapan Hasan Hayri darağacında "Yaşasın Kürt milleti, ey Kürdistan şehitleri, işte Hasan Hayri sizlere kavuşuyor" diyerek ölümü karşıladı.

Şeyh Sait başkaldırısının yenilgiye uğramasından on gün sonra Nehir ayaklanması meydana geldi. Devletin hakimiyetini sağlama, siyasi ilhakı pekiştirme faaliyetine karşı ayaklanmalar durmaksızın sürdü. 1925 sonu 1926 başı gerçekleşen Hazro ayaklanması, 1926'da Haco önderliğinde gerçekleşen Nusaybin'deki ayaklanma, Arvo ve Pervari ayaklanmaları (Nisan) Van, Hakkari, Beytüşebap, Çölemerik ve Sason'da lokal ayaklanmalar 1926 yılının diğer Kürt ayaklanmalarıdır. Lokal düzeyde kalan bu direnişler geçici başarıların ardından yenildiler. Ayaklanmalar 1927 yılında da sürdü. Mayıs 1927'de Mutki ayaklanmasıyla başlayan direnişler Bilar, Jilyan aşiretinin direnişi gibi irili ufaklı direnişler, 1930 Zeylan ayaklanmasına dek devam etti. Ankara hükümetinin siyasi ilhak saldırısının sonucu olarak 1925-'27 arasında 206 köy yakılıp-yıkılmış, 15 bin 206 Kürt insanı katledilmiş, 500 bin kişi sürgün edilmişti. 1925-1930 sürecinde işgalcilik ve soykırımcılığa karşı biriken öfkenin ayağa kalktığı en önemli Kürt direnişlerinden biri Ağrı isyanı oldu. Kürt ulusal birliğinin (Hoybun) Başkomutanı olarak atandığı General İhsan Nuri önderliğinde gelişen Ağrı direnişi, 1926-1930 yılları arasında devam etti. 17 Mayıs 1926, 1927 sonbaharı ve 1930'da üç kez ayaklanmayı ezmek için saldıran ordu güçleri birçok kez hezimete uğradılar. İlk üç saldırıdan sonuç alamayan devlet, 11 Haziran 1930'da 66 bin asker ve yüz uçakla saldırdı. Askeri kaynaklar Kürt direnişçilerinin gücünü 1500 silahlı kişi olarak gösteriyor. Savaş aralıksız bir ay sürdü. Akıl almaz bir zulüm uygulanarak bölgede 10 bin Kürt katledildi. Van'da 100'e yakın Kürt aydını diri diri torbalara konup Van gölüne atıldı. Yenilen İhsan Nuri güçleri, Doğu Kürdistan'a çekildi.

Dersim Direnişi

"Ben sizin yalan ve hilelerinize baş edemedim, bu bana dert oldu. Ama ben de sizin önünüz-

de diz çokmedim, bu da size dert olsun." (Seyit Rıza)

Başından itibaren otoritesini kuramadığı Dersim'i ezmek, politik ilhak sürecinde Kemalist burjuvazinin stratejik hedefini oluşturuyordu. Bölge bölge bütün isyan ocakları söndürülerek, Kürdistan istila edilerek Dersim etrafındaki çember daraltıldı. TC, bütün güçlerini Dersim'i imha etmeye seferber etti. 1936'da M. Kemal meclisin açılış konuşmasında "Dahili işlerimizden en mühim bir sahra varsa o da Dersim meselesidir" diyerek, "ezilmesi için ne gerekiyorsa yapılmalıdır" diyordu. 2 Ocak 1936'da yürürlüğe giren Tunceli Kanunu'yla Dersim'in adı Tunceli olarak değiştirildi. General Abdullah Alpdoğan Dersim'e vali ve kumandan 3. Umum Müfettişi olarak atandı. Alpdoğan'ın Dersim üzerinde her türlü tasarrufa yetkisi vardı. Alpdoğan, sıkıyönetim ilan ederek, terör ve idamlara başlayarak Dersim'e asker yığıdı. Bu katil elebaşının saldırıları karşısında Dersimliler direniş bağlarını güçlendirdiler. Dersimliler Seyit Rıza önderliğinde 1937 yılı başında M. Kemal'e bir uyarı bildirisini sunarak "Bütün jandarmanın ve ordu mensuplarının bölgeden çekilmesini, her türlü imar (askeri amaçlı) çalışmalarının (köprü, demiryolu vb.) durdurulmasını isteyip silahlarını koruma hakkı ve vergilerin hafifletilmesi" taleplerinde bulundular. Türk devleti kuvvetleri 1937 ilkbaharı'ndan tanklarla toplarla, uçaklarla saldırıya geçtiler. Türk ordu birlikleri, insanlık tarihinin en büyük katliamlarından birini gerçekleştirmeyi başardılar. Kendi saflarında yer alıp, Seyit Rıza güçlerine karşı çarpışan aşiretleri bile katliama uğratmaları yapılan soykırımın düzeyinin ifadesidir. Savaşta yenemeyeceğini anlayan Türk birlikleri, hileye başvurarak görüşmek için Erzincan'a çağırdıkları Seyit Rıza'yı 15 Eylül 1937'de tutukladılar. 1938 yılında tekil ayaklanmalarla devam eden direniş tam bir katliamla sonuçlandı/yenildi. 60 bin Dersimli katledildi, on binlercesi sürgün edildi. Yüzlerce genç kız, kadın, namusunu teslim etmemek için kendilerini kayalıklardan, Munzur'un suyuna attılar. Kürdün sırtındaki ihanet hançeri bu direnişte de ortaya çıktı. Seyit Rıza'nın yeğeni Rayber, General Alpdoğan'ın talimatıyla, Koçgiri ve Dersim ayaklanmasının kahraman önderi Alişer ve eşi Zarife'yi alçakça bir oyunla öldürüp, başlarını

keserek bir çuval içerisinde General Alpdoğan'a teslim etti.

Seyit Rıza'nın ve arkadaşlarının yargılanması, TC'nin Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi karşısında hiçbir kural, ahlak, ilke tanımadığının bariz örneklerindedir. Direniş ve boyun eğmemenin darağacına vakurla yürümenin, ipi kendi eliyle boynuna geçirip tabureyi tekmelemenin, son nefeste özgürlüğe, zafere inancın adıdır da aynı zamanda. Seyit Rıza, 75 yıllık yaşamının bütününde olduğu gibi, yargılanmanın bütün aşamalarında da onurlu direnişini sürdürmüştür. Dersim isyanıyla 3 oğlunu, eşini yitirmesine rağmen beli bükülmedi, baş eğmeyen önder direniş sürdürdü. Seyit Rıza, Erzincan Valiliği'nde tutuklu olarak çıkarılırken etrafında bulunan halk "şerefsiz ve yalancı hükümet" diye bağırarak tutuklanmasına tepkisini dile getirmiştir. Mahkemedeki ifadesinde "milli emel uğrunda çalıştığını, milletin ve vatanın yüksek menfaatlerinden ve hürriyetinden başka bir amaç gütmeyeceğini, 70 yaşını geçmiş bir ömürden sonra milli borç uğrunda ölmeyi pek necip bir sonuç bildiğini" (aktaran Nuri Dersimli) savunmuştur.

Seyit Rıza'nın da aralarında bulunduğu 58 kişi, hemen Elazığ'da olağanüstü yetkilerle donatılmış, kararı temyiz edilemeyen özel mahkemede yargılanmaya başlandı.

"Demokratik cumhuriyetin", "bağımsız mahkemesinin" nasıl işlediğini İhsan Sabri Çağlayangil anılarında itiraf ediyor. Çağlayangil, Elazığ'da Seyit Rıza ve arkadaşlarının affını isteyebilecek "beyaz donlular" (Kürtler) Atatürk'ün yoluna çıkmasını, Atatürk için bir tehlike ortaya çıkmasını diye "Seyit Rıza meselesini alelacele kapatmak için" mahkemenin çalışmayacağı tatil gününde mahkemeyi çalıştırmak ve Atatürk kente gelmeden "iş bitirmek" amacıyla Atatürk'ün talimatıyla Elazığ'a gönderilir. Çağlayangil, Atatürk gelmeden "iş bitirmek" için, mahkemenin tatil gününde çalıştırılmasından davaya gece de devam edebilmek için otomobil farlarının aydınlatıcı olarak kullanılmasına dek birçok yöntemle davayı sonuçlandırır. Mahkeme 11 kişiye idam cezası verir. 4'ünün cezası çok yaşlı oldukları için 30 yıl hapse çevrilir. Seyit Rıza, Hüseyin ve beş direnişçinin idam kararı 18 Kasım 1937'de Elazığ Buğday Meydanı'nda infaz edildi. Infaz anını

Çağlayangil şöyle anlatıyor; "Biz Seyit Rıza'yı aldık. Seyit Rıza sehpaları görünce durumu anladık. Asacaksınız dedi ve bana döndü: Sen Ankara'dan beni asmak için mi geldin? Bakıştık. İlk kez idam edilecek bir insanla yüz yüze geliyorum. Bana güldü. Savcı namaz kılıp kılmayacağını sordu. İstemedi. Son sözünü sorduk. Kırk liram ve saatim var oğluma verirsiniz dedi. Seyit Rıza'yı meydana çıkardık. Hava soğuktu ve etrafta kimseler yoktu. Ama Seyit Rıza meydan insan doluymuş gibi sessizliğe ve boşluğa hitap etti. 'Evladı Kerbelayih. Bihatayih. Ayıptır. Zulümdür. Cinayettir' dedi benim tüylerim diken diken oldu. Bu yacılı adam rap rap yürüdü çingeneyi itti. İpi boynuna geçirdi. Sandalyeye ayağı ile tekme vurdu infazını gerçekleştirdi". Seyit Rıza ve diğer direnişçilerin cesetleri Elazığ'da dolaştırılarak yakıldı.

Kürdün yirmi yıl boyunca dinmeyen destansı kahramanlığının 37. finali de kahramanca olur.

Kemalist burjuvazi, Koçgiri'den Dersim '38'e dek politik ilhaki pekiştirme sürecinde yüzbinin üzerinde Kürdü katletti, darağaçlarıyla, sürgünlerle, imhalarla tam bir soykırım uyguladı. Bu zulüm ve asimilasyona Kürt ulusu boyun eğmeyerek direnişle yanıt verdi. Efsanevi direnişler, eşsiz kahramanlıklar bugüne ışık tutan onurlu bir miras bıraktı. Kürt ulusal savaşımının önderleri, savaş alanlarında, TC'nin mahkemelerinde, darağaçlarında onurluca Kürdistan'ın ulusal özgürlüğünü savundular. Hiçbir koşulda Kürdistan'ın ulusal özgürlüğüne olan inançlarını yitirmediler. Şeyh Sait, Doktor Fuat, Seyit Rızalar'ın Kürdistan davasını, mahkemelerde, darağaçlarında savunma kahramanlıkları sonrası da sürdürdü.